

הישיבה המאתיים-וחמישים-ושתיים של הכנסת התשיעית

יום רביעי, א' אב תשל"ט (25 יולי 1979)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מוזכר הכנסת נ. לורך :
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע שהיום הונחה על שולחן הכנסת הצעה לתיקון תקנון הכנסת, בדבר החלפת סעיף 67, מטעם ועדת הכנסת.

היו"ר פ. שינמן :
אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. שאלות ותשובות

שרי-הבטחון ע. ויצמן :
בבקשה.

3636. תלונתו של העציר אסמעיל עג'ווה על דרכי חקירתו חברי-הכנסת ש. טוליראנו שאל את שר הבטחון ביום י"ז באייר תשל"ט (14 במאי 1979):
במאמר מערכת של עתון "הארץ" מיום 3 במאי 1979 נאמר כי סופר העתון פנה אל דובר צה"ל וביקש את תגובתו על הטענות שהעלה העציר המינהלי העתונאי אסמעיל עג'ווה ממזרח-ירושלים על דרכי חקירתו. תשובת דובר צה"ל היתה: להד"ם. שאלותיו הן:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — האם הינך עומד מאחורי הודעתו של דובר צה"ל?

תשובת שרי-הבטחון ע. ויצמן :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1-2. שר המשפטים הטיל על פרקליט המדינה לבדוק את תלונת העציר לשעבר.

3826. פיגוי גן הירק בנאות-סיני
חברי-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):
נודע לי כי במהלך פיגוי גן הירק, לשעבר, של נאות-סיני התברר כי אנשי המקום מצויידים בנשק. האנשים התנגדו לפינויים על-ידי זריקת חביות, כיסאות, ירקות והתות חמרי הדברה רעילים על החיילים. נאמר כי בנוסף על פציעות רבות של חיילים אחד מהם התעורר כתוצאה מהתות החומר הרעיל.

חלק מהאנשים שעסקו בפעולות אלימות אלה זוהו בבירור בתצלומים ואחרים ניתנים לזיהוי.

אני מתכבד לשאול:

1. האם צה"ל חקר את האירועים שאירעו בגן הירק, לשעבר, של נאות-סיני? אם כן — מה הן המסקנות שהוסקו?
2. האם ננקטו אמצעים נגד מישחו מהעבריינים?
3. האם הוגש כתב-אישום נגד מישחו מאנשי גן הירק?

היו"ר פ. שינמן :
אנו עוברים לסעיף הבא: שאלות ותשובות.

3082. חיולם של מי שהיו פטורי גיוס כשל קשיים נפשיים
חברי-הכנסת א. מויאל שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):
לפני שנים מספר הודיע הרמטכ"ל על חיולם של פטורי גיוס. לפי הערכה מגיע מספרם קרוב ל-20,000. נאמר לי כי אחוז ניכר מהמגויסים הנ"ל הם בעלי "סעיפים נפשיים". חיילים אלה גויסו אף שאינם ניתנים לשיבוץ, ולפי הוראת הרמטכ"ל אין למסור נשק לידם. שאלותיו הן:

1. האם הנסיון עם קבוצה זו חיובי והאם גיוסם עזר להם להשתלב בפעילות רגילה של צה"ל?
2. באיזה שיעור מדובר והאם אין הם מהווים מטרד לצה"ל?

שרי-הבטחון ע. ויצמן :
1. גם אחרי חיולם של פטורי הגיוס אין צה"ל מגייס חיילים שאינם מורשים לשאת נשק. כל מי שרשאים לשאת נשק, מילואים והג"א, השתלבו במערכי צה"ל.
2. מדובר בשיעור של כמה רבבות ואין הם מהווים מטרד מינהלי.

היו"ר פ. שינמן :
רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת מויאל.

אליהו מויאל (המערך):
כמה רבבות? יכולות להיות מאות רבבות. זה יכול להיות גם 20,000 וגם 100,000.

שרי-הבטחון ע. ויצמן :
זה בערך 20,000. אתה רוצה לדעת כמה רבבות? בכל-אופן זה אינו מהווה מטרד. אני מוכן להעביר לך את המספר המדויק. עד כמה שאני זוכר המספר אינו משמעותי ואינו מהווה מטרד, אבל אם אתה רוצה, אתן לך את המספר המדויק.

אליהו מויאל (המערך):
כן.

2-3. צה"ל, בסיוע משרד התקשורת, חוסם באמצע עים טכניים את הקווים הקשורים למערכת החיג האורחית בפני הגישה לחיג לחוץ-לארץ. עד כה נחסמו יותר ממחצית הקווים המותקנים בצה"ל. יתרת הקווים נמצאת בתהליך התקנת ציוד החסימה, אם-כי לא תהיה אפשרות לתסום את כולם, בשל מגבלות טכניות הקשורות בסוג המירכזות שאליה קשור הקו.

3918. דחיית שירותם בצה"ל של תלמידי ישיבות חבר-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

בעתונות ובאמצעי תקשורת אחרים נמסרים לעתים מספרים לא בדוקים בקשר לדחיית שירותם בצה"ל של תלמידי ישיבות.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. שירותם של כמה תלמידי ישיבות נדחה בשנת 1976/77?

2. כמה דחיות שירות לתלמידי ישיבות ניתנו בשנת 1978/79?

שר-הבטחון ע. ויצמן:

1. ביום 1 באפריל 1977 — 7,846.

2. ביום 1 באפריל 1979 — 8,845.

3922. איסור הנפתו של הדגל הלאומי הפלשתיני חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

הריני מתכבד לשאול:

1. האם חל בשטחים המוחזקים איסור על הנפתו ו/או החזקתו של הדגל הלאומי הפלשתיני, דהיינו הדגל שבו פסים ירוק-לבן-שחור ומשולש אדום?

2. אם כן — מדוע?

שר-הבטחון ע. ויצמן:

1. כן.

2. ייתכן שלגבי הסיבה לאיסור דעותינו חלוקות, אולם אינני סבור שזו אינה ידועה לשואל, על כל כובד משקלה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מתנה שלי):

כבוד שר הבטחון, לפני כמה ימים שודר בטלוויזיה הישראלית טקס במזרח-ירושלים, ובו הניפו עשרות גשים מרקדות את הצבעים הלאומיים הפלשתיניים בצורת צעי-פים, ואני אישית ראיתי במאות בתים בגדה המערבית שלטים, פלאקאטים ודברים אחרים — כולם בצבעים הלאומיים הפלשתיניים.

מה הטעם לאסור את הדגל כשהדגל נמצא על כל קיר בצורה אחרת?

שר-הבטחון ע. ויצמן:

(א) לא ראיתי מאות דגלים ביהודה ובשומרון; (ב) אין לי טלוויזיה צבעונית, כך שלא ראיתי את הצבעים; (ג) אין לי מה להוסיף על התשובה הראשונה.

4. איזה נשק מצוי ברשות המתנחלים?
5. כמה פצועים היו בין החיילים, ואילו סוגי פציעות?
6. איך הצליחו אנשי גוש-אמונים להצטרף למפגינים על-אף המחסומים שהוצבו בדרך לגן הירק?

שר-הבטחון ע. ויצמן:

1-6. איש מהחיילים לא התעורר. היו חיילים מספר שנחבלו, מהם פגיעה בלסת, שבירת שתי שיניים, פגיעה בברך, וחיילים מספר — בודדים — נצרכו בעיניים מתומר הדברה. הם עברו טיפול של שטיפת עיניים במקום ולא התלוננו עוד.

משטרת ישראל חוקרת את הנושא במגמה להעמיד לדין את מי שיימצא אשם.

אנשי גוש-אמונים הצטרפו למתיישבים בעיקר לפני שצו הפינוי נכנס לתקפו. רק בודדים מהם הגיעו למקום לאחר מכן תוך עקיפת מחסומים, בדרכי החולות.

3916. עידוד התנדבותו לשירות של חיילות המוותרות על הפטור

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

לאור הפירסום בעתון על-אודות קצינת מילואים (מתנדבת) מצטיינת ששירותה הופסק בימית הצבא אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם עקרונית מאפשר צה"ל "ויתור על הפטור" לגשים הרוצות בכך?

ב. האם יש מקום לזוּם ולעודד מסגרת התנדבותית של בנות פטורות משירות מילואים?

תשובת שר-הבטחון ע. ויצמן:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן. חיילת המבקשת לשרת בצה"ל מעבר לגיל הפטור יכולה לעשות זאת על-ידי מילוי הצהרת התנדבות במשרד הקיסור.

ב. הדבר נשקל והוחלט בשלילה.

3917. ניצול טלפונים צבאיים על-ידי חיילים להתקשרות פרטית לחוץ-לארץ

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

לאחרונה נמסר בעתונים על מקרים חוזרים ונשנים שבהם משתמשים חיילים וחיילות צה"ל בטלפון צבאי לצורך התקשרות לחוץ-לארץ.

אבקש לדעת:

1. כמה חיילים וחיילות נשפטו בשנה האחרונה בגין עבירה זו?

2. מה עושה צה"ל על-מנת לצמצם הישנות מקרים אלה?

3. האם לא ניתן לנתק את קווי הטלפון הצבאיים מהמירכזות הבינ-לאומית?

תשובת שר-הבטחון ע. ויצמן:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אותרו בוודאות 76 שיחות פרטיות, וב-11 מקרים מהן נוהלה חקירה ואותרו המשוחחים. כולם החזירו את עלות השיחה וחלקם נשפטו ונענשו. הענשים הגיעו עד 3 חודשי מאסר על-תנאי בנוסף על החזר מחיר השיחה.

2. אם כן — אילו צעדים משמעותיים ננקטו נגד הקריין שאמר זאת?

3. מה היא המדיניות לגבי חופש פעולתם של הקריינים בגלי-צה"ל?

תשובת שרי-הבטחון ע. ויצמן:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה.

2. העובד הודח לאלתר מתפקידו כמגיש תכניות בהגשה אישית.

3. התחנה היא יחידה צבאית, וחופש ההפעלה של הקריינים בגלי-צה"ל כפוף לכך.

3986. ההמתנה הארוכה בתור לשירות פסיכולוגי בצה"ל חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן שאלה את שר הבטחון ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

ב"מעריב" מיום 12 ביוני 1979 נמסר שבמשפטו של הפסיכולוג הנאשם בהורדת פרופיל ומורת שוחד מסרה קצינת הניהול של המרפאות הצבאיות בבית-החולים רמב"ם בחיפה שחיללים הנשלחים לבדיקות פסיכומטריות ממתינים שלושה חודשים, וזאת משום שהפסיכולוגים הצבאיים עובדים לפי מיכסה של שש שעות ביום.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם דברים אלה נכונים?

2. אם כן — אילו צעדים ינקטו לתיקון מצב זה?

3. מה הם הנוהלים בקבלת פסיכולוגים אורחים לעבודה בשביל צה"ל?

שרי-הבטחון ע. ויצמן:

1-2. אין ביחידה הפיקודית הנוכרת פסיכולוגים קבועים — לא אורחים עובדי צה"ל ולא אנשי-צבא.

השירות הפסיכולוגי ביחידה מבוסס כולו על פסיכר-לוגים בשירות מילואים פעיל.

חריגה משעות עבודה הינה בניגוד לפקודות, ואנו מטפלים במקרים הספציפיים על-פי ההוראות.

קיימת מתנה בתור עקב העומס הרב, אולם בשום אופן לא למשך שלושה חודשים, ודאי שהעומס נוצר שלא עקב שעות העבודה כפי שתואר לעיל. עיקר התור הינו בקרב אלו המחכים למבחנים — טסטים — מיוחדים והנוקטים לפסיכולוג מומחה לתחום זה.

כאשר יש מקרה המחייב התייחסות דחופה נעשה הכול, לרבות בדיקתו של הנוקק בענף בריאות הנפש במפקדת קצין רפואה ראשי, ובלבד שלא יחכה.

3. נוהלי קבלת פסיכולוגים אורחים לצה"ל הינם על-פי כישוריהם, תואר שני בדרך-כלל, ותחומי ההתמחות המיוחדות המעניינים אותנו כפסיכולוגיה קלינית בעיקר.

4034. המכתב שנשלח על-ידי מפקד יחידה להורי סמלת (מיל.) שלא התייצבה לשירות

חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבטחון ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

צורף העתק מכתב אשר נשלח על-ידי סגן-אלוף, מפקד יחידת ד.צ. 92020, אל הוריה של סמלת (מיל.) ציפי בנש. בקשר לתוכן המכתב ולסגנון המכתב אבקש להשיב לי על השאלות הבאות:

3981. ידיעה בדבר מתן סיוע צבאי על-ידי ישראל לניקאראגואה

חברת-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

בעתונות הוזכר כי ישראל סייעה ומסייעת לניקא-ראגואה בנשק ובהדרכה צבאית.

הריני מתכבד לשאול:

1. האם נכון כי ישראל מספקת נשק לניקאראגואה?

2. האם נכון כי ישראל שולחת או שלחה מדריכים צבאיים לניקאראגואה?

שרי-הבטחון ע. ויצמן:

התשובה על שתי שאלותיך שלילית.

3982. שיעור פיצויי פטורין המוצעים לעובדי ממשל ישראלים המועסקים בשטחים

חברת-הכנסת ז. שובל שאל את שר הבטחון ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

ביום 10 ביוני 1979 פורסמה בעתון "הארץ" ידיעה ולפיה שר הבטחון ביקש מוועדת השרים לענייני שכר לאשר לעובדי הממשל הצבאי פיצויי פטורין בשיעור של עד 600% לכל שנת עבודה. מאידך גיסא נמסר כאילו דווקא עובדי הממשל הצבאי דרשו פיצויי פטורין בשיעור של 200%-250% לכל שנת עבודה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?

2. אם כן — כיצד מסביר שר הבטחון את הצעתו הגבוהה לעומת הצעת עובדי הממשל?

תשובת שרי-הבטחון ע. ויצמן:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. הידיעה שפורסמה ב"10 ביוני 1979 בעתון "הארץ" אינה מדויקת. הצעתי לעובדים הישראלים העובדים בשטחים, שיפרשו משירות המדינה ואינם זכאים לגימלאות, הסכם למתן פיצוי של 200% בעד כל שנת שירות בשטחים ופיצוי בשיעור של 150% בעד כל שנת שירות בשירות המדינה, ובנוסף על הפיצוי הנ"ל — מענק מיוחד בגובה חצי-משכורת כוללת בעד כל שנת שירות בשטחים.

העובדים הישראלים בשטחים תבעו גם פיצוי מיוחד בגובה הפיצוי שיינתן על-ידי הממשלה לתושבי ימית. לא קיבלתי תביעה זו. אהיה מוכן להמליץ על מתן פיצוי מיוחד, המסתכם בהרבה פחות ממה שהיה נקבע לתושבי ימית, וגם זאת רק לעובדים שהשלימו לפחות 5 שנות שירות בשטחים.

3984. התגובה על דבריו של קריין צה"ל שליוו השמעת שיר בהגשה אישית

חברת-הכנסת ב.צ. רובין שאל את שר הבטחון ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

במכתב למערכת בעתון "מעריב" מיום 10 ביוני 1979 נאמר שקריין בגלי-צה"ל אמר בשידור ביום שבת, 2 ביוני 1979, בשעה 14:15 את הדברים הבאים: "השיר הבא מוקדש בשנאה לרב מאיר כהנא, ושמו של השיר 'באחד הימים אני אחתוך אותך לחתיכות קטנות'".

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?

כמורכב נמסר כי חמרי-נפץ אינם נשמרים ומגיעים לידיהם של ילדים.
אבקשך להשיב לי:
א. מה הוא מספר כלי-הנשק שנגנבו מצה"ל בשנה האחרונה, ואילו סוגי נשק?
ב. אילו פעולות ננקטו עלי-מנת למנוע הישנות מקרים אלו? האם נערכו משפטים וננקטו אמצעים כלפי האחראים לדבר?
ג. האם יכולה מערכת הבטחון להבטיח כי חמרי-נפץ וכלי-נשק לא יגיעו לידי ילדים השוכנים בשכונות למחנות צבאיים?

תשובת שר-הבטחון ע. ויצמן:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בשנת העבודה 1978/79 אבדו 441 כלי-נשק, הכוללים "עוזים", רובים, אקדחים ואחרים;
ב. הפרקליטות הצבאית מגישה כתבי-אישום נגד העבריינים, הן נגד השולחים ידם בנשק הצבאי והן נגד המתרשלים בשמירתו. במשך מחצית השנה האחרונה הועמדו 20 חיילים לדין לפני בית-דין צבאי מחוזי בגין הוצאת נשק מרשות הצבא. במשך השנה החולפת הועמדו 156 חיילים לדין לפני בית-דין צבאי מחוזי בגין אבדני נשק ואילו 67 חיילים הועמדו בגין עבירה זו לדין משמעתי;

ג. בפקודות הצבא נקבעו הוראות הקובעות את אופן שמירת הנשק ודרכי הטיפול בו. מחנות הצבא מגודרים וקיימת שמירה היקפית מסביב לגדרות וכן יש שמירה על מחסני הנשק עצמם. אמצעים אלה באים לנסות ולהבטיח שנשק צבאי לא יגיע לידי אזרחים, לרבות ילדים.

4039. המפעל "גמיר" באזור תפן

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הבטחון ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

בסיור שערכה ועדת העבודה והרווחה של הכנסת במפעל "כור" באזור תפן נמסר לה, בין היתר, שמפעל "גמיר" הנמצא באזור הוקם בעידודו של משרד הבטחון. בתקופה הראשונה להפעלתו סופקו הומנות על-ידי משרד הבטחון והעבודה נעשתה לשביעות רצונו. בחודש-שנים האחרונים נפסקו ההומנות על-ידי משרד הבטחון ובאותו זמן מייבא המשרד אותם חלקים שמייצר המפעל "גמיר".

נמסר לנו שהתוצרת של המפעל אינה נופלת באיכותה מהתוצרת המיובאת ואף חוסכת מטבעי-חוץ למדינה. נוכח השיקולים הממלכתיים והחברתיים הקשורים באיכלוס הגליל ובהמשך קיומו ופיתוחו של מפעל זה באזור תפן רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם למפעל "גמיר" סופקו הומנות על-ידי משרד הבטחון?
2. האם התוצרת עומדת בדרישותיו של משרד הבטחון ומשביעה את רצונו?
3. מה הן הסיבות לכך שמשרד הבטחון הפסיק לשלוח ההומנות למפעל זה?
4. האם משרד הבטחון מייבא את החלקים האלה מחוץ-לארץ?
5. מה הם הנימוקים להעדפת היבוא על הייצור המקומי?

א. מה צריך להיות גילו של חייל מילואים בצה"ל למען ייחשב כאדם בוגר, האחראי למעשיו, מבלי שהוריו יידרשו לשאת באחריות למעשיו?

ב. האם יודע כבוד השר כי הסמלת ציפי בנש לא התייצבה לשירות מילואים מסיבות מצפוניות, שעניינן מתאה על מתן האפשרות לבנות דתיות לחמוק משירות בצה"ל?

ג. מדוע לא יורה שר הבטחון על מתן פטור לסמלת ציפי בנש משירות מילואים?

ד. מתי חושב כבוד השר לשלוח את כותב המכתב שצורף להשתלמות בעברית למחנה-מרכוס או לכל מקום אחר?

שר-הבטחון ע. ויצמן:

א. הפקודות קובעות: (1) חייל מילואים שאינו מת-ייצב לשירות פעיל, נשלח המכתב אליו; (2) חייל הנעדר במהלך שירות פעיל, נוהגים בו כככל חייל בשירות, והמכתב נשלח להוריו.

ביקשתי מהרמטכ"ל לבחון מחדש את הפקודה הקשור רה במשלוח מכתבים להורים.

ב. סמלת (מיל.) ציפי בנש הודיעה על כך במכתבה. ג. אינני רואה סיבה לנהוג בסמלת (מיל.) בנש באופן שונה מזה שנוהגים בו עם כלל חיילות המילואים. ד. צה"ל נוקט צעדים למניעת הישנות המקרה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כבוד השר, אולי אפשר לקבל אינפורמציה מהימנה ממשרדך באיזו מידה השתנה מספר הבנות המתגייסות לצה"ל לאחר קבלת החוק המאפשר לבנות להשתמט מחמת נימוקים דתיים?

שר-הבטחון ע. ויצמן:

תקבל את-כל המספרים שאתה רוצה. מסרתי אותם אתמול בוועדת החוץ והבטחון. אין לך נציג בוועדת החוץ והבטחון.

(קריאה: יש לו נציג.)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חברת-הכנסת עמוס הדר.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

חברת-הכנסת פעיל, תקבל כל מספר שאתה רוצה.

שנית, כל מה שעשינו הוא שינוי השיטה. אין זה עניין של משתמטות יותר או פחות. הנוהל בעבר היה של פניה לווועדה. היום יש הצהרה. אני מוכן לומר היום מה שאמרתי בוועדה, שזו הפעם הראשונה בהיסטוריה של צה"ל שבנות עומדות לדין על הצהרה כוזבת. זה לא היה מעולם. תקבל את המספרים.

4038. מניעת גניבת נשק ממחסני צה"ל

חברת-הכנסת א. יגורי שאל את שר הבטחון ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

אודה לכבוד השר אם יוכל להשיב לי:

בעתון "מעריב" מיום 19 ביוני 1979 פורסם כי נשק וחמרי-נפץ נגנבים מצה"ל.

חלק מהם נמכר לערבים בשטחים וחלק מגיע לאנשי העולם התחתון.

יוסי שריד (המערך):
עכשיו, שאלתי הנוספת.

היו"ר פ. שינמן:
זו שאלה שלישית, חבר-הכנסת שריד.

יוסי שריד (המערך):

זו היתה שאלת הבהרה. עכשיו שאלה נוספת. האם ישראל מוכרת נשק לאחת המדינות הבאות: פאראגואי, אל-סאלבדור או הונדוראס? אני שואל, מפני ששלוש המדינות האלה נמצאות, לפי דעתי, פחות או יותר במצב שבו היתה ניקאראגואה לפני כמה חודשים.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

זו יכולה להיות דעתך, פחות או יותר. כדי שלא לענות תשובה לא מדויקת אבדוק בדיוק מה כן ומה לא נמכר לשלוש ארצות אלה.

יוסי שריד (המערך):
ותואיל להשיב לי.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
אענה לך במליאה או באופן אחר.

4114. שפיטת חיילים שעברו עבירות על פהר הנשק במיבצע-ליטאני

חבר-הכנסת א. רון שאל את שר הבטחון ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

במיבצע-ליטאני נתגלו תופעות חמורות של פגיעה בטוהר הנשק, שבחלקן אף פורסמו בדו"ח מבקר המדינה מס' 29. לתופעות הללו השפעה חמורה ביותר על חינוכו של הנוער ועל חסנו של צה"ל, וטוב עשה צה"ל כאשר הגיב במלוא חומרת הדין על התופעות הללו. כעת נמסר על הפחתת עונשו של קצין מ"מ 12 שנות מאסר לשנתיים. אבקש להשיב לי:

1. מה גרם להפחתת עונשו של הקצין, לאחר שהור-שע בדיון?

2. כמה חיילים וקצינים נשפטו על עבירות של ביוה וטוהר הנשק?

3. כמה מהם נמצאו אשמים?

4. כמה מהם זוכו?

5. כמה מהם מתכוון הרמטכ"ל לחון או להמתין דינם לאחר שנמצאו אשמים?

6. האם לדעת השר אין בחנינות הללו משום הקלת-ראש בעבירות עצמן?

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת אמרי רון איננו באולם.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מבקש לשמוע את התשובה, אם אפשר.

חיים קרפס (הליכוד):

איני מכיר את הנוהג שחבר כנסת יכול לבקש לשמוע תשובה על שאלתה של חבר כנסת אחר. אם כך, כל התשובות תיענינה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני ממליץ את חברי הכנסת לבקש תשובות על השאלות שלי כאשר אינני נוכח.

6. האם מוכן כבוד השר לבדוק את חידוש ההזמנות מ"גמיד" בצורה יותר סדירה ולצמצם את הרכישות מיבוא?

היו"ר פ. שינמן:
חברת-הכנסת ארביי-אלמוזלינו איננה באולם.

זאב כץ (המערך):
אבקש לשמוע את התשובה על השאלתה.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
1-6. מאז הקמת המפעל "גמיד" באזור תפן לא הוצאה עליידי משרד הבטחון שום הזמנה לחוץ-לארץ בנושאים שבהם עוסק המפעל האמור. משרד הבטחון נוהג להזמין בארץ כל מוצר העומד בקריטריונים כלכליים, ומפעלים באזורי-פיתוח נהנים מעדיפויות בהזמנת מוצרים. זה יימשך, לרבות בעבודות גדולות שאנחנו עומדים לבצע בנגב בשלוש-ארבע השנים האחרונות.

4107. מכירת נשק למשטרו של סומוסה בניקאראגואה
חבר-הכנסת י. שריד שאל את שר הבטחון ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

התפרסם כי כתב אמריקני, שחזר בימים האחרונים מניקאראגואה, מדווח על שני סוחרים נשק ישראלים שאישרו כי הם שוהים במקום לצורך מכירת נשק. אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. האם ידוע לממשלה על אורחים ישראלים כלשהם המוכרים נשק לצבאו של סומוסה?

2. אם כן — מי הם?

3. האם מכירת הנשק נעשית בידיעה הממשלה?

4. האם יכול ראש הממשלה לאשר כי ישראל אינה מספקת עוד למשטר סומוסה, במישרין או בעקיפין, סיוע צבאי מכל סוג שהוא?

שר-הבטחון ע. ויצמן:
1-3. ייצוא כלי-ידייה ממשלה לארצות-חוץ טעון אישור הממשלה.

4. בחודשים האחרונים לא סופק סיוע צבאי מכל סוג שהוא למשטר הקודם בניקאראגואה.

היו"ר פ. שינמן:
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שריד.

יוסי שריד (המערך):
שר הבטחון אמר שכל מכירת נשק טעונה אישור הממשלה. הוא לא אמר אם האישור ניתן.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
ניתן. כל ייצוא נשק עד היום, לפי מיטב ידיעתי, מובא לאישור הממשלה, בין שזה מייצור של תע"ש ובין מכל ייצור אחר.

יוסי שריד (המערך):
לא זו היתה השאלה. שאלתי אם האישור ניתן לסוחרים נשק אורחים ישראלים, שמכרו בתקופה האחרונה נשק לניקאראגואה.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
לניקאראגואה לא נמכר שום נשק בתקופה האחרונה. זו היתה תשובתי על שאלתך מס' 4.

נמסר לי כי ככונת משרד העבודה והרווחה להפסיק את פעולתו של השירות לעיוור במתכונתו הנוכחית ולהקים מסגרת לא-מקצועית במקומו.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם נכונה ידיעה זו ?
2. אם כן — מה הסיבה לשינוי המתוכנן במבנה השירות לעיוור ?
3. האם המבנה החדש מוקם בהתייעצות עם המועצה הארצית של אגודת העיוורים בישראל וועדותיה ?
4. אם לא — מדוע ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

1-2. אין בכונת המשרד להפסיק את השירותים הניתנים לעיוורים ; מדובר בשינוי המבנה האירגוני, שמטרתו לשפר ולקדם את השירותים הניתנים לעיוורים. שינוי המבנה האירגוני — במסגרת ההיערכות החדשה של אגף השיקום — יביא, לדעתנו, לשילוב שירותים, להעמקת הטיפול, לניצול יעיל יותר של בעלי-מקצוע והעלאת רמת השירותים.

3-4. בפגישה הקרובה עם המועצה הארצית למען העיוור נביא את הנושא להתייחסותה. עם זאת הבאנו את פרטי השינויים לידיעתם של נציגי המרכז לעיוור.

3582. משכורתו של הנכה א.א. בלום המועסק כמע"ש, תל-אביב

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

אבקש להשיב לי :

האם נכונה הידיעה שמר אברהם אליהו בלום, מרחוב דפנה 16, תל-אביב, בעל נכות של 100%, מקבל במקום עבודתו סך של 800 לירות לחודש ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(א) כן, האיש מועסק כמע"ש, תל-אביב, המשמש כ"מפעל מגן" להעסקת נכים ומוגבלים. עיקר תפקידו של המוסד הוא בהבטחת מסגרת עיסוקית-שיקומית לנמציאים בו.

(ב) לפי המידע שנמסר לי מובטח קיומו ממקורות הכנסה אחרים.

3733. הגנה לעובדים המפוטרים משום שהשפז שחיתות חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

בעתון "הארץ" מיום 18 במאי 1979 מופיעה כתבה ולפיה פוטר לא זמן מעבודתו מר משה הופמן, המשגיח הראשי על הכשרות במלון "הילטון" בתל-אביב, וזאת משום שעזר לזרועות החוק בפעולתו לביעור הגנע של שחיתות.

לפי אותה כתבה אישרו גם המשטרה וגם הפרקליטות כי מר הופמן עזר להן רבות בחשיפת פרשת שחיתות. הנהלת מלון "הילטון" בתל-אביב אף אינה מכחישה את סיבת פיטוריו של מר הופמן, והיא : הופמן יזם "צרות" — הוא חשף פרשות שחיתות.

לצערנו מקרה זה של מר הופמן הינו מקרה שלילי המתגלה תוך זמן קצר שאנשים העוזרים לזרועות החוק בפעולתן לביעור גנע השחיתות ניוקם בגלל עזרתם

שר-הבטחון ע. ויצמן :

חבר-הכנסת טולידאנו שם לעצמו בזמן האחרון אחראי למיבצע-ליטאני. אם כך, יקבל תשובה על השאלתה של חבר-הכנסת רון.

הנושא כולו נדון במליאת הכנסת ביום 4 ביולי 1979, ולא אוכל להוסיף על דברי בישיבה האמורה.

3499. צימצום השירות לעיוור

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

בכנס המועצה הארצית של אגודת העיוורים בישראל, שהתקיים במחצית חודש פברואר, נמסר דו"ח על-ידי נציגי המרכז לעיוור ולפיו יש בתכנית משרד לצמצם את השירות לעיוור ולא נענית לפניותיהם להבטחת קיום שירותים לעיוור אשר פורטו בתזכיר שהוגש לך.

אל לנו להתעלם מהחובה המוטלת על החברה הישראלית להושיט כל עזרה אפשרית לאדם העיוור, ואין מוסדות המדינה רשאים להתנער מהחובות המוטלים עליהם לקיום שירותים מיוחדים לעיוור כדי לאפשר לו רמת חיים סבירה וחיי עבודה נאותים, ומשרדך מופקד על כך.

אבקש להשיב לי :

1. (א) מה המה השירותים לעיוור הניתנים על-ידי משרדך ? (ב) אילו מהשירותים הללו משרדך מתכנן לצמצם או לבטל ?

2. מה המה השירותים לעיוור אשר משרדך מנחה, מדריך ומעודד את נתינתם על-ידי אחרים ?

3. (א) מה המה השירותים אשר נציגי אגודת העיוור רים הישראלית ביקשו את נתינתם בתוספת לשירותים הניתנים כיום ? (ב) אילו מהם הסכמת להנהיג, ואילו מהם סירבת לתת ?

(ג) מה המה הסיבות והמניעים לסירובך או לאי-היענותך לפניותם של נציגי אגודת העיוורים כנ"ל ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

מאחר שרשימת השירותים וההקלות הניתנים לעיוור רים — כפי שרוכזה במשרדי — הינה ארוכה לא אוכל לפרטה בתשובה על שאלתה זו, ואני מעבירה במישרין לחבר-הכנסת משה עמאר.

אין משרדי מתכנן צימצום או ביטול שירותים הניתנים לעיוורים אלא העמקה והרחבה של שירותים אלה.

נציגי העיוורים ביקשו שירותים והטבות כדלקמן : העברת מפעלים ומועדונים תעסוקה מאגודות ציבוריות לרשות ממשלתית, ולחילופין — כיסוי מלא של הוצאות ההחזקה ; מתן פטור מלא ממסים ברכישת רכב ; טלוויזיה וציוד אחר ; מתן "קיצבת רכב" לעיוורים בשל מוגבלותם בניידות ; מתן כיסוי מלא של ההוצאה הקשורה בהפעלת המזרז לציוד עיוורים, כגון מכונות ברייל, מק'לות, רשמקולים, ראדיו עם מעגל טלוויזיוני, שעוני ברייל וכו', והון חוזר לרכישת הציוד הדרוש.

הבקשות של נציגי העיוורים תיבדקנה על-ידי ועדה מיוחדת, בהשתתפות נציגי העיוורים, שהוקמה על-ידי.

3541. השינוי המתוכנן במבנה השירות לעיוור

חבר-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

במסגרת זאת מסייע המשרד, לפי קריטריונים אחידים, לאימונים ציבוריים העורכים השתלמויות למתנדבים. בין האירגונים המקבלים סיוע נמנים ויצ"ו, בני-ברית ועוד. תכניות הלימודים של ההשתלמויות נקבעות בשיתוף עם היחידה להתנדבות במשרד.

(ב) בשנת 1979 הוקצב סך של 50,000 לירות לקורסים המאורגנים על-ידי ההסתדרות למתנדבים פעילים בשכר-נות. קורסים אלה מתקיימים בכ-20 מקומות ברחבי הארץ.

3869. פעולתה של היחידה להתנדבות במשרד העבודה והרווחה

חברת-הכנסת ש. דורון שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):
נודע לי כי במשרד העבודה והרווחה פועלת יחידת התנדבות המעסיקה כ-90 עובדים בשכר. יחידה זו הכניסה רכזים מקומיים להתנדבות גם במקומות שבהם יש אירגונים וולונטאריים הפועלים בהצלחה, דבר הגורם לסירבול בטיפול ולהוצאות מיותרות.

אי לכך אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם ידיעות אלה מדויקות?
2. כמה מן המתנדבים עובדים בשכר?
3. מה מתכוון השר לעשות כדי למנוע כפילויות בתפקיד והוצאות מיותרות?
4. האם זה נכון שמתנדבים הורחקו מפעילותם ובמקומם באו עובדים בשכר?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ידיעות אינן מדויקות. היחידה מפעילה 15 עובדים תקינים במשרד הראשי ועוד כ-40 רכזים, בהיקף של חצי-משרה כל אחד, ברשויות המקומיות. קיים שיתוף פעולה פורה בין רכזי ההתנדבות ואיר-גוני המתנדבים המקומיים.

2. אין מתנדבים המקבלים שכר. לאחרונה גובשו נוהלים למתן דמי-כיס בסך של עד 1,000 לירות לחודש למתנדבים הפועלים בהיקף של יום עבודה מלא בישובים שמחוץ למקום מגוריהם.

3. לפי המידע שנמסר לי לא הורחקו מתנדבים ובמקומם נתקבלו עובדים בשכר. משרדנו עושה לשילוב מוגבר של מתנדבים בעבודת היחידה, ככל שניתן.

ברצוני לציין כי היחידה להתנדבות במשרד מפעילה כ-10,000 מתנדבים הפועלים בתחום שירותי הרווחה, בקשת רחבה של נושאים, כגון עזרה למשפחות אסירים, סיוע לקציני מבחן לגור, לילדים הטעונים טיפוח ולקשישים.

לאחרונה הגענו להסכם עם המשרד לקליטת העלייה בדבר הפעלתם של כ-1,000 סטודנטים-עולים בפעולות התנדבות.

כמו-כן מפעילה היחידה להתנדבות כ-20,000 מתנדבים במיבצעים מיוחדים.

4057. הקמת ועדה למיזוג תביעות העיוורים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזולו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

במכתב שקיבלתי מאת אגודת העיוורים הישראלית נאמר שכבוד השר הבטיח לנציגי האירגון הקמת ועדה שתדון בדרישותיהם ותוציא את מסקנותיה עד 1 ביולי 1979.

זו, ואין כל אפשרות לעזור (המקרים האחרים: האדריכל דוד ינאי מחיפה, דוד גלר, אחד מנהגי האמבולאנסים בתחנת מגן-דוד-אדום, סניף רמת-גן). תצלום הכתבה צורף.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם המקרים הנ"ל ידועים לו?
2. האם אין כבודו סבור כי הדעת אינה סובלת תופעה שיענש בפרנסתו אדם המשתף פעולה עם זרועות החוק וחושף עבריינות?
3. מה יעשה כבודו על-מנת לתת הגנה לאנשים מסוג זה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(א) המקרים המוזכרים בשאלתה נודעו גם לנו. בשני מקרים, היינו של משגיח הכשרות במלון "היל-טון" בתל-אביב, ושל הנהג במגן-דוד-אדום, סניף רמת-גן, נבדקו הפרטים על-ידי עובדי משרד. על-פי המידע שנתקבל מנציגי העובדים ומנציגי ההנהלות לא היה כל קשר בין הפיטורים לבין החשדות שפורסמו בעתונות. המקרה השלישי, פרשת "יד לבנים" בחיפה, לא נבדק מאחר שהוא נתון כולו לדיון בבית-המשפט. (ב) אשר לשאלה הכללית בדבר הגנה על עובד בפני פיטורים שרירותיים אנו סבורים שההסדרים הקיימים בהסכמים הקיבוציים למניעת פיטורים שרירותיים — מספיקים.

הא"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת שילנסקי.

רב שילנסקי (הליכוד):

בכתבה ב"הארץ" נאמר שמלון "הילטון" הודה בפני הכתב שהם פיטרו את העובד מאחר שהוא יום צרות. הצרות שהוא יום הן בהעלאת פרשיות השחיתות שהיו קשורות בכל מיני עניינים. האם צריך להבין מדברי כבודו ש"הארץ" לא כתב דבר נכון ושהמלון לא הודה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אני רוצה לחזור על מה שאמרתי, שעובדינו בדקו את הנושא, ולפי מיטב הבנתם והמסקנות שהסיקו לא היה קשר בין ההתנהגות הלא-טובה לבין עצם הפיטורים אלא היו סיבות אחרות.

3868. הסיוע הניתן לבתי-ספר להשתלמות פעילי ההסתדרות בשכונות

חברת-הכנסת ש. דורון שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

האם נכון שמשרד העבודה והרווחה מקציב כספים לבתי-ספר של פעילי ההסתדרות בשכונות?

אם כן — אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. איזה סכום מקציב משרדו לבתי-ספר אלה?
2. היכן מצויים בתי-ספר אלה?
3. מה הוא הקשר של משרד העבודה והרווחה לתחום שהוא בלעדי להסתדרות?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

(א) משרד העבודה והרווחה מעודד גופים ציבוריים שונים לעסוק בפעולות התנדבות ובחינוך להתנדבות ב-נושאי רווחה.

1. האם ידועות לשר עובדות אלו ?
2. האם המוסדות הממלכתיים טיפלו בבעיה זו בעבר ?
3. אם כן — מה נעשה עד כה לפתרון הבעיה ה"כאובה" ?
4. אם הנושא טרם טופל, האם מוכן כבוד השר ליום תכנית ליצירת מסגרת ללימודי המשך לסטודנטים ההנדסאים ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(1) קיים הסדר המאפשר המשך לימודים לקראת תואר אקדמי. הנדסאים בעלי הישגים מתקבלים לטכניון ללא מבחני כניסה ונהנים מהקלה בלימודים עד לשנה אחת.

(2) על-פי הנתונים שנמסרו לי לא קיימת גשירה של אלפי סטודנטים הנדסאים מהארץ כתוצאה מחוסר מסגרות מתאימות.

(3) הנושא של מגמת לימוד מיוחדת נבדק על-ידי משרדי בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות והמוסדות להשכלה גבוהה. מגמת לימוד כזאת תהיה אפשרית, כידוע, רק במסגרת המוסדות ללימודים אקדמיים, ולכן מותנה הדבר בכוננותם לאשר מסגרת כזאת.

(4) ראוי לציין כי המסגרות להכשרת טכנאים והנדסאים הן מסגרות ייחודיות, שתפקידן להכשיר כוח-אדם מקצועי ברמה שבין העובד המקצועי לבין המהנדס. תכניות הלימודים של טכנאים והנדסאים נקבעות, בעיקר, בהתאם לצרכים אלה.

(5) אנו בדעה שיש להעלות את רמתם המקצועית של הטכנאים וההנדסאים תוך כדי עבודתם במפעלים. לשם כך אנו מעודדים השתלמויות מקצועיות בשבילם.

(6) ראוי לציין כי הושקעו על-ידינו בשנים האחרונות בנושא הכשרת טכנאים והנדסאים יותר מ-100 מיליון לירות בפיתוח מבנים וציוד.

(7) המחסור כיום במשק בהנדסאים וטכנאים נאמד עדיין בכ-1,500 לשנה. לפי הדעה המקובלת כיום אצל העוסקים בנושא במשרדי ובתעשייה יצירת מסגרות לקבלת תואר אקדמי ומעבר מתואר טכנאי והנדסאי לתואר אקדמי עלולות להביא לבריחה מעמדות הייצור במשק ולפגוע קשות באחת החוליות היעילות ביותר של המבנה התעסוקתי-יצרני בארץ.

היו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

אדוני השר, האם קיימים מגעים או קיימות שיחות בין משרדך או בינך ובין נציגי ההנדסאים ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

בהחלט, יש מגעים בין ההנדסאים ובין המשרד. אינני יודע אם לאחרונה, אבל זה נושא המועלה בדרך-כלל.

4095. הקייטנה לילדי אל-עריש המארגנת באלכסנדריה חבר-הכנסת מ. שמיר שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
בכתבה בעתון "במחנה", מס' 38, 20 ביוני 1979, בעמ' 6 מסופר כי ילדי אל-עריש יבלו את הקיץ בקייטנה באלכסנדריה — לפי בקשת שלטונות ישראל — והדברים מיוחסים לכך.

נוכח ההתמרמרות הקיימת בקרב ציבור העיוורים על הסחבת במינוי הוועדה רצוני לשאול :

1. האם אכן ניתנה הבטחה להקמת ועדה כזו ?
2. אם כן — האם הוקמה הוועדה ומה הן סמכויותיה ?
3. אם לא הוקמה, מה הן הסיבות לכך ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

(א) מינתי ביום 24 ביוני 1979 ועדה בראשות הפרופסור יצחק מרגולץ מהג'וינט, בהשתתפות נציגים של משרדי הממשלה והמרכז לעיוור בירושלם. הוועדה נתבקשה להגיש את המלצותיה לא יאוחר מסוף חודש אקטובר שנה זו.

(ב) מתפקיד הוועדה לבדוק : 1. הצרכים המיוחדים של העיוורים בתחום הניידות והמיכשור הדרוש כדי לנהל חיי עבודה והכרה תקינים ; 2. הצרכים המיוחדים של העיוורים בתחום הרפואי והשיקומי ; 3. הצרכים של אוכלוסיית העיוורים בגיל בית-הספר העל-יסודי והעל-תיכוני ; 4. הצרכים של האוכלוסיה המתבגרת מגיל 50 ומעלה.

(ג) נציגי העיוורים הודיעו לי כי יש להם השגות לגבי תפקידי הוועדה שמונתה בעניינם. הומנתי את נציגי העיוורים לפגישה, בשבוע הקרוב, על-מנת להבהיר ה"השגות.

4093 ; 4094. מתן הקלות להנדסאים בהמשכת לימודיהם חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

רבים ההנדסאים בוגרי בתי-ספר מקצועיים, שמשאת-נפשם להמשיך את לימודיהם לקבלת תואר אקדמי. מהם רכשו גם נסיון בעבודה מעשית במקצועם.

יש מדיניות המעודדות את ההנדסאים להמשיך את לימודיהם על-ידי קיצור משך זמן הלימודים הנדרש להשגת התואר.

ההנדסאים טוענים כי בארץ הם אינם זוכים להקלות אלה ויש מהם היוצאים לחוץ-לארץ למטרה זו.

אבקשך להשיב לי :

1. האם קיים הסדר המאפשר להנדסאי ומעודדו להמשיך בלימודיו לקראת קבלת תואר אקדמי ?

2. האם לא יהא נכון ליצור מסגרת לימודים מיוחדת, המתווה מסלול המשך לימודים לתואר אקדמי להנדסאי ?

3. האם הינך בדעה כי רצוי לעודד העלאת רמותם המקצועית של ההנדסאים, המבצעים בפועל תפקיטים שבסמכות בעלי תואר אקדמי באותו מקצוע, על-ידי יצירת מסגרת מיוחדת הנ"ל ?

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילוני שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

נודע לי שבישראל לא קיימת מסגרת-המשך לסטודנטים הנדסאים ללימודים לקראת תואר אקדמי, בעוד שבכל העולם מכירות המכללות בלימודי ההנדסאים כ"שנתנים אקדמיים ומאפשרות לסטודנט להשלים שנה-יוחצי עד שתי שנות לימוד לקבלת התואר האקדמי.

נוכח גשירת אלפי סטודנטים הנדסאים מהארץ כתוצאה מחוסר המסגרת המתאימה רצוני לשאול את כבוד השר :

שאלות:

1. מי בשלטונות ישראל הגיש בקשה זו ?
2. האם אפשר לקבל את הנוסח המלא של הבקשה ?
3. האם משרד העבודה והרווחה או גורם ישראלי אחר העביר לשלטונות המצריים גם את שמות הילדים שהומלץ לשלחם לקייטנה באלכסנדריה ?
4. האם ישראל תשתתף בדרך כלשהי באירגון ו/או במימון הקייטנה לילדי אל-עריש באלכסנדריה ?

שר-העבודה והרווחה י. ב"ץ:

1-2. במסגרת עבודת הצוותים הישראליים-מצריים, שהכינו את העברתה של אל-עריש, הוזמנו את ילדי אל-עריש להמשיך ולהשתתף, כבעבר, בקייטנות שמשרדי מארגן מדי שנה, מאז 1968, בשביל ילדי משפחות נזקקות ומוסדות סעד למיניהם.

שמחנו לשמוע מפי הפקידים המצרים כי הם ימשיכו במפעל שהתחלנו בו ויארגנו קייטנה בשביל ילדים אלה באלכסנדריה. על כך הודעתי בטקס שקיימנו בקייטנה באשקלון.

3. לא.

4. לא.

2989. אייניצולן של קרקעות שהוקצו לבנייה

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר החקלאות ביום ו' בשבת תשל"ט (4 בפברואר 1979):

בעתונות נתפרסם כי משרד החקלאות עומד להפקיע קרקעות שניתנו לחברות בניה או המוחזקות בידי משרד הבינוי והשיכון ואשר לא נוצלו בפרק הזמן הקבוע על-פי החוק.

אבקש להשיב לי:

1. מה היא מידת הקרקע הנמצאת כיום בידי משרד השיכון בירושלים ?
2. מה היא מידת הקרקע הנמצאת כיום בידי חברות בניה וקבלנים פרטיים ?
3. מאיזה תאריך נמצאת הקרקע בידיהם ?
4. אם עבר הזמן הקבוע בחוק ולא הוחל בבנייה, האם אכן תופקע הקרקע ? אם כן — היכן, ומתי ?

שר-החקלאות א. שרון:

1. משרד הבינוי והשיכון מחזיק בקרקע לכ-15,000 יחידות דיור בירושלים — נכון לינואר 1979 ;
2. בסך-הכול נמצאת כיום קרקע בידי חברות הבניה לכ-20,000 יחידות דיור.

3. הקרקעות נמסרו לחלק מן החברות עוד לפני קום המינהל, על-ידי הקרן הקיימת לישראל (לפני 1960) ו-מקצתן הוקצו על-ידי המינהל לאחר הקמתו.

4. באשר לקרקעות שברשות משרד השיכון סוכם עם משרד הבינוי והשיכון על קיום סקר משותף מקיף לאיתור הקרקעות, במטרה לחזור ולהקצותן על-פי צרכי הבניה הציבורית והפרטית. קרקעות המוחזקות בידי חברות או פרטים, המינהל מקפיד הקפדה יתירה על קיום הסכמי הפיתוח לגביהן — אם בנקיטת אמצעים משפטיים או על-ידי משא-ומתן עם החברות האלה — המחייבים תחור הקרקע אם לא נסתיימה הבניה בהתאם להסכם הפיתוח. קרקעות שהוקצו שלא בדרך של הסכם פיתוח, על-ידי הקרן הקיימת לישראל או בהמלצת גורמים ממ-שלתיים — הקרן הקיימת לישראל, המינהל גורם לכך כי אף הן תוחזרנה אם לא נוצלו בכלים שניתנו. זאת ואומרת, הוא עושה זאת בכלים שניתנו לו.

היו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני שר החקלאות, הגשתי את השאילתה בחודש פברואר, דהיינו לפני שישה חודשים. אז היה ויכוח חם על הנושא. שר השיכון הקודם האשים אותך באחריות למחסור בשיכון במדינת ישראל משום שאתה אינך מעמיד קרקע לרשות. האם המספרים שמסרת עכשיו מקובלים על שר השיכון החדש, ועכשיו יהיה שיכון, או לא יהיה, כתוצאה מחוסר קרקע לשיכון ?

שר-החקלאות א. שרון:

את התשובה הייתי מחלק לשני חלקים. מה שנוגע לפעולותיו של משרד הבינוי והשיכון, אגב — הפנה את שאלתך לשר הבינוי והשיכון.

באשר לעובדות לגבי מידת הקרקע שהיתה מצויה בתאריך שהגשתי את השאילתה, על כך עניתי זה עתה. הקרקע שעמדה אז לרשות משרד הבינוי והשיכון היתה מיועדת ל-142,000 יחידות דיור, ובתוך זה קרקע ל-20,000 יחידות דיור ביי גופים של משרד הבינוי והשיכון. מספרים אלה נבדקו על-ידינו פעמים רבות ואומתו.

יחזקאל זכאי (המערך):

איפה הן היו ?

שר-החקלאות א. שרון:

אם תרצה לדעת היכן הן היו תבקש את הפירוט. בשאילתה שלך התייחסת לנושא ירושלים וקיבלת תשובה. לגבי ירושלים מדובר ב-15,000 יחידות דיור. אם תהיה מעוניין — תבקש פירוט מדויק באילו מקומות היו אותן קרקעות ל-142,000 יחידות דיור.

3665. חופר משרד של רשות הגנים הלאומיים בחיפה חבר-הכנסת א.ג. בריאן שאל את שר החקלאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

רצוני להודיע על מפגע בפארק-הכרמל. טרחתי והע-ליתי שהאזור הזה שייך לאזור המרכז אשר סניפו בתל-אביב. אגב, שם נאמר לי שהבעיה הספציפית שהעליתי תועבר לירושלים.

הוברר לי, כמרכון, שלרשות שמורות הטבע משרדים בירושלים, בתל-אביב, בבאר-שבע, ביסוד-המעלה, באילת ובשארם-א-שייך, ואילו בספר הטלפון החיפני נמצאת כתובת של משרד בנהריה, אשר אינו קיים עוד.

רצוני לשאול:

1. האם עצם קיומו של פארק-הכרמל, גדול הפאר-קים הלאומיים בארץ, הסמוך לחיפה, וחוף הים הצמוד לעיר אינם מצדיקים קיום משרד הרשות בחיפה ?
2. לאן צריך תושב חיפה לפנות בקשר למיפגע שחל באזור שמורות הטבע בסביבת חיפה ?

שר-החקלאות א. שרון:

1. פארק-הכרמל שייך לרשות הגנים הלאומיים, ויש לה משרד בפארק.

2. אנו מפעילים היום בקבלת חדר בשביל המשרד באוניברסיטת חיפה, אשר יסודר בזמן הקרוב. עד שייגמר הטיפול ניתן לפנות למשרד הראשי בתל-אביב או למשרד הרשות בירושלים.

ליצוא. כל זאת פרט לגרעינים, שבשבילם חסרה לנו קרקע.

6. נציגי משרד החקלאות בוועדה לשמירה על קרקע חקלאית עומדים על המשמר למנוע שינוי ייעוד לקרקע חקלאית.

משרד החקלאות רואה את השמירה על הקרקע החקלאית כחובה לאומית עליונה שיש להמשיך בה על-מנת להבטיח את המשך הייצור החקלאי להספקה לאוכלוסיה המקומית וליצוא.

7. הודות לחוק התיכנון והבנייה ומאזן הפעלתו באמצעות הוועדה לשמירה על קרקע חקלאית נחשבת מדינת ישראל כמדינה מתקדמת ביותר בשטח זה, ואנו מצווים להתמיד ולהגביר עוד יותר את השמירה על הקרקע החקלאית ולעמוד מול כל ההלצים.

8. הממשלה אמנם לא דנה בנושא זה, אך אני משובע שעמדותי תואמת את עמדת הממשלה.

3682. המדיניות החקלאית של השוק-האירופי והשפעתה על החקלאות בישראל

חבר-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר החקלאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

לאחרונה הוצעה על-ידי שר החוץ הצרפתי מדיניות חקלאית חדשה לשוק-האירופי-המשותף. על-פי מדיניות זו תיקבענה שתי מערכות מחירים לחקלאות באירופה: מערכת אחת על-פי מיכסות ייצור לכל מוצר חקלאי ובהתאם למערכת זו מחיר מסובסד ומובטח; ומערכת שנייה של שוק חפשי על-פי היצע וביקוש.

למדיניות זו תהיה השפעה לרעה על היצוא החקלאי לאירופה, ולכן אודה לשר אם ישיב לי:

1. באיזו מידה תואמו הדברים עם ישראל?
2. האם מדיניות זו עולה בקנה אחד עם ההסכמים שלנו עם השוק בנושאי יצוא חקלאי לשוק?
3. באילו גידולים יפגעו בעיקר כתוצאה מאיזון הייצור באירופה עצמה וסתימת הפערים בגידול המקומי שם?

4. מה בדעת משרדך לעשות כדי לשנות את מבנה הייצור החקלאי ליצוא כאן בארץ?

שר-החקלאות א. שרון:

לא ידוע לנו על הצעה כלשהי שלפיה הציעו ה-צרפתים שינויים במדיניות החקלאית המשותפת של הקהילה האירופית. עם זאת אין זה מן הנמנע שבעתיד יוצעו שינויים, וזאת בעקבות העלות הגבוהה של המדיניות החקלאית הנוכחית ובעקבות הצטרפותן העתידה של יוון, ספרד ופורטוגל לקהילה האירופית.

ישראל כארץ שלישית, שיש לה עניין רב במה שמתרחש בתחום זה בקהילה, עוקבת מקרוב אחרי כל התפתחות העלולה לפגוע ביצוא החקלאי הטרי והמ-עובד ופועלת בהתאם במסגרת ההסכם הקיים.

משרד החקלאות, יחד עם יתר המשרדים הנוגעים בדבר — משרדי החוץ, האוצר ותעשייה, המסחר והתיירות — יזום פעילויות, כגון מפגשים עם אישים רמי-דרג בבריסל ובבירות הקהילה, כינוס הוועדה המשותפת ל-ישראל ולקהילה ועידוד ביקורים בארץ של אישים בעלי תפקידים בכירים בממשלות של המדינות החברות. למשל, ברגע שהיה לנו משבר בנושא הפרחים זימננו ארצה

3666. הצורך בשמירה על קרקע חקלאית

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

באחרונה גובר והולך לחץ של גורמים המעוניינים לקבל קרקעות לבנייה עירונית ולמטרות מסחריות שונות. בין הקרקעות המבוקשות מצויים בוודאי שטחים המוגדרים כקרקע חקלאית.

בנייה ושימוש בקרקע חקלאית למטרות דומות הם פגיעה במקור יצירת מזון. הפגיעה לא ניתנת לתיקון ויש בכך סכנה חמורה לדורות הבאים.

בקשר לתופעה זו הריני מבקש להשיב לי:

1. מה שטח האדמות החקלאיות בישראל?
2. מה היה שטח אדמות אלו לפני עשר שנים?
3. מה הם הסיכויים להוסיף אדמה חקלאית לעיבוד באזורים שחונים, מדבריים והרריים?

4. מה השפעת הכירסום והסחף באדמה חקלאית המנוצלת לכבישים, לבנייה, לתעשייה ולאנרגיה?

5. מה חלקו של הייצור החקלאי כיום ביצירת מזון לאוכלוסין ומה צפוי בשטח זה בסוף המאה?

6. מה עושה משרדו כדי למנוע העברת שטחים חקלאיים לצרכי בנייה לסוגיה?

7. יאסאן היא המדינה המצטיינת בסיווג יעדי הקר-קעות ושמירה קפדנית, למופת, בכל הנוגע לשמירה על הכללים הללו. מה עושה משרדו כדי לנהוג כביאסאן ולמנוע עירעור המאזן (שכבר הופר) לגבי בנייה על שטחי פרדסים, מטעים, מיוער וכו'?

8. האם הממשלה דנה בסוגיה זו? אם כן — מה היו סיכומיה?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שטח האדמות החקלאיות המעובדות במדינת יש-ראל הוא כ-4,630,000 דונאם.

2. לפני 10 שנים היה היקף השטח הזה. הפסד הקרקעות החקלאיות הנגרם כתוצאה משינוי ייעוד מתאזן על-ידי התוספות של הכשרת קרקעות חדשות המבוצעות כל שנה.

3. עם התייחסות הרב בחקלאות בארץ קיימת אפשרות של הוספת קרקע לעיבוד באדמות ההרריות וה-מדבריות, אך הן מוגבלות מאוד.

4. מאז הקמת המדינה שונה ייעוד של כמיליון דונאם קרקע חקלאית לצרכי בנייה ופיתוח לא-חקלאי.

בשנת 1965, עם קבלת חוק התיכנון והבנייה וההכרזה על קרקע חקלאית שאין לשנות את ייעודה ללא אישור הוועדה לשמירה על קרקע חקלאית, שמונתה לצורך ביצוע החוק, צומצמה פעולת הכירסום בצורה משמעותית ביותר. הוועדה מאשרת שינוי ייעוד קרקע בעיקר באדמות מדרוניות בלתי-מעובדות ורק ההכרזה ביותר לצרכי ציבור — כבישים, פיזור אוכלוסיה וכדומה.

5. הייצור החקלאי מספק 96.9% מצריכת המזון: (א) גידולים צמחיים — 99.2%. בזה: גידולי שדה — 15.7%; ירקות — 137.7%; הדריס — 1,004.9%; פירות אחרים — 115.1%. (ב) תוצרת בעלי-חיים — 94.4%. בזה: בשר — 89.9%; חלב — 96.1%; ביצים — 117.0%; דגים — 79.6%.

אם נתמיד בשמירה על הקרקע החקלאית ימשיך הייצור לספק את צרכי הישוב ותופנה תוצרת חקלאית

ר"י 31 במאס 1981 לשלב ב'. מאחר שמועדי הסיום הנ"ל שנויים במחלוקת משפטית, במסגרת הדיונים בהמשך קיום הזכיון, הקביעות הנ"ל הן רק בקשר לאמור בחוזה. 2. השאלה נתונה במחלוקת עובדתית ומשפטית. 3. כיוון שקיימים מגעים עם חברת ק.ב.ע. בעניין זה, לא תוכל להתקבל החלטה סופית במנותק מהכרעה בהמשך קיום הזכיון בידי החברה הנ"ל. 4. הכרעה סופית בעניין מסורה לוועדת השרים לענייני כלכלה. מינהל מקרקעי ישראל וכן גורמים ממשלתיים אחרים, המעורבים בנושא, מגבשים בימים אלה המלצות לוועדה.

3730. החכרות-משנה של קרקע ו/או מים על-ידי ישובים בבקעת-הירדן.

חבר-הכנסת ז. כץ שאל את שר החקלאות ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

בתשובתו מיום 16 במאי 1979, י"ט באייר תשל"ט, על שאלתה מס' 3404 הודיע שר החקלאות שאין מינהל מקרקעי ישראל מחכיר קרקעות בבקעת-הירדן לאזרחי ישראל שאינם תושבי בקעת-הירדן.

אודה לשר אם ישיב לי:
1. אילו ישובים יהודיים בבקעת-הירדן החכירו ב"שנים 1977—1979 קרקע ו/או מים בהחכרת-משנה, בכל דרך שהיא, בין לאזרחי ישראל שאינם תושבי הבקעה ובין לאזרחים לא-ישראלים?
2. מה היקף החכרות-המשנה כנ"ל בכל אחד מן הישובים האלה?
3. אילו אמצעים ננקטו נגד המחכירים?
4. אילו אמצעים ננקטו נגד החוכרים?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הישובים אשר נתפסו במסירת זכות בקרקע ובמים שברשותם בשנים 1977—1979 הם: שטח משותף למחולה — מושב שיתופי ומחולה — מושב עובדים; מושב ארגמן. 2. השטח המשותף למחולה — מושב שיתופי — ומחולה — מושב עובדים — בגודל 500 דונאם. השטח של מושב ארגמן — בגודל 150 דונאם.

3—4. משרד החקלאות ניתק כל קשר וסיוע לישובים הנ"ל בחודשי החריגה.

הואיל וחוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ומים), תשכ"ו—1967, אינו חל על הש"טחים שמעבר לקו-הירוק הוסכם בין התנועות המיישבות, המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית ומשרד החקלאות, על-פי בקשת הישובים, לקיים בורות במקום ההליכים המשפטיים. בפסק הבוררות נקבע שעל הישובים להפסיק לאתר הקניית זכויות בקרקע ומים לגורמים שאינם מתושבי הישובים וכן לשלם כופר לאוצר המדינה בגין השימוש החורג בקרקע ובמים שנעשה על-ידם.

גובה הכופר: מחולה — מושב שיתופי — 50,000 לירות; מחולה — מושב עובדים — 50,000 לירות; ארגמן — מושב עובדים — 40,000 לירות.

3762. מניעת ניצול הסובסידיות על-ידי פותרים הקונים ישירות מתקלאים

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר החקלאות ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

משלחת רמת-דרג העוסקת בנושא הזה בהולאנד. הומנו לכאן את שר החקלאות ההולאנדי ואת שר החקלאות הפורטוגאלי. כל זאת על-מנת להסביר את עמדתה של ישראל או לדרוש נקיטת אמצעים מצד הקהילה, העשויים או למנוע הרעת תנאי השיווק שלנו או לשפר תנאים אלה.

עם זאת יש לציין שישראל די מוגבלת בפעילויותיה כאשר מדובר במדיניות החקלאית המשותפת של הקה"ל, מאחר שמדיניות זו היא עניינה הפנימי של הקהילה ומידת ההתערבות או ההשפעה של מדינות שלישיות, לרבות ישראל, בתחום זה היא מוגבלת ביותר.

הי"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת כץ (עוו).

אברהם כץ (עוו) (המערך):

אעביר לכבוד השר את המסמך שבידי ועליו התבססה כששאלתי את השאלתה. אני רוצה לשאול: האם את המשא-ומתן עם מוסדות השוק בנושאים החקלאיים מנהל משרד החקלאות או משרד החוץ?

שר-החקלאות א. שרון:

קיימת ועדה בין-משרדית שבראשה עומד מנכ"ל משרד האוצר עמירם סיון. הוועדה הזאת מונחת על-ידי שר החוץ, שכן משרד החוץ אחראי לטיפול בנושא. מתקיימים דיונים לעתים די קרובות, בעיקר כשעולים נושאים קונקרטיים, שבהם משתתפים המשרדים הנוגעים בדבר — משרד החוץ, משרד האוצר, משרד התעשייה, המסחר והתיירות ומשרד החקלאות. משרד החקלאות מיוצג בוועדה זו דרך-קבע על-ידי סמנכ"לית לכלכלה במשרד החקלאות הבקיה באופן יסודי בנעשה בשוק. היא גם שליחה שלנו לשם, לצערנו לעתים קרובות, בגלל הבעיות הכבדות שהתעוררו עד היום והמתעוררות היום עם הצ"טרפותן של יוון, ספרד ופורטוגאל.

3695. ביטול הזכיון שניתן לחברה ק.ב.ע. לפיתוח אשדוד חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר החקלאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

בתחום השיפוט של המועצה האזורית באר-טוביה כלול חלק מחוף הים בין אזור ניצינים לאשדוד. ועדת בניין ערים "טובים" החליטה בשנת 1974 לאשר את התכנית לפיתוח חוף הים, אך משרדכם מתנגד לכך כיוון שהשטח נמצא בתחום הזכיון שנמסר לחברת ק.ב.ע. לפיתוח אשדוד.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מתי נמסר הזכיון לחברת ק.ב.ע. ומתי מסתיים מועד הזכיון?

2. האם חברת ק.ב.ע. עומדת בתנאי הזכיון?

3. מדוע לא תאשרו למועצה האזורית באר-טוביה לגשת לפיתוח חוף הים אשר בתחום שיפוט, מאחר שחברת ק.ב.ע. מחזיקה בזכיון שנים רבות מבלי לממש אותו?

4. האם בדעתכם לנקוט אמצעים לביטול הזכיון לחברת ק.ב.ע.?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תאריך תחילת הזכיון: 1 באוגוסט 1957. תאריך סיום הזכיון בהתאם להסכם: 31 במאס 1971 לשלב א'

חוברת ל"ז, ישיבה רנ"ב
— שאילתות ותשובות —

רצוני לשאול :

- א. כמה שטחים ראויים לבנייה יש כיום בידי משרד הבינוי והשיכון ?
- ב. כמה שטחים נמסרו לחברות לצורך בנייה, מבלי שהחברות מימשו את האופציה לבנות במקום ?
- ג. האם יש למשרד הבינוי והשיכון תכנית להכשיר קרקעות בהתאם לצרכי מדינת ישראל ?

תשובת שר-ההקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- א. בידי משרד השיכון יש כיום קרקע לבנייה של 130,000 יחידות דיור.
- ב. לחברות המשכנות יש קרקע לבנייה של כ-20,000 יחידות דיור, שבחלקה הן בונות עליה השנה, חלקה מיועדת לבנייה בשנים הקרובות וחלקה נלקחה על-ידי המינהל, מאחר שהקרקעות לא היו בשימוש.
- ג. ביחס לשאלה זו עליך לפנות למשרד השיכון.

3810. רכישת נכס-יד לא-ניידי על-ידי כת מיסונרית

בזכרון-יעקב

חבר-הכנסת ש. גרם שאל את שר החקלאות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בעתון "המודיע" מיום כ"ז אייר תשל"ט (24 במאי 1979) פורסם כי מינהל מקרקעי ישראל מתקשה לעמוד בתחרות עם כת הנוצרים של אמה ברגר, הרוכשת אדמות בסכומי עתק בזכרון-יעקב, במחירים שהם אפילו מעל ומעבר לערך הממשי. השר שרון הודיע כי הכת רוכשת "בית אחר בית וחלקה אחר חלקה, כשמקורותיה הכספיים לא ידועים", בעוד מייחסים זאת למימון סעודי.

ברצוני לשאול :

1. מה בדעתך לעשות כדי למנוע מצב זה של קניית אדמות ישראל על-ידי כת מיסונרית נוצרית ?
2. האם בדק משרדך את המקורות הכספיים של הכת של אמה ברגר ?

שר-ההקלאות א. שרון :

1. (א) במצב החוקי כיום אין כלים משפטיים למנוע את הרכישות הנ"ל. מדובר ברכישות קרקע ומבנים על-ידי כנסיה גרמנית בזכרון-יעקב.
- (ב) משרדי יום הצעת חוק לתיקון המצב המשפטי, והיא נמצאת בדיונים אצל הגורמים המוסמכים במשרד המשפטים.

(ג) הוריתי למינהל מקרקעי ישראל לעקוב מקרוב אחר רכישות כאלה ולמצוא פתרונות הולמים במצב החוקי הקיים.

2. אין משרדי עוסק בבדיקת המקורות הכספיים.

3859. נתונים על ישובים שהוקמו בשנתיים האחרונות
חבר-הכנסת ז. כין שאל את שר החקלאות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

לפי עתון "מעריב" מיום 5 ביוני 1979 מסר שר החקלאות, בנאומו בוועידת תנועת החירות, כי בשנתיים האחרונות הוקמו מעבר לקו-הירוק 52 ישובים ובסך-הכול, משני צדי קו-הירוק, 85 ישובים.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. מה הם שמות 52 הישובים שהוקמו, לפי דברי השר, בשנתיים האחרונות מעבר לקו-הירוק ?
2. מה הם שמות 33 הישובים שהוקמו, לפי דברי השר, בשנתיים האחרונות ביתר חלקי הארץ ?

בישראל אין החקלאי רשאי לשווק את תוצרתו ול-מכרה במישרין לשוק. עמלות התייוד גבוהות, ולעתים קיימת רכישת התוצרת החקלאית "על העץ" על-ידי סוחרים שאין להם זכות לקבל סובסידיות.

רצוני לשאול :

האם משרד החקלאות מתכנן שיווק ישיר ומכירה בלתי-אמצעית של תוצרת חקלאית ?
אם לא — מה הם האמצעים הננקטים למניעת ניצול הסובסידיות הממשלתיות ?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

(א) אין ניצול סובסידיות ממשלתיות על-ידי סוחרים הקונים ישירות מהחקלאים, משום שאין כיום סובסידיות ממשלתיות לירקות ופירות.

יש סובסידיות אך ורק לשני מוצרים הכלולים ברשימת המוצרים החיוניים, והם : בשר עוף ומוצרי חלב.

(ב) משרד החקלאות מעודד הקמת שווקים פתוחים שבהם המכירה היא קמעונאית, כדוגמת ה"היפרשוק" שפתחה "תנובה" בראשון-לציון.

שווקים פתוחים נוספים יש ברחובות, בטירת-הכרמל, בקרית חיים ובקרוב יפתח גם שוק פתוח בפתח-תקווה.

3763. הצורך בהקמתם של שווקים סימטנאיים

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר החקלאות ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

חלק נכבד מהתוצרת החקלאית בישראל מועבר ל-שיווק בשוק הסימטנאי בתל-אביב. חלק אחר משווק לאזורי שיווק אחרים, ואם התוצרת אינה נקלטת היא מוחזרת למשווק המעבירה מחדש לשיווק, אבל הפעם — לתל-אביב.

ההוצאות הכרוכות בכך גבוהות וקיים פתח לעיסקאות של אנו ניתן לפקח עליהן.

אבקש לדעת :

האם לדעת משרד החקלאות אין מקום לקבוע שווקים סימטנאיים מרכזיים נוספים ?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

השווקים הסימטנאיים הקיימים הוקמו כאשר ישראל מנתה מספר קטן של אוכלוסין והיקף הייצור היה קטן יותר.

ללא ספק יש מקום כיום לגשת לתיכנון שווקים חדשים שיספקו את הצרכים הנוכחיים.

הדבר כרוך בהשקעות הון גבוהות ביותר ואיתור היזמים שיירתמו לפעולה כזאת.

אנו מתחילים בבחינות ראשוניות לקראת הרחבת השווקים.

3774. הקרקעות לבנייה המצויות בידי משרד הבינוי והשיכון

חבר-הכנסת ש. פלאט-שרון שאל את שר החקלאות ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

בעתונות מתפרסמות ידיעות, המיוחסות למינהל מקר-קעי ישראל, כאילו בידי משרד הבינוי והשיכון שטחים שניתן לבנות עליהם 150,000 יחידות דיור. לעומת זאת טוען משרד הבינוי והשיכון כאילו מעכב מינהל מקרקעי ישראל הכשרת שטחים ושיחרורם למטרות שיכון.

ואני שוב אומר שלא כדאי להסתמך אף פעם אחת על דברים המופיעים בעתונות אלא כדאי תמיד לברר. אני מוכן להעביר לרשותך את הרשימות באופן ישיר, כי אני יודע שזה אישית מעניין אותך, ואם תרצה לקבל רשימות באופן תקופתי אני מוכן להעמיד לרשותך כל רשימה בכל רגע שתרצה.

היו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת זאב כץ.

זאב כץ (המערך) :

האם אצדק אם אומר שבפועל הוקמו בשנתיים של הממשלה הזאת פחות מ-40 ישובים, אם אני מוריד את אלה שבתיכנון ואת אלה שאוחרו אבל הוקמו הרבה זמן לפני כן ? האם נכון שבפועל הוקמו לא 58 ולא 109 ישובים אלא כ-40 ?

שר-ההקלאות א. שרון :

לא תצדק. המספר אולי לא יהיה 109, אבל בוודאי לא יהיה המספר שאתה נוקב בו. כאיש התיישבות ותיק — ותיק — ואתה איש התיישבות ותיק ממש — אתה עצמך יודע שהקמת ישוב הוא דבר הנעשה בשלבים. הוא מתחיל בתיכנון, דרך הכשרת הדרך והקרקע ועד הכשרת המשטחים לבנייה ועד הקמת מוקד, העלאת היאחוות נח"ל והעלאת ישוב משפחות מצומצם. ואתה יודע איך בתנועה הקיבוצית מקימים גרעינים באמצעות היענות החברים או באמצעות מודעות, לגבי אנשים מהעיר, כך שאי-אפשר, בשום-פנים-ואופן, להעביר ב-איוזה שהוא מקום קר חותך מדויק. אני יכול להראות לך שבין הישובים האלה יש שהבתים כבר עומדים והתושבים יושבים בהם. אלה מחבל שגב יושבים כרגע בכרמיאל, ויש גם אחרים, לכן לא תצדק בשאלתך השנייה.

3860. המחיר שמשלם משרד האוצר בעד סלק פוכר כגידול מקומי

חבר-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר ההקלאות ביום ט"ו בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בשנת התקציב 1978 נחתם עם מגדלי סלק הסוכר הסכם ובו נאמר כי המחיר שישולם לחקלאים יהיה המחיר אשר מקבלים החקלאים בשוק-האירופי-המשותף. בהתאם שנה היה המחיר שקיבלו החקלאים 37 דולר לטונה (מסמך מיום 25 באוגוסט 1978 שנשלח להתאחדות מגדלי סלק סוכר).

המחירים אשר משלמים בשוק-האירופי-המשותף ב-שנה זו 1979 לחקלאים הם כדלקמן :

גרמניה — 46.4 דולר/טונה, צרפת — 36.7 דולר/טונה, איטליה — 53 דולר/טונה, הולנד — 42 דולר/טונה, בלגיה — 42 דולר/טונה, ובמוצע משוקלל מקבלים חקלאי אירופה 42.9 דולר/טונה.

מחיר זה צריך היה לשלם השנה למגדלי הסלק בישראל על-ידי ההבטחה והסיכום.

בשבוע שעבר, בלחץ האוצר, נקבע מחיר של 40 דולר/טונה למגדלים בארץ.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האומנם יש מסמך שסוכם עם מגדלי הסלק ובו נאמר שישולם מחיר זהה עם המחיר של השוק-המשותף ?
2. האומנם שילמו בשנה שעברה למגדלים בארץ את המחיר הממוצע של השוק-המשותף בהתאם להסכם ?

3. מה הוא תאריך העלייה על הקרקע של כל אחד מן הישובים הנ"ל ?

4. באיזה אזור הוקם כל אחד מן הישובים הנ"ל ?

שר-ההקלאות א. שרון :

שמות הישובים שהוקמו משנת 1977 :

ברמת-הגולן : גמלא — ב' 1977, אבני-איתן — 1977, אניעם — 1977, אורטל — 1978, גשור ב' (נטור) — 1979, הר-דב — 1979. בסך-הכול 6 ישובים. עוד 4 ישובים מאושרים בגולן — באזור ברכת רם, סכר, תל-אבי-כתף ומפגש הגבולות באזור דבוסיה — שאינם כלולים ברשימה הזאת נמצאים בשלב תכנון.

ביהודה ובשומרון הוקמו בשנת 1977 : בית-חורון, נווה-צוף, סנור (דות), שבי-שומרון, בית-אל, בית-אל ב', מצפה-יריחו, שילה, אלעזר, רימונים, מגדל-עוז, כוכב-השחר, מבוא-שילה, שילת, כפר-רות, גבעון, אריאל, אלקנה, קרני-שומרון. בשנת 1978 הוקמו : סלעית, תפוח, תקוע ומעלה-נחל. בשנת 1979 הוקמו ביהודה וב-שומרון : אלון-מורה, מתתיהו, קרני-שומרון ב', מעלה-אדומים ב', ריחן, נווה-צוף ב', נח"ל דהריה, אפרת ועין-שמש (היא העיר מעלה-אדומים). בסך-הכול 33 ישובים.

בבקעה הוקמו בשנת 1977 : אלמוג, גערן ; ב' 1979 הוקמו : נעמה, יפית, שלח. בסך-הכול 5 ישובים, ועוד 4 ישובים מאושרים והם בשלב תכנון.

באזור מודיעין הוקמו ב' 1977 כפר-רות ושילת.

ברצועת-עזה, בפיתח-רפיח ובסיני הוקמו בשנת 1977 : גיר-אברהם, נצר-חוני ; בשנת 1978 — גני-טל (קטיף ג'), חולית, פריאל, תל-מייסוף ; ב' 1979 — פרי-גן. ואלה הגרעינים הנמצאים בשטח : יבול, יחד, יסודות-הדרום, נחל קטיף ו', קטיף ב', קדש-ברנע. בסך-הכול 14 ישובים. עוד 3 ישובים מאושרים ברצועת-עזה נמצאים בשלב תכנון, מהם 1 בצפון הרצועה, צפונה מבית-להיה, ו-2 בין רפיח לחאן-יונס, קרוב יותר לרפיח. בסך-הכול מעבר לקר-הירוק הוקמו 60 ישובים, עוד 11 נמצאים בשלב של תכנון.

שמות הישובים שהוקמו בתחום הקר-הירוק : בגליל הוקמו בשנת 1977 מור ובית-רימון ; בשנת 1978 הוקמו לוטם, גבעת-חנניה, כישור, תובל, לפידות, שכניה, מנח, אר"שח", קורנית, יעד, עצמון. בסך-הכול 13 ישובים. נוסף על כך יש שני ישובים שבהם ייכנסו לעבודה בזמן הקרוב ביותר, באזור שגב : גילון ומורשת.

בערבה, בנגב ובדרום הר חברון הוקמו : יהל — ב' 1977 ; סמר — 1977 ; עיר-אבות — ב' 1978 ; יתיר — ב' 1978 ; טללים — ב' 1978 ; עידן — ב' 1979 ; כרמים — ב' 1979. בסך-הכול — 9 ישובים.

בנוסף על אלה הוקמו 28 מצפים, ומהם כ-20 מיועדים להפוך ישובים של-ממש, ו-8 או 9 — ייתכן שיהיו יותר מ-28 — יישארו בצורה של מצפים או מצפורים או בצורה אחרת. ואלה המצפים : הר שר-שלום ; חרדלית ; הר מתת ; הר קלען ; הר פקיעין ; חירבת כליל ; תפן ; תפן ד' ; תפן ט' ; הר שזור ; הר כמון מורח ; הר כמון מערב ; הר זבד ; קדרים — יהפוך ישוב ; טפחות — יהפוך ישוב ; הר כור ; חירבת עלי ; עמוקה ; הר יזי ; גבעת מכוש ; גבעת קדר ; הר גילון ; שטח אש 117 ; הר נטופה ; גודידה מורח ; עיבלין ג.ג. 238 ; יפתח-אל ; ציפורי ב'.

סך כל הישובים שברשימה : מעבר לקו — 60 ; בתוך הקו — 49. בסך-הכול — 109.

שרי-החקלאות א. שרון :

1. הפקחים פועלים על-פי חוק מינהל מקרקעי יש-ראל, חוק המקרקעין, חוק העונשין, פקודת המשטרה, חוק הגנת הצומח (נזקי עוים), חוק הגנים הלאומיים, שמורות הטבע ואחרים.

2. במלה "נוהלים" הכוונה לפרשנות החוקים הנ"ל ולהוראות ביצוע הניתנות מדי פעם על-ידי האנשים שמונו על-ידי מינהל מקרקעי ישראל להפעלת החוקים הנ"ל על-מנת למנוע הסגות גבול במקרקעי המדינה.

3. סמכויות הפקח הן הסמכויות הנתונות לפי החוקים הנ"ל לצורך ביצועם, והן כוללות בין השאר, במקרים שהחוקים הנ"ל קובעים זאת, פיגוי אנשים ו/או עדרים מסיג-גבול או הרועים על קרקעות המדינה או המש-תמשים בה שלא כדיון.

כמובן הן כוללות, במקרים שהחוקים הנ"ל מתירים זאת, סמכות לשימוש בכוח סביר לשם ביצוע תפקידם.

היו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך) :

אדוני השר, מן התשובה אני מבין שזו משטרה פרטית של מינהל מקרקעי ישראל, שאין לה סמכויות שעברו אליה מן המשטרה או ממשד המשפטים או מהיועץ המשפטי והיא, למעשה, גוף פנימי של מינהל מקרקעי ישראל שהוא כאילו משטרה מקומית. האם זה נכון ?

שרי-החקלאות א. שרון :

אני חושב שחבר הכנסת הנכבד טועה. הפעולה היא מכוח החוקים שצינתי.

משה עמאר (המערך) :

אין להם סמכות של שוטר. אני אברר את זה.

שרי-החקלאות א. שרון :

אמנם הבטחתי לך בזמני תשובה על השאלתה שלך ולא קיבלת, אני מניח שזה בגלל תקלות בדואר, כי אני המצאתי תשובה. מאחר שזו סוגיה משפטית ואינני משפטן, ומאחר שהעלית סוגיה חדשה, אציג לך, ברשותך, אחת משתי האפשרויות : או שתקבל תשובה בכתב או שתגיש שאלתה נוספת. אני מציע שתקבל תשובה בכתב.

משה עמאר (המערך) :

אני מוכן לקבל תשובה בכתב. שאלתי מה הסמכות. הסמכות היא על-פי דין ומוענקת לאיש שממנים אותו בסמכויות של שוטר. אבל אם אין לו סמכות כזו הוא פקיד רגיל, הוא עובד מדינה והוא לא רשאי לפעול כשוטר.

שרי-החקלאות א. שרון :

אני לא זוכר את המינוח המדויק — אם זה "שוטר-מוסף" או משהו אחר. אבל יש לו סמכות זו, הוא נושא תעודה כזאת, והוא עובר הכשרה בבית-הספר לשוטרים בשפרעם. ואם זו הבעיה המטרידה אותך, חבר-הכנסת עמאר, אנחנו אפילו פטורים משאלתה נוספת.

משה עמאר (המערך) :

בכל-זאת הייתי מבקש שתבדוק זאת בפעם נוספת, אדוני השר.

3. האם נכונים הנתונים שמסרתי לעיל בדבר התש-

לום למגדלי הסלק באירופה ?

4. האם מנסה האוצר לבוא לידי הסכם בדבר תשלום מחיר שהוא פחות מן המחיר הממוצע באירופה לחקלאים בארץ בשנת 1979 ?

5. האם מתכוונים אדוני השר ומשרדו שלא לעמוד

בהתחייבות מסוכמת עם החקלאים מגדלי הסלק בארץ ?

6. מדוע אין משרד האוצר מסכים לעמוד במחיר המוסכם של 42.9 דולר לטונה, כפי שמשלמים השנה, על-פי המסמכים, בשוק-האירופי-המשותף ?

7. האם אין משרד החקלאות סבור שביטול חד-

צדדי של הסכם עם החקלאים יגרום להרגשת חוסר אמון מעמיק של החקלאים במוסדות המדינה ?

8. מה בדעת משרד החקלאות לעשות כדי לממש את התחייבותו לתשלום בעד סלק סוכר ?

שרי-החקלאות א. שרון :

1. תשובה חיובית לגבי שנת תשל"ט—1978/79 — שנת האסיף הנוכחית.

2. בשנת 1977/78—תשל"ח — מדובר כאן במחיר סלק הסוכר — לא נקבע המחיר על בסיס מחירי השוק המשותף. התשלום לחקלאים היה על-פי הסכם ולפיו המחיר נקבע על בסיס מחיר תשל"ז 1976/77, בתוספת 50% מההתייקרויות שיחולו בשנת 1977/78.

3. הנתונים נכונים.

4—8. עמדת משרד האוצר ומשרד התעשיה, המסחר

והתיירות היתה כי המחיר שמשלם השוק-המשותף בעונה

הנוכחית הוא 37 דולר — על-פי המחיר בשוק-המשותף

ב-1978 — בעוד שעמדת משרד החקלאות והחקלאים

היתה כי המחיר צריך להיקבע על-פי מחיר השוק-המשותף

שיהיה נכון לעונה הנוכחית, כלומר — כ-43 דולר לטונה.

הסיכום שהושג בדבר מחיר של 40 דולר לטונה היווה

פשרה בין שתי העמדות, והיו שותפים לה כל הנציגים

הנ"ל, לרבות החקלאים.

הייתי רוצה להוסיף כאן שכמו בנושאים דומים

בעבר, כגון מחירי הכותנה ומחירי פרי-הדר לתעשיה,

היה משרד החקלאות הרבה יותר תקיף בעמדתו מן

החקלאים בעת ניהול המשא-ומתן.

3949. הסיירת הירוקה

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979) :

בישיבת הכנסת מתאריך 3 באפריל 1979, לאחר השיבר על השאלתה מס' 2935 בדבר פעולותיה של הסיירת-הירוקה, שאלתיך על-פי איזה דין פעלו הפקחים המכונים הסיירת-הירוקה. לא היה בידך להשיב לי במקום והודעת שתעביר לי את תשובתך. עד עתה לא קיבלתי אותה.

אבקשך להשיב לי :

1. על-פי איזה דין פעלו או פועלים הפקחים הנ"ל ?

2. כשהינך קובע כי הם פועלים "בהתאם לנוהלים" אבקש לפרט את הנוהלים, מי קבע אותם, היכן פורסמו, ומי הוא המפקח על ביצועם והמוסמך לכך על-פי דין, ואיזה דין ?

3. מה הן סמכויותיו של הפקח, על-פי איזה דין

נקבעו, ואיזה גוף או רשות אחראים לפעולותיו ?

כמורכב הוסכם כי המינהל יכין תכנית לשיכון חיילים משוחררים מבני הכפר, המונים כ-130 נזקקים, בגוש 19091.

עד עתה המינהל אינו מבצע את הנדרש לקיום הסיכומים הנ"ל וההשהיות מחריפות את בעיית מקום מגוריהם של הנזקקים.

אבקש להשיב לי:

1. מה הם הגורמים לעיכוב הקצאת המגרשים לזוגות הצעירים והקצאת השטח לשיכון חיילים משוחררים בני פקיעין?

2. האם הינך נכון להורות למינהל מקרקעי ישראל כי יבצע את הסיכומים הנ"ל בהקדם וללא השהיות?

שר-ההקלאות א. שרון:

לצורך הקמת שכונת מגורים לחיילים משוחררים דרושים בפקיעין הקצה המינהל בשנת 1977 שטח של 51 דונאם למשרד הבינוי והשיכון, יחידת המינהל לבנייה כפרית.

הייתי רוצה להוסיף שבסיוור שערכתי עכשיו בכפרי הדרושים עם אנשי מינהל מקרקעי ישראל הנחיתי אותם לפתור את כל בעיית המגורים של חיילים משוחררים דרושים.

4091. התנצלות בפני כתב הטלוויזיה רפיק חלבי

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר ההקלאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

לאחר שדו"חות נציגיו של מנהל רשות-השידור הור" כיחו כי כתב הטלוויזיה רפיק חלבי לא שיקר בכתבתו, כטענתך, ולאחר שחיילי מילואים דרושים מתכוונים להח" זיר את פנקסי המילואים שלהם כתגובה על יחסך לרפיק חלבי —

האם מוכן הינך להתנצל בפניו, בפומבי, על פגיעתך בו?

שר-ההקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול; ראה להלן עמ' 3755).

הי"ר פ. שינמן:

אבקש מאת שר ההקלאות להשיב על השאלתה מס' 4092 של חברת-הכנסת מאיר פעיל.

משה עמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, אולי אפשר לשמוע את התשובה על השאלתה מס' 4091 של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן? יש לה חשיבות ציבורית.

הי"ר פ. שינמן:

א-אפשר כרגע, כי כבר ביקשתי מהשר להשיב על השאלתה הבאה אחריה.

4092. מפפרי ההתנחלויות והמתנחלים של גוש-אמונים חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר ההקלאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

נודע לי כי מתנחלים רבים של גוש-אמונים רשומים כתושבים ביותר מהתנחלות אחת.

אבקש לשאול את כבוד השר:

א. מה הוא המספר המדויק של התנחלויות של גוש-אמונים בגדה המערבית וברצועת-עזה (לרבות התנחלויות בלתי-חוקיות כ"עצמונה")?

שר-ההקלאות א. שרון:
אני מוכן לבדוק.

4053. הקמת חממות בעצמונה

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר ההקלאות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

ב"על המשמר" מיום 18 ביוני 1979 נמסר כי למרות ההבטחות החוזרות ונשנות כי התנחלות עצמונה "תפונה בימים הקרובים" הודעת ל-15 צעירים מגוש-אמונים כי יקומו להם חממות במקום. עוד נמסר כי הקמת החממות תסתיים בהוצאה של יותר מ-10 מיליון לירות.

אבקש להשיב לי:

א. האם אמנם נכונות הידיעות?

ב. אם כן — כיצד מתיישבות ידיעות אלו עם הכוונה להוריד התנחלות בלתי-חוקית זו?

תשובת שר-ההקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. לא תיקבעו כלל הקמת חממות בעצמונה, וממילא אין כאן הוצאה של 10 מיליון לירות.

ב. על-פי התשובה על השאלה א אין מה להוסיף.

4054. הבטחת פיצויים ותעסוקה לדייגים שפעלו בימת-בראדאויל ובחופי אל-עריש

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזיליני שאלה את שר-החקק לאות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

בעקבות חוזה השלום עם מצרים רוב ספינות דיג המכמורת שפעלו בימת-בראדאויל ובחופי אל-עריש מוב" טלות לחלוטין. בדיג זה עסקו כ-20 ספינות שפירנסו עשרות משפחות של דייגים, אשר נשארו מחוסרי עבודה ופרנסה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם קיים טיפול להבטחת המשך הדיג של ספינות ישראליות בימת-בראדאויל ובאל-עריש?

2. אם לא — איזו תעסוקה חלופית מובטחת לדייגים?

3. האם זכאים הדייגים, שעבודתם הופסקה בעקבות חוזה השלום, לפיצויים על בטלם מאונס?

4. אם לא — מה הסיבות לכך?

תשובת שר-ההקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הממשלה הסמיכה את שר ההקלאות לטפל בדייגים במקביל לטיפול במתיישבי פיתחת-רפיח.

בהתאם לכך גובשה עם אירגון הדייגים תכנית פעולה להתאמת ציוד הדיג שלהם לדיג מרוחק מהחוף, כמתחייב מהתנאים החדשים.

משרד ההקלאות, בתיאום עם האוצר, מעמיד לכך את הסיכום הכספי הדרוש.

4090. בניית שיכונים לזוגות צעירים ולחיילים משוחררים בפקיעין

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר ההקלאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

במשאומתן שהתקיים בין המועצה המקומית פקיעין לבין מינהל מקרקעי ישראל הוסכם כי המינהל יקצה כ-58 מגרשי בנייה בגוש 19204 לזוגות צעירים מבני המקום, שייקבעו על-פי קריטריונים המקובלים לגבי זוגות כאלה.

4128. המחירים הגבוהים של ירקות ופירות בקריית-שמונה ובחצור-הגלילית

חברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

מחיריהם של הירקות והפירות בקריית-שמונה וב-חצור-הגלילית גבוהים הרבה מאלה שבמרכז הארץ. תופעה זו היא לא רק חמורה אלא אף מדהימה, לנוכח העובדה שלמרכז הארץ מגיעים ירקות ופירות מהסביבה שבה נמצאת קריית-שמונה.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם תופעה זו ידועה לו?
2. מה יעשה כבודו לשינוי המצב?

שר-החקלאות א. שרון:

על-פי סקר שנעשה על-ידי עובדי המשרד, מחירי ירקות ופירות בקריית-שמונה ובחצור, ברשתות השיוק ובחנויות הפרטיות, הם ברובם זהים עם אלה שבחיפה ובתל-אביב או זולים יותר. אין זאת אומרת שזה המצב, למשל, בעריהפיתוח בנגב.

האספקה היא סדירה ומלאה בהיות סניף "תנובה" במקום, במעמד מועדף.

כ-25% מהתושבים עובדים במטעים או בבתי-אריזה ומקבלים בשביל עצמם ובשביל ציבור גדול יותר פירות חינם.

הוריתי לעובדי משרדי העוסקים בנושא לעקוב אחר ההתפתחויות באזורים אלה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר, הייתי בקריית-שמונה וסיירתי בחנויות בחברת אשה שלפני כן עשתה אותו דבר בתל-אביב. היא השוותה מחירים שהיו באותו יום בקריית-שמונה למחירים שהיו ימים מספר לפני כן בתל-אביב, והנה התברר שהמחירים בקריית-שמונה גבוהים יותר. זה מפתיע, במיוחד מפני שרוב הירקות והפירות מגיעים לקריית-שמונה מהממשקים שבסביבה, ומשום כך ההובלה גם היא זולה יותר, והמחיר צריך להיות נמוך יותר ולא גבוה יותר. אולי מוכן כבוד השר לבדוק זאת בפעם נוספת, בדיקה פשוטה — פשוט להשוות מחירים של חנות בתל-אביב וחנות בקריית-שמונה.

שר-החקלאות א. שרון:

בהחלט אהיה מוכן לבדוק.

4200. אי-הפעלתו של בית-האריזה לפרחים כבאר-טוביה חברי-הכנסת מ. קצב שאל את שר החקלאות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בתחום השיפוט של המועצה האזורית באר-טוביה הולך ומושלם בית-האריזה משוכלל לפרחים, בהשקעה של כ-60–70 מיליון לירות. כעת מתברר כי בית-האריזה לא יופעל במשך 2–3 השנים הראשונות לאחר השלמת הבנייה עקב טעויות בהערכת המצב.

אודה לשר אם יואיל להשיב:

1. מה הן הסיבות לאי-הפעלתו של בית-האריזה מייד לאחר השלמת הבנייה?
2. כיצד לא נלקחו בחשבון בעת התיכנון והבנייה כל הנתונים כדי למנוע טעויות?

ב. מה הוא המספר הרשמי של משפחות ויחידים וסך כל התושבים הרשומים בכל אחת ואחת מהתנחלויות אלו?

ג. מה הוא המספר הכולל של מתנחלים בכל התנחלויות ה"גוש"??

ד. מה הוא המספר המדויק של התושבים הרשומים ביותר מהתנחלות אחת, ביותר משתי התנחלויות וביותר משלוש התנחלויות?

שר-החקלאות א. שרון:

חברי-הכנסת פעיל, הואל בטובך לפנות למזכירות גוש-אמונים. ועדת השרים להתיישבות עוסקת בהתיישבות בכל חלקי ארץ-ישראל ואיננה עסוקה בטיפול בגוף זה או אחר. כל הפרטים בדבר התנועות השונות מצויים בידי המזכירות שלהן.

היו"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני חושב שהשר לא יכול להתחמק מתשובה. גוש-אמונים אינו כפוף לכנסת; שר החקלאות כן כפוף לכנסת. אתה, אדוני, אמור להיות יושב-ראש ועדת השרים לענייני התיישבות, ואתה צריך להשיג את הנתונים, ואתה צריך לספק לי את הנתונים. אם הנתונים לא נגישים לך פירוש הדבר שיש אנשי גוש-אמונים הרשומים בקריית-ארבע, ובעצמונה, ובאלון-מורה א', ובאלון-מורה ב', ובאלון-מורה ג'. אני, בכל-זאת, רוצה לשמוע את הנתונים מפיו ולא מגוש-אמונים. כאמור גוש-אמונים אינו כפוף לכנסת ואתה כן כפוף לכנסת ואינך יכול לזלזל בכנסת. נא ענה, במטותא מכבודך.

שר-החקלאות א. שרון:

חברי-הכנסת פעיל, הייתי שמח מאוד לתת לך תשובה על שאילתה זו, ואני חושב שהרשימה שהייתי מוסר כאן היתה מעוררת כבוד וגאווה בלב כל יהודי בארץ.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

או תן אותה.

שר-החקלאות א. שרון:

אולם, כפי שאינני יכול לתת היום תשובה לגבי חברי גרעינים של תנועה זו או תנועה זו, אם זה הקיבוץ הדתי, אם זה הקיבוץ המאוחד או אם זה הקיבוץ הארצי, אינני יכול לעשות זאת גם לגבי גוש-אמונים. הנוהג הרגיל הוא שכל אדם המתעניין בפרטים האלה פונה באופן פשוט אל התנועה ומקבל אותם. לא מדובר כאן בכלל אם זה בסמכות הממשלה או אם זה בסמכות הכנסת. מדובר כאן בדבר וולונטארי, ולא מתפקידנו לבדוק בתנועה זו או בתנועה אחרת מה מספר החברים. עם זאת אני חושב שאילו היתה הרשימה מוצגת כאן היתה זה מעורר גאווה בלב כולנו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני שאלתי על מספר ההתנחלויות. האם השר אינו יודע את מספר ההתנחלויות ואינו יודע כמה אנשים רשומים שם? אדוני, יש במדינה הזאת רשות מחוקקת ורשות מבצעת. הרשות המבצעת כפופה לרשות המחוקקת, אבל השר מתחמק כאן, פשוט, מתשובה.

שר-החקלאות א. שרון :

1. בית-האריזה לפרחים בבאר-טוביה לא יופעל כ- תוצאה מאי-הודקקות לקליטת פרחים באזור זה לאור ההיקף הקיים.

2. אי-ההודקקות היא תוצאה של מדיניות לצמצום קצב הפיתוח של ענף הפרחים, כפי שהוחלט במאוס 1979 לאור נתוני העונה הנוכחית, היקף תקציב הפיתוח שהועמד לרשות משרד החקלאות, והצורך שלנו להעדיף את ישובי הבקעה ולתת אפשרות לישובי חבל ימית, במשך השנים שהם צריכים, להתקיים במקום. מתנהל עתה משא-ומתן למכירתו של בית-האריזה.

הי"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד) :

האם השיקולים האלה, שהביאו בסופו-של-דבר לאי-הפעלתו של בית-האריזה בבאר-טוביה, לא יכלו לעמוד בפני משרד החקלאות קודם למתן ההוראות בדבר ביצועה של הקמת המפעל, בהשקעה של 60—70 מיליון לירות ?

שר-החקלאות א. שרון :

כשהוקמה הממשלה ראיתי נגד עיני שמאמציה יוקדשו להגברת הייצור והיצוא, והמשאבים הכספיים הדלים שיעמדו לרשותנו יופנו לייצור מוגבר יותר ולייצוא מוגבר יותר. לצערי, כתוצאה מאילוצים ולחצים, לא זה מה שקורה היום. לצערי לא מבינים עדיין שהרווחה בארץ לתושבים כולם יכולה לבוא רק כתוצאה של יותר עבודה, יותר ייצור ויותר יצוא. לכן כספים אלה, שהיו צריכים, לדעתי, להיות מופנים לכיוון הזה במשך השנה הופנו לא אחת למטרות אחרות. אני לא אומר זאת דווקא כתשובה על השאלתה שלך אלא באופן כללי. לכן כאשר הוקם בית-האריזה היתה הערכתנו שהמגמה תהיה להעמיק ולהגדיל את נושא הייצור והיצוא ולעבוד במלוא התנופה. לצערי לא זה המצב שאנו נמצאים בו כרגע.

משה קצב (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, האם יוכל השר להשיב עתה על שאלתה נוספת שלי, מס' 3695 ?

הי"ר פ. שינמן :

לא עכשיו, זה נראה בסוף.

4201. שגר הדירה שמשלמים בתי-כנסת

חבר-הכנסת י.מ. אברמוביץ שאל את שר החקלאות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979) :

בעתון "המודיע" מיום כ"ד בסיון תשל"ט (19 ביוני 1979) פורסם כי מינהל מקרקעי ישראל קבע את שיעורי ההעלאה של שכר הדירה שמשלמים בתי-כנסת, הנמצאים במבנים השייכים ל"עמידר", בדומה לשכר הדירה הקבוע ל"בתי-עסק". הדבר עורר התמרמרות כוזב בציבור עד שאפילו שופט שאל "וכי בית-כנסת מוכר אמונה ?"

אודה לך אם תשיב לי :

1. האם לדעתך, כממנה על מינהל מקרקעי ישראל, ניתן להשוות את מעמד בתי-הכנסת לזה של בתי-עסק, אפילו לצורך שכר דירה ?

2. האם כבודו מוכן להורות למינהל מקרקעי ישראל לבטל את העלאת שכר הדירה שמשלמים בתי-כנסת כנ"ל, או לפחות להתחשב בקביעת המחיר בקדושת בית-הכנסת ועובדה כי אין לו כל הכנסות ?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העלאת שכר הדירה לבתי-כנסת וגני-ילדים מבו-ססת על תקנות הגנת הדייר, תשל"ט—1979 (תיקון מס')

2. — העלאת שכר דירה בבתי-עסק.
דר"מ מטעם מינהל מקרקעי ישראל שלא להעלות את שכר הדירה לבתי-כנסת בשיעור שנקבע לעוסק מורשה, אלא להקח את שיעור ההעלאה ולהעמידה על השיעור המקובל לעוסק פטור ממס ערך מוסף, דהיינו : בערים הגדולות — 266% במקום 600%, ובערים אחרות — 245% במקום 560%, ובמקומות אחרים 224% במקום 520%.

כמו-כן יש עשרות בתי-כנסת, המוכרים על-ידי המועצות הדתיות, הפטורים לחלוטין משכר דירה.

4202. צימצום הייצור כמשק החלב

חבר-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר החקלאות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979) :

משלוח של 500 טונות חמאה יגיע לארץ בקרוב. זאת על-פי הזמנת מועצת החלב, לאחר שהוכרז כי בארץ נוצר מחסור במוצר זה.

והי הפעם הראשונה לאחר שנים רבות שלא קיימים כל עודפי שומן בארץ ויש אף מחסור העלול להחרף. המחסור נובע מכך שהממשלה אישרה לשנה זו חקלאים מיכסת ייצור של כ-650 מיליון ליטר חלב בלבד, כאשר מסתמן גידול ניכר בצריכה.

המנהל הכללי של מועצת החלב אמר בקשר לכך כי הניתוח שעשתה מועצת החלב באחרונה העלה כי בשנת התקציב החולפת גדלה דווקא צריכת מוצרים יקרים (מעדנים וגבינות) בשיעור עד 27% לעומת השנה שקדמה לה, ואילו בחלב שתייה וגבינות עממיות הצריכה כמעט שלא גדלה.

לדעת מועצת החלב הכרחי להגדיל את מיכסת החלב שיאשרו לחקלאים וכן לשפר את רווחיות הענף כדי שחקלאים לא יפסיקו לייצר. בשנתיים האחרונות חיסלו 900 מגדלים את משקי החלב שלהם כתוצאה מחוסר הרווחיות בענף.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

א. האם נכונים הדברים לגבי היבוא ושאר הנתונים של מועצת החלב ?

ב. מה הסיבות ליצירת מחסור בחלב, שומן ומוצרי חלב ?

ג. האם בדעת המשרד להגדיל את המיכסות ולשפר את הרווחיות כדי למנוע בריחה מן הענף ?

ד. מה היא מדיניות המשרד בענף חשבו זה ?

שר-החקלאות א. שרון :

א. קיים כיום יבוא שומן בהיקף של 500 טונות. זהו שומן שולי בלבד, המסופק למפעלי תעשייה או הנמצא באבקת חלב שמנה. היקף ייצור החלב בישראל מתוכנן על-פי תחזית צריכת השומן הנמצא במוצרי חלב בלבד, למעט אבקה שמנה. השומן השולי האמור לא נכלל בתח"זית הצריכה כיוון שלא כדאי לייצרו מבחינת משק המדינה.

ב. המחסור בנוולים — הכוונה לחלב נוזלי — שמשמעותו יבוא אבקת חלב מתוכנן על-ידי משרדי. פיתוח הרפת לממדי אספקתה של כל צריכת הנוולים

בידיעה שהופיעה בעתון "הארץ" מיום 8 ביולי 1979 נאמר כי "ישובים רבים באזור דרום-סיני, העומד לעבור לריבונות מצרית בעוד שנים אחדות, משקיעים בפרוייקטים שונים באזור מאות אלפי לירות, על-אף הוראה מפורשת של שר-החקלאות אריאל שרון שלא להתחיל בפרוייקטים חדשים."

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

א. האם הידיעה נכונה ?

ב. אם כן — מה ייעשה כדי שהוראותיו תבוצענה הלכה למעשה, ובכך יימנע ביזבוז כספים לריק ?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הידיעה אינה נכונה.

ב. לא מתבצעות השקעות על-פי החלטת הממשלה, להוציא פרוייקטים ארעיים, הניתנים לפירוק, שיאפשרו את המשך קיום הישוב במקום ואת פרנסת המתיישבים.

היו"ר פ. שינמן :

אבקש מאת שר החקלאות, אם הוא מוכן, להשיב על השאלתה מס' 3695 של חבר-הכנסת משה קצב, שבינתיים הגיע לאולם.

זאב כץ (המערך) :

כבוד היושב-ראש, האם אפשר שהשר ישיב גם על השאלתה שלי, שמספרה 3730 ?

היו"ר פ. שינמן :

בבקשה, אבל קודם התשובה על השאלתה מס' 3695.

(שר-החקלאות א. שרון קורא את התשובה לשאלתה מס' 3695, ראה לעיל עמ' 3747).

היו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד) :

אדוני השר, מחלוקת משפטית בין מי למי ? מי התובע, מי הנתבע ועל איזה רקע ?

שר-החקלאות א. שרון :

תקבל את התשובה על שאלה זו בכתב.

היו"ר פ. שינמן :

האם השר מוכן להשיב על השאלתה מס' 3730 של חבר-הכנסת זאב כץ ?

שר-החקלאות א. שרון :

כן, בהחלט.

(שר-החקלאות א. שרון קורא את התשובה לשאלתה מס' 3730, ראה לעיל עמ' 3747).

היו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת זאב כץ.

זאב כץ (המערך) :

האם שר החקלאות מוכן ליוזם שחוק ההתיישבות החקלאית יוחל על השטחים הנ"ל על-ידי צו הממשל הצבאי ?

בישראל הוא בלתי-כדאי לחלוטין מנקודת-ראות של משק המדינה.

ג. לאחרונה חל שיפור ברווחיות הענף, שנבע מתיקון התחשיב הבסיסי ומשיפור ניהולי ההתחשבות עם משרד האוצר. רווחיות הענף ירדה בתקופה האחרונה בעיקר בגלל אי-התאמת ניהולי ההתחשבות הקיימים לקצב האינפלציה. לאחר משא-ומתן עם האוצר הוחלט : (1) לא יהיה פער בין מועד ההתחשבות ותחולת התשלום ; (2) תוספות שכר מוסכמות וייקור מספוא מרוכז משולמים מייד. אם יתרת ההוצאות תתייקר מעל ל-10% ישולם מייד פיצוי לחקלאים ; (3) יינתן פיצוי לחקלאים אם יתברר כי אומדן המחיר של יום עבודה הנערך יהיה בדיעבד נמוך מדי, עקב קשיי דיווח של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ; (4) תינתנה מפרעות על התייקרויות מוסכמות כדי שלא ליצור סכנת בתשלומים.

שיפור ניהולי ההתחשבות ותיקון התחשיב הבסיסי הביאו, כאמור, לשיפור ברווחיות הענף. יש להדגיש כי חיסול רפתות נבע גם ממעבר לענפים אחרים, כמו ירקות ופרחים. זה, כמובן, נבע מדבר נוסף, בעיקר במשק המשפחתי. במשק המשפחתי היו לבו ועוד קיימות רפתות רבות בעלות תנובת חלב נמוכה ביותר. הקשיים המתעוררים גם בענפים אלו עשויים להאט את קצב החיסול.

ד. מדיניות משרד החקלאות היא : (1) להגביר ייצור חלב על-פי צריכת שומן במוצרי חלב כדי למנוע יצוא עודפי שומן בהפסד ולהשלים את החסר ביבוא אבקת חלב ושומן בהיקף זמני מוגבל ; (2) לשמור על הרפת המשפחתית הסובלת, כידוע, מחסרון יחסי מסוים, וזאת על-ידי הבטחת מחיר נאות ועידוד הגדלתו של היקף היחידות היצרניות.

היו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת כץ (עוז).

אברהם כץ (עוז) (המערך) :

אדוני השר, כשאתה אמרת שהרפת איננה כדאית מבחינת משק המדינה התייחסת למחירים של השוק-האירופי שהם מסובסדים על-ידי מדינות השוק או למחיר-ים הריאליים הטבעיים ?

שר-החקלאות א. שרון :

אנחנו מגדילים את הרפת בהתאם לגידול הצריכה. בשנה שעברה הגדלנו את ייצור החלב ב-45 מיליון ליטר ; השנה לא הגדלנו. אני מעריך שבשנה הבאה נבחן זאת מחדש. אנחנו שומרים לעצמנו את האפשרות של הגדלה, מדי פעם, גם לצורך קיומם של משקים במקומות שאין לבו אמצעי ייצור אחרים. אנחנו אפילו יוזמים בעצמנו מדי פעם הגדלת רפת במקום כזה או במקום כזה. החישוב שהדגשתי כאן נובע מכך שהייצור בהיקף של 650 מיליון ליטר חלב נראה לנו כנכון ביותר מבחינת המשק הלאומי. יכול להיות שאם הצריכה תגדל נגדיל אותו בשנה הבאה. קיימנו השנה דיון בנושא והחלטנו שלא להגדיל השנה. בשנה שעברה הגדלנו.

4265. יריעה ברכר השקעות בפרוייקטים חדשים באזורים העומרים בפני פינוי

חבר-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר החקלאות ביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979) :

אני יכול לחזור ולומר מעל כמת הכנסת את מה שאמרת לי לפני ימים אחדים בסיורי בגליל. פרט לעובדה שהדרוזים הם אזרחים ככל אזרחי ישראל והם משרתים בצבא, לזכותם אני יכול לומר עוד דבר אחד, והוא שבעוד שנחנו בשנת 1948 נאלצנו להילחם כי גלחנו על חיינו בחרו הדרוזים באותה שנה להצטרף אלינו מרצונם. להם היה שיקול-דעת; הם יכלו גם שלא להצטרף אלינו. דבר זה בפני עצמו מקנה לעדה הזאת מעמד מיוחד בעיני, זכויות מיוחדות ומעמד שווים. יחד עם בני העדה הזאת היתה לי הוכחה להילחם שכם-אל-שכם במשך 30 שנה. את הדברים האלה אי-אפשר לשכוח. אני חושב שכדאי גם לציין שהעדה הדרוזית, לגביה נוסא האמת הוא אחד הדברים שהיה תמיד נר לרגליה. אני חושב שאנשי העדה הזאת עצמם אינם ששים, לכן, שנאמרים דברים שאין בהם מן האמת.

לכן אינני חושב שאני צריך להתנצל, ואני חושב שמי שצריך להתנצל טוב שיעשה זאת, ואם לא יתנצל — טוב, לפחות, שיפסיק לבחוש בנושא.

הי"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך):

אדוני השר, השאילתה שלי היתה מופנית אליך ולא אל חברי הכנסת מהסיעה שלי. השאלה היא: האם אתה באמת טוען שבין האדמות המופקעות לא היה שטח כל-שהוא?

שר-ההקלאות א. שרון :

חברת הכנסת הנכבדה חייקה גרוסמן, בתוך 697 הדונאמים באזור שלא הופקעו אלא נתפסו — אנו לא מפקיעים אלא תופסים — בתוך 697 הדונאמים שבהם מומשה התפיסה לא היה אפילו מטר רובעי אחד של אדמה מעובדת. ואני מציע, אנא תפני, אם את רוצה, אל המושל הצבאי בשכם, או בדרך המקובלת, ותקבלי את אותם הפרטים: אפילו מטר אחד לא היה מעובד.

חייקה גרוסמן (המערך):

אני שומרת על התקנון, ולפניו אין לי זכות לשאלה נוספת. לכן אני שותקת.

2729. הטיפול בבעיית הגניבות בנמל בן-גוריון

חברת-הכנסת ח. קופמן שאל את שר התחבורה ביום ב' בטבת תשל"ט (1 בינואר 1979):

בחודשים האחרונים עלה מספר הגניבות המתבצעות בנמל התעופה בן-גוריון, ומפריסומים בעתונות אנו למד דים כי היקפן מגיע לעשרות מיליוני לירות.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. מה יש בדעת משרד התחבורה לעשות כדי למנוע את הגניבות ממסוף המטענים וממקומות אחרים בנמל התעופה בן-גוריון?

2. האם אין אפשרות להעביר את הטובין המיובאים מייד עם הגיעם למחסני ערובה פרטיים או לשכור באופן זמני מחסנים מחוץ לנמל התעופה?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדא :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מאז אפריל 1978 פועלת בנמל התעופה בן-גוריון היחידה למניעת עבירות שיעקרי תפקידה הוא מניעת גניבת מכוניות נוסעים. מאז התחילה היחידה בפעולתה

שר-ההקלאות א. שרון :

התשובה היא כן. אני מוכן לפעול בנושא הזה ולנסות להחיל זאת אם הדבר ניתן מבחינת החוק. הדבר חייב להיבדק. אני מוכן לנסות.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לקרוא את התשובה על השאילתה מס' 4091 של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, הנמצאת באולם.

הי"ר פ. שינמן :

חברת-הכנסת גרוסמן, שר ההקלאות מוכן לקרוא את התשובה על השאילתה שלך. יש לחברת-הכנסת גרוסמן שתי שאילתות — 4053 ו-4091. שר ההקלאות יקרא את התשובה על השאילתה מס' 4053 של חברת-הכנסת גרוסמן, בבקשה.

(שר-ההקלאות א. שרון קורא את התשובה לשאילתה מס' 4053, ראה לעיל עמ' 3751).

הי"ר פ. שינמן :

שר ההקלאות יקרא עתה את התשובה על השאילתה מס' 4091 של חברת-הכנסת גרוסמן.

שר-ההקלאות א. שרון :

(ראה לעיל, עמ' 3751)

אינני מוצא מקום להתנצל. שני גופים, חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, חייבים להתנצל. הגורם הראשון הוא הטלוויזיה — א) משום שפירסמה דבר שלא היה בו כל אמת, מאחר שהשטח של אלון-מורה שהופקע, 697 דונאם, איננו מכיל אפילו מטר אחד של אדמה מעובדת. ב) כתוצאה מכך שהכתבה לא צולמה באלון-מורה אלא בכפר ערבי סמוך. ג) כתוצאה מכך שהראיון שנעשה עם אחד מחברי הישוב והתיימר להיות ראיון שנערך במקום, לא נערך כלל במקום אלא במרחק קילי-מטרים אחדים מהמקום. מאחר והעובדות שפורסמו עליידי הטלוויזיה לא היה בהן שמץ של אמת מי שצריך להתנצל זה גורם אחד, והוא הטלוויזיה. אני חושב שהטלוויזיה צריכה להתנצל.

חייקה גרוסמן (המערך):

יש לי שאלה נוספת.

שר-ההקלאות א. שרון :

חברת-הכנסת גרוסמן, עם כל הכבוד שאני רוחש לך, ואת יודעת שאני רוחש לך כבוד רב, עדיין לא סיימתי.

הגורם השני שחייב להתנצל הוא חברי הכנסת, שאני חושב שאחדים מהם הם חברי כנסת מכובדים מסיעתך. הם הופיעו בכנס בכפר דלית-אל-כרמל ואמרו מה שאמרו, ומוטב שלא אחזור על הדברים שאמרו חברי הכנסת האלה. אני סבור, אם כך, שהגורם השני שצריך להתנצל הוא אותם חברי הכנסת שהרשו לעצמם לומר את הדברים האלה, והייתי רוצה שתתני לי לגמור את דברי.

הייתי רוצה לומר — ואני אומר זאת שוב עם כל ההערכה שיש לי אליך, ויש לי אליך הערכה רבה לא מהיום — שאני חושב שהקשר היחיד או הסיבה לשאילתה מסוג זה, עם כל הכבוד או מה שקיים כאן, זה בעצם רצון לסכסך בין העדה הדרוזית לבניי. הנסיון הזה לא יצליח.

2. מה הם הקריטריונים לקבלת דיילות ב"אל על" ?
3. מה הם הקריטריונים לקבלת קביעות כדיילת בחברת "אל על" ?
4. כמה דיילות קבועות עובדות ב"אל על" ?
5. כמה דיילות זמניות עובדות ב"אל על" ?
6. האם נכונה הידיעה שעובדת זמנית מפוטרת בתום שנת עבודה אחת ?
7. האם נכונה הידיעה שבמקום הדיילת המפוטרת מתקבלת עובדת זמנית ?
8. האם אין בקיום 6—12 קורסים לדיילות לת-קופת 6 שבועות מדי שנה משום ביזבוז כספים ?
9. מה קורה לדיילות המפוטרות ?
10. מה הן הזכויות הסוציאליות העומדות לדיילות מפוטרות ?
11. האם נכון הוא שאין תקנים לעובדי דיילות ב"אל על" ?
12. אם לא, מדוע מעסיקה חברת "אל על" לסי-רוג'ין וברציפות בעונות הקיץ והחורף את העובדות הז-מניות ?
13. האם נכונה הידיעה שמספר הדיילות הזמניות במחלקת התיירים עולה על מספר הדיילות הקבועות ?
14. מה הם הקריטריונים להתקבל כדיילת קבועה לאחר תום שנה בעבודה זמנית ?
15. האם נכונה הידיעה שלבני דיילים או דיילות יש עדיפות בקבלת קביעות ?
16. מי הם מקבלי כרטיסי ההנחה בחברת "אל על" ?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדרא :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- ל-1: מספר הדיילים והדיילות העובדים בחברת "אל על" הוא כ-600 בחורף ו-750 לערך בשיא העונה.
- ל-2: הקריטריונים הם : גיל, הופעה, השכלה, שפות וכו'.
- ל-3: קיום תקנים למשרות קבועות ובחירת המצ-טיינים בכל קבוצה לאור המלצות הממונים.
- ל-4: כ-500 דיילים/ות קבועים.
- ל-5: בין 100 עד 250 דיילים/ות עונתיים בשיא העונה.

ל-6: הסכם העבודה הקיבוצי מגביל את העסקתם של דיילים/ות עונתיים. בסך הכול ניתן להעסיקם במשך 12 חודשים עם אפשרות פיצול.

ל-7: כן, כאשר הפסקת ההעסקה נובעת מהמגבלה הזכרת בסעיף 6 ויש צורך בכל אדם. הביקוש משתנה לפי עונות השנה.

ל-8: שיטת העסקתם של דיילים עונתיים לפי ביי-קוש בעונות השיא היא כלכלית והיא אף מפצה את "אל על" על אף עלות הקורסים. בכמה חברות תעופה יש אפשרות חוזית להעסיק דיילים ודיילות עונתיים פרק זמן ארוך יותר. גם "אל על" שואפת לכך.

ל-9: הדיילת המסיימת את העסקתה העונתית חוזרת לעיסוקה הקודם או לעיסוק אחר. הנושא הוא אינ-דיברדואלי. הדיילים/ות מודעים מראש למגבלת עיסוקם הזמני ולמרות זאת הביקוש להעסקה בתפקיד זה הוא מעל להיקף ההיצע.

מסתמנת ירידה תלולה בעקומת תלונות הנוסעים, כדל-הלן : 1977 — 141 תיקים נפתחו במשטרה ; 1978 — 80 תיקים נפתחו במשטרה ; בחודשים יולי-ספטמבר הוגשו 42 תלונות על גניבות מכבודת נוסעים ; בחודשים אוק-טובר-דצמבר הוגשו 14 תלונות על גניבות מכבודת נוסעים.

נתונים אלה הובאו לידיעתנו באמצעות דיווחים מחב-רת "אל על", משטרת נמל התעופה בן-גוריון, חברות זרות והמחלקה ליחסי ציבור במינהלת הנמל. לאחרונה הוקמה בממ"ן (מסוף מטענים) יחידה דומה כדי לצמצם את הגניבות ממטענים.

2. רשות שדות התעופה עוסקת כעת בהכנת תכנית כוללת לפיקוח על המטענים בנמל התעופה בן-גוריון ובתיכנונה היא לוקחת בחשבון אלטרנטיבות שונות. על-פי לוח הזמנים הצפוי תושלם הכנת התכנית בימים אלה.

2746 כוונה להקים שדה תעופה בבקעת "עובדה" כנגב חבר-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר התחבורה ביום ד' בטבת תשל"ט (3 בינואר 1979):

בעתונות נתפרסם כי יש כוונה להקים שדה תעופה בבקעת "עובדה" שבנגב.

מאחר שלא קיים משרד לתיכנון לאומי ומאחר שבקעת "עובדה" היא כמעט הרוזבה ההתיישבותית היחידה בדרום הנגב, אודה לכבודו אם ישיב לי :

א. האומנם יש כוונה להקים שדה תעופה בבקעת "עובדה" ?

ב. האם ידוע לראש הממשלה כי אין תכנית אב להתיישבות בנגב וכי הפעולות נעשות אדר-הוק ?

ג. האם ידוע לראש הממשלה כי לשדות תעופה יכולים להיות מקומות אפשריים נוספים אך להתיישבות בהר הנגב הדרומי בקעת "עובדה" היא האופציה היחידה לעתיד ?

ד. האם יואיל ראש הממשלה להורות על עיכוב הבנייה שם בשל הדאגה לעתיד ההתיישבות באזור עד בדיקת הנושא ?

שרי-התחבורה ח. לנדרא :

לרשות שדות התעופה אין כוונה ואין תכניות להקים שדה תעופה אורחי בבקעת "עובדה" שבנגב. הנושא נמצא בטיפולו של משרד הבטחון.

הי"ר פ. שינמן :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אברהם כץ (עוז).

אברהם כץ (עוז) (המערך):

אנשי רשות שדות התעופה מסרו בוועדת הכלכלה שהם אינם מתאמים מכול וכול עם אותה מערכת העוסקת בתיכנון אזור הנגב. האם ידוע הנושא לאדוני השר ?

שרי-התחבורה ח. לנדרא :

הנושא ידוע לי בדיוק ואני בתוכו.

2842. תנאי העבודה של דיילי "אל על"

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בטבת תשל"ט (15 בינואר 1979):

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. מה הוא מספר הדיילים והדיילות העובדים בחב-רת "אל על" ?

2919. טיפול בכעיות התחבורה של אזור חיפה רבתי
חברת הכנסת מ. עמאר שאל את שר התחבורה ביום כ"ג
בשבט תשל"ט (22 בינואר 1979):

התחבורה הציבורית בעיר חיפה ובקריית, אזור המונה
כארבע מאות אלף תושבים, הגיעה למצב שאין בה כדי
לספק את צרכי התושבים גם בשעות הנסיעה והחזרה
לעבודה וגם בערבים. רובו של ציבור התושבים אינו
מחזיק כלי רכב פרטיים והוא נזקק לתחבורה הציבורית
הניתנת לו בצורה גרועה. תלונות וקובלנות של התושבים
מועלות במועצות הרשויות המקומיות ובעתונות אך הכול
לשווא. אין ולא חוזיים בעתיד שיפורים בתחבורה הציבורי
רית ובהסדריה.

ניתן היה להגיע לפתרון ראדיקאלי של שילוב ותיאום
בין אמצעי התחבורה הקיימים — האוטובוסים, המוניות
והרכבת — ולייעלם. במיוחד ניתן להסדיר את העברת
העומס בשעות הלחץ אל הרכבת. אולם לכך יש הכרח
באמצע מחשבתי מצד משרדך ובפעולה מיוחדת, בלתי
שיגרתית, שתיעשה בהתייעצות ובשיתוף עם הרשויות
המקומיות באזור זה. הסתמכויות בנושא זה מוענקות לך
על-פי דין והאחריות אף היא מוטלת עליך ועל משרדך.
אבקש להשיב לי:

א. האם ער משרדך למצב התחבורה הציבורית באזור
חיפה רבתי?

ב. האם קיימות במשרדך תכניות לשיפור מצב
זה ולייעולו?

ג. אם כן, מה הן ובאיוזה שלבי תכנון או ביצוע הן
נמצאות כיום?

ד. האם נכון הינך לבדוק את האפשרות של פתרונות
ראדיקאליים — לא שיגרתיים — בדרך המוצעת לעיל
כדי לקדם את פתרון הבעיה הרצינית הזאת?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

א. משרדי ער למצב התחבורה הציבורית בחיפה
וסביבתה. רק לאחרונה התקיים בנושא זה דיון משותף של
ראש עיריית חיפה, המפקח המחוזי על התעבורה ומפקד
מרחב חיפה של ממשרת ישראל. בדיון הוחלט למנות
צוות עבודה מיוחד שיורכב מנציגי עיריית חיפה, משרד
התחבורה וממשרת ישראל ולהטיל עליו להגיש תוך זמן
קצר תכנית לביצוע שינויים ושיפורים במערך התעבורה
הכולל ובמערך תחבורה ציבורית בחיפה וסביבתה בפרט.
ב. ראה תשובתי לשאלה א.

ג. במקביל לצוות הנזכר בחשובה א נקבע שצוות
נוסף המורכב מנציגי אותם הגורמים בתוספת נציג
תכנית-אב של חיפה יעבד תכנית בסיסית לגבי תפיסה
תעבורתית כללית כאשר תכנית זו תכלול גם הצעות
לגבי פיתוח ושיכלולים הנדסיים.
ד. ראה תשובתי לשאלה הקודמת.

2960. שירות הסעה לשכונה בכרמיאל

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר התחבורה ביום ג'
בשבט תשל"ט (31 בינואר 1979):

ראש המועצה המקומית כרמיאל, מר ברוך ונגר, כתב
אלי כי כל מאמציו לשכנע את "אגד" לתת שירות הסעה
לשכונה המערבית בכרמיאל, שבה מתגוררות כיום כ-60
משפחות, עלו בתוהו.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:
האם יפעל להסדרת שירות הסעה לשכונה לאור הצורך
האובייקטיבי בו ולאור הצורך הלאומי של קידום האכלוס
הגליל?

ל-10: חופשה לפי מיכסות חוזיות, כרטיס טיסה
בהנחה וכו'. הזכויות מפורטות בהסכם הקיבוצי.

ל-11: לא נכון. תקן הקבועים לפי הצרכים.

ל-12: ראה תשובות ל-6 ו-7.

ל-13: לא.

ל-14: תקנים פתוחים והקריטריונים בהתאם ל-3
לעיל.

ל-15: לגבי קריטריונים ראה 3 לעיל. לבן או לבת
של דיילים או דיילות בתור שכאלה אין כל עדיפות.

ל-16: עובדי החברה, לרבות דיילים עונתיים, בהת-
אם להוראות יאט"א והסכמי העבודה.

2883. גביית היטל סיכוני מלחמה עליירי חברות הספנות
חברת הכנסת ח. קופמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ג
בשבט תשל"ט (22 בינואר 1979):

נודע לי כי אף שהסכם השלום עומד להתחם ולמרות
הרגיעה היחסית באזורנו ממשכיות חברות הספנות לגבות
היטל סיכוני מלחמה בשיעור של אחוז וחצי. היטל זה
נגבה עליירי חברות הספנות, ובין השאר עליירי חברת
"צים", והוא גורם לייקור הסחורות המיוצאות והמיוצאות
לישראל וממנה. המור בגביית היטל הוא היותו מוטל
על כל סחורות היצוא לאירופה. פרט לבריטאניה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

א. בידי אילו גורמים נתונה הסמכות להטיל או
לבטל את גביית היטל הזה?

ב. האם לדעת משרד התחבורה היטל זה חיוני עדיין
ואם לאו, מה בדעתו לעשות בכדי לבטלו?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כידוע מחייבות חברות הביטוח את בעלי האניות
בתשלום פרמיה מיוחדת לצורך כיסוי סיכוני מלחמה
באזורים המוגדרים כאזורי סיכון מלחמה. אזור מורח
הים התיכון ונמלי ישראל בכלל זה מוגדרים כאזורי סיכון
מלחמה והביטוח הנ"ל חל עדיין על האניות הפועלות
באזור זה. הואיל וההוצאה הנ"ל הפכה למרכיב קבוע
בהוצאות התפעול של האניות הפועלות בקוים אלה נקבע
עליירי הקונפרנסים הימיים הפועלים בשירות ישראל
וממנה — בתיאום עם איגוד המשתמשים בחובלה ימית
בישראל — כי תשלומי הפרמיה המיוחדת הנ"ל ייוקפו
על דמי ההובלה בין בדרך של היטל סיכוני מלחמה ובין
בדרך של הגדלת דמי ההובלה עצמם (כדוגמה, בקוים
לאמריקה ולאנגליה). חברות הספנות פנו לא אחת למב-
טחים בלונדון בבקשה להוריד את פרמיות הביטוח הנ"ל
אולם לדאבונו אין חברות הביטוח מוכנות לכך בשלב
זה בטענן שעדיין קיים סיכון המלחמה באזורנו. אם
יביאו ההתפתחויות הפוליטיות באזורנו שיפור ניכר במצב
הבטחוני יפנו חברות הספנות שנית כדי לנסות ולהשפיע
על חברות הביטוח בעניין זה.

ב. משרד התחבורה אינו מתערב בקביעת תעריפי
ההובלה של חברות הספנות. התעריפים נקבעים במשא-
ומתן בין הקונפרנסים ובין איגוד המשתמשים. רק כאשר
נקבע באורח חד-צדדי היטל זה או אחר, וזאת בניגוד
לדעתו של איגוד המשתמשים, מתערב משרד התחבורה
כמו במקרה של ועדת הצפיפות. רשמנו לפנינו את
הודעתה של חברת "צים" שזיאת בתחן מחודש, יחד עם
חברות הביטוח, את היטלי הביטוח המלחמתי כאשר יהיה
שיפור משמעותי במצב הפוליטי-הבטחוני באזורנו.

חוברת ל"ז, ישיבה רנ"ב
— שאלות ותשובות —

שרי-התחבורה ח. לנדאו :

המפקח המחוזי על התעבורה במחוז חיפה והצפון הודיעני כי יחד עם ראש מועצת כרמיאל ונציגי "אגד" באזור הוא שוקד למצוא פתרון להפעלת קשר אוטובוסים לשכונה המערבית בכרמיאל. הנושא נמצא בשלבי תכנון מתקדמים ויש לקוות כי עם התקדמות תהליך איכלוס השכונה יופעל השירות הלכה למעשה.

הי"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד) :

הגשתי את השאלתה ב-31 בינואר 1979, היינו לפני כחצי שנה. התשובה היא שעד עכשיו מחפשים פתרון. מדובר על כרמיאל, עיר בגליל שכולנו סבורים שיש לפתח אותה.

שרי-התחבורה ח. לנדאו :

אלא שהדבר תלוי באיכלוסה של השכונה.

חיים קורפו (הליכוד) :

השואל מתכוון למה זה היה כל כך בוער לענות עכשיו.

שרי-התחבורה ח. לנדאו :

הבעיה היא בטיפול המעשי כי לא בדיבור מדובר אלא במעשה.

2963. כוונה להנהיג מס למימון פיתוחם של שירותי תחבורה

חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר התחבורה ביום ג' בשבט תשל"ט (31 בינואר 1979) :

בעתונות נמסר על כוונת משרד התחבורה, כפי שהתבטאה בדברי המנהל הכללי של המשרד, לגבות היטל בשיעור של 10 אחוז ממחיר הדלק כדי לעזור במימון הפיתוח של שירותי התחבורה. התנחה העומדת מאחורי כוונה זו היא שהיטל זה יאפשר את המשך העבודה של פרויקט "נתיבי איילון" וסלילת כבישים בין-עירוניים.

כיוון שיש בהצעה זו משום פתח להנהגת מס עקיף למימון שירותים באוכלוסיה וכיוון שהצעה זו עומדת בניגוד להצהרת האוצר על הכוונה להקטין את עול המסים המוטלים על בעלי רכב, אבקשך להשיב לי :

א. האומנם נכוונות הידיעות ?

ב. אם כן, מה יש בדעת השר לעשות בנדון ?

ג. מדוע אין המשרד מפעיל את החברה למימון פרויקטים בענף התחבורה לגיוס הכספים החסרים ?

שרי-התחבורה ח. לנדאו :

א. התשובה שלילית.

ב. לאור הנ"ל אין צורך לעשות דבר.

ג. החברה למימון פרויקטים בענף התחבורה לא הופעלה מעולם והיא עומדת בפני פירוק. היא נועדה לממן פרויקטים תחבורתיים שנועדו להחזיר את עצמם מבחינה כלכלית. לא כן כאשר מדובר במערכת הדרכים שבדרך כלל אין אפשרות למסחר את השימוש בהן.

2964. כיבוד התחייבויות משרד התחבורה לעיריית ירושלים

חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר התחבורה ביום ג' בשבט תשל"ט (31 בינואר 1979) :

בעתונות נמסר כי בעיריית ירושלים צפוי גרעון של יותר מ-200 מיליון לירות בנושא סלילת כבישים עד לראשית שנת 1980, וזאת כתוצאה מקשיו התקציביים של משרד התחבורה שאינו יכול לכבד את התחייבויותיו ל-עירייה. מצב חמור זה של אי כיבוד התחייבויות מצד משרדי הממשלה חייב את עיריית ירושלים, המצויה במצב כספי חמור, לקבל הלוואות דולריות יקרות. אבקשך להשיב לי :

א. האם נכוונות ידיעות אלו ?

ב. אם כן, מדוע לא כוודו ההתחייבויות ?

ג. אם הידיעות אינן כדלעיל, האם מוכן הינך לפרט את העובדות הבדוקות שבידיך ?

שרי-התחבורה ח. לנדאו :

א. ההתחייבויות הכספיות של משרד התחבורה ל-פיתוח רשת הכבישים בירושלים ובכל עיר אחרת מפורטות בתקציב הפיתוח של המשרד. משרד התחבורה נוהג להעביר לזכות העיריית השונות תשלומים במסגרת התחייבויותיו בסמור לזמן קבלת חשבונות הביצוע, לאחר בדיקת החשבונות ובהתייחס למסגרת התקציבית.

ב. החוב לעיריית ירושלים בגין הפרוייקטים המ-שותפים — שהוערך בינואר 1979 ב-25 מיליון לירות לערך — נובע מהסיבות האלה : קצב ביצוע מואץ החורג מהמסגרת התקציבית המוסכמת עם משרד התחבורה ; עבודות לא צפויות והתייקרויות שלא ניתוספו לתקציב עלי-ידי משרד האוצר. תוספת העלויות בביצוע הפרוייקטים המשותפים תוחזר בתקציבי השנים הבאות.

ג. מכל האמור לעיל ניתן לסכם כדלקמן : משרד התחבורה מכבד את התחייבויותיו לעיריית ירושלים ואף עושה מאמצים מעבר להתחייבויותיו הפורמאליות כדי לסייע לעירייה זו ולאחרות בביצוע הפרוייקטים המשותפים.

הי"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פדר.

נפתלי פדר (המערך) :

האם לא יבוא משרד התחבורה לעזרת עיריית ירוש-לים בפחירת הבעיה הוואת ?

שרי-התחבורה ח. לנדאו :

אנחנו באים לעזרתה בימים אלה בתכניות שאף אינן נמצאות בתכנית הפיתוח. אף מעבר לזה. העירייה מודעת לכך. כי זו ירושלים.

2996. הימצאות כלי רכב על מסלול הנחיתה של מטוסים בגמל בן-גוריון

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ביום ז' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979) :

לאחרונה פורסם בעתונות על הנוהג של העלאת מכוניות שאינן שייכות לגמל התעופה בן-גוריון או "לשירות שלום" על מסלול הנחיתה של המטוסים.

ב. מה יש בדעת כבוד השר לעשות כדי להפסיק עבירות אלה וכדי למנוע את הישנותן?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. חברת "צים" מצוות את אניותיה בדגל ישראל ובדגל זר בקברניטים ישראלים, למעט אניות שמטעמים של בטחון הצוות מצוותות האניות בקברניטים זרים.
ב. בהתאם לחוק פנתה חברת "צים" למשרדנו כדי לקבל פטור מהתקנות המחייבות צוותות ישראליות בקברניטים ישראלים. בכל מקרה קיבלה חברת "צים" את האישורים הנדרשים בהתאם לחוק על-ידי המפקח הימי במשרדנו מן הטעמים שהוזכרו לעיל.

3056. הגנה אוטומאטית של מפגש מפילת הברזל עם הכביש לצרעה

חבר-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר התחבורה ביום י"א בשבט תשל"ט (8 בפברואר 1979):

קיבוץ צרעה מעלה מזוה שנים תביעה להגנה אוטומאטית במפגש מפילת הברזל עם כביש הגישה לצרעה. ועדת המפגשים הבין-משרדית קבעה על-פי מסקנות ועדת החקירה, שהוקמה לאחר תאונה קטלנית ב-30 בדצמבר 1977, כי אין הצדקה לתביעת הקיבוץ וכי יש די בהגנת המפגש על-ידי תמרורים. אולם למרות מסקנות אלה ולמרות דעתם של גורמים מקצועיים שונים כי אין צורך באמצעים טכניים נמשך הקטל.
האם מוכן כבוד השר לפעול:

1. למען הקמת ועדת חקירה לאחר התאונה הקטלנית שאירעה במפגש זה ב-16 בינואר 1979?
2. למען התקנה מיידית של הגנה אוטומאטית כ- מחסום או תמרור במפגש?
3. אם התשובות לשאלות 1 ו-2 הן שליליות, מה יש בדעת השר לעשות בעניין הצטלבות קטלנית זו?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. לא.
2. לא.

3. מנכ"ל הרכבת הורה להתקין במקום שלטי אזהרה וזאת נוסף לתמרורים הקיימים על-פי החוק.

3057. העסקת עובדים ברשות הנמלים

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר התחבורה ביום י"א בשבט תשל"ט (8 בפברואר 1979):

סעיף 18(א) לחוק רשות הנמלים, תשכ"א—1961, קובע כי סדרי קבלת עובדים רשות הנמלים יהיו מתאמים לאלה של עובדי המדינה, בשינויים שתקבע הרשות באישור הממשלה. ואמנם ועדת השרים לענייני שכר, בישיבתה מיום 12 באוגוסט 1977, החליטה לפטור מחובת מכרוז משרות מסוימות הנקובות בהחלטה (שש משרות). על-פי הוראות סעיף 18(ב) לחוק הנ"ל נקבעים תנאי עבודתם של עובדי הרשות ושכרם בהסכם הקיבוצי. אולם רשות הנמלים מעסיקה עובדים על-פי חוזים אישיים מיוחדים ובתנאי שכר החורגים מהוראות ההסכם הקיבוצי ובדרך המהווה אפליה בולטת לגבי עובדים אחרים וכן היא מקבלת עובדים בכירים ללא מכרוז משרות אחרות מאלה הנקובות בהחלטת ועדת השרים. כל זאת עומד בניגוד להוראות דין מפורשות. נוהג זה הועלה גם על-ידי מבקר המדינה בדיווחשון מס' 28 (עמ' 953).

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

א. האם נוהג זה מקובל על רשות נמלי התעופה מבחינה בטיחותית?
ב. האם אין סכנה בטיחותית שרכב ללא איתות אורות ושאינו מוסמך לכך יימצא על המסלולים?
ג. אם יש "יוצאים מהכלל", מה הם הקריטריונים לגביהם?
ד. האם מוכן השר להוציא הוראות מפורשות ב- נושא?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. לא.

ב. יש סכנה כזאת אלא שאין רכב כזה נמצא על המסלול.

ג-ד. הנוהל קובע כי כלי רכב מיבצעיים הנמצאים על המסלולים חייבים במשואת אור מסתובבת, בקולט גצים ובמיתקן למניעת הפרעות קשר אלחוט. יוצאים מן הכלל הם: 1. אנשים העוסקים בעבודות פיתוח במל התעופה בן-גוריון שלהם ניתן אישור מיוחד במשטרת נמל התעופה בן-גוריון. 2. כל גורם אחר שהאישור ניתן לו הן על-ידי משטרת נמל התעופה בן-גוריון והן על-ידי המכס ולרשות אין שליטה עליו.

2907. כראיות העצירה בתחנות הביניים של הרכבת בקו תל-אביב—חיפה

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ביום ז' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979):

מנהל רכבת ישראל הודיעני כי מספר הנוסעים בתחנות ביניים ברכבת הנוסעת בקו תל-אביב—חיפה הוא 13 בממוצע, וזאת בחודשים העמוסים ביותר של הרכבת.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ניתן להורות לרכבת להפסיק את העצירה בתחנות הביניים כדי לחסוך כסף רב?
2. אם לא, האם ניתן לצמצם את מספר הרכבות שאינן אקספרס בקו זה?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 2. הוריתי לפני חדשים להנהלת הרכבת להכין לוח נסיעות חדש בקו הרכבת תל-אביב—חיפה, שלפיו 9 מתוך 13 הרכבות הפועלות במשך היום בקו זה תהיינה ישירות ואקספרס. כראשית ספטמבר תופעל התכנית החדשה.

3029. העסקת קברניטים זרים על-ידי חברת "צים"

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ביום ז' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979):

ממקורות המקוריים לחברת "צים" נודע לי על מקרים שבהם הציבה החברה קברניטים זרים באניות ישראליות הנושאות דגלי נוחות. מעשה זה הוא מנוגד לחוק המדינה והעוברים עליו צפויים לענשי מאסר. אין ספק גם כי כוונת המחוקק היתה למנוע פגיעה בימאי הישראלי, והנה דווקא חברת השיט הלאומית היא העושה זאת.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:
א. האם ידוע לך על תופעות אלה?

אות החוק ותקנותיו והעמיד את המוכרים והרוכשים של רכב כזה על הוכיות והחובות שנקבעו בחוק.

אבקש להשיב לי:

1. מה עושה משרדך הלכה למעשה למען אכיפת החוק?
2. האם נפתחו תיקי אישום מאז החלת החוק ועד היום נגד העוברים על החוק?
3. אם כן, האם הובאו העבריינים למשפט?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הואיל והפרת החוק היא עבירה פלילית והסמכות לטיפול בסוג זה של עבירות אינה בתחום טיפולנו נוהג משרדנו להביא את עיקרי החוק לידיעת כל הפונים אליו בנושא זה, תוך מתן ייעוץ וסיוע טכני בלבד והמלצה להגיש תלונה למשטרת ישראל.
- 2—3. אני מפנה את השואל המכובד אל שר הפנים.

3143. מקום הכרצות של פטולת שיעבוד מכתיות לבנקים תמורת הלוואה

חבר-הכנסת א. מויאל שאל את שר התחבורה ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

מקבלי הלוואות בנקאיות נוהגים לשעבד את מכונית-יהיה לבנקים תמורת הלוואה. עד כה היה מקובל שפעולת השיעבוד נעשתה גם במשרד הרישוי בבאר שבע. לפני זמן מה בוטל הסדר זה ומקבלי הלוואות חייבים לבצע את פעולת השיעבוד בירושלים או, אם נרכשה המכונית מתושב חיפה, על תושב באר שבע לנסוע לחיפה ושם לבצע את הפעולה. הוראה זו היא מטרת המכביד על תושבי באר שבע והסביבה לעתים תכופות, שהרי מחוסר אפשרות לבטל יום עבודה מתעכבת קבלת הלוואה ונגרם שיבוש בתכניות האורח.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האומנם הוראה זו מחייבת המציאות היא?
2. אם לא, האם מוכן השר לבטלה, להחזיר את המצב לקדמותו ולהקל על האזרחים תושבי הנגב?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

- 1—2. אין אפשרות לרשום שיעבוד אלא במקום שבו נמצא כרטיס הרכב של הרכב שעליו רוצים לרשום את השיעבוד. וזאת כדי שרשות הרישוי לא תישא באחריות על מעשים שאין לה שליטה עליהם. התברר כי רבו המקרים שבהם בעל הרכב הערים על נותן ההלוואה שלזכותו נרשם השיעבוד ולאחר מעשה נתבעה הרשות לאחריות.

הר"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת מויאל.

אלירו מויאל (המערך):

הנוהג של השירות במקום היה נוח יותר. הנוהג הזה הופר, זה היה הרבה שנים.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

יש מציאות מסוימת וכדי למנוע נזקים לשני הצדדים, ובעיקר לקונה, הרישום חייב להיעשות במקום שבו רשום הרכב. אין אפשרות אחרת אלא אם נסכים שייגרם לו נזק, ואז רשות הרישוי תהיה אחראית לנזק והיא אינה יכולה להיות אחראית לו.

אבקש להשיב לי:

1. א. מה הוא מספר העובדים המועסקים על-ידי הרשות ואשר נתקבלו ללא מכרז?
- ב. מה הם מועדי קבלתם של עובדים אלה?
- ג. מה הוא פירוט המשרות שאליהן הם נתקבלו?
2. א. מה הוא הדין שעל-פיו נקבעו תנאי עבודתם ושכרם של עובדים מועדפים אלה?
- ב. על שום מה חרגה רשות הנמלים מהוראת ההסכם הקיבוצי לגבי העובדים הנ"ל?
- ג. מה הן ההטבות המועדפות המוענקות לעובדים אלה?
3. האם נכון הינך להורות לרשות הנמלים לתקן את גוהניה, ובמיוחד להקפיד על חובת מכרז הנדרש על-פי הוראת דין הנ"ל ולקיים את הוראות ההסכם הקיבוצי החל על כל עובדי הרשות (סעיף 3 של ההסכם) לגבי כל עובדי הרשות ללא אפליה?
4. האם נכון הינך לנקוט צעדים משמעותיים או אחרים נגד אלה אשר הפרו את הוראות דין הנ"ל, ומה הם?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. א. 6 עובדים; ב. 1 במאי 1977, 1 באוגוסט 1977, 1 בספטמבר 1977, 1 ביוני 1978 ו-1 בינואר 1979; ג. 1. מהנדס ראשי; 2. ראש אגף בניין; 3. ראש אגף ציוד; 4. ראש אגף כוח אדם והדרכה; 5. יועץ משפטי; 6. סגן מנהל נמל חיפה למינהל וכוח אדם.

2. א. תנאי עבודתם ושכרם נקבעו בהתאם לכללים המקובלים; ב. תנאי שכרם של העובדים הבכירים לפי חוזה אישי הם זהים באופן עקרוני לשכרם של עובדים המאיישים משרות תקניות מקבילות אולם הוחלט לתת פיצוי בשל העדר קביעות ואין כאן חריגות; ג. מקבילים פיצוי התקשרות חוות של 7.5% בעד העדר קביעות.

3. א. אין חריגה מחובת קיום מכרזים ואלה מת-קיימים כקבוע בהסכם הקיבוצי המיוחד לעובדי רשות הנמלים; ב. תנאי העבודה והשכר של העובדים הבכירים נקבעים בתיאום עם ההסתדרות ואילו לגבי יתר העובדים ההסדרים תואמים את הסכם העבודה ונקבעו לאחר משא-ומתן עם האירגון הייצוגי.

4. מהאמור עולה שאין מקום לנקיטת צעדים מש-מעתיים מאחר שלא היתה הפרת הוראות.

הר"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

אדוני השר, על שום מה לא היה רצוי, גם מבחינת נוהל תקין, לקיים מכרז למשרות הללו?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

אין זה נוהל תקין. זה יהיה נוהל בלתי תקין. למשרות הללו הבחירה היא על-פי כושר ולא על-פי מכרז ועל-פי שיקול דעת מיוחד. הרשות לאייש משרות על-פי חווים מיוחדים נתונה וכך נהג גם לעתיד.

3137. אכיפת חוק המסחר ברכב משומש

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר התחבורה ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

ב-1 בנובמבר 1977 נכנס לתקפו חוק המסחר ברכב משומש, תשל"ז—1977. משרד התחבורה פירסם את הור-

3144. המלחמה בתאונות הדרכים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר ה-
תחבורה ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

נוכח הריבוי בתאונות הדרכים וגידול מספר קרבנו-
תיהן רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נערך מחקר לבדיקת הסיבות הגורמות לריבוי בתאונות הדרכים?
2. האם קיימת במשרד התחבורה תכנית למלחמה בתאונות הדרכים?
3. אם כן, אילו אמצעים עומד לנקוט משרד התחבורה ליישום התכנית?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדי שנה נערכים מחקרים לבדיקת מגמות תאונות הדרכים כדי לאתר את סיבותיהן העיקריות לשם תכנון האמצעים שיש לנקוט על מנת למנוע.

2. כן.

3. ראה תשובה לשאלתה מס. 2809 של חבר-הכנסת יגור.

3145. הטיפול בבעיות האישיות של עובדי "אל על"
חברת-הכנסת א.ג. בריאן שאל את שר התחבורה ביום ט"ו
בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

בשידורי "גלי צה"ל", בבוקר ה'1 בפברואר 1979,
שודרה ידיעה שלפיה הודיעה הגב' גלילה הורנשטיין,
נציבת התלונות ב"אל על", כי 70% מן התלונות האישיות
של עובדי החברה הן מוצדקות וכי התגלה לה על "עולם
ומלווא" בתחום של "אפליה וקיפוח".

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם מגיע דיני-חשבון של נציבת התלונות ב"אל על" אל שר התחבורה?
2. האם אין כבוד השר סבור שאחוז כה גבוה של מרידות בקרב העובדים חייב להיחקר ביסודיות?
3. מה הם הצעדים שיינקטו כדי שבחברת הטיס הלאומית שלנו ישררו תנאים סבירים אשר ימנעו הרגשת תיסכול אצל העובדים?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. כן.
2. לא. הדיני-חשבון מקיף תקופה של שלוש ורבע שנים. מספר התלונות ירד ב-33% בשנה השלישית לקיום המוסד לתלונות העובדים לעומת המספר בשנה הראשונה. תחלופת העובדים בחברת "אל על" היא מצומצמת ביותר ומכאן ניתן להסיק כי תנאי העבודה של העובדים הם סבירים.

3. החברה עשתה, עושה ותעשה בשיתוף כל הגור-מים, ובכלל זה נציגות העובדים, לשיפור יחסי העבודה.

3146. מכירת דוברות על-ידי רשות הנמלים

חברת-הכנסת א.ג. בריאן שאל את שר התחבורה ביום ט"ו
בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

בעתון "מעריב", מיום 25 בינואר 1979, הופיעה ידיעה שלפיה מכרה רשות הנמלים שלוש דוברות שעגנו בגמל אילת זה שנים רבות במחיר של 4,000 לירות לדוברת שמשקלה 52 טונה. הקבלן אף לא טרח לבוא לגמל וכעבור ימים ספורים הוא מכרן במחיר של 60,000

לירות כל דוברת. לפי הידיעה סירב מנהל גמל אילת, מר זאב מתוקי, להגיב על העניין באמרו שאין הוא זוכר את המקרה ואין בכוונתו לחטט במה שהיה. הוא אף הוסיף כי אין זה עניינה של העתונות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם התחייבה רשות הנמלים במכרו למכור את הדוברות לבעל ההצעה הגבוהה ביותר או שמרה לעצמה גם את הזכות לא למכור כלל, כמקובל במכרזים?
2. אם נהגה רשות הנמלים כמקובל ושמרה לעצמה את הזכות הזאת, מדוע היא לא מימשה אותה?
3. האם מוכן השר להבהיר למנהל גמל אילת שעיסקה כגון זו היא בהחלט מעניינם של הציבור ושל העתונות המשרתת אותו?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. במכרו שפורסם נאמר שרשות הנמלים אינה מת-חייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

2. במקרה הנדון לא מימשה רשות גמל אילת זכות זו משום שלא היה שימוש בדוברות במשך זמן רב והן היו מטרד בגמל.

3. מנכ"ל רשות הנמלים הורה לתקן את הנוהל בגדון כאשר ייקבעו בו בעלי התפקידים המוסמכים לאשר מכירת פריט אם ההצעות שיתקבלו במכרו יהיו נמוכות מערכו המשווער של הנכס.

3147. נהגי רכב ציבורי בעלי הרשעות פליליות

חברת-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר התחבורה ביום ט"ו
בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

ועדת חקירה מיוחדת שמונתה על-ידי היועץ המשפטי הקודם של הממשלה, פרופ' ברק, מצאה כי 40% מכלל נהגי הרכב הציבורי במדינה הם בעלי רישום פלילי. רבים שהורשעו בעבירות פליליות ממשיכים לנהוג ברכב ציבורי למרות החוק המסמיך את משרד התחבורה לפסלם מכך.

אי לכך אבקש את כבוד השר להשיב לי:

- א. מה הוא המידע על הרקע הפלילי של נהגי הרכב הציבורי המצוי בידי משרד התחבורה?
- ב. האם מקבל משרד התחבורה מידע שוטף על הרשעות מבתי-המשפט במדינה?
- ג. מדוע לא מנצל משרד התחבורה את סמכותו לפסול נהגים אלה מלנהוג ברכב ציבורי?
- ד. מה יש בדעת השר לעשות בעתיד?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

- א. המידע המתקבל הוא לגבי מבקשי רשיונות לרכב ציבורי.
- ב. לא.
- ג. כשמתקבל מידע לגבי מקרה ספציפי נשקל העניין על-ידי הרשות המוסמכת.
- ד. אני שוקל, יחד עם כל הרשויות המוסמכות האחרות, הפעלה של דרכים יעילות ומבוססות לדיווח על הרשעותיהם של בעלי רשיונות לרכב ציבורי ואסיק את המסקנות בהתאם לכך.

3182. הנגשת מזון שאינו כשר לעובדי "אל על"

חברת-הכנסת ב.צ. רובין שאל את שר התחבורה ביום כ"ב
בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

3251. עתידו של שדה התעופה "שדה דב"

חברת הכנסת י.ז. אמיר שאל את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

שדה התעופה "שדה דב" חשוב לקשר התחבורתי שבין הנגב ובין מרכז הארץ ומשמש לצרכים עסקיים וציבוריים. סגירתו של שדה זה תפגע בפיתוח הנגב ותגרום לתקלות, במיוחד לרגל הפיתוח המואץ הצפוי לאזור עם חתימת הסכם השלום. מפיתוח זה יש לצפות לגידול העומס בדרכים היבשתיות ולהכבדה על אפשרויות הקשר התחבורתי בין עיירות הנגב ותושביו לבין אזור תל-אביב ומרכז הארץ. עוד אציין כי עד היום פועל "שדה דב" כשדה תעופה צבאי ואורחי בכפיפה אחת, וזאת לשביעות רצונם של שני הסקטורים גם יחד.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

א. לאור העובדה כי בתכנית המיתאר של מחוז תל-אביב והמרכז אין כל תכנית לשדה תעופה למטוסים קלים ואילו שדה התעופה בן-גוריון יהיה עמוס ביותר בתעופה בין-לאומית, מה יש בדעת השר לעשות כדי להבטיח את הקשר התקין של ישובי הספר ועיירות הפיתוח בנגב ובגליל עם מרכז הארץ?

ב. מאחר שהקשר הנ"ל חיוני לחיי התעשייה, המסחר, התיירות והתרבות של עיירות הנגב מדוע לא יושאר שדה התעופה האזרחי שבשדה התעופה דב גם בעתיד?

ג. לאור העובדה "שדה דב" אושר כשדה תעופה צבאי, האם אין זה מן התבונה להוסיף הוצאות מעטות ולהתאימו גם לתעופה אזרחית פנים-ארצית קלה?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. בתכנית המיתאר לשדות תעופה, אשר הוכנה על-ידי משרד התחבורה, נקבע כי שדה התעופה דב יישאר גם בעתיד שדה תעופה עירוני פנים-ארצי לשימושם של מטוסים קלים. התכנית תוגש בהקדם לאישור הוועדה העליונה לתיכנון של משרד הפנים; 2. נציג משרד התחבורה, החבר בוועדה המחוזית, נתבקש להציג קביעה זו בוועדה כדי שתקבל ביטוי גם בתכנית המיתאר של מחוז תל-אביב.

ב. אין בכונת משרד התחבורה להפסיק את פעילותה של התעופה האזרחית משדה זה או להעתיקה לשדה אחר.

ג. "שדה דב" מאפשר פעילות רצופה ובטוחה של התעופה האזרחית הפנים-ארצית.

3252. מלחמת משרד התחבורה בתאונות הדרכים

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזליג שאלה את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

נוכת העלייה התלולה בתאונות דרכים ומספר ה-קרבנות הגדל כתוצאה מקטל זה, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נבדק אחוז המכוניות הנוסעות בכבישים אשר אינן תקינות לנסיעה?

2. האם נדרשת בדיקה חוזרת מהנהגים הדורשים את חידוש רישיונם?

3. האם מחייב משרד התחבורה להתקין אביזרי בטיחות כמו אלה הנהוגים בחוץ-לארץ?

4. בכמה נאמד הנזק שנגרם למשק המדינה בשנת 1978 כתוצאה מתאונות הדרכים?

ב"מעריב", מיום 19 בינואר 1979, פורסם שאנשי צוות שומרי מסורת בחברת "אל על" מתלוננים על שלעתיים מוגש להם מזון שאינו כשר. הדבר נעשה הן בארץ והן בחוץ-לארץ.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם כן, אילו צעדים מתכונן השר לנקוט למניעת מצב זה?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. לא.

3183. השילוט בצומת השבעה

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר התחבורה ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

בכביש החוף, בצומת השבעה, אין שילוט המורה לנהגים באיזה נתיב עליהם לבחור כדי להגיע לרחובות ואיזה נתיב מוביל לאשדוד ולדרום. כתוצאה מכך נגרמות לנהגים טעויות רבות.

אתכבד לשאול:

1. האם יש בכונת השר להורות על הצבת שלטי הדרכה בצומת זה?

2. האם ניתן לציין על גבי השלטים שמות מוסדות מרכזיים שאליהם מוביל הכביש, כמו מכון וייצמן, ה-פאקולטה לחקלאות, בית-החולים קפלן וכד'?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא. הצבת שלטי הדרכה היא בסמכותה של מחלקת עבודות ציבוריות שבמשרד הבינוי והשיכון.
2. לא. על-פי הפירסום ברשומות אין אפשרות לכלול בשלטים שמות של מוסדות אלא שמות של ישובים בלבד.

3221. פעילות חברת "ליילאנד" בישראל

חברת הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979):

לאחרונה פורסם בעתונים כי החברה הבריטית "ליי-לאנד" עומדת לחדש את פעילותה בישראל על-פי אישור משרד התחבורה. חברת "ליי-לאנד" גרמה נזקים רבים לישראל כאשר הפסיקה את פעולתה בגלל החרם הערבי, אף שהיא מכחישה כי להפסקת פעילותה היה קשר עם חרם זה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. האם ראוי הוא שמדינת ישראל תרשה לחברות שהחרימו אותה בעבר, בעקבות הוראות ממשרדי החרם הערבי, לשוב ולפעול בישראל?
3. אם לא, מה יש בדעת השר לעשות כדי למנוע מ"ליילאנד" להיכנס לארץ?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הוסכן של "ליילאנד" בישראל ביקש רשיון לייבוא משאיות מתוצרת זו והרשיון ניתן.
2—3. הנושא נמצא בתחום טיפולו של משרד ה-אוצר ולכן אני מפנה את השואל המכובד לשר האוצר.

בידיעה שפורסמה ב"מעריב", מיום 14 בסברואר 1979, תחת הכותרת "מוסיפים להאריך רשיונות של נהגים בעלי הרשעות", מוזכרת פנייה של היועץ המשפטי דאז, הפרופ' אהרן ברק, מ־10 ביולי 1978, אל שר התחבורה דאז, מר מאיר עמית, שבה קרא פרופ' ברק להגשים את המלצתו של צוות מיוחד שבדק את נוהלי הטיפול בנהגים בעלי הרשעות פליליות, ובמיוחד נהגי הרכב הציבורי. הצוות קבע ש־40% מכלל מחזיקי רשיון הנהיגה בארץ הם בעלי הרשעות פליליות ושיש צורך בהורמת מידע תקופתית, עליהם ועל אחרים שיורשעו בעתיד, על-ידי המשטרה למשרד הרישוי. שר התחבורה חייב אז את ההמלצות באופן עקרוני אך הצביע על קשיים בתקציב. בנקודה זו קבע הצוות שההוצאות הן כ־125 אלף לירות לשנה ושסך הכול יש לבצע "הצלבה" בין שני סרטי מחשב, זה של הנהגים וזה של העבריינים. אולם עד עצם היום הזה ההמלצה לא בוצעה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם פנה משרד התחבורה אל המשטרה ובקש את המידע, ואם לאו, מדוע ?
2. אם כן, מדוע לא הגיע החומר ?
3. האם עומד המשרד על דרישתו ?

שר־התחבורה ת. לנדאו :

1.— ללא הסכמתו של האזרח מנוע משרד התחבורה, בהתאם לחוק, מלקבל מידע לגבי הרשעותיו הפליליות. לכן משרד התחבורה אינו פונה למשטרה ישראל אלא רק במקרים של מבקשי רשיונות שחתמו על הסכמתם למסור את המידע לשלטונות הרישוי.

3. המשרד יעמוד על דרישתו אם יוחלט להקציב את הסכומים המתאימים ולתקן את החוק שיחייב את מסירת חמידע ללא הסכמת בעל רשיון הנהיגה שהורשע בפלילים.

3256. הזמנת אגודת ישראל בע"מ על-ידי חברת "צים"

חברת־הכנסת ש. ארבל־אלמזוליני שאלה את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

נוכח הסכנה הקיימת שמספנות ישראל בע"מ בחיפה יצטרכו לצמצם את כוח האדם העובד בחברה וכתוצאה מכך יאבד מכוח האדם המקצועי שנצטבר במספנות בשנים האחרונות, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם קיימת תכנית שחברת "צים" — שבחלקה נמצאת בבעלות הממשלה — תמסור גם למספנות ישראל בע"מ עבודות בנייה של אניות ?
2. אם כן, מה הוא מספר האניות ש"צים" עומדת למסור למספנות ישראל בע"מ לבנייה ?
3. אם לא, מה הן הסיבות לכך ?

תשובת שר־התחבורה ת. לנדאו :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.
2. תלוי בסיכום משא־ומתן על התנאים הכספיים ומועדי האספקה.

3313. הודעת יבואני הרכב על אי מתן שירות לרכב שיוכא לארץ באופן פרטי

חברת־הכנסת ש. ארבל־אלמזוליני שאלה את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

5. אילו אמצעים עומד משרד התחבורה לנקוט כדי להקטין את הקטל בדרכים ?

תשובת שר־התחבורה ת. לנדאו :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הבדיקה האחרונה שנערכה היתה במיבצע החורף האחרון והיא העלתה כי 44.6% מכלי הרכב שנבדקו היו פגומים כאשר כ־25% מכלי הרכב הם פגומים באופן המסכן את המשתמש בהם.
2. נהגים בגילאים גבוהים המחדשים את רשיונם נדרשים למלא טופס רפואי אצל רופא על-פי הפירוט הזה : א. נהגי רכב ציבורי מגיל 50 ומעלה ; ב. נהגי רכב פרטי מגיל 65 ומעלה.
3. כן.
4. האומדן מראה נזק של כ־6.5 מיליארד לירות.
5. ראי תשובה לשאלתה מס' 2808 של חברת־הכנסת אסף יגורי.

3253. מחסור ברמזורים בצמתים במרכז רמת גן

חברת־הכנסת ש. ארבל־אלמזוליני שאלה את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

תושבים רבים מרמת גן פנו אלי והפנו את תשומת לבי לעומס התחבורה הקיים במרכז רמת גן, ובמיוחד בצמתים הרצל — קריניצי, הרצל — מודיעין והרצל — חיבת ציון. הם הביעו דאגה שהעדר רמזורים בצמתים אלה גורם לתאונות דרכים ומסכן חיי אדם.

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם התקנת רמזורים טעונה אישור של משרד התחבורה ?
2. אם כן, האם פנתה עיריית רמת גן בבקשה לאפשר לה להתקין רמזורים בצמתים אלה ?
3. מה היתה תשובת משרד התחבורה ?
4. האם סבור משרד התחבורה שרצוי והכרחי מבחינת הדאגה לשלום הציבור להתקין רמזורים בצמתים אלה ?
5. אם כן, אילו פעולות עומד כבוד השר לנקוט כדי להתקין רמזורים בצמתים הנ"ל ?

תשובת שר־התחבורה ת. לנדאו :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.
2. עיריית רמת גן פנתה אלינו לאישור רמזור בצומת הרצל — קריניצי. היא לא פנתה בבקשה לרמזור בצומת הרצל — מודיעין ואילו צומת הרצל — חיבת ציון אינו קיים כלל.
3. תשובת המשרד היתה חיובית.
4. בצומת הרצל — קריניצי יש צורך ברמזור ; בצומת הרצל — מודיעין עדיין אין הצדקה לרמזור ; צומת הרצל — חיבת ציון, כאמור, אינו קיים.
5. אנו דנים כעת עם עיריית רמת גן בעניין התקנת רמזורים בכמה צמתים ובכללם אלה שציינה השואלת. הרמזורים יותקנו בהתאם לאמצעים ולסדר העדיפויות.

3254. ריווח המשטרה למשרד התחבורה על נהגים בעלי הרשעות פליליות

חברת־הכנסת א.ג. כריאן שאל את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

העלות לכל משתתף בקורס הוא 5,500 לירות כשבכל קורס כ-20 משתתפים.

2. בתקופה מ'1 באפריל 1978 ועד 31 במרץ 1979 נרשמו כ-3,200 מועמדים לתפקיד דיילים/דיילות אוויר ומהם נתקבלו כ-220.

3. העסקת דיילים/דיילות עונתיים כפופה להסכם עבודה לאצד"א (אנשי צוות דיילי אוויר). ההסכם הנוכחי בין חברת "אל על" לבין הסתדרות העובדים וועד הדיילים מאפשר העסקת דיילים עונתיים לתקופה רצופה של 9 חודשים או לתקופה מפוצלת שבסך-הכול אינה יכולה לעלות על 12 חודש. זאת הסיבה שאין באפשרותה של החברה להעסיק דיילים/דיילות לתקופות ארוכות יותר.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אני מבקש את השר לקרוא את התשובה לשאלתה שלי מס' 2842, היא קשורה באותו נושא. אני מבקש להשלים את התשובה.

שרי-התחבורה ח. לנדאו:

אני אשיב ברצון.

(שר התחבורה ח. לנדאו קרא את התשובה לשאלתה מס' 2842 ראה עמ' 3756).

3433. ביצוע חוק קצני בטיחות רכב

חברי-הכנסת פ. שינמן שאל את שר התחבורה ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במרץ 1979):

על-פי חוק קצני בטיחות רכב חייבת כל חברה שברשותה 20 כלי רכב ויותר להחזיק קצני בטיחות. אולם רק 130 מתוך 2,000 המוסדות המחוייבים אכן נוהגים כך.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

- א. האם נתונים אלו נכונים?
- ב. האם יינקטו צעדים לאכיפת חוק זה?

שרי-התחבורה ח. לנדאו:

א. כן.

ב. הצעדים לאכיפת החוק ננקטים באופן שוטף אך מגבלות המשאבים הממשלתיים מכתיבות את הקצב. ב"היערכות חדשה לטיפול בנושא הבטיחות בדרכים יושם דגש גם בפעולה זו.

3434. מחירי שיעורי הנדסה בצפון הארץ

חברי-הכנסת א. אכטבי שאל את שר התחבורה ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במרץ 1979):

גודע לי שמחירו של שיעור הנדסה בנהריה ובאזור הצפון הוא כפול מזה שבמרכז הארץ. מחיר שיעור נהיגה בנהריה הוא 250 לירות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם יינקטו צעדים להורדת מחירי לימוד הנדסה בצפון הארץ?
2. האם אין מקום להנהיג פיקוח על מחירי שיעורי הנדסה?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הממונה על המחירים במשרד התחבורה סנה בתלונה אל הממונה על ההגבלים העסקיים שבמשרד המסחר, התעשייה והתיירות בקשר ל"קארטל" שנוצר על-ידי בית-הספר לנהיגה בצפון הארץ.
2. לדעתנו אין מקום להנהיג פיקוח על מחירי שיעורי הנדסה.

בעתון "דבר" פורסם: "יבואני הרכב רואים עצמם פטורים מחובת מתן שירות ואספקת חלפים לרכב שלא יובא עליהם במישרין". הודעה זו נמסרה מטעם סקציית יבואני הרכב ליד לשכת המסחר תל-אביב-יפו.

רצוני לשאול:

1. האם תואמת הודעה זו את החוק?
2. אם לא, אילו אמצעים ינקוט משרד התחבורה כדי למנוע סאנקציות מצד יבואני הרכב על אורחים שרכשו את רכבם באופן פרטי?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. משרד התחבורה ינקוט באמצעים הקבועים בחוק נגד כל אותם יבואני הרכב אשר ימנעו מתן שירותי מוסד, חלפים וכדומה ויעמידם לדין.

3334. פגמים בעבודת הממ"ן בשדה התעופה בן-גוריון
חברי-הכנסת פ. ורטהיימר שאל את שר התחבורה ביום י' באדר תשל"ט (5 במרץ 1979):

בממ"ן (מסוף מטענים) בשדה התעופה לוד מתגלים דרך קבע אי סדרים, עיכובים ואבדן סחורות. כל אלה מכבידים על היצוא ופוגעים באפשרות תיפקודה של התעשייה ובכל מי שנוקט לשירותי ממ"ן לצורך ייצוא בדרך האוויר, והם מהווים "צוואר בקבוק" להתפתחות היצוא ולקשרים הבין-לאומיים המסחריים של ישראל. אבקש להשיב לי:

מה יש בדעת משרדו לעשות כדי ליעל ולפשט את עבודת הממ"ן למען תיקון המצב במהירות האפשרית?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

למיטב ידיעתנו לא קיימים אי סדרים בתהליכי היצוא בממ"ן. האבדנים והתחלונות בכל הנוגע לתהליכי היצוא הם מועריים. העיכובים היחידים הנגרמים למטעני היצוא מקורם בתהליך הבדיקה הבטחונית המבוצעת בהתאם להוראות הגופים הממונים והנחיותיהם.

עד להשלמתו של תא תת לחץ חדש הנמצא בשלבי הקמה אין לצפות לשיפור המצב ולאור הגידול הצפוי בתנועה והחמרת הדרישות של גורמי הבטחון אף ילך המצב ויחמיר. עם השלמת התא, בעוד כשנה, יש לצפות לשיפור משמעותי בנושא.

3367. קורסים לדיילות

חברי-הכנסת י. יצחקי שאל את שר התחבורה ביום ח' באדר תשל"ט (7 במרץ 1979):

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. כמה קורסים לדיילות ודיילים מקיים משרד ה"עבודה והרווחה בשנה, מה הוא משך הקורסים ומה היא עלותו של כל הקורס?
2. כמה נרשמים לקורסים אלה וכמה מתקבלים אליהם?
3. האם ידוע לשר העבודה והרווחה שכעבור תקופה מסוימת מפטרים את בוגרי הקורסים ומקבלים במקומם אחרים?

שרי-התחבורה ח. לנדאו:

1. חברת "אל על" מקיימת קורסים לדיילים ודיילות בתפקידי קרקע ותפקידי אוויר. "אל על" מקיימת בין 10 ל-12 קורסים כאלה בשנה. משך הקורס הוא 6 שבועות.

ב. האם לא רצוי שבשלב זה יאשר משרד שימוש במנועי דיזל לרכב מסחרי בלבד ועל-ידי כך יוזלו מחירי ההובלה בארץ?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
א. כן.

ב. כיום מתיר החוק את השימוש במנועי דיזל ברכב ציבורי וברכב מסחרי שמשקלו הכולל הוא מעל 6,000 ק"ג. מאידך גיסא הוחלט בדיון שנערך בנושא זה לא מכבר להמליץ על התרת שימוש נרחב יותר במנועי דיזל בשלבים, שכן יש להכין תשתית תחזוקתית מורחבת שאינה קיימת בקנה מידה כה רחב כיום.

3701. הזמנת אניות במספנות ישראל בע"מ על-ידי חברת "צים"

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולתו שאלה את שר התחבורה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):
לאור האבטלה המתפשטת במספנות ישראל בע"מ בחיפה, אשר מקיפה כפי שפורסם בעתון "הארץ" מספר גדול של עובדי המפעל, רצוני לשאול את כבוד השר:
1. האם תתבע הממשלה מחברת "צים", שבה היא שותפה, להזמין בניית אניות גם במספנות ישראל בע"מ בחיפה?
2. אם לא, מה הן הסיבות לכך?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. ראי תשובה לשאלתה שלך מס' 3256.

3702. טיפול בבעיות הנגרמות כתוצאה מהעיצומים במכס בלוד

חברת-הכנסת ח. קופמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

כתוצאה מהעיצומים במכס בלוד, המתקיימים מזה כשבועיים, נגרמו ליבואנים וליצואנים במשק נזקים כבדים של מיליוני לירות, וזאת כתוצאה מעיכובים בקבלת מטענים ובשיגורם וכתוצאה מאגרות אחסנה. הנהלת ממ"ן (מסוף מטענים) מסרבת להכיר בעובדה שהעיכובים בהוצאת המטענים לא נגרמו באשמת היבוא-נים והיצרנים והיא מסרבת לפיכך להעניק להם כל הנחה שהיא על אגרות האחסנה. שר התחבורה המליץ בפני הנהלת ממ"ן לתת פטור מלא ליצואנים והנחה של חמישים אחוז ליבואנים על אגרות האחסנה לגבי התקופה האמורה אך זו מסרבת לעשות כן.

שאלותי הן:

1. האם הנתונים שלעיל נכונים?
2. מה עומד השר לעשות כדי לכפות את המלצותיו על הנהלת ממ"ן?
3. מה עומד השר לעשות או להמליץ כדי שמקרים דומים בעתיד לא יגרמו נזקים דומים למשק הישראלי?
4. האם אין אפשרות להעביר סחורות המוטלות בנמל התעופה ללא כיסוי למחסני ערובה פרטיים ו/או למחסנים שיישכרו למטרה זו?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העיצומים במכס החלו בסוף אפריל 1979 ונמשכו כשבועיים, עד מחצית חודש מאי. 'בימים 6—8 במאי

3608. הפעלת מטוס חסר משתיק קל על-ידי חברת "ארקיע"

חברת-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

על-פי דיון-וחשבון מס' 5 של השירות לשמירת איכות הסביבה הכניסה חברת "ארקיע" לשימוש בטיסות פנים-ארציות מטוסי 11 — Bac-1 ללא משתיקי קול, למרות הבטחות החברה ומשרד התחבורה כי יותקנו משתיקי קול וכי המטוסים מדגם זה ישמשו בעיקר לטיסות שכר לחוץ-לארץ. על-פי חוק רישוי שירותי התעופה (סעיפים 11(2), 13, 14, 23) יש בידי שר התחבורה אפשרות לסרב להעניק רישיון טיסה אם זו עשויה לפגוע בבריאות הציבור או לסכנו בדרך אחרת. כן יש סמכות לשר בנושא גם על-פי דבר המלך על הטיס.

אבקש להשיב לי:

1. האם מפעילה "ארקיע" כיום את המטוס הנ"ל ללא משתיקי קול בטיסות פנים-ארציות?
2. אם כן, מה עשה המשרד כדי למנוע מטרד רעש מסוכן זה?
3. מה יש בדעת המשרד לעשות בעתיד כדי למנוע את הפעלתם של מטוסים המרעישים בצורה הפוגעת באוכלוסייה?
4. מה הם האמצעים שנקט המשרד נגד חברת "ארקיע" אם המטוס הופעל על אף הבטחת החברה והתראת המשרד?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. כן.
2. מידת ה"סיכון" שבמטרד רעש מטוסים ספציפי זה אינה משמעותית מתוך כלל מפגעי הרעש שיוצרים מטוסי תובלה סילוניים אחרים ברישום אזרחי ישראל הפועלים בישראל. המשרד לא מצא צידוק לחיוב חדר-צדדי של חברת "ארקיע" (הוצאה של כחמישה מיליון לירות).
3. המשרד שומר בהקפדה על הדדיות, לחומרה, לגבי הנעשה בתעופה הבין-לאומית.
4. המשרד, כאמור, לא מצא צידוק לחיוב את "ארקיע" באורח חדר-צדדי ולכן גם לא נקט אמצעים נגדה. שני מטוסי ה-11—Bac-1 של חברת "ארקיע" אינם נופלים ואינם עולים ברעשם על עשרות מטוסים זהים מאותו סוג ומאותה תקופת ייצור — מלבד המטוסים הרשומים ברומניה — הממשיכים לטוס היום בעולם ללא משתיקי קול.

3619. התרת השימוש במנועי דיזל בישראל

חברת-הכנסת ח. קופמן שאל את שר התחבורה ביום י' באייר תשל"ט (7 במאי 1979):

החזרת שדות הנפט למצרים והניתוק ממקור הנפט האיראני מגבירים את הצורך בחיפוש פתרונות לחסכון בדלק. התרת השימוש במנועי דיזל ברכב מסחרי ופרטי תפתור חלק מבעיות האנרגיה. ממחקרים שנעשו מתברר שהגאזים הנפלטם ממנועי הדיזל רעילים פחות מאלה הנפלטם ממנועים אחרים, ובנוסף לזאת בלאי המנוע של מנוע הדיזל קטן מזה של מנועי בנזין.

אבקש להשיב לי:

א. האם יש בדעת משרד התחבורה להתיר שימוש במנועי דיזל?

1. מהו מספר תאונות הדרכים שקרו בכביש סעד בשנת 1978 ובארבעת החודשים הראשונים של 1979 ?
2. מהו מספר ההרוגים שהיו בתאונות דרכים אלה ?
3. כמה נפצעו קשה בתאונות דרכים אלה ?
4. האם נוכח מצב זה קיימת תכנית להרחבת הכביש ושיפוצו ?
5. אם לא, מה הן הסיבות לכך ?
6. אם כן, מתי תתחיל עבודת שיפוץ הכביש ו-הרחבתו ?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1978 אירעו בכביש סעד 44 תאונות דרכים. האינפורמציה הנ"ל שאובה מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובידה אין עדיין נתונים לגבי שנת 1979. אלה נמצאים בידי משטרת ישראל.
2. מספר ההרוגים בשנת 1978 היה 4.
3. 14 פצועים קשה.
- 4—6. אני מפנה את השאלת הנכבדה לשר הבינוי והשיכון האחראי על כבישים בין-עירוניים.

3706. תחבורה ציבורית למושב מעלה נמלא

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילינו שאלה את שר התחבורה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

מושב מעלה נמלא שברמת-הגולן עלה לקרקע בינואר 1976. מאז ועד היום ולמרות פניות חוזרות ונשנות לא הוסדרה תחבורה ציבורית לשוב, דבר המכביד על ניידות התושבים.

נוכח חומרתו של מצב זה שאינו נסבל מבחינות רבות ובעיקר מהבחינה הבטחונית רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האומנם נכונים הנתונים הנ"ל.
2. אם כן, מה יש בדעת משרדך לעשות כדי לפתור בעיה זו ?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן. מושב מעלה נמלא נמצא עדיין במקום ארעי. מקום זה לא חובר לרשת התחבורה הציבורית.
2. מושב מעלה נמלא עומד לעבור בזמן הקרוב למקום קבע. בימים אלה מקיים המפקח המחוזי על התעבורה למחוזות חיפה והצפון מגעים עם כל הנוגעים בדבר כדי לסכם מערכת מחודשת של קווי שירות של התחבורה הציבורית ברמת הגולן שבמסגרתה מתוכנן גם קשר למקום הקבוע של מושב מעלה נמלא.

3731. העסקת קציני ים זרים באניות ישראליות

חברת-הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

לאחרונה נאמר במחקר מטעם המכון הישראלי לחקר הספנות כי העסקת קצין ימי זר וזולה מהעסקת קצין ישראלי.

אודה לך אם תשיב לי :

- א. האם נעשה כל הדרוש כדי להבטיח שקצינים זרים לא ישרתו באניות שדגלן ישראלי ?
- ב. מה ניתן לעשות כדי לתת עדיפות לימאים ישראליים וכדי שבצי הסוחר הישראלי לא יעבדו ימאים זרים ?

היתה שביתת עובדי מדינה, ועובדי המכס בכלל זה. שר התחבורה המליץ בפני הנהלת ממ"ן לתת פטור מלא ליצואנים והנחה בשיעור של 50% ליבואנים לתקופה שבה שבתו עובדי המדינה. יש לציין כי גם בימי השביתה שוחררו מטענים אם כי בכמות קטנה.

2. הנהלת ממ"ן פעלה על-פי המלצת השר וההחלטה יושמה מבחינת הלקוח באופן אוטומטי, שכן הויכוח או הפטור המלא חושבו בקופה בזמן חישוב התשלומים לממ"ן.

3. במקרה של עיצומים בעתיד ניתן על-ידי הרשאה של משרד האוצר למצוא חלופה למכס לשם שיחרור מטענים ו/או העברתם למחסני ערובה פרטיים באמצעות תשלום בבנקים של המכס על-ידי סוכני מכס מורשים וכו'.

4. להנהלת ממ"ן אין התנגדות להעברת מטענים למחסני ערובה פרטיים. נהפוך הוא. החברה תומכת בהרחבת האפשרות של העברת מטענים למחסני ערובה אולם כל הסדר כזה כרוך בקבלת אישור מוקדם של שלטונות המכס.

3704. דמי הנסיעה בקו ירושלים—תל-אביב לאור פתיחת הכביש החדש

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר התחבורה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

נמסר לי שיש בדעת משרד התחבורה להעלות את תעריפי הנסיעות בתחבורה הציבורית בכל הארץ, ובכלל זה את דמי הנסיעה מירושלים לתל-אביב. הנתבי המקשר את ירושלים ותל-אביב קוצר באופן משמעותי עם פתיחת הכביש החדש כי האוטובוסים אינם צריכים לנסוע דרך בית-שמש.

אבקש להשיב לי :

א. האם בחישוב העלאת המחירים האחרונה נלקח בחשבון שמסלול הנסיעה בקו ירושלים—תל-אביב קוצר באופן משמעותי ?

ב. אם כן, בכמה הוקטן תעריף הנסיעה ?

ג. אם לא, מדוע ?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א—ב. לא.

ג. בשיטת הסיבסוד הקיימת אין הצדקה להקטין את הסובסידיה או את תעריף הנסיעה בקו ירושלים—תל-אביב כתוצאה משינויים ספציפיים שחלו בעלויות ההפעלה של קו זה שהרי המשתמשים בשירותי התחבורה הציבורית אינם משלמים את העלות הריאלית של שירותי ההסעה. אילו היו תעריפי הנסיעה מבוססים על העלויות בפועל בקווים השונים הרי שהנוסעים בקווים בין-עירוניים עתירי נוסעים היו נהנים מתעריף זול ואילו המשתמשים בקווים דלילי נוסעים, כגון עיירות פיתוח וישובי ספר, היו נושאים בעול כבד.

3705. מצבו של כביש סעד

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזילינו שאלה את שר התחבורה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

נוכח תאונות הדרכים המרובות שקרו בכביש סעד ושיגרמו למספר גדול של הרוגים ופצועים ובהתחשב בעובדה שרובו היו תוצאה של היות הכביש צר ולא משופץ רצוני לשאול :

אביב על ששוטרי מפלג הסמים היכו אותו במהלך חקירה ושברו, לטענתו, את אחת מצלעותיו".
הגני שואל :

1. האם חקר מפקח מחוז תל-אביב את תלונותיו של התושב סעיד מטר ?
2. מה הן תוצאות החקירה ?
3. האם באו האחראים על ההתנהגות האלימה כלפי סעיד מטר על ענשם ומה היה זה ?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התלונה, נושא שאילתה זו, נמצאת בבירור המש-טרה עוד מחודש פברואר שנה זו בעקבות תלונה שנת-קבלה מבא כוח המתלונן. עקב עיכוב בהיענות הקובל ובא כוחו לשתוף פעולה בבירור התלונה הוחל הבירור המעשי בה רק בסוף חודש אפריל השנה. ניתנו הוראות להשלים את הבירור בדחיפות.

3600. השוואת שכר השוטרים בדימוס

לשכר משרתי הקבע

הכריזה הנכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

לאחר שהוחלט להשוות את שכר השוטרים לשכר משרתי צבא הקבע ולאחר שבפועל כבר בוצע תיקון זה לגבי המשרתים בתפקיד מוזנח משום מה ביצוע זה לגבי השוטרים בדימוס. אנשים אלו שירתו את המדינה בתנאים קשים כשמשכורתם היתה נמוכה עד כדי גיהור, נשותיהם לא הפגינו, הם גם לא ניסו להקים ארגון מק-צועי. הם ראו בשירותם ייעודי. חוסר התמורה הנאותה כאב להם אך הם העמידו את שירותם מעל לקיפוחם האישי. אי ביצוע ההחלטה הנ"ל ואי תיקון העוול לג-ביהם עלולים לשמש גם דוגמה רעה למשרתים בפועל, שיחשבו שהנה "הכושי עשה את שלו...". ורק עלולה גם להיפגע באופן ישיר הנכונות להתגייס למשטרה.

שאלתי :

האם ידאג כבוד השר לורו את ביצוע ההחלטה שבוצעה כבר לגבי המשרתים בפועל גם לגבי השוטרים בדימוס ?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

דברי ההסבר לשאילתה מהווים סילוף של המצב האמיתי ופגיעה בכל העוסקים בנושא במשטרה. אין ולא כלום בטענה כי עלולה להיות "פגיעה ישירה בנכונות לגיוס". עם קבלת ההחלטות לגבי הטבת השכר לשוטרים על-ידי השוואתו לשכר משרתי קבע בצה"ל טופל ביישומן לגבי הפנסיונרים של השוטרים בדימוס. יישום זה מחייב בדיקה של כל חיק אישי כדי לבחון כיצד לתת סיווג מק-צועי נכון לשוטר אשר פזי לפני הכנסת הסיווג המק-צועי במשטרה. גם בעיות טכניות-מכיוניות שאינן בש-ליטתנו עיכבו בעד היישום אך עם זאת ניתנה מקדמה לכל השוטרים בדימוס על חשבון הטבת השכר. יהא חברי הכנסת שילנסקי סמוך ולבטוח כי איש לא העלה על דעתו לקפח את ציבור הפנסיונרים. כבר בחודש יולי מקבל חלק הארי של הפנסיונרים את התוספת הכספית.

3672. טיפול בבעיית גניבות רכב

הכריזה הנכנסת ח. קופמן שאל את שר הפנים ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. עד י"ג בסיון תשל"ו (21 באפריל 1977) היו בתוקף תקנות בדבר ציוות אגיות בצוות ישראלי (ראה קובץ התקנות 3522 מיום 9 במאי 1976). לאחר ניסיון של שנה חזרה ועדת העבודה והרווחה של הכנסת לדון בנושא. הוועדה מכינה תיקונים לאור הלקחים שהופקו במשך שנת הניסיון. יש לקוות שבקרוב תסיים הוועדה את דיוניה והתקנות תפורסמנה. התקנות המתוקנות באות להבטיח כי קצינים זרים לא ישרתו, ככל האפשר, באגיות ישראליות. הסמכות לביצוע תקנות אלה היא בידי שר התחבורה האחראי לענף הספנות.

ב. בחוק הספנות (ימאים) תשל"ג—1973 (ראה ספר החוקים 716 מיום 24 באוגוסט 1973) בפרק ד': הצוות, הוגדר בבירור שבכלי שיט ישרתו ככל האפשר אנשי צוות ישראליים בלבד. אגף הספנות מפקח שבכלי השיט הישראליים ישרתו ימאים ישראליים במידת האפשר. ב-1975 הגיע מספר הזרים שעבדו באגיות צי הסוחר ל-45% לערך מכלל הימאים העובדים באגיות צי הסוחר הישראלי. כיום מספר הזרים הוא כ-21% מכלל הימאים. ימאים אלה עובדים באותן האגיות שבהן אין לשלוח ישראלים או שימאים ישראלים אינם מעוניינים לשרת בהם מסיבות שונות.

3773. ביצוע המלצות הוועדה לבטיחות

בתחבורה הציבורית בירושלים

הכריזה הנכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

בעתון "המדיע" מיום ט"ז באייר תשל"ט (13 במאי 1979) פורסם כי יושב-ראש הוועדה לבטיחות בתחבורה הציבורית בירושלים שחלקים יסודיים בהמלצות ועדתו בנוגע לבטיחות באוטובוסים ובתחבורה הציבורית בירושלים טרם בוצעו.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. אילו המלצות של הוועדה כבר בוצעו ?
2. מדוע אין מבוצעות יתר המלצות הוועדה ?

תשובת שרי-התחבורה ח. לנדאו :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המלצות הוועדה שכבר בוצעו הן : א. תיפועל הקווים 25, 27, 12 באוטובוסים עירוניים עם רחבה ; ב. הפיכת הכיסאות שלפני האחוריים ו/או עקירת הכיסא האחורי בכל האוטובוסים המשרתים בקווים העירוניים ; ג. התקנת רמקולים.

2. ההמלצות שלא בוצעו הן : א. הכנסת מושבים שקופים ; ב. ביטול שני המטפים וקביעת מטף גדול אחד. המלצה א. לא בוצעה משום שנמצא כי אין אפשרות להבטיח התמדה של השקיפות.

לגבי המלצה ב' אומר כי נעשה טיפול בבעיה כדי להתאימה לדרישת החוק ולאפשרות התאמתה למבנה מרכב האוטובוס.

3307. הבאת תושב יפו על-ידי שוטרים

הכריזה הנכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתון "ידיעות אחרונות", מתאריך 21 בפברואר 1979, פורסמה ידיעה שבה נאמר : "סעיד מטר, תושב נשוי ואב לשלושה ילדים הגיש תלונה למפקח משטרת מחוז תל-

ועדת שמרון המליצה על פעולות למלחמה בפשיעה המאורגנת ועל הקמת ועדה עליונה בנושא.
אבקש לדעת:

האם הוקמה ועדה זו? מה הוא הרכבה? מה היו פעולותיה בנדון ומה הן תכניתיה בעתיד?

תשובת שרי הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הממשלה החליטה על הקמת ועדת שרים: שר הפנים — יו"ר, שר האוצר ושר המשפטים; וזה ועדה בדרג מינהלי "לפעולות משולבות": היועץ המשפטי לממשלה — יו"ר, המפקח ומנכ"ל האוצר. לוועדה זו יש ועדת משנה אופראטיבית: פרקליט המדינה — יו"ר, וחברים בה ראש אגף חקירות במשטרת ישראל וראש מחלקת חקירות במס הכנסה. כן מינתה הוועדה לפעולות משולבות ועדת משנה אשר סיימה את עבודתה ואשר תפקידה היה להציע פעולות משולבות. המלצותיה הוגשו ובחלקן הגדול אושרו. ועדה זו היתה בהרכב הזה: פרקליט מחוז ירושלים — יו"ר, סגן הממונה על המכס וראש היחידה להונאה.

3771. עבריינות נוער באשדוד

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה תיקים על עבירות של בני נוער נפתחו באשדוד מאז תחילת השנה?
2. מה היא ההתפלגות הגילאית?
3. כמה תיקים נפתחו בתקופה המקבילה בשנה החולפת?
4. בכמה עלה מספר הפריצות וגניבות הרכוש באשדוד בהשוואה לשנה החולפת?
5. כמה מהן בוצעו על-ידי בני נוער?
6. האם חלה עליה בעבירות בני נוער בפריצות וגניבות רכוש?
7. אם כן, מה הוא שיעור העלייה?
8. האם חלה עליה במספר בני הנוער באשדוד המשתמשים בסמים?
9. האם ידוע למשטרה על סחר בסמים המתבצע באשדוד בהסוואה של סירות דיג?
10. אם כן, אילו צעדים נקטה המשטרה בעניין זה?

שרי הפנים י. בורג:

לשאלה 1: באזור הנמצא באחריותה של תחנת מש-טרת אשדוד הואשמו בתקופה ינואר-מאי 1979 79 קטינים עד גיל 18 ועד בכלל בביצוע 50 עבירות פליליות. לשאלה 2: שבעה מהחשודים הם בגיל 13-14, עשרים ושמונה מהחשודים בגיל 15-16, עשרים חשודים בגיל 17 ועשרים וארבעה בגיל 18.

לשאלה 3: בתקופה ינואר-מאי 1978 הואשמו 72 קטינים בביצוע 45 עבירות פליליות.

לשאלה 4: בחודשים ינואר-מאי 1979 דווח במש-טרת אשדוד על 1,723 פריצות וגניבות רכוש לעומת 1,007 בתקופה המקבילה ב-1978.

לשאלה 5: בחודשים ינואר-מאי 1979 הואשמו ארבעים ותשעה קטינים בביצוע עבירות רכוש לעומת ארבעים בתקופה המקבילה ב-1978.

לשאלות 6-8: כעולה מהתשובה לשאלה 5 הואשמו בחודשים ינואר-מאי 1979 תשעה קטינים יותר מאלה שהאשמו בתקופה המקבילה ב-1978 בביצוע עבירות

בידיעה מתאריך 6 במאי 1979, שפורסמה ב"ידיעות אחרונות", מדווח הכתב איתן מור על גונבי מכוניות שנלכדו במרדף מלווה יריות.

לאור העובדות שאחזו גניבות הרכב נמצא בעלייה ושגונבי הרכב מסכנים חיי אדם בנהגם בפראות ובהתי עללם ברכב, אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם לא הגיעה העת להקים מוקדים טלפוניים ברשתות הראדיו השונות שאליהן יוכלו אזרחים להתקשר ולדווח על גניבות רכב, לפרסם את פרטי הרכב הגנוב ואף להעניק פרס מטעמו של בעל הרכב?

ב. האם אין זה רצוי לרתום חלק מתשדירי הטלוויזיה לנושא, כאשר פעמיים בשבוע תוקדש דקת שידור שבה יוקרן סרטון בנושא זה ומספרי הטלפון של המוקדים שאליהם ניתן להתקשר?

ג. אילו דרכים מתכוון משרדך לנקוט כדי להביא לשיפור המצב הנדון?

תשובת שרי הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות א-ג: הקביעה המונחת ביסודה של הש-אילתה, כאילו חלה עליה במספר גניבות רכב, איננה מדויקת. בחמשת החודשים הראשונים של 1979 היתה ירידה במספר גניבות הרכב שדווחו למשטרה לעומת התקופה המקבילה אשתד. המשטרה שוקדת ללא ליאות על שיפור דרכי טיפולה בתלונות על גניבת כלי רכב. הטיפול נעשה בצורה מקצועית, על-פי מיטב הידע המצוי בידי המשטרה בנושא זה, ובכלל זה לקחים הנלמדים מטיפולן של משטרות אחרות בנושא. ככל שהדבר מעשי נעזרת המשטרה גם באמצעי התקשורת בטיפול בכביה.

3740. ביטול דריחות תנועה בגלל היות העברייני

חבר הכנסת

חברת הכנסת ז. כ"ץ שאל את שר הפנים ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה דינים-יוחשבונוט והאשמות בגין עבירות תנועה בוטלו בשנת 1978 על-ידי המשטרה בגלל היות העבריינים חברי כנסת?
2. מה הוא המספר הגבוה ביותר של ביטולים כנ"ל שנצטברו על-ידי חבר כנסת אחד?
3. כמה דינים-יוחשבונוט והאשמות בגין עבירות תנועה בוטלו בשנת 1978 על-ידי עיריית ירושלים ועיריית תל-אביב בגלל היות העבריינים חברי כנסת?

שרי הפנים י. בורג:

לשאלה 1: בשנת 1978 בוטלו על-ידי המשטרה 329 דו"חות תעבורה, רובם ככולם דו"חות בשל עבירות חנייה, בשל היות בעלי הדו"חות חברי כנסת.

לשאלה 2: מספר הדו"חות הגדול ביותר שגרשמו לחבר כנסת אחד ובוטלו כנ"ל הינו שלושים ושלושה.

לשאלה 3: מעיריית תל-אביב מודיעים כי בשנת 1978 בוטלו 500 דו"חות תעבורה שגרשמו לחברי כנסת. מעיריית ירושלים נמסר כי מאפריל 1978 עד מאי 1979 בוטלו 89 דו"חות שגרשמו נגד חברי כנסת.

3769. הקמת ועדה עליונה למלחמה בפשיעה המאורגנת

חברת הכנסת ז. שובל שאל את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

המקומי בישראל, המבקשת הצעות מועמדים לתפקיד מזכיר כללי למרכז השלטון המקומי. בין הכישורים הנדרשים צויין: "ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעת אנגלית וגרמנית בכתב ובעל-פה (ידיעת צרפתית — רצויה)".

שאלות לכבוד השר:

1. האם אין טעם לפגם בדרישת ידיעת גרמנית לתפקיד מזכיר כללי למרכז השלטון המקומי?

2. במה עדיפה השפה הגרמנית על הצרפתית בתפקיד הנ"ל?

3. האם אין חשיבות גדולה יותר לידיעת השפה הערבית מאשר הגרמנית לתפקיד הנ"ל כאשר רבע מהרשויות המקומיות הן של אזרחים דוברי ערבית וכאשר אנו צועדים בנסיון של יצירת קשרים הדדיים עם מצרים בשטחים שונים שבהם ודאי ישולבו גם קשרים בשטח המוניציפאלי?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין משרד הפנים מפקח על פעולות מרכז השלטון המקומי.

3887. טיפול המשטרה במתנגשים מתנועות "כך"

ר/קמפוס

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בליל ה-21 במאי 1979, בתוך תחומי האוניברסיטה ברמת-אביב, ממארב מאחורי בית הסטודנט, תקפו שבעה בריונים חברי "הליגה להגנה יהודית" חמושים באקדח ונושאי מקלות, היכו ופצעו עד זוב דם את יצחק לאור, מורה בחוג לתיאטרון, ואת הסטודנטים חנוך עירון, אנדרה דראונין והנרי לאווי שהיו בדרכם הביתה אחרי הפגנה שאורגנה על-ידי תנועת "קמפוס" כדי למחות על הענקת תואר של ד"ר כבוד למנחם בגין (הפגנה שקיבלה את אישור שלטונות האוניברסיטה). משביצעו הבריונים את זממם הם נמלטו. המשטרה שהיתה בשטח הגיעה באיחור, אמבולאנס שהיה במקום סירב לפנות את הפצועים לבית-חולים ואלה נאלצו לשרך את דרכם לבית-החולים "איכ" לוב" ושם, אחרי שעה, נתפרו פצעייהם.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם מוכן כבוד השר לבדוק מה הסיבה שה-משטרה שהיתה בשטח לא התערבה כדי לשים קץ להתפרעות הבריונים נגד הסטודנטים הנ"ל?

2. האם מוכן כבוד השר לפעול למען קבלת תלונתם של הסטודנטים הנ"ל נגד המתפרעים ולמען גילויים של המתפרעים והעמדתם לדין?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. המשטרה פעלה לאיתור החשודים בתקיפה לאחר שקיבלה תלונה בנדון. המקרה נחקר ובעקבות החקירה נעצרו שלושה חשודים אשר הואשמו בתקיפה וזוהו במסדרי זיהוי. נגד החשודים יוגש כתב אישום למשפט ככל שחומר הראיות יאפשר.

3889. טיפול המשטרה בתקיפות חרדים כרחוב הטורים בירושלים

חבר-הכנסת מ. פרוש שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

רכוש. נתונים אלה אינם מצביעים דווקא על עליה במעורבותם של בני הנוער בעבריינות אלא, אולי, על הצלחה רבה יותר של המשטרה בגילוי מבצעי העבירות. לשאלות 9 ו-10: הידיעות בדבר סחר בסמים בהס' וואה של סירות דיג לא אומתו ולא היתה כל תפיסת סמים דרך הים. עם זאת אין המשטרה מרפה מנסיון לאסוף אינפורמציה בנושא זה.

הר"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, בעקבות ההערכה שלי לפעולה של המשטרה בנושא של עבריינות נוער אני רוצה לשאול: האם קיים באשדוד מפלג או מחלק מוגדר העוסק רק בנושא של נוער?

שר-הפנים י. בורג:

אני מוכן לענות רק אחרי בדיקה.

3789. טיפול המשטרה בהתנגשות בין אנשי "כך"

ואנשי "קמפוס"

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

בעתונות נמסר כי במהלך הענקת תואר ד"ר כבוד לראש הממשלה באוניברסיטת תל-אביב תקפו בריונים מאנשי הרב כהנא סטודנטים מפגיינים חברי תנועת "קמפוס" ופצעו מרצה וסטודנטים שהיו במקום. כשניסו חבריהם לפנות את הפצועים לאמבולאנס מנעה זאת מהם המשטרה. כן סירבה המשטרה לקבל תלונה נגד אנשי תנועת "כך" שהתפרעו אלא העדיפה לעצור את חבר ועדת התרבות באגודת הסטודנטים, מנחם שיוף.

אבקש להשיב לי:

א. האומנם נכונות הידיעות האלה?

ב. אם כן, מה הוא ההסבר לפעולה זו של המשטרה?

ג. האם פעלה המשטרה אחר כך כדי למנוע התפרעויות נוספות של בריונים מתנועת "כך"?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א-ג. 1. כרבע שעה לאחר סיום ההפגנה נתקבלה הודעה על קטטה שהתרחשה הרחק מהמקום שבו התקיימה ההפגנה ושבו היו מרוכזים אנשי המשטרה; 2. אנשי משטרה חשו למקום בנסיון לעצור את החשודים אך ללא הצלחה; 3. המשטרה לא מנעה את פינויו של הפצוע באמבולאנס; 4. המשטרה קיבלה תלונות נגד החשודים בתקיפה, פתחה בחקירה ועצרה שלושה חשודים אשר נחקרו וזוהו במסדרי זיהוי שנערכו. נגד החשודים יוגש כתב אישום לבית-המשפט ככל שחומר הראיות יאפשר; 5. מר שיוף לא נעצר אלא עוכב במשך 30 דקות בתוך רכב משטרי לאחר שסירב להישמע להוראות אנשי המשטרה. כאשר נרגע שוחרר לדרך.

3882. השפות הנדרשות מהמועמדים לתפקיד מזכ"ל מרכז השלטון המקומי

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

ביום 9 באפריל 1979 התפרסמה בעתונות מודעה שעליה חתום מר פנחס אילון, יושב-ראש מרכז השלטון

חודבר בישוב העבריינות כליל והמצב שקבוצת פרחים-בריונים מטילים אימה ברחובות יחוסי. ראש המועצה וחבר עוריו רואים חשיבות כה גדולה במיגור התופעה של מניעת הידרדרות בני נוער נוספים בעקבות הקבוצה פורקת העול הנ"ל עד כי למרות אמצעיהם הדלים הם הקצו בניין מתאים לתגבורת המשטרתית שתבוא. אך ולמרות כל ההבטחות עומד הבניין זה למעלה משנה כשהוא ריק. בעיה זו הועלתה על ידי בעבר ולאחרונה שוב ביקרתי במקום, ראיתי והתרשמתי כאמור.

שאלות לכבוד השר :

1. האם ער הוא לנאמר לעיל ?
2. מה יעשה כדי לעזור לראש המועצה ולחבריו להתגבר על התופעה הנ"ל ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. ביבנה קיימת נקודת משטרה שבה משרתים שוטרים במספר אשר לדעת המשטרה ובהתחשב באפש-רויות העומדות לרשותה יש בו כדי לשרת את אוכלוסיית הישוב. בעת ביקור ועדת המשנה של ועדת הפנים של הכנסת במקום קיבלו חברי הוועדה את הסברו ואת עמדתו של מפקד משטרת מרחב המרכז שלפיה אין מקום, בנסיבות הקיימות, להגדיל את מספר השוטרים במקום. עם זאת הורה מפקד המרחב לבצע ביבנה פעילות משטרתית מיוחדת למניעת עבריינות. פעילות זו מבוצעת על-ידי אנשי משמר הגבול הפועלים ביבנה מזה חודשים מספר בתדירות.

3965. מניעת נזק הנגרם לאדם כתוצאה ממילוי חובה אזרחית

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979) :

בהודמנויות שונות העליתי את הבעיה התמורה של אנשים המשתפים פעולה עם המשטרה על-ידי מתן עדות וכדומה והמוצאים את עצמם בסופו של דבר ניוזקים על-ידי סילוקם ממקום עבודתם. עתה נתקלתי בתופעה דומה במשטרה : איש משטרה הממלא את חובתו במסירת, בנאמנות וללא כניעה ללחצים מוצא את עצמו ניוזק. איש זה הוא שוטר בדרגת סמל א' המשרת בבנק ישראל סניף חיפה יותר מ-10 שנים והוא מסולק עתה ממקום עבודתו ומועבר למקום אחר מאחר שהתנגד לשימוש של הנהלת הבנק וקצין הבטחון שלו בשוטרים לסבלות ללא תשלום ולשלחיות פרטיות וכדומה בתנאי לום. היחס אליו הורע והדבר הגיע, לאחר שהתחיל לפעול למניעת תופעות שניתן להגדירן כחריגות עד כדי שחיתות (צורך תשלום מכתב בקשר לנ"ל שהגיע אלי במקרה), עד כדי סילוקו מהבנק.

שאלות לכבוד השר :

1. האם יודעה לו התופעה ?
2. האם ידוע לו המקרה ?
3. האם ערך חקירה ומה הן תוצאותיה ?
4. מה הן המסקנות שהוסקו ?
5. איך יפעל למניעת התופעה ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-5. דבר קיומו של המכתב שעליו מסתמך השואל הנכבד לא היה ידוע למשטרה עד לקבלת שאלתה זו.

בעתון "המודיע" מיום כ"ח באייר תשל"ט (25 במאי 1979) פורסמה ידיעה על התפרעות אלימה כלפי חרדים ברחוב הטורים בירושלים. לדברי המתלוננים, לא טרחה המשטרה שהוזעקה למקום להשקיט את הרוחות ואף החלה בפיוור הדתיים שנקבלו במקום במכות ובגאון מדמיע תוך איומים. שוטר שמספרו 224338 שחוייב על-ידי מפקדו להזדהות תקף חרדי לאחר שמסר לו את זהותו וחטף מידו את הדף שבו נרשם המספר. עוד נאמר כי המשטרה מגלה אולת יד בנושא וכבר כמה פעמים התחמקה מלטפל בתלונות אודות תקיפת חרדים במקום.

רצוני לשאול :

1. מדוע אין המשטרה מטפלת כראוי בתלונות הנ"ל ?
2. מדוע מפזרים דתיים המתקהלים כשהם נרגשים ונסערים לנוכח התופעה החמורה החוזרת ונשנית ואין מחפשים אחר הבריונים האלימים ?
3. מה עושה המשטרה כדי למנוע הישנות של מקרים דומים בעתיד ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כל תלונה המוגשת למשטרה מטופלת בהתאם לחוק ולנסיבותיה המיוחדות.
2. המשטרה מופקדת על שמירת הסדר הציבורי ואינה מבחינה, לצורך ביצוע תפקיד זה, בין חילוניים לדתיים.
3. כל מקרה מטופל ויטופל לגופו ובהתאם לחוק.

3890. טיפול המשטרה בחרדים מתפרעים

חבר-הכנסת א. רון שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979) :

בעתונות נמסר כי במהלך הפגנת החרדים בירושלים, שנערכה ביום 23 במאי 1979, היו התפרעויות אלימות של מפגינים אשר קראו לעבר השוטרים כינויי גנאי כגון "נאצים". כמו כן נמסר כי המפגינים ציירו צלבי קרס על מצבת הדוידקה המשמשת אנדרטת זכרון לחיילי צה"ל.

אבקש להשיב לי :

- א. האומנם נכונות ידיעות אלה ?
- ב. אם כן, האם הוגשו כתבי אישום ומה יש בדעת השר לעשות כדי להביא את המתפרעים לדיון ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן.

- ב. לא עלה בידי המשטרה לגלות את זהות העבריינים גים ועל כן אין ביכולתה להביא מאן דהוא לדיון.

3891. עזרה לראש מועצת יבנה במיגור קבוצת בריונים

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979) :

ביבנה מכהן ראש מועצה שגדל במקום — בילדותו במעברה — רכש השכלה וחזר לשרת את הישוב שאותו הוא אוהב. הוא הצליח להעלות את רמת הישוב ולהביא לפעילות פרודוקטיבית בני נוער רבים שהיו על סף עבריינות ואף בתוכה. אך המאמצים שלו וכוחותיו לבד לא הספיקו כדי להתגבר על קבוצה שהתפרעות והעבריינות הן דרך חייה, והוא פונה ללא הפסק בדרישה לעזרה ומבטיח שאם תופנה לישובר תגבורת של אנשי משטרה או משמר הגבול או כדומה יתגייסו לפעולה גם אזרחים רבים וטובים. ואן, כך משוכנע הוא, תוך זמן לא רב

לשפר את מצב גביית המסים מצד שני, מתנה העירייה את הוצאת אישור התושב בתשלום מסים. נוכח העובדה שכרטיסי טיסה לתושבים מסובסדים על-ידי המדינה, באמצעות משרד התחבורה, צורת הטיפול של העירייה נכונה מבחינה מינהלית אך חוקיות הטיפול טעונה בדיקה משפטית נוספת.

3971. הצמדת הארנונה למדד

חבר-הכנסת י.מ. אברמוביץ שאל את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

בעתון "המודיע" מיום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979) פורסם כי בעתיד הקרוב יוצמדו תשלומי המסים העירוניים למדד יוקר המחיה ולא יהיה צורך בהחלטה מיוחדת כדי להעלות בכל פעם את שיעורי הארנונה.

אודה לך אם תשיב לי:

1. ממתי תחול ההצמדה הנ"ל?
2. האם ניתנה חשומת לב להקל במסגרת זו על משפחות ברוכות ילדים ומעוטות יכולת לבל יגבר סבלן לנוכח האינפלציה הדוהרת?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לשם החלת ההצמדה יהיה צורך בשינוי החוקים. טרם הוחל בתהליכי חקיקה ולכן אין להניח שההצמדה תחול בשנת כספים זו. הוחל בתהליכי חקיקה להצמדת פייגורי תשלומי חובה ויש להניח שהחוק יכנס לתקפו במחצית שנת הכספים 1979.

2. בסמכות רשות מקומית לתת הנחות מסיבות חמ"ריות. כלומר להקל על מעוטי הכנסה. במסגרת זו ניתן להגדיר גם משפחות ברוכות ילדים שהכנסתן נפשה היא נמוכה.

3972. טיפול המשטרה בהתפרעויות בתחרויות כדורגל חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

נוכח ההתפרעויות החמורות שהיו במגרשי הכדורגל (כפר-קסם, פתח-תקווה) שבהן נפצעו חשקנים, אוהדים ושוטרים, רצוני לשאול את כבוד השר:

אילו אמצעים עומדת לנקוט המשטרה כדי למנוע התפרעויות בתחרויות כדורגל שיתקיימו בעתיד?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

האמצעים הננקטים על-ידי המשטרה לשם הרתעה ומניעת הפרת הסדר במגרשי הכדורגל הם: א. נוכחות אנשי משטרה במגרשי הכדורגל; ב. במקרים שבהם, למרות נוכחות אנשי המשטרה, מופר הסדר הציבורי פועלת המשטרה לשם מעצר מפירי הסדר ולהעמדתם לדין במהירות האפשרית. בנוסף על כך ננקטים צעדים משמ"עתיים ואחרים על-ידי ההתאחדות לכדורגל. בפעילות משותפת זו יש כדי למנוע ולהרתיע בצורה סבירה את מפרי הסדר.

4005. בריונות נגד חרדים בירושלים

חברת-הכנסת מ. פרוש שאל את שר הפנים ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

בעתון "המודיע", מיום י"ב בסיון תשל"ט (7 ביוני 1979), פורסם כי בריונים השתוללו אתמול בשכונת "עזרת תורה" בירושלים, צבעו מכוניות בוסת וציירו

ענה התברר כי עוד כ-25 באפריל 1979 הפנה איש המשטרה הנוכח בשאלתה, המועסק כשומר בבנק ישראל בחיפה, מכתב להנהלת בנק ישראל ולא למשטרה, שבו הוא מעלה טענות על חריגים שלדעתו מצא במקום עבודתו. מאחר שכאמור הדברים לא היו ידועים למשטרה לא נבדקו טענותיו. האיש לא סולק ממקום עבודתו, וכשנשאל עתה למה כתב שסולק השיב כי הוזמן למנהל הבנק וזה אמר לו שהוא יפטר. הובהר לו כי המוסמכים לפטרו הם הממונים עליו במשטרה בלבד.

3968. הוצאות הבחירות לרשויות המקומיות

חברת-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

מאז נתקבל חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), תשל"ח—1978 נחקקו כבר שני תיקונים נוספים — הראשון בנובמבר 1978 והשני בינואר 1979 — ותיקון נוסף נמצא כעת בשלבי חקיקה. משמעות החוק ותיקוניו היא הוזמת מאות מיליוני לירות לרשימות השונות שהשתתפו בבחירות.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. מה הוא הסכום שהוזרם לרשימות השונות על-פי החוק הנ"ל מאז קבלתו ועד עתה?
2. מה הוא הסכום שהוזרם לרשימות השונות על-פי התיקון מנובמבר 1979 מאז קבלתו ועד עתה?
3. מה הוא הסכום שהוזרם לרשימות השונות על-פי התיקון השני מינואר 1979 מאז קבלתו ועד עתה?
4. מה היא הערכת המשרד לגבי סך ההוצאות שינבעו מקבלת התיקון הנמצא כעת בשלבי חקיקה והדן בהחלת התשלום הנוסף על-פי תיקון גם על הוצאות הסיבוב השני?

שר-הפנים י. בורג:

1. עד עתה שולם על-פי חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), על תיקוניו השונים, סך של 141,453,557 לירות.

2—3. משרדי מעבד כעת את הנתונים לגבי החלוקה המשתמשת מתיקוני החוק למיניהם.

4. אומדן הסכומים שינבעו מהחלת התיקון מה-2 בינואר 1979 על התשלומים לבחירות חוזרות הוא כ-4 מיליון לירות.

3969. תלות ההנחה במחיר הטיסה ב"אריק" לתושב אילת בתשלום מסיו לעירייה

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

נוכחתי כי תושבי אילת מקבלים אישורים להנחה במחיר הטיסה ב"אריק" רק לאחר הוכחה כי הם שילמו את מסיהם לעירייה.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם הידיעה המובאת לעיל ידועה לו?
2. מה יעשה כדי לשנות את הדבר?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לפי ההסברים של ראש עיריית אילת ההפרש במחיר הטיסה בין תושב אילת ובין תושב אחר הוא 1,880 לירות לטיסה דו-כיוונית. ההפרש המשמעותי בהוצאות הטיסה מעורר אנשים להירשם באורח פיקטיבי כתושבי העיר. כדי למנוע מגמה שלילית כנ"ל מצד אחד, וכדי

סיסמאות על הבתים. לאחרונה הותקפו בשכונה מבוגרים וילדים והם הוכו קשות. גם ב"מקור ברוך" בירושלים הותקפו שלושה ילדים בני 7-8 והוכו עד זוב דם לאחר שנגררו לאזור התעשייה שבשכונה.

אודה לך אם תשיב לי :

1. האם נערכה חקירה משטרתית לגבי המקרים הנ"ל, מה היא העלתה ואיזה צעדים ננקטו בעקבותיה ?
2. אם לא, האם מוכן כבודו להורות על עריכת חקירה מלאה של המקרים הנ"ל ולדווח על תוצאותיה ?
3. האם מוכן כבודו להורות על תיגבור סיורי ה"משטרה בשכונות החרדיות בירושלים לאור מקרי התקיפה הרבים שאירעו לאחרונה ?

תשובת שר הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. א. לגבי השתוללות בריונים והשחתת רכוש בשכונת "עזרת תורה" בירושלים לא נתקבלה במשטרה כל תלונה ; ב. ב"ב" ביוני 1979 נתקבלה במשטרת ירושלים תלונה שלפיה שני ילדים בגילם 6 ו-8 הותקפו על-ידי שני נערים כבני 15 כאשר שיחקו ליד ביתם. על-פי התלונה הוסעו הילדים על גבי אופנים מרחק מה לאזור התעשייה הסמוך ושם הוכו. במקום נערכו סריקות על-ידי ניידת שהועקה מייד למקום וכן נערכו סריקות וחיפושים על-ידי מחלק הנוער בעזרת הנערים המתלוננים ואמם אולם ללא תוצאות.

3. א. לפי הידוע למשטרה לא קיימת בשכונות החרדיות בירושלים תופעה יוצאת דופן של בריונות ; ב. בכל שכונות ירושלים מקוימים סיורי משטרה סדירים. למשאלתו של השואל הנכבד לתגבר את הסיורים תינתן תשומת לב בהתאם לאפשרויות ולצרכים.

4025. צילומי המשטרה בהפגנת "שלום עכשיו"

חברי הכנסת י. שריד שאל את שר הפנים ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979) :

אבקש את כבודו להשיב :

1. האם נכון שמשטרת ישראל שלחה צלמים להפגנת "שלום עכשיו" שנתקיימה ברחבת מוזיאון תל-אביב ב"מוצאי שבת, 16 ביוני 1979 ?

2. אם כן, לאיזה צורך נועדו הצילומים המשטרי-תיים ?

3. האם באו צילומי המשטרה בעקבות ידיעות מודיעיניות על דבר הימצאם של גורמים פלייליים ו/או יסודות חתרניים במקום ?

4. האם מצלמת המשטרה גם בהפגנות ובהתכנסויות אחרות, לרבות הפגנות "גוש אמונים" ?

5. ביזמת מי בוצעו הצילומים ברחבת מוזיאון תל-אביב, ומה הוא הדרג שאישר את ביצועם ?

6. האם נראית הימצאותם של צלמי המשטרה ב"הפגנת "שלום עכשיו" לשר נחוצה וראויה ?

7. האם יש בדעת המשטרה להמשיך בפראקטיקת הצילומים הזאת באירועים דומים בעתיד ?

תשובת שר הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. המשטרה שולחת צלם משטרי להפגנות לשם הנצחת הזירה והאירועים העלולים להתרחש במהלך ה"הפגנה ולשם זיהוי אפשרי של מפירי החוק, במידת הצורך.

3. לא.

4. כן.

5. כעולה מהתשובה לשאלה 2 מבוצעים הצילומים כדבר שבשיגרה.

6. כאמור, מבוצעים הצילומים בהפגנות ללא כל קשר להשתייכותם הפוליטית-האידיאולוגית של המפגינים.
7. כן, בכל מקרה שהדבר ייראה למשטרה כנחוצ.

4065. טיפול המשטרה בבעיות הפשיעה בתל-אביב רבתי
חברי הכנסת י. יצחקי שאל את שר הפנים ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979) :

לאור הבעיות המורכבות של תל-אביב המטרופוליטא-נית והצורך בכמות רבה יותר של שוטרים כדי להתמודד עם בעיות הפשע ואי אכיפת החוק, אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. מה היא מצבת השוטרים בתל-אביב ?
2. מה הוא מספר הניידות ?
3. מה הוא מספר תחנות המשטרה ?
4. כיצד נערך משרד הפנים להתמודדות עם בעיות הפשיעה האלימה ?
5. האם מתכנן כבוד השר הקמת משטרת נוער ?

תשובת שר הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי נתונים הנכונים לסוף יוני שנה זו משרתים במשטרת מחוז תל-אביב 2,115 קצינים ואנשי משטרה בעלי דרגות אחרות (25% ממספר זה הן שוטרות). מספר זה כולל את כל בעלי התפקידים המינהליים, הסטאטיים (זקפים וכו') ואנשים הנמצאים בקורסים שונים. המספר הנ"ל אינו כולל פלוגת מג"ב המשרתת במחוז תל-אביב ו-225 שוטרים מוספים מיוחדים (סטודנטים) המועסקים בחצי משרה במרחבי המחוז ובסירת התנועה.

2. לרשות משטרת מחוז תל-אביב 27 ניידות סיור. מלבדן נעים בשטח המחוז כלי רכב של היחידה המרכזית, יחידות הבילוש המרחביות, רכב של מג"ב, יחידות החקירה וענף התנועה.

3. במחוז תל-אביב יש שבע תחנות משטרה ו-11 נקודות משטרה.

4. המשטרה פועלת כל העת וללא ליאות נגד ה"פשעה ובכלל זה הפשיעה האלימה.

5. בכל שלושת מרחבי משטרת מחוז תל-אביב (ירקון, דן ויפו) קיימות יחידות נוער.

4072. מינוי שלושה סגני ראש עיר בפועל בקריית גת
חברי הכנסת א. כץ (עו"ם) שאל את שר הפנים ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979) :

נמסר לי כי שר הפנים נתן אישור מיוחד לעיריית קריית גת לקבוע, בצורה חריגה, שלושה סגני ראש עיר בפועל. תמונה העובדה שדיוקה בקריית-גת, ששם מכהנים שני סגנים מהמפד"ל (מתוך שלושה חברי מועצה שנב-חרו), ניתן אישור כזה. ככל הידוע לי היתה פנייה גם מעיריית אחרות שביקשו לפצל את המינוי של סגן בפועל בין שני אנשים ולחלק ביניהם את השכר אך הן לא קיבלו לכך אישור.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם נכונה הידיעה כי אושר לקריית גת מינוי שלושה סגנים בפועל ולא שניים כפי שמתיר החוק ?

לתת לבחורה זו אפשרות להישאר בארץ כתושבת ארעית או תושבת קבע ?

ב. חוק הכניסה לישראל, בשונה מחוק השבות, איננו תולה את זכות הכניסה והישיבה בארץ במוצא, גזע ודת. אי לזאת מדוע היא נדרשת להתגייס כדי להישאר כאן ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. פרטי הבקשה אינם ידועים לי וממילא אין ברצוני להתייחס בכנסת לטענות ספציפיות.

ב. איש מבין עובדי משרדי אינו דורש מאדם להתגייס, והטענה היא טענה בעלמא.

4142. התנהגות של שוטר כלפי נהגת שתעודתיה לא היו עמה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

עורך-דין יוסף טוב אלקיים מחיפה העביר אלי העתק של קובלנה (שצורף כאן) שנשלחה על ידי מפקד משטרת נתניה בשם מרשיו, הגב' מרים איונזקיט ומר ימין לחמני. בקובלנה מתגלית התנהגות חמורה של שוטר שיש בה כדי לעורר חרדה, כאשר שוטר התעלל באשה שנסעה בכורק מחיפה לתל-אביב במטרה לבקר קרובי משפחה שאירע בה אסון כבד, ושכל חטאה היה בשכחה בבית את תעודותיה, כך שהשוטר לא יכול היה לרשום לה דין-וחשבון על אי חגירת חגורה.

שאלותי לכבוד השר :

1. האם נבדק המקרה, ואם כן — האם הוא נבדק על-ידי גורם משטרת פנימי או על-ידי גורם שמחוץ ל-משטרה ?

2. מה היו המסקנות ?

3. מה יעשה כבוד השר כדי שמקרים כאלה לא יישנו ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המקרה נמצא בבדיקת המשטרה.

2. הבדיקה טרם נסתיימה ועל כן טרם הוסקו ה-מסקנות.

3. אם יעלה הביורור כי התלונה מוצדקת יינקטו נגד איש המשטרה צעדים מתאימים וייעשו פעולות נוספות ככל שתתחייבנה מהמסקנות.

2. האם ניתן האישור מתוך שיקולים מפלגתיים או שהקשר של שניים מתוך שלושה סגני ראש העיר קריית גת למפד"ל הוא מקרי ?

3. האם היו פניות של עיריות אחרות בבקשה לפצל את המשרה של סגן בשכר לשני אנשים, ואם כן, היכן ?

4. האם יוכל האישור המיוחד בקריית גת לשמש תקדים גם לרשויות נוספות, ואם לא, מדוע לא יורה השר על ביטול ההחלטה בדבר מינוי שלושה סגנים גם בקריית גת ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי סעיף 15 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה 1975, נוסף לסגן ראש הרשות המשמש כממלא מקום ראשית רשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 250 אלף לבחור עוד שני סגנים.

2. שכר ראש המועצה וסגניו נקבעים על-ידי שר הפנים לפי סעיף 129 לפקודת העיריות.

3. נקבעו הנחיות כלליות כי ברשות מקומית שמספר תושביה מ-12 אלף עד 30 אלף יקבלו שכר שניים מבין שלושה סגנים ומ-30 אלף ומעלה יקבלו שכר שלושה סגנים. מספר תושבי קריית גת מתקרב ל-30 אלף. מכיוון שלא רצה משרדי לחרוג מההנחיות שנקבעו נעתר לבקשת ראש העיר וחברי המועצה לפצל את שכר הסגן השני ולחלקו בין שני הסגנים הנוספים.

4. מספר תושבי קריית גת מתקרב ל-30 אלף.

4104. ידיעה על אי-מתן מעמד של תושבת קבועה או ארעית לבחורה שבדית

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפנים ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בקיבוץ שדה יואב התקבלה כחברה בחורה בת 20 ממוצא שבדי. היא נמצאת בארץ כשנתיים, מעוניינת להישאר בקיבוץ והקיבוץ מעוניין ורוצה בחברותה. למעשה היא כבר התקבלה כחברה בקיבוץ, משמע, יש לה בארץ מקום מגורים, מקום עבודה, היא בריאה ואין בה כדי לסכן את שלום הציבור באיוז דרך שהיא. היא והקיבוץ פנו למשרדכם כדי שיינתן לה מעמד של תושבת קבועה או תושבת ארעית ואילו אתם מסרבים לבקשה ומציעים לה לצאת מן הארץ ולחזור פעם נוספת כדי לקבל אשרת חייר פעם נוספת.

שאלותי הן :

א. לאור הנתונים האמורים מדוע מסרב משרדכם

ג. חוק הנאמנות, תשל"ט—1979 *

(קריאה שלישית)

ה צ ב ע ה

חוק הנאמנות, תשל"ט—1979, נתקבל.

ה/ר/ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, אנחנו מפסיקים את סעיף השאלות והתשובות. נעבור לחוק הנאמנות, תשל"ט—1979. עלינו להצביע על החוק בקריאה שלישית.

ד. חוק שירות בטחון (תיקון) (ביטול שירות מילואים של נשים),

* תשל"ט—1979 *

(הצעת חבר הכנסת ג. האוזנר)

היו"ר פ. שינמן :

אנחנו עוברים לסעיף הבא : הצעות לסדר-היום והצעות חוק של חברי הכנסת. לראשונה הצעת חוק רנ"א, של חברי-הכנסת גדעון האוזנר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שנה כיום הזה קיבלה הכנסת תיקון לחוק שירות בטחון, שמכוחו הוענק פטור לכל אשה המיועדת לשירות בטחון שתצהיר כי מטעמים שב"הכרה דתית", — אשר לצורך החוק הזה מתבטאת אך ורק בהימנעות מנסיעה בשבת ובשמירת כשרות — אין היא יכולה לשרת בצה"ל. גם בת שאיננה שומרת מצוות כלל יכולה להצהיר כי בביתה מקיים הווי דתי וגם היא זכאית לפטור. היה זה פתח להשתמטות סיטוגית משירות צבאי. ואכן ראש אכ"א הודיע, לפי הפירסום ב"הארץ" מה'22 במאסר השנה, כי אחוז הבנות שהצהירו על דתיותן כדי להשיג שיחרור הגיע ל-15% לעומת התחזית של משרד הבטחון שפחתה 9% בלבד. האלוף נחב ציין — והעתון רשם מפיו: "יש חפיפה ניכרת בין הבנות שאינן מגויסות מסיבות של תחרמה בהשכלה או באישיות לבין הבנות המצהירות על דתיותן. לפי מבדקים שנערכו התברר כי ככל שרמת ההשכלה של הבת גבוהה יותר כן מתגלה יתר נכונות מצדה לשרת". היו תחזיות קודרות למדי לגבי הצפוי מן התיקון שנעשה לפני שנה. כמה מהן כבר נתגשמו. לפי הפירסום ב"הארץ", מה'6 ביוני 1979, ניתן פסק דין ראשון מסוגו נגד אשה שהצהירה על הכרתה הדתית. היא תלמידה בסמינאר למורות, והיא סיפרה שגדלה במשפחה דתית והוריה לחצו עליה להתגייר. מצד שני, חברותיה בסמינאר לחצו עליה להתגייר, ואן, כפי שהעידה בבית משפט בשבועה, החליטה להתחיל לנסוע בשבת כצעד הראשון לקראת גיוסה לצה"ל. ובכן, הדרך לצה"ל עברה אצלה באמצעות חילול שבת דווקא. השופט התחשב בנסיבות המיוחדות שלה והטיל עליה רק חדשים מאסר על תנאי 3,000 לירות קנס. נדונה מעל דוכן זה גם הבעיה של נשים שהשתמטו משירות בצה"ל על-ידי תצהירים והן מועסקות על-ידי רשויות המדינה כפקידות.

הפגיעה של הפטור הסיטוגי הזה חמורה בעיקר לגבי נשים המשרתות במילואים. באלה, ורק באלה, דנה הצעת החוק שלי. אלה, לאחר ששירתו שירות חובה במשך 24 חודש והשתחררו באופן מסודר וכדין, התחילו, מי בעבור דה, מי בלימודים ומי בהכנה לחיים האזרחיים, וכמה מאות מהן נתבעות לשירות מילואים מדי פעם בפעם. הן רואות כיצד חברותיהן שנוקו לתהליך המביש של ההצהרות נהנות מפטור גם משירות חובה וגם משירות מילואים ואילו הן צריכות להפסיק מדי פעם בפעם עבודה, לימודים ועיסוקים אחרים כדי לשרת מדי פעם שבועות מספר בצה"ל. אילו היה הדבר בעל חשיבות בטחונית, מבחינת המספרים, הייתי רואה בכך גושא בטחוני והייתי אומר שזו חובה שחלה על נשות ישראל כפי שהיא חלה על הגברים בישראל. אולם מתברר כי בלאו הכי אין קוראים

נשים לשירות מילואים אלא נשים שאינן נשואות ועד גיל 26 בלבד. לפי השנתון הסטטיסטי התפלגות הגילים של הנשים הגייסיות היא כלהלן: עד גיל 19 נישאות 7,000 נשים; גילאי 20—24 — 12,500 נשים; גילאי 25—26 — 1,800 נשים. נמצא אפוא כי בלאו הכי מספר הנשים הבולט נשואות בגילים 20—26 אינו גדול, וגם מהן נקרא לשירות רק מספר קטן. ניסיתי לברר לכמה מקרים קונקרטיים נוגע העניין. לא אצטט את המספר כי הוא אינו כשיר לפירסום. אסתפק בכך שאומר שזה נוגע לכמה מאות בלבד, והוא חל על שירותים שבהם צה"ל מוסיף להעסיק נשים במילואים מפני שהוא רוצה לחסוך לעצמו את ההוצאה הכרוכה בהעסקה של עובדים אזרחיים בשירותים אלה. העניין הוא תקציבי מעיקרו והוא ניתן להסדר על-ידי העסקת עובדים אזרחיים במקומן של הנשים הנקראות לשירות מילואים נוסף על השירות הסדיר שמילאו. היינו עדים להפגנות של נשים אלו; קראנו על משפטים, שמענו על התמרמרותן הגוברת, ראינו כי נשים בגילים אלה כאשר הן נמצאות בתהליך הסתדרותן בחיים קובלות על כך. אינני בא להצדיק עריקה או פגיעה בחוק שירות בטחון. ודאי צריך לשמור על החוק. אבל ההתמרמרות מובנת ומצדקת. בת ששירתה 24 חודש בשירות סדיר והיא עוברת למסלול של סידורה בחיים ובצדה עובדת בת אחרת בשירות המדינה או במשק הפרטי, בת שהתחמקה והשתמטה גם משירות חובה וגם משירות מילואים, באה להפגין נגד האפליה והיא טוענת שלא תשרת כי נגרם לה עוול.

באתי להציע לתקן את העוול הזה ולצמצם את המרידות המוצדקת על-ידי הצעה לפטור נשים משירות מילואים, ומשירות מילואים בלבד. מובטחני כי לא ירחק היום והכנסת תבטל את התיקון שנתקבל ביולי 1978 ושיש בו פתח להשתמטות על-ידי הצהרות כוזבות. אז יהיה מקום להחזיר את חובת השירות במילואים לגבי נשים. לא ירחק היום והדבר ייעשה. בינתיים, הבה נקטין את העוול ונצמצם את האפליה ונשחרר נשים משירות מילואים. זו הצעת.

אורה נמיר (המערך):

לפי ההגיון הזה כדאי אולי להמליץ על ביטול שירות הנשים בצבא. אני אינני מבינה את ההגיון הזה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אני מדבר על נשים שאחרי שנתיים של שירות — ואני מניח שצה"ל זקוק להן בשנתיים אלו — התחילו בסדרי חיים חדשים. הן אינן רבות. לכן הבעיה איננה

— — —

אורה נמיר (המערך):

זה סותר את ההגיון של המאבק שלך ושלי על שוויון הנשיאה בעול של הנשים.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

לא, אני מצטער. המאבק יימשך. ומובטחני שהמשמ-

אני מציע לחבר-הכנסת האוזנר לא להסתמך כל כך על כל מה שכתוב בעתונים, ולא רק בנושא זה. אם אתה רוצה לדעת מספרים, אם אתה רוצה לדעת עובדות, מה היתה תחזית צה"ל ומה כרגע נראה לאחר שהכנסנו את השיטה הזאת, בבקשה, צה"ל עומד לרשותך ויתן לך כל מספר שתבקש.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
ראש אכ"א אמר שאתו — — —

שר-הבטחון ע. ויצמן:
דברתי על תחזית ולא על אחושים. לנו היתה תחזית קשה יותר ממה שמופיעה היום.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אחוזי הבנות המשתחררות מטעמי דת עלה.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
אינני מקבל זאת. אמרו לך זאת גם בוועדה.

חיים קורפו (הליכוד):
חבר-הכנסת רובינשטיין, יש לך אינפורמציה מעוד-כנת ואתה חוזר על אינפורמציה לא נכונה. המספר ירד ב-3%, מ-54% ל-51%.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
מספר הבנות המשתחררות מטעמי דת עלה.

חיים קורפו (הליכוד):
זה אינו נכון. הנימוק לפטור גדל אבל לא מספר הפטורות.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
זה לא מה שנאמר לך בוועדת החוץ והבטחון.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מבקש שיבוא ויתן את המספרים.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
יבוא מי שאני אחליט שיבוא.

חיים קורפו (הליכוד):
חבר-הכנסת רובינשטיין, אתמול שמעת מספרים אחרים.

אורה נמיר (המערך):
אדוני שר הבטחון, אפשר לבקש את תשומת לבך? אתה מוכן לשמוע?

שר-הבטחון ע. ויצמן:
יש לי רק שתי אונזים: אחת לך ואחת לו.

אורה נמיר (המערך):
אדוני השר, האם אתה מוכן להבהיר פעם, אולי היום, מעל במת הכנסת, את המספר המדויק של בנות ששוחזרו מצה"ל מטעמי דת?

שר-הבטחון ע. ויצמן:
היות שאני רוצה לדייק לא אעשה זאת היום אבל אני מוכן לתת את כל המספרים ולא אסתיר מאומה. אני רוצה להתייחס להצעת החוק. פה יש דבר מעניין: גם חבר-הכנסת האוזנר וגם אנוכי, כפי שידוע לכולם, איננו נשים ואנו עוסקים בנושא מה טוב יותר ומה טוב פחות לנשים. כמו שאתה שמעת חיילות גם אני שמעת

לה שתבוא לאחר הממשלה הזאת, אחד ממעשיה הראשונים יהיה ביטול התיקון מ-30 ביולי 1978 שנתפרסם בספר החוקים.

חיים קורפו (הליכוד):
זה תלוי כמה מאנדאטים יהיו לך, אם לא תצטרך להודק לדתיים.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
זה תלוי במספר המאנדאטים שיהיו לקואליציה. אני חושב שאין שום סיבה לנהל את המאבק שלי ושלך, חברת-הכנסת נמיר, עליידי כך שהבנות הללו תלכנה למעצר של 35 יום.

אורה נמיר (המערך):
לזה אני מסכימה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
ותצטרכנה להפגין. אין כל סיבה שנהל את המאבק הפוליטי על גבן. אותן צריך לשחרר.

תמר אשל (המערך):
ההצעה שאתה מציע, לבטל את שירות המילואים של הבנות, כמוה כוריקת התינוק עם המים.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
המשל צולע. הצעתי היא לצמצם את העוול וצר לי שמפלגות הליכוד מתנגדות להצעת החוק שלי ומתכוונות להמשיך בעוול. עכשו גם חברות הכנסת מהמערך מצטרפות לכך. מה אתן רוצות? שיימשכו המאסרים? צריך להאבק בחוק באופן עקרוני ובינתיים למנוע ככל האפשר את העוול שנגרם.

תמר אשל (המערך):
אסור להרים את הידיים במאבק זה. אין זו הדרך.

הי"ר פ. שינמן:
שר הבטחון ישיב על הצעת החוק.

שר-הבטחון ע. ויצמן:
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, האמת היא שאני מצטרף להערתה של חברת-הכנסת נמיר ומתפלא על ההגיון שבהצעה. אם חברת-הכנסת האוזנר חושב שהחקיקה הזאת שינתה באופן משמעותי, מדוע לטפל דווקא במערך המילואים? מדוע לא לדבר בשירות בנות בכלל? לכן קודם כול אני תוקף את ההגיון שבהצעה זו.

שנית, אני רוצה להזכיר בפעם המי ירדע כמה שמה שעשינו הוא שינוי השיטה של מציאת הבת האומרת כזב. את החוק שבנות שומרות מצוות תשוחזרנה מהצבא לא המציאה ממשלה זו. חוק זה קיים מאז קיימת מערכת הבטחון, מאז קיים צה"ל, ואנשים נכבדים מאוד בהיסטוריה של מערכת הבטחון היו אלה שחוקקו אותו. ואם אינני טועה, מפלגת — חברת-הכנסת האוזנר — היתה חברה ברוב הממשלות שבהן חוק זה היה קיים. עכשיו מדובר בשינוי השיטה ושינוי השיטה הביא לכך שבפעם הראשונה מיום שקיים צה"ל הועמדה לדיון בת שמסרה הצהרה כוזבת. אינני יכול היום לומר — ואינני מוכן להעריך — כמה בנות שעמדו בסני ועדה ועברו את הוועדה לא היו כוזבות במה שאמרו לוועדה. אבל בשיטה הזאת הבאנו לדיון. אינני גאה בזה אבל גם אינני מצטער על כך.

בחיל האוויר ובחיל הים וכן בכוחות היבשה בנות יושבות על מערכי קשר חשובים מאוד והן חשובות בזמן רגיעה ובזמן מלחמה. במקצועות רפואה חיילות ממלאות תפקידים של חובשות, עובדות מעבדה, אחיות וסיעות. במקצועות אפסנאות: מחסנאות כללית, מחסנאות טכנית ומחסנאות רפואית. נוסף לזה הן ממלאות תפקידים במקצועות מודיעין, במקצועות בקרה ואלקטרוניקה שזה בעיקר בחיל האוויר, וכמדריכות בלידת הארץ. לכן מתן פטור כללי לנשים משירות מילואים משמעו מחסור במקצועות חסרי בים אלה ויצירת הכרח להכשיר ולהפנות לתפקידים אלה גברים במערך המילואים. אני חוזר ואומר שהדבר נעשה לא רק לצורך חסכון, אם כי יש בזה משהו, אלא בעיקר כדי לאמן את מערך המילואים לשעת חירום.

הבדיקה העלתה שניתן לצמצם את גיל הפטור ל-24 במקום 26, למעט נשים בתפקידים מיוחדים כמו רופאות ואחיות. ממצא זה של הבדיקה אושר ואני מקווה שהוא ייושם בשנת העבודה 1979, זאת אומרת שנדר מגיל 26 ל-24.

בנסיבות אלה אינני חושב שיש צורך בתיקון לחוק שירות הבטחון אלא די בכך שהפוקד ישתמש בסמכות הנתונה לו על-פי סעיף 19(ב) לחוק האמור ויחליט שלא לקרוא לשירות מילואים ליוצא צבא אשה שגילה עולה על 24. לכן עם כל הכבוד אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלני:

חבר-הכנסת האוונר, האם אתה רוצה להשיב?

גדעון האוונר (המפלגה הליברלית העצמאית):

במילים ספורות.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בכמה משפטים אשיב על דברי שר הבטחון. שינוי השיטה של פטור לנשים המצהירות על דתיותן הוא העניין המהותי והחמור ולא עצם מתן הפטור. השיטה שהחוק קבע לפני שנה היא שפתחה פתח להשתמטות גדולה. שנית, אני יכול להסתמך עכשיו רק על מה שראש אכ"א מפרסם ברבים — ויעדכן נא אותי שר הבטחון אם יוכל — לגבי המספרים. עד שלא אקבל מספרים אחרים אני זכאי וחייב להניח שמה שפורסם בשמו של ראש אכ"א, מפיו, במראות כפולות, במסיבת עיתונאים שערך כדי להביא דברים לידיעת הציבור ולא הוכחש, הוא נכון. כלומר שאחוז הנשים שהצהירו על דתיותן עלה ב-6% על התצפית והגיע ל-15% לעומת 9%. מספרים אחרים לא קיבלתי; פרט לכך שמה שכתוב בעתון איננו נכון. זה אינו משכנע, אדוני השר.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי יוזמה):

חבר-הכנסת האוונר, גם במליאת הכנסת הבאתי את המספרים באחוזים, דבר עליהם 21% ל-28% במשך שנה, ואחמול אושרו מספרים אלה פעם נוספת. הם לא הוכחו מעולם על-ידי מי שנכח כאן באולם ואין כל ספק שהם נכונים.

חיים קורפו (הליכוד):

חבר-הכנסת רובינשטיין, אתה פשוט מטעה. זה חוסר הגינות. אחמול שמעת שהמספר שאמרת הוא נכון אבל שמעת גם שמספר המתגייסות ירד מ-54% ל-51%.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי יוזמה):

מה זה שייך לעניין?

חיילות ואני מוכן לומר שלפי הערכתי מבחינת כבוד האשה יש העדפה של ההצהרה על פני הליכה לוועדה. אבל זה לא שייך למה שאתה שאלת.

הייתי ממליץ מאוד לא להשתמש מעל במת הכנסת לצורך הפגנה בביטויים כמו "השתמטות סיטונית". חבר הכנסת המכובד, שהוא גם משפטן מהולל, הייתי מאוד מציע לא להשתמש בהכללות כאלה. אין השתמטות סיטונית.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני השר, מדוע אתם עושים עכשיו לחיילות הסבה לעזרה ראשונה? — משום שבאזורים שלמים אין לך חיילות ואת אלה אפשר לקרוא למילואים עד גיל 38.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

חברת הכנסת הנכבדה, אני אבדוק את העניין. לפעמים את בקיאה בענייני צה"ל אולי יותר ממני. זו זכותך. אינני יודע על מה את מדברת. אענה לך כשאדע.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אמסור לך את הפרטים. אחיות משרתות במילואים עד גיל 38 לכן אתם עושים לחיילות הסבה מקצועית.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

חברת-הכנסת אלוני, עד היום התייחסתי ברצינות לכל אינפורמציה שהגשת לי, ולא רק את.

ובכן אני מבקש וממליץ לא להשתמש במלים כמו "התמרמרות", "השתמטות סיטונית" וכו'. אני מכיר חיי לות שלמרות כל הדברים האלה תכעסנה מאוד אם יבוטל חוק שירות מילואים לבנות.

לכן אינני מקבל את הצעת החוק הזאת. אני חושב שהיא אינה תורמת. ובודאי אם אתייחס למה שחברתי הכנסת אמר קודם, שאם יש לך דעה בנושא הזה, לא זו הדרך כי היא אינה תורמת, ושאל אתה תפץ להמשיך להילחם נגד הנושא הזה ודאי לא על-ידי ביטול שירות מילואים פעיל לבנות על גיל 26 תעשה זאת בהצלחה. דרך אגב, אנהנו הורדנו עכשיו את הגיל ל-26. קודם זה היה בלתי מוגבל ואני הורדתי את הגיל ל-26 מתוך שיקול.

אני רוצה לומר שהמטכ"ל בחן את כל ההצעה לפטור ממילואים לא רק על רקע ההצעה שלך אלא לגופו של עניין. וכאן אני מוכן להעיר על דבר אחד שאמרת: קריאת נשים למילואים בשום אופן אינה באה מתוך רצון לחסוך. אני גם מוכן להתייחס למה שאמרת. אם אתה חרד לחסכון בצה"ל הרי העסקת אזרחים בתפקידים אלה תקפיץ את התקציב של צה"ל במיליארדים. חיילים נקראים לשירות מילואים בצה"ל, הן נשים והן גברים, א. בשביל למלא תפקידים חסרים; ב. בשביל לאמן את מערך המילואים לשעת חירום. ואינני מכיר הרבה בנות שדוקה בשעת חירום באות בריצה להתנדב. לכן לא מדויק מה שנאמר פה שצה"ל קורא אותן בנות למילואים רק כדי לחסוך בכספים או כדי לחסוך בתקנים. הוא קורא להן גם כדי לאמן את המערך, שהן חלק ממנו בשלוש הורעות, לשעת חירום. אני רוצה לקרוא לפני חברי הכנסת את רשימת התפקידים החיוניים שבנות ממלאות במילואים, חוץ מקצועות צעונה. יש לי רשימה נכבדה: במקצועות קשר בשלוש הורעות הן ממלאות תפקידים של קשריות, אלחוטניות, צופניות, מרכזיות ומפעילות טלפרינטר. במקצועות פקידות: פקידות כלליות, כתבניות, פקידות טכניות, שירטוט, מאבחנות, קצוניות.

א' אב תשל"ט (25 יולי 1979)
— חוק שירות בטחון (תיקון) (ביטול שירות מילואים של נשים); הצעות לסדר-היום —

חיים קורטו (הליכוד):

זה שייך לעניין. פירוש הדבר שיש ירידה ב-3%.

שר-הבטחון ע. ויצמן:

עשרים וארבע, עשרים ושש, זה קטן?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

החוק צימצם ופטר נשים נשואות ואמהות לילדים. אתם צימצמתם תחילה בלתי נשואות עד גיל 26 ועכשיו אתם עומדים לעשות צימצום נוסף. ועכשיו אתם מתעקשים על כמה מאות נשים, וטוענים שהן ממלאות תפקידים? גם אזרחים ממלאים תפקידים חשובים בצה"ל.

איתן לבני (הליכוד):

אבל למה זה יהיה במסגרת חוק ולא במסגרת שיקול דעת של משרד הבטחון?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

כי החוק הוא הקובע. ושוב, אני מדבר על שירות מילואים ולא על שירות בשעת חירום. אם יהיה צורך לקרוא בשעת חירום תתייצבה נשות ישראל יחד עם הגברים למלא את חובתן.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את הצעת החוק לוועדה; השנייה, לא לכלול את הצעת החוק בסדר-היום. אני מעמידה את שתי ההצעות להצבעה זו מול זו.

ה הצ ב ע

בעד העברת החוק לוועדה — מיטע

בעד אי כלילת הצעת החוק בסדר-היום — רוב

של הכנסת

ההצעה לא לכלול את הצעת חוק שירות בטחון

(תיקון) (ביטול שירות מילואים של נשים),

תשל"ט-1979, בסדר-היום של הכנסת

נתקבלה.

ה. הצעות לסדר-היום

1. בדיקת המשך ביצוע הרפורמה במערכת החינוך

בינתיים עברו, כאמור, 11 שנה. הרבה ועדות ציבוריות ופארלאמנטאריות בחנו את הרפורמה. האחרונה שבהן הייתה "הוועדה הציבורית לבדיקת הרפורמה במערכת החינוך" בראשותו של הפרופ' יהודה אמיר. היא הגישה את הדין-וחשבון שלה לשר החינוך והתרבות לפני כארבעה חודשים. מסקנות הוועדה הציבורית אינן חד-משמעיות כל כך. בסעיף 1.4 נאמר כי הוועדה נוטה בבירור לצד הזכות שברפורמה; ומאידך גיסא, חבר הוועדה מר אברהם רון מסתייג מסעיף זה בטענה ש"שאלה זו לא נבדקה בצורה מתאימה בוועדתנו".

הדעה הרווחת בציבור היא כי יש ברפורמה בחינוך הישג חברתי אך בהחלט אין עמה הישג לימודי, ולא אומר — כשלון. הרפורמה נתונה במחלוקת: יש מצדדים ויש מתנגדים. המצדדים מסתמכים על מחקרים אחדים שנערכו

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס. 3307: בדיקת המשך ביצוע הרפורמה במערכת החינוך. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליהו מויאל.

אליהו מויאל (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בימים אלה ימלאו 11 שנה להחלטה לערוך שינוי במבנה מערכת החינוך. ההחלטה נתקבלה בכנסת ביום 29 ביולי 1968, ד' באב תשכ"ח. המטרות שנקבעו בהחלטה היו כדלקמן: 1. העלאת רמת ההוראה וההישגים הלימודיים והחינוכיים והעמקתם; 2. צימצום הפער הקיים כיום בין ילדי האומה ברמת ההשכלה ובסיכויים להשתלב בחברה ובמשק מתקדם; 3. הפגשת הילדים במסגרות לימודיות אווריות.

ב. מכתב זה גם הביא לכך שהשאלה לא נבדקה בצורה מתאימה בוועדתנו. למשל, לא עסקנו בבדיקות כיתות ז' ח' ביסודי ולא בדקנו אם היתרונות שנמצאו בחטיבת הביניים אינם נמצאים גם באותן כיתות, וכן אם אי אפשר היה להגיע לאותם יתרונות אם הופנו המאמצים לבית-הספר היסודי. ומוסיף מר רון: "גם לא בדקנו כהלכה אם לדרך זו של הרפורמה יש כיום עדיין כוח מניע מספיק כדי להורים למערכת את המשאבים הנדרשים על מנת לקיים אותם יתרונות". "לכן" מסיים מר רון, "אין לדעתי יסוד לגטימי זה של הוועדה".

ולכן, אדוני השר, למרות ההישגים שהוועדה מצביעה עליהם, נכון: יצירת מסגרות שבהן לומדים ילדים משכבות אוכלוסיה שונות; ההעלאה של הרמה הלימודית, גם של הכשרת המורים; ההישגים הלימודיים החלקיים — ראה בהסתייגויות של הוועדה; צימצום הנשירה — למרות כל ההישגים האלה יורשה לי לומר שספק אם אפשר לייחס את כל ההישגים הללו רק לרפורמה. וזאת מפני שיחד עם ההישגים עומדת הוועדה על כמה ליקויים ובעיות. דיין-חשבוני הוועדה אומר: "היו תחומי פעולה שבהם נעשה מעט מאוד, היו תחומים אשר במהלך הביצוע לא היתה בהם הקפדה על התאמת המטרות והיו אף ליקויים במהלך הביצוע של תכניות חיוביות". הוועדה מציינת שבעה תחומים שבהם נתגלו לליקויים, ביניהם בתחום הפעילויות הפדאגוגיות-הדידאקטיות, הפעולות בתחום החברתי, והוועדה אומרת במפורש שיעד זה, כלומר החברתי, לא טופל כהלכה. בפרק "הסיבות לביצוע חלקי" כתוב לאמור: "בין הגורמים העיקריים שבלמו את הרפורמה אפשר למנות: עיכובים תקציביים, הקיטוב החבי רתי, התנגדות ההורים, בעיות מיוחדות בחינוך הדתי — ולדעתי החמור מכול — התערבות הממסד של הרשות המקומית בביצוע הרפורמה". במקום אחר, בפרק 2.2, על ההיקף של ביצוע הרפורמה, מתריעים חברי הוועדה כי "לא זה הקצב שאליו נתכוונה הכנסת כאשר החליטה לשנות את מבנה מערכת החינוך".

לכן, גברתי היושבת-ראש, חבצי הכנסת ואדוני השר, עיניכם הרואות שאנו נמצאים במצב של מבוכה, מצב שהוא לא ברור לחלוטין, בעניין הרפורמה. צריך להחליט ויש לנו די פרספקטיבה של זמן, ויש לנו די עומק של זמן, של 11 שנה, כדי לדעת אם הרפורמה בחינוך היא טובה ורצויה אם לא. אם היא טובה ורצויה יש להנהיגה בכל הארץ, לאכופי את ביצועה, להעמיד לרשותה את המשאבים הדרושים וליישם את כל ההמלצות שהוועדה הציבורית הגישה לשר. אך אם היא איננה טובה ואיננה רצויה הבה נחדול מלמרוט את עצביהם של הילדים ושל המורים ושל ההורים כי הרי בחינוך ילדי ישראל מדובר, ויכול עוד להתברר שהשינוי גדולות שחלנו באינטגרציה בחינוך, כמכשיר כביר ורב עוצמה למיזוג גלויות ולפתרון בעיות החברה בישראל, היו מוגזמות, ומי יודע כמה גדולה תהיה אכזבתנו.

לכן, גברתי היושבת-ראש ואדוני השר, רצוני להטיל על ועדה ציבורית מוסמכת שתבחן לא רק את דרכי ביצוע הרפורמה אלא את הצורך ברפורמה בחינוך בכלל ואת השאלה האם באמת זוהי הדרך הדרושה לחינוכם של ילדי ישראל בהתחשב בכל הבעיות החברתיות, האתניות והלימודיות של התכנה הישראלית.

אני מבקש לכן, גברתי היושבת-ראש, לקיים דיון במליאת הכנסת על נושא דרכי ביצוע הרפורמה.

ושלפיהם מגבירה הרפורמה את האינטגרציה של השכבות השונות ושהיא מסייעת ליצירת הזהדות עמוקה עם ערכי החברה והעם. אלה אף מוסיפים שהאינטגרציה, מסייעת להגשמת עקרון שוויון ההזדמנויות של התלמידים. עוד טוענים המצדדים ברפורמה שהיא צימצמה את אחוז הנשירה של הנחשלים בחינוך, וזאת אף שמספר מקבלי תעודות הבגרות נשאר כשהיה. לעומתם טוענים המסתייגים שהאינטגרציה בבית-הספר אינה מביאה לצימצום הפער החברתי והיא אינה קיימת לאחר שעות הלימודים, למרות ההצלחות המועטות שהיו. בכנס של מנהלי בתי-ספר יסודיים שהתקיים ביוני 1978 התרעו המנהלים שהרפורמה, כפי שהיא מבוצעת כיום, אינה יעילה ושיש להתחיל בעירוב השכבות השונות כבר בכיתות הגן ובית-הספר היסודי. כך יימנעו, לדעתם, הפערים המתרחבים כתוצאה מדחיית האינטגרציה החברתית עד לחטיבת הביניים. בעתון "הארץ", מיום 14 באוגוסט 1978, נכתב בהסתמך על מחקרים שנערכו על-ידי צוות אוניברסיטת בר-אילן, בוו הלשון: "קיימת סכנה כי בבתי-ספר אינטגרטיביים יחושו דחייה חברתית, מה שיכול להיות מקור לקשיים אינטלקטואליים". וכתב העתון מביא כמה עצות כדי למנוע את הסכנה שעליה הוא מתריע.

הנה כי כן, אף שמטרותיה ויעדיה של הרפורמה ברורים לחלוטין הרי הישגיה שנויים במחלוקת ונראה שהציבור חיקה ומחכה לאמירה מוסכמת בשאלות: האם יעדיה של הרפורמה הושגו או לא? האם כדאי הוא הנסיון שנערך? האם היה ערך להשקעת המשאבים והכוחות הנפשיים, הפיסיים והקספיים על-ידי משרד החינוך והתרבות והחברה כולה בנסיון הזה של הרפורמה? האם הוכיח הנסיון את עצמו? האם הוא חיובי או שלילי?

כולנו חיינו למוצא פיה של הוועדה הציבורית לבדיקת הרפורמה במערכת החינוך אך הוועדה הגישה המלצות שאינן חד-משמעיות ושהנסתר בהן מרובה על הגלוי, ולא, חס וחלילה, שחברי הוועדה לא יכלו להתמודד עם הבעיה; כל אחד ואחד מהם הוא משכמו ומעלה ויש בתוכה כאלה המסוגלים לעקור הרים ולטחנם זה בזה בשדה החינוך. אלא הוועדה היתה מוגבלת בכתב המינוי שניתן לה. בכתב המינוי של השר נאמר: הוועדה תבחן את ביצוע הרפורמה לאור המלצות הדין-חשבוני של הוועדה הפארלאמנטאריה. וכדי למנוע כל ספק במהות תפקידה בא מכתבו של מר דב גולדברג, יועץ שר החינוך והתרבות, מיום 24 בינואר 1978, ומדגיש: "על הוועדה הטל לבדוק את ביצוע הרפורמה ולא לקבוע אם יש צורך ברפורמה". בהתאם להוראות השר ויועצו כותב גם יושב-ראש הוועדה, פרופ' אמיר, אל השר, ביום 9 באפריל 1978, עם הגשת הדיון-חשבוני: "על הוועדה הטל לבדוק את העבודה החינוכית שנעשתה במערכת החינוך מאז ההחלטה על ביצוע הרפורמה ולהמליץ על שיפורים, תיקונים ושינויים אם ידרשו". כאן, אדוני השר, אחד ממקורות אי הבהירות של מסקנות הוועדה. בדברי ההקדמה מצינת הוועדה שהיא "לא ביצעה מחקר רים עצמאיים בגלל מגבלות של לוח זמנים ותקציבי". על רקע זה מובנת ההסתייגות של מר אברהם רון מהחלק של הדיון-חשבוני המדבר בתוכה הרפורמה. מר רון אומר: "אני מסתייג מכך בשל הנימוקים הבאים: א. דבר זה הורג מסמכויות הוועדה. במכתב ההבהרה שבא בעקבות מכתב המינוי נאמר לנו במפורש כי אין זה מעניינינו

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

רשות הדיבור לשר החינוך, לתשובה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת אישרה את חכנית הרפורמה במבנה מערכת החינוך ביום ד' באב תשכ"ח, ומייד לאחר מכן הוחל בביצוע ההחלטה. בשנת תשכ"ט הוקמה "סדנת ניסוי" של 8 חטיבות ביניים, ומשנת תשל"ו ואילך הוקמו חטיבות ביניים נוספות בקצב מהיר. בשנים הראשונות הוקמו למעלה מ-30 חטיבות ביניים חדשות מדי שנה אך לאחר מכן, בעיקר בגלל קשיים תקציביים, צומצם היקף ההתרחבות של מערכת חטיבת הביניים. יחד עם זאת ממשיך משרד החינוך לבצע בעקביות : בשנת הלימודים תשל"ט אושרה פתיחתן של 12 חטיבות ביניים חדשות, ולקראת תש"ם אמורות להיפתח עוד כ-10 חטיבות ביניים חדשות. בשלבים שונים של תכנון ובינוי נמצאות תכניות לביצוע הרפורמה בערים שבהן לא הוחל עדיין בביצוע וכן גם תכניות להשלמת הרפורמה ביישובים שבהם היא בוצעה עד עתה רק באופן חלקי.

נוסף לפעולה בתחום האירגוני נעשו פעולות רבות, מקיפות ויסודיות גם בתחום הפדאגוגי : חוברו תכניות לימודים מתקדמות ומעודכנות, והוכנו ספרי לימוד ותדרי כים למורים, נערכו השתלמויות למורים הרבים שעברו ללמוד בחטיבות הביניים, נוסחו קווים לדרכי עבודה להוראות המעצבות השונים ובפעילויות החינוכיות, הופ" עלה מערכת מתמשכת של ייעוץ והכוונה ועוד. אני מבקש להצביע על שיתוף הפעולה ההדוק והפוריה שמשרד החינוך וזה לו מצד חוקרים ואנשי חינוך במסדות להשכלה גבוהה, ומדובר לא רק במחשבה משותפת, בעצה ובמחקר אלא אף בפעולה ישירה בשדה, בחטיבות הביניים עצמן, ביישום רעיונות ותכניות ובהתמודדות עם בעיות הקיימות בתחומי הוראה וחינוך שונים שנובעים מהרפורמה.

במקביל לתנופת הביצוע הקפיד המשרד לבקר את פעולותיו, להעריך מדי פעם את הביצוע ולעדכן מזמן לזמן את התכניות לעתיד. במסגרת תהליכים אלה אצביע על שתי פעולות מרכזיות : "מחקר חטיבות הביניים" ו"הוועדה הציבורית לבדיקת הרפורמה במערכת החינוך בישראל". מחקר חטיבות הביניים הוזמן עליידי משרד החינוך בשנת תשל"א, זמן קצר לאחר התחלת ביצוע הרפורמה. במחקר שנערך בראשותם של חוקרים בכירים מבתי-הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית ושל אוני-ברסטת תל-אביב פרופ' אדלר, פרופ' חן ופרופ' אריה לוי נסקרו תחומים ונושאים שונים ורחבים הקשורים בביצוע הרפורמה. המחקר החל בתשל"ב, נסתיים בתשל"ה, ולאחר עיבוד נתונים וגיבוש ממצאים הוגש הדין וחשבון הסופי בתשל"ח. כידוע, בתכנית הרפורמה וכי מהלכיה השונים של יישומה קשורים גם שיקולים צי-

בוריים, חברתיים וחינוכיים שונים. כדי למצות ולעדכן את מכלול ההיבטים הכרוכים בבדיקת ביצוע הרפורמה — וזאת בנוסף לבדיקה המחקרית מפני שהדבר צריך היה בדיקה לאחר עשר שנים, כפי שאמר גם חבר-הכנסת מויאל, שלאחר כך וכך שנים צריך לבדוק מחדש — מיניתי בשנת תשל"ח ועדה ציבורית בראשותו של פרופ' יהודה אמיר. בין חבריה היו חוקרים, מפקחים, מנהלי בתי-ספר ונציגים של גורמי ציבור שונים. הוועדה הצי-בורית עבדה במשך כשנה ורבע והיא הגישה את מסקנותיה והמלצותיה בניסן תשל"ט. היא הצביעה הן על תחומים שבהם היתה התקדמות להשגת מטרות הרפורמה והן על תחומים שבהם לא היתה התקדמות מספקת. הסיכום המרכזי והכולל של הוועדה הוא כי בהערכת הליקויים והקשיים לעומת ההישגים והאפשרויות לשיפור נוטה הוועדה בבירור לצד הזכות שבביצוע הרפורמה, וזאת לא בצורה מטושטשת, כפי שנאמר כאן, אלא בבירור. על יסוד סיכום זה הגיעה הוועדה להמלצות הרבות והמפורטות שלה בדבר כיווני הפעולה שיש ללכת בהם בעתיד. דיווחשבון הוועדה כבר נדון במזכירות הפדאגו-גית של משרד החינוך והתרבות ולקראת שנת הלימודים הבאה ייערך המשרד לפעול בעקבות מסקנות הוועדה.

אני מוצא לנכון להזכיר כי פועלת עתה ועדה של חברי כנסת, בראשותו של חבר-הכנסת יצחק יצחקי, וגם היא בודקת את ביצוע הרפורמה במערכת החינוך. למיטב ידיעתי לא סיימה עדיין ועדה זו את פעולתה.

יצחק יצחקי (הליכוד) :

אם יורשה לי, אדוני השר, ברצוני להעיר כי אנו נגיש את המסקנות, אם ירצה השם, במושב הבא של הכנסת.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אין נושאים רבים הקשורים בתחום החינוך שנבדקו וטופלו והוערכו כמו הנושא הזה. אבל תמיד ראוי כל נושא להערכה נוספת. זה נושא כבד במערכת האירגונית והחינוכית של משרד החינוך והתרבות ולכן אני מסכים בריצון שוועדת החינוך והתרבות תדון בו.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

חבר-הכנסת מויאל, האם אתה מסכים להצעתו של שר החינוך והתרבות להעביר את הנושא לדיון בוועדה ?

אליהו מויאל (המערך) :

אני מסכים.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

אם כך, לפנינו הצעה אחת בלבד : להעביר את הנושא לדיון בוועדה. אני מעמידה אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

2. פתיחת "בית התפוצות" בתל-אביב בשבתות

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שוב נזעקנו בגלל חילול שבת גדול, בעל ממדים רחבים, שמצא את מקומו בעיר תל-אביב-יפו בתוך "בית-התפוצות" שזה כמה

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום : פתיחת "בית-התפוצות" בתל-אביב בשבתות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת פנחס שינמן להבאת הצעתו בנושא זה.

גברתי היושבת-ראש, כדי להדגים את היקף חילול השבת המתבצע עם פתיחת שערי "בית-התפוצות" בשב"תות אני מצטט מהתכניה מה הן הצורות שדרכן ממחישים את הנמצא ב"בית-התפוצות". וכך נאמר בתכניה: "2,500 שנות חיים יהודיים ברחבי העולם זוכים לביטוי חזותי וקולי יחיד במינו בציורי קיר ובשיחזורים תלת-ממדיים, בסרטים תיעודיים ובחזיונות אורקוליים וכן באמצעי המ-חשה חדשים אחרים". התצוגה המרכזית של "בית-התפוצות" מחולקת לשבעה שערים בשלוש קומותיו כשהכול מואר ומוקדן הן על-ידי המדריכים והן על-ידי המבקרים עצמם לפי רצונם וחפצם. יתר על כן, אולם ההרצאות מצויד במכשירים להקרנת סרטים ושקופיות וכן בצויד לתרגום סימולטאני. באגף הנוער מצויים שני אולמות המצוידים באביזרים אורקוליים, במסוף מחשב, בטלוויזיה במעגל סגור ובאמצעי המחשה חדישים אחרים. בפינות שונות של תצוגת הקבע נמצאים תאים להקרנת סרטים תעודתיים הקשורים בנושאי התצוגה. המבקר יוכל לבחור מן הקאטאלוג בסרט המעניין אותו ולהתאים כרצונו את פס הקול הרצוי לו, בעברית או באנגלית. הסרטים מוקר-נים על מסכי טלוויזיה. בכל אזור עיון כזה נמצא גם תא עם מסוף מחשב. המבקר יוכל לשוחח עם המחשב בעברית או באנגלית ולבקש כל מידע הרצוי לו בנושאים מיוחדים אלה. בצאתו מן התצוגה הוא מקבל, לפי בקשתו, תדפיס ובו המידע ששאב מן המחשב.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תיארתי בפניכם את אשר מציג "בית-התפוצות" וצאו וראו את גודל חילול השבת הנעשה בפנים הבית לעיני כל ישראל. והנה תיווכחו במידת האבסורד שבחצות בדריס מהעבר הקשורים עם דת ועם מסורת ישראל מתוך חילול שבת. "בית-התפוצות" ממחיש את חיי היהודים בגולה מן ההיב-טים העיקריים של קיומם בכל אתר ובכל תקופה: המש-פחה היהודית, הקהילה, החיים הדתיים, היצירה התרבו-תית, יחסי הגומלין עם הסביבה הלא יהודית והשיבה לארץ ישראל. שער הקהילה מציג דגם מפורט של קהילה יהודית ומשחזר את מוקדי ההתכנסות והפעילות הקהילתית, כמו בית-הכנסת, בית-הדין, ה"חדר", הישיבה, המקוה וכיוצא באלה. שלושת הסרטים הראשונים שהופקו מתא-רים: האחד, עיירה יהודית מסורתית במזרח אירופה; השני, את הקהילה היהודית בסאלוניקי שביוון, הקהילה שבגלל שמירתה את השבת שבת נמל העיר ביום זה; והשלישי, את פאס שבמארוקו. בשער "האמונה" מציגים קטעים מבתי-כנסת מפורסמים, בית-הכנסת העתיק בדורא-אורופוס, בית-הכנסת "אל-טראסטי" שבטולדו, חדר רש"י בבורס וביתי-הכנסת בחודורוב, ששיחזרו בממדיהם ה-טבעיים. כן ישנן תכניות אורקוליות על נושאי האמונה היהודית הכוללות, בין השאר, סרט תיעודי קצר על הישיבה, אתר הלימוד והעיון המרכזי של הדת היהודית. האם קיים אבסורד גדול יותר מאשר המחשת כל אלה מתוך חילול שבת איום ונורא? איזה ההגיון? איזה הויקה למסורת היהודית? האם העיירות והקהילות המוצגות ב"בית-התפוצות" אינן ניגוד גמור לחילול שבת המבוצע על-ידי גורם ציבורי, העושה זאת למען הציבור והעם שיש להדריכו לקראת שמירה על מסורת ישראל ועיקרי הדת שעיצבו את דמותו של העם בכל הדורות והתקופות?

גברתי היושבת-ראש, הקמת "בית-התפוצות" מומנה מכספים שנאספו במיוחד למטרה זאת בחוץ-לארץ, בעיקר על-ידי אירגוני ה"לאנדסמאנשאפטן" היהודיים בניו-יורק, וגם עתה בוודאי ממומנות ההוצאות על-ידי משרדים ממ-

שבתות ששערי נפתחים בשבת ונגרם על-ידי כך חילול שבת המוני שלא היה דוגמתו במפעלים ציבוריים העומדים לרשות העם והחברה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
חברי-הכנסת שינמן, מותר לשאול אותך שאלה?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
עדיין לא התחלתי.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
אמרת דברים חמורים. האם התוכן של צפייה במוזיאון בשבת...?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

תשמע ראשית כול ואחר כך תשאל. תל-אביב העיר ותושביה קיבלו בסיפוק רב את קיומו של "בית-התפוצות" שנפתח לקהל, במלאת שלושים שנה למדינת ישראל, בתחומם. אך כמה רבה אכזבתם עתה כשביט זה אשר הוקם להנצחת העבר של העם היהודי בתפוצות גורר אחריו חילול שבת רחב ידיים ומתכחש לתמונות ולמחזות על החיים בקהילות בשנים עברו, הנראים בו לעין המבקר.

טענתה של מזכירת "בית-התפוצות" היא כי דין בית זה כדון המוזיאונים האחרים בתל-אביב ובישראל, ומאחר שכל המוזיאונים פתוחים בשבתות ומפעילים בהם באותו יום מיתקנים חשמליים שונים אין הצדקה למנוע את הפתיחה בשבתות של "בית-התפוצות". אני מפרך את הטענה הזאת בקבעי שבשום מוזיאון הפתוח בשבתות אין מפעילים מיתקנים חשמליים כדי להדריך את הציבור ולהראות לו את הנמצא במוזיאון. מה שאין כן "בית-התפוצות" שבלי הפעלת מיתקנים חשמליים, הן על-ידי המדריכים והן על-ידי המבקרים עצמם, אין מה לראות בו ואין לשם מה לבקר.

אורה נמיר (המערך):
חברי-הכנסת שינמן, האם כבודו היה פעם ב"בית-התפוצות"?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
דאי שהייתי.

אורה נמיר (המערך):

אם היית שם אתה יכול לענות לי: האם אין מה לראות ב"בית-התפוצות" בלי שימוש במיתקן חשמלי?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
תיכף אשיב לך. תשמעי. רציתי לומר בדיוק מה אפשר לראות שם. שלוש פעמים הייתי ב"בית-התפוצות".

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
Don't confuse him with the facts

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
יתר על כן, הפרוספקט של "בית-התפוצות" מדגיש במפורש כי "בית-התפוצות" הניצב על גבעה במרכז הקאמפוס של אוניברסיטת תל-אביב איננו מוזיאון במובן המקובל של המונח.

עד כמה "בית-התפוצות" הנו מפעל המשתייך לעם ולציבור כולו מעידה העובדה כי הוא הוקם על-ידי חברה ציבורית בראשותו של ד"ר נחום גולדמן, מי שהיה שנים רבות נשיא ההסתדרות הציונית ואחר-כך נשיא הקונגרס היהודי העולמי, בסיוע של אישים מן הסוכנות היהודית, מעריית תל-אביב—יסו ומאזניברסיטת תל-אביב.

הי"ר ש. ארבל-אלמולינו :

חבר-הכנסת רוזוולי, זו לא קריאת ביניים, אני מצטערת מאוד. אבקש קריאות ביניים קצרות.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, בית אשר הוקם להנצחת את העבר המפואר של עם ישראל בתפוצות ואשר יש בו גם משום זכר לקדושי השואה, בית כזה לא ישקוד על "זכור" ושמור את יום השבת לקדשו" ויביא לכך שאלפים ואולי רבבות יחללו את השבת על-ידי נסיעות מרחוק, קנית כרטיסים בשבת וביקור בבית זה מתוך חילול שבת ובזיון לכל אשר נראה בו? הייתכן? היכן המצפון היהודי? היכן הנקודה היהודית הטמונה בכל לב יהודי? הירצה יהודי דתי מסורתי לדרוך בשערי הבית הזה בימות החול אם בשבתות החילול הוא כה גדול? והלוא עד היום מבקרים בבית אנשים מכל החוגים והסוגים, מכל השכבות ומכל הגוונים, מורים דתיים ותלמידיהם, רבנים ונאמני השבת — אפילו האדמו"ר מבלו ביקר בבית-התפוצות — האם יהיה המשך לביקורים אלה אם קיימת פירצה כה קשה בחומת השבת בבית הזה?

נכון, קיבלתי תשובה לפנייתי ממנהל "בית-התפוצות", מר ישעיהו וינברג, כי אמנם המזכירות החליטה לפתוח את בית-התפוצות לקהל בשבתות אך היא גם החליטה שכדי למנוע חילול שבת בפרהסיא לא יימכרו בשבתות לא כרטיסי כניסה ולא אסימונים להפעלת מיתקנים. הכרטיסים יימכרו במכירה מוקדמת בקופת המוזיאון ועל-ידי משרדי הכרטיסים בעיר. כן לא תופעל הקאפיטריה, לא יופעלו חנות הספרים והדוכן למכירת קאטלוגים ולא תינתן גישה לתוך שטח הקאמפוס למכונות של מבקרי המוזיאון. עד כמה באנאלית התשובה הזאת ואינה בת ביצוע מוכיח דינ-וחשבון של מפקחים המעידים כי מוכרים כרטיסים ואסימונים סמוך לכניסה בשטח האוניברסיטה וכי כל התיאורים שתיארתי למעלה על ההקרנות — — —

דינאל רוזוולי (המערך):

האם מותר לעשות עבודת פיקוח בשבת תמורת תשלום? האם המפקחים עובדים בשבת תמורת תשלום?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

הם לא עובדים בשבת תמורת תשלום. הם עובדים בהתנדבות. תסמוך על כך.

כל התיאורים שתיארתי על ההקרנות והפעלת המכשירים האלקטרוניים ישירות על-ידי המון האנשים המבקרים ועל-ידי המדריכים העומדים לשירות בית-התפוצות — כל אלה מבוצעים כבימות החול. היש חילול שבת גדול יותר מאשר כזה? מה נאמר ומה נגיד, נחפשה דרכינו ונחקרה.

דינאל רוזוולי (המערך):

שומו שמיים, רואים ציונות בשבת. איזה חילול קודש.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

אני חוזר ואומר, בית-התפוצות מהווה זכרון חי ודינאמי, עשיר ומגוון לחיים היהודיים וליצירה היהודית בגולה בכל התקופות. אין צורך לציין שהיהודים שאותם בא המוזיאון להנצחת היו יהודים שומרי שבת וחרדים לדבר ה'. ושוב אני מצטט מהפרוספקט: "דברי ימי העם היהודי בגולה מתוארים בבית-התפוצות כמעשה מחשבת של חיים עיקשים ונמשכים ושל יצירה פורחת בכל

שלתיים ומוסדות ציבור מובהקים. האם נשאלו כל אלה והאם על דעתם נפתח "בית-התפוצות" מתוך חילול שבת? הייתכן שיושב-ראש הנהלת הסוכנות או נציג עיריית תל-אביב, היושבים בשם מוסדותיהם בתוך מוזיאונו "בית-התפוצות", ירשו לעצמם לגרום לחילול שבת גדול כזה בלי לקבל רשות על כך ממוסדותיהם? האם הנהלה הציונית והסוכנות היהודית קיבלו על עצמן משימה למרוד בקדושת השבת? האם ישתקו על-כך חברי הנהלת הסוכנות וראשי קהילות התפוצות?

אורה נמיר (המערך):

חבר-הכנסת שינמן, במה יש יותר חילול שבת, בפתיחת "בית-התפוצות" או בהפעלת בתי-קולנוע בלילות שבת בתל-אביב? בפתיחת מוזיאונים בתל-אביב או ב"משחקי כדורגל בשבת בתל-אביב? במה זה חילול שבת גדול יותר?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

זה בית ציבורי, זה בית של הציבור, שלא כמו בתי הקולנוע.

אורה נמיר (המערך):

כשיש עבריינות נוער כה רבה, האם אין זאת הצלה שבני נוער ילכו למקום כזה?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

חברת-הכנסת אורה נמיר, אני מאוד מתפלל על הנאיביות שלך. איך את שואלת שאלה כזאת? את מדמה בתי-קולנוע לבית כזה, ל"בית-התפוצות" שהוא למען הציבור, של הציבור? את מדמה אותו לבתי-קולנוע?

אורה נמיר (המערך):

סלח לי, אינני משווה, אבל אם אתה מדבר על הפעלת מכונות הקרנה וסרטים ב"בית-התפוצות", מדוע אסור לעשות זאת ב"בית-התפוצות" ומותר לעשות זאת בלילות שבת בבתי-קולנוע?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

מי אומר שזה מותר? מה הדמיון? בתי-קולנוע אינם שייכים לציבור אלא לגורמים פרטיים אינטרסנטיים. מה הדמיון בין בתי-הקולנוע לבין בית השייך לציבור והקיים למען הציבור?

אורה נמיר (המערך):

אדרבה ואדרבה.

דינאל רוזוולי (המערך):

לאן אתה רוצה לשלוח את הנוער בשבת? מדוע לא יראה קצת ציונות? מה רע בזה? אחר כך כולנו בוכים ושואלים לאן הנוער מידרדר. תן להם ללכת ל"בית-התפוצות" לראות קצת ציונות. מה רע בזה?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

ילכו במשך כל השבוע.

דינאל רוזוולי (המערך):

לא, יש להם זמן בשבת. לחיילים צעירים יש זמן ללכת בשבת ל"בית-התפוצות".

אורה נמיר (המערך):

משפחות שלמות הולכות לשם...

ואמונתו, עם שבניו בכל התקופות ובכל התפוצות עשו הכול כדי לשמור ולקיים את חוקי תורתו. כל המוצגים בתערוכה הם מוצגים של אומה שאצלה דת ומדינה הם דבר אחד, ועצם השייכות לאומה היהודית געשית רק על-ידי שמירת חוקי התורה. דבר זה בא לידי ביטוי מוחשי בתערוכות אלה ב"בית-התפוצות" בכל פינותיה: העיירה היהודית מוצגת על בתי-הכנסת שלה וישיבותיה הקדושות, על תשמישי הקדושה וחיי החברה היהודית, והכול נסוב סביב יסוד אחד, היות האדם יהודי מאמין. היום מנסים בצורה מלאכותית ליצור יהודים לבד ויש ראלים לבד. מושגים זרים ומנוכרים. עם ישראל במרבית שנות גלותו ידע רק סוג אחד של יהודים, היהודים שיהדותם מתבטאת באמונתם, ומטרתן של התערוכות ב"בית-התפוצות" היא להציג יהודים אלה, את חייהם בתפוצות ואת מעשיהם. אני חייב לציין שבתערוכות אלה נעשה מאמץ כן, ברוב המוצגים, להציג את העובדות לאשורן. מצער מאוד שדווקא כאשר רוצים להציג את הקשר של היהודי בתפוצות לעמו ולתורתו רוצים, דווקא כן בישראל, לעשות זאת תוך חילול שבת המוגי בפרהסיא, לעיני כול. זהו אבסורד שייתכן שאפילו יומי ההצעה לא יידרו לסופר. אילו קמו לתחיה דמויות הפאר המוצגות בצורה ויוזאולית ופלאסטית בתערוכה זו והיו רואות את המצב הן היו משמיעות זעקה גדולה ומרה על חילול כבוד האומה וחיה.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, התקופה המודרנית יצרה אפשרויות חדשות להציג מוצגים רבים בצורה חיה יותר על-ידי מכשירים אלקטרוניים חדישים. כל הבית כולו מופעל על-ידי מכשור אלקטרוני וכל המוצגים מופעלים רק על-ידי לחיצה על כפתורי החשמל. אלה יופעלו בשבת כבימות החול וירחיבו את חילול השבת עשרת מונים.

ברצוני לספר מעל במה זו למנהלי בית-התפוצות כי בהיותי לפני שנים אחדות בחוץ-לארץ שאל אותי מארחי, יהודי נשוא פנים בקהילה חשובה, על המוסד החדש "בית-התפוצות" ההולך ונבנה בתל-אביב. הוא סיפר לי על הפנייה אליו לתרום להקמתו ועניתי לו כי רעיון זה נשמע מעניין. אחר כך נודע לי שהוא וכמה מחבריו נתנו מכספם להקמת בית זה. לי אין כל ספק שאילו ידעו אותו תורם וזכויותו שבת שלו הם נותנים את כספם ייהפך למרכז לחילול שבת הם לא היו עושים זאת, ואחרים שהיום מסייעים להחזיק את המוזיאון בוודאי לא ימשיכו לעשות זאת.

(חברת-הכנסת חייקה גרוסמן קוראת פריאת ביניים.) מנהלי בית-התפוצות יגרמו על-ידי צעדס המוסר כי היהודים בחוץ-לארץ, התורמים מיליוני דולרים למוסדות שונים בישראל, יתחילו לברר קודם אם אין הם שולחים את ממונם לגופים שמאוחר יותר ינצלו אותם כדי להוסיף נדבך נוסף להרס ציפור נפשה של אומתנו, להרס יום השבת, חו"ל אומרים שמתנה טובה היתה לקב"ה בבית-גנזיו, ושבת שמה, והוא נתנה לעמו ישראל. עם ישראל מתפאר בפני אומות העולם שמקור הנהוג לשבות ולנוח מעמל השבוע ביום השביעי בא ממנו, ומה מזור הדבר שהעם היהודי במדינתו ובמקום הבא להציג את חולדותיו מכרסם בקדושת השבת עד כדי בטולה. חברי-הכנסת, ליהודים בתפוצות שחיהם מוצגים בבית-התפוצות היתה משאלת לב אחת: להחזיר את תפארת האומה ליושנה בארץ אבותינו, להשתחרר מעול הגלות, לעלות לארץ ישראל וכאן לכונן שלטון יהודי

הדורות. תחושה זאת מתעצמת דווקא לנוכח תנאי החיים הקשים שידעו היהודים כמעט בכל התקופות בגולה". ואכן למרות התנאים הקשים שמרו יהודים אלה על המצוות, על קדושת השבת ועל ייחודו של העם לדורותיו. ועתה, בית-התפוצות, שנועד לשמש מצבת זכרון ליהדות הגולה והמגלה בפני כול שיהודים שמרו את השבת גם בתנאים הקשים ביותר, הוא הבא והעושה פלסטר מיהדות זו על-ידי חילול שבת בו. כל סידור של מניעת חילול שבת — בשעה שבת-התפוצות פתוח בשבתות — איננו בר ביצוע והוא רק זריית חול בעיניים והתעלמות מן המציאות. אין זה חטאו של יחיד פרט אלא זה חטא הכלל, שהרי מאחורי בית-התפוצות עומד כלל של יהודים בישראל ובתפוצות המייצג מוסדות רשמיים החייבים לפעול למען שמירת השבת ולמנוע חילול שבת כה פומביים בפרהסיא. אני קורא לכן להנהלת המוזיאון לשקול שוב את החלטתה ולמנוע את פתיחת שערי בית-התפוצות בשבת.

אכן, אין בית-התפוצות מוזיאון רגיל. הוא מצבה ליהדות מפוארת שהיתה שומרת שבת ונאמנה למסורת ישראל. ועל כן לא ייתכן שהשבת לא תישמר בין כתלי הבית הזה. אבקש לקיים דיון בכנסת על הנושא הכאוב הזה.

הי"ר ש. ארבל-אלמולינו :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת יהודה מאיר אברמוביץ, באותו נושא.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שוב עומדים אנו בפני פירצה נוספת בקדושת השבת בארצנו. הפעם הוחלט על חילול השבת באתר זכרון שהוקם לזכרם של אלה שמסרו את חייהם למען שמירת השבת. הפעם תחולל השבת ב"בית-התפוצות" בתל-אביב, הבית שהוקם כדי להזכיר לבני הדור הצעיר בארץ את אבות אבותיהם ששמרו על גלות האומה בכל התפוצות ולא נתנו לה לכבוט. מדן ועד אילת יסעו עתה בשבתות לתל-אביב כדי לראות את בתי-הכנסת ובתי-המדרש, דמויותיהם של גדולי ישראל בדורות הקדומים, המוצגים ב"בית-התפוצות". לאינו הידרדרות הגענו כשבמוסד הבא לזכור ולהזכיר יהודים שומרי תורה ומצוות מחללים את השבת בפרהסיא לעיני כול.

אין בוש גדולה מזאת ליוזמי רעיון חילול השבת ב"בית-התפוצות", המוכיחים כי הם אינם ראויים לעמוד בראש מוסד חשוב זה, המוכיחים שהם מחזיקים נכס שצריך להפקיעו מידיהם.

חייקה גרוסמן (המערך):

לא אתם הקמתם את הנכס הזה.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

מיד תשמעי מי תרם למען הנכס הזה. רק סבלנות, חברת-הכנסת גרוסמן.

אני אוכל להבטיח למנהלי בית זה כי עם ישראל בארץ ובתפוצות לא יתן לחלל את זכרם של אלה שהקריבו את נפשם למען השבת ומבית זה צריכה גם לצאת הקריאה למנהלי "בית-התפוצות": הרפו ידיכם.

חברי הכנסת, מבין אלפי המוצגים המסודרים בטוב טעם ב"בית-התפוצות" ניבטת ההיסטוריה ארוכת השנים של העם היהודי שכל חייו הם קשר רצוף עם דתו

קדושתה; אם אמנם רוצים לכבד את המסורת היהודית ואת השבת בבית שנועד בין השאר להנציה זאת, יש למצוא דרכים ולנקוט כמה וכמה צעדים כדי שלא תהיה — אם אמנם ייגזר שבית-התפוצות ייפתח בשבת — כל פגיעה ביום זה.

הייתי פעמים מספר בבית-התפוצות. אני יודע שיש בו דברים יוצאים מן הכלל שאינם קשורים דווקא ובהכרח בהפעלת הכלים האלקטרוניים ודומיהם. בעיני בית-התפוצות צריך להיות כזה — אני רוצה לומר קצת ברוח הדברים שנאמרו כאן — שיהודי תפוצות ישראל ל"דורותיהם, אילו יכלו לבקר בו, ירגישו בו בטוב ובנוח אפילו הם אנשי הישוב הישן. חברי הכנסת, זהו ממין הדברים שאפשר ליהנות מהם בלי ההכרח לפגוע בערך או בחלק מן הציבור, כל חלק שהוא. לכן הנוסחה של הזכות לראות, להתחנך ולהזהות בבית-התפוצות בלי לפגוע בשבת היא הכרחית. אני חושב שכל אחד צריך להרגיש זאת. את מאבקי הקודש והחול אין למקד דווקא בנושא שכולנו מזדהים עמו ושותפים לו, ואין לנו כל כך הרבה נושאים כאלה. אני מאמין שאפשר למצוא ברוח חיובית, דרך להפעיל את בית-התפוצות בלא לפגוע בשבת.

הנושא ראוי לבחינה רוחנית, יהודית ומעשית ואני מציע שוועדת החינוך של הכנסת תדון בכך ותתייעץ בו.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
הצעה אחרת לחברי-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני בעד להסיר את ההצעה מסדר-היום ואני מוותר על הנמקה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
אנחנו עוברים להצבעה.

האם חברי-הכנסת שינמנו מסכים להעביר את הצעתו לוועדה?

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
כן.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
האם חברי-הכנסת אברמוביץ מסכים?

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):
כן.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
קודם כול אנו נצביע על השאלה אם לכלול את ההצעה בסדר-היום או אם להסירה מסדר-היום.

רני מילוא (הליכוד):
על מה מצביעים?
(קריאת ביניים: לא עברו חמש דקות.)

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
אתה רוצה שאני אשב ואחכה חמש דקות?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
למה אין מצביעים?

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
אין לנו עדיין הוראה בנושא זה ואני מעמידה את ההצעות להצבעה.

בחיי הפרט והכלל. במרכז הכמיהה עמדה השאיפה להשליט את מנוחת השבת בכל הווי חיינו. לצערנו ול"כאבנו הגדול לא זכו המוני בית ישראל לכך. את זכרם של אלה אנו רוצים לכבד בבית-התפוצות בהציגנו את הווי חייהם. הם הוכחדו לכאבנו על-ידי הגויים והושמדו בשואה הנוראה. עתה באים להקים מונומנט לזכרם ובי"מסגרתו לחלל את כבודם, לבנות את שהיה יקר להם, את שבת קודש, וזאת בלי בושה וכלימה. על כך לבנו שותת דם.

חברי הכנסת, שוב אנו ניצבים בפני תקדים מסוכן. אם נרשה למוסד שממשלת ישראל מסייעת לו בכספים רבים לחלל את השבת, מה יאמרו המוסדות הפרטיים? ויורשה לי לשאול את שר החינוך והתרבות שמשדרו גותן סיוע רב ומגוון לבית זה: האם הוא מסכים לפתיחת מרכז חדש לחילולי שבת המוניים? ויורשה לי לשאול את שר העבודה: האם מבחינה חוקית רשאים מנהלי בית-התפוצות להעסיק עובדים רבים בשבת? האם זה מפעל חיוני לבטחון המדינה שנותנים לו היתר? — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
זה לא פחות חשוב מבתי-הקולנוע.

אורה נמיר (המערך):
איך מפעילים את המוזיאון בשבת? קיבלו היתר?

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):
תבררי בעצמך.

אורה נמיר (המערך):
אתה סגן ראש העיר. אתה יודע את האינפורמציה חזאת טוב ממני.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):
חברי הכנסת, הנושא שהעליתי כהצעה לסדר-היום ושאני מציע לדון בו במליאה איננו עוסק במוסד של מה בכך; מדובר במוסד שכל כולו הוקם ונוסד כדי להציג מסורת קדושה, אם בצפון אפריקה, אם במזרח אירופה, אם בעיראק ואם בצפון אמריקה. אני מציע לחברי הכנסת לראות בהצעה זו נושא יהודי שעניינו הוא ציבורי רב חשיבות, ויחד נתלכד למנוע פגיעה חמורה בזכר קדושי השואה והקהילות שנכחדו ושלזכרם הוקם הבית. אני מציע שהמליאה תדון בנושא שהעליתי.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות, לדברי תשובה.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בית-התפוצות הוא מוסד יהודי מחנך ומלמד ממדרגה ראשונה. מן הראוי שכל יהודי ייהנה מערכי המיוחד. בעיני זו ממש חובה ויש לעשות ככל שניתן כדי לפתוח את שערי לפני הציבור הרחב מבלי לפגוע ברגשותיו של חלק מן הציבור, כל חלק שהוא.

הנהלת בית-התפוצות חשה במידה רבה בצורך הזה והחליטה על כן מיזמתה, שעם פתיחת בית-התפוצות בשבתו יינקטו צעדים שחברי-הכנסת שינמנו הזכיר אותם, על מנת למנוע ככל שניתן, לפי הכנתי, את חילול השבת. בעיני זהו חלק מהפתרון, שברגישות ובסובלנות הדתית צריך להמשיך בו. חברי הכנסת, אם אמנם רוצים לאפשר לכל יהודי לבקר שם גם בשבת, גם לזה השומר על

חוברת ל"ז, ישיבה רנ"ב
— הצעות לסדר-היום —

רנ"ז מילא (הליכוד):

על מה מצביעים, גברתי?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלני:

מי בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום? יש שתי הצעות. האחת, לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת; והשנייה, להעביר את הנושא לוועדה.

שרה שטרן-קטן (חיות דתית לאומית):

כולם הסכימו להעביר לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלני:

אני מעמידה להצבעה את ההצעה לא לכלול את ההצעות בסדר-היום של הכנסת. אני מבקשת למנות.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-

היום של הכנסת — 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת

החינוך והתרבות — 31

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך

והתרבות נתקבלה.

3. מצב החקלאות

אינני יכול להמשיך את סקירתי בנימה של שביעות רצון. ההישגים המרשימים של החקלאות אינם מונעים מהמשק החקלאי התחבטות קשה בשאלות שהן פרי ההתרחשויות במשק הישראלי. הננו מרבים לעסוק ולמדוד עד כמה נפגע מהאינפלציה ציבור זה או אחר וליד שולחנות הדיונים 'מתקנים' את הפגיעות ואיש איננו שואל כיצד מזינים את הקופה המפצה את כולם. ובאותה עת, כאשר ניתנים פתרונות לכל עבר מכוח הדפסת כסף, חוששני שאיננו ערים לתהליך העובר על מי שמביא לקופת המדינה תרומה ממשית, מטבע זר, שהוא תרומה למוצר שלנו ולא מגבית, תרומה או מענק.

אדוני שר החקלאות, מה עוד נותר לומר לאחר דברך אלה? שהרי את טענות החקלאים משמיע שר בממשלה שהוא גם חבר בוועדת השרים להתיישבות ובוועדת השרים לכלכלה. את קביעתך כי המשק החקלאי אינו יכול לעמוד ב-50% מימון עצמי להשקעות ויש להעלות את המימון הממשלתי ל-70% השמעת לבטח עוד בטרם החליטה הממשלה על הצמדת המימון להשקעות. בתנאים שנוצרו היום, כאשר אנו צפויים לאינפלציה של 60%-70% ויש המנבאים אפילו 80%, האם סבור אתה שיתכן המשך של פיתוח החקלאות? האם אין חוסר המימון מוביל להקפאת הפיתוח?

כמו כן חזרת ואמרת כי מצוקת האשראי בחקלאות משבשת את פעילותם של משקים רבים ודוחפת חקלאים לרועותיהם של סוחרים שמכתיבים להם מה לגדל והופכים בעצם להיות בעלי המשקים בפועל. ברור לך, כמו שברור גם לי, כי ללא פתרון מקיף של בעיית ספר המימון ומצוקת האשראי צפויה הידרדרות חמורה במגזר החקלאי וכולנו, החקלאים, הצרכנים והמדינה, נצא ניזוקים ממנה. רבותי חברי הכנסת, ניתן היה להניח כי שר שמבין את בעיות התחום שעליו הוא הופקד יצליח לשכנע את הממשלה למנוע את ההידרדרות הצפויה. אולם לא כך מתנהלים העניינים אצלנו. נושא מצוקת האשראי נדון בכנסת במסגרת הצעות לסדר-היום; העניין העובר לוועדת הכספים ובמקביל נערך דיון גם בוועדת הכלכלה. הדיון נמשך חודשים ארוכים והשתתפו בו נציגי האוצר ומשרד החקלאות ונגיד בנק ישראל. הוקמה ועדה משותפת לכל הגורמים האלה ועל דעת כולם הוחלט כי מסקנותיה והמלצותיה שיתקבלו פה אחד יאומצו על-ידי הגורמים האלה ויבוצעו בהתאם לכך. כעבור שלושה חודשים הגישה הוועדה את המלצותיה וועדת הכספים אימצה אותן. נציגי ה-אוצר ומשרד החקלאות ונגיד בנק ישראל התחייבו בפני הוועדה לבצען. עד כאן שלב הדיונים, השיקולים, ההמלצות וההתחייבויות. אולם השלב הבא — שהוא החשוב יותר

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלני:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס. 3252, מצב החקלאות, של חברי-הכנסת זכאי. רשות הדיבור לחברי הכנסת יחזקאל זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, החלטתי להעלות הצעה לסדר-היום על מצב החקלאות בישראל משום שלא התקיים דיון על תקציב משרד החקלאות במליאת הכנסת במושב הקיץ ושר החקלאות לא מסר סקירה על משרדו. שר החקלאות אינו השר היחיד שלא התאפשר לו להגיש סקירה על משרדו. מכלל המשרדים רק ארבעה נדונו וסוכמו, שישנה נדונו ולא סוכמו, וחמישה משרדים כלל לא נדונו במליאה. הכנסת יוצאת לפגרה ותחזור לעבודתה בתחילת חודש גובמבר ואז, לדעתי, לא יהיה כל טעם בהמשך הדיונים על תקציבי המשרדים. החלטתי להעלות את ההצעה הזאת לסדר-היום כדי לאפשר לשר החקלאות להגיש במסגרת תשובתו סקירה קצרה על מצב החקלאות במדינה ועל משרדו, ואני מקווה שהוא אכן ינצל את ההזדמנות הזאת.

רבותי חברי הכנסת, מאז ומתמיד הייתה החקלאות אחד המגזרים המפוארים ועתירי ההצלחות ביותר במדינת ישראל. בשנת תשל"ח הביא הגידול המהיר ביצוא החקלאי, וזו הפעם הראשונה מאז קום המדינה, להיווצרות עודף בחשבון המסחרי של החקלאות. עודף זה, המסתכם ב-77 מיליון דולר, פירושו כי היצוא החקלאי כיסה את כל היבוא למגזר ואף הותיר יתרה משמעותית. כמו כן עלתה דרגת האספקה העצמית של המזון ל-97% לערך לעומת 83% בשנת תשל"ז. אולם מן הצד השני מתברר כי החקלאות נפגעה קשות מההתפתחויות האינפלציוניות במשק הלאומי שגרמו לירידה דראסטית בהכנסותיהם של החקלאים, ממגבלות תקציביות ומצמצום אשראי מכוון, שגרמו למשבר כספי חמור במגזר כולו.

בעיותיו של המגזר החקלאי נדונו בוועדת הכספים ושר החקלאות הוזמן להשיב על שאלות כאובות אלה במסגרת דיון על תקציב משרדו. הרשו לי לצטט מדבריו: "במשק הישראלי המאופיין, לצערי, בשביתות, בפריון נמוך, בגרעון במאוזן התשלומים — במשק הזה מהווה החקלאות נקודת אור. הדבר מבוטא בשיעורי צמיחה גבוהים שקשה למצוא דומים להם בארצות אחרות, בהגדרת התוצר למועסק בחקלאות, בהגדלת התוצר ליחידת תשומה, ביכולת לספק את מרבית צרכי השוק המקומי בתוצרת חקלאית ובגידול מתמיד ומרשים של היקפי היצוא החקלאי". ושר החקלאות ממשיך ואומר: "לצערי

20 ישובים אך הוענק תקציב רק לישוב אחד. אני מעלה את הנושא זה בפניך כי אתה גם יושב-ראש ועדת השרים לענייני התיישבות. אמנם ועדת הכספים, בלחצם של חברי כנסת, הוסיפה עוד 60 מיליון לירות, כלומר עוד ישוב אחד. לישובים הקיימים ברמת הגולן ובבקעת הירדן לא הוקצו כל משאבים להתחלות בנייה אף כי ברור לכולם כי אם לא יוסיפו 10 בתים לכל ישוב הם יעמדו בסכנה של התנוונות. ביתר אזורי הארץ — בגליל התחתון, בערבה ובנגב — אין כל הקצאה להקמת ישובים חדשים. אולי יש איווה שהוא תקציב — שאני כחבר כנסת וכחבר ועדת הכספים אינו מכיר — אולי יש תקציב לבניית שיכון בהתיישבות, וזאת מעבר לתקציב המדינה, ואז זה דבר אחר וזו תהיה גם בשבילי הפתעה. אדוני שר החקלאות, אם זה המצב היום בחקלאות, מדוע ועדת השרים לענייני התיישבות, בראשותך, צריכה להחליט על הקמת 60 ישובים כאשר אין להחלטה כזאת כסוי תקציבי כלשהו? החלטה זו שלכם הביאה להקמתם של 40 גרעינים שרבים מהם יושבים במחנות בתנאים קשים, ולאחר ציפייה ארוכה ומתישה הם מתפוררים מיאוש, מאכזבה ומתיסכול.

לסיכום, גברתי היושב-ראש, ברצוני לשאול: האם סיימו החקלאות וההתיישבות במדינת ישראל את תפקידן ההיסטורי והגיעה השעה להתרכז בייצור היעיל ביותר של מזון לאוכלוסיה וליצוא? אני קובע שלא. הגליל והנגב עדיין ריקים למחצה והערבה מיושבת רק בחלקה. ואם יש משמעות לגבולות בטחון ברמת הגולן ובבקעת הירדן הרי יש להמשיך וליישב גם אזורים אלה. רק התיישבות חקלאית תצליח למלא את החלל הגיאוגרפי לארכה ולרחבה של הארץ כשהערים נותנות לנו את האיי-זון הדמוגרפי. לצערי הרב אנו מאבדים זמן יקר שכן יישוב הארץ לא יתבצע מכוחו של מלל ריק מתוכן; יישוב הארץ דורש משאבים שהממשלה נמנעת מלהקציבם.

אם המצב בתחום החקלאות יימשך כפי שהיה בשנה החולפת הרי שלא רק שלא נצליח לפתח ולהרחיב את המשק החקלאי בישראל אלא גרוע מזה, עומדים אנו בפני הרס הקיים. אני מבקש ומציע שהצעת תידון במליאה.

ה'ר' ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לדברי תשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, החקלאות וההתיישבות לא סיימו את תפקידן. אני חושב שכמו במאת השנים האחרונות כן גם בשנים הבאות ההתיישבות והחקלאות ימשיכו להיות המרכיב הרציני ביותר והחשוב ביותר לקיומה של ישראל.

יחזקאל זכאי (המערך):

בהתנהגות של האוצר אין לזה כל כסוי.

שר-החקלאות א. שרון:

כאשר ננסה לסקור את התפתחות החקלאות בשנים האחרונות ניתן לבחון את המצב: מבחינה לאומית, מבחינת המשק הלאומי, ההתפתחות של החקלאות היתה חיובית יותר מאשר התפתחות של כל מגזר אחר במשק. אינני מכיר שום מגזר במשק שהתפתח, מבחינת המשק הלאומי, התפתחות חיובית כפי שהתפתחה החקלאות בשנים האחרונות. הדבר מתבטא בגידול הולך ומתמיד

— שלב המימוש והביצוע, אינו נראה לעין. ובעניין זה אדגיש כי אשרינו שהגענו להחלטות. שהרי בדרך כלל אפילו להחלטות אין מגיעים. כולם דנים בנושא. המ"ל יאיה מתכנסת, הוועדות יושבות, ועדת השרים שוקלת, הממשלה כולה מתלבטת — ופרי אין. כאשר שר התמ"ת מסכים קופץ שר החקלאות ומתנגד; כאשר שר החקלאות מסכים בא שר האוצר ומתנגד ולבסוף מתכנסים שלושתם, כמו בחלם הזכורה לטוב, ומחליטים שלא להחליט. הנושא עובר לממשלה וזאת יושבת כסדרה כל יום ראשון. חולף שבוע ועוד שבוע ועוד שבוע ומאומה לא קורה.

שר-החקלאות א. שרון:

על איזה נושא את מדבר?

יחזקאל זכאי (המערך):

אני מדבר על אשראי בחקלאות. אני מדבר על המ"ל חירם בחקלאות. אני מדבר על הדברים שאתה אמרת בנושא של בשר ועופות. הדברים נדונו בין השרים, נדונו בוועדות והועברו לממשלה. עברו שבועות וחודשים ואין החלטות בעניינים אלה. אתה מכיר את הדברים האלה יותר טוב ממני ואני מציע לך לא להגן עליהם.

שר-החקלאות א. שרון:

נושא הבשר נפתר.

יחזקאל זכאי (המערך):

נושא הבשר נפתר אחרי שנעשה הרס בשלוחת הפ"טימים. אתה יודע ש-7,000 טונה נמצאים במחסנים ועוד 4,000—5,000 טונה במשקים. אתה יודע שאין מחסלים את הפיגור. תורה לאנשים שלך לבדוק איזה נזק נגרם בחקלאות. הרבה מיליונים של לירות. מעניין מאוד כיצד ייתכנו דברים כאלה במדינה מסודרת שיש לה מערכת שלטונית מתוקנת. הרי אין מדובר כאן בהכרעה אידיאולוגית תיאורטית אלא בבורלות של עשרות אלפי מתיישבים שהקימו ביוזמת אפיהם חקלאות מסוארת וזאת הולכת ונחרסת לבגד עינינו, ואין מושיע.

בדין על תקציב משרד החקלאות לשנת 1978 הייתי עדיין אופטימי. נמנעתי מלבקר את התקציב ואת הפעולות שתוכננו בו. משרד החקלאות יצא בסיסמה: "פני המש"רד לחלש" ואני שמחתי בה שמחה רבה. אולם מאז ועד היום לא השתפר דבר. החלשים נותרו עם סיסמה ריקה בידיהם ועל ענפי החקלאות השונים נוחתה מכה אחרי מכה. ענף הפרחים סובל ממשבר קשה, פיתוחו נפסק לחלוטין ומתיישבים רבים פוחדים להפעיל את החממות שלהם; ענף הרפת נמצא בנסיגה ובשנתיים האחרונות נסגרו 700 עד 800 רפתות במשקים משפחתיים; המשבר הקשה בכולם הוא בענף הלול על כל שלוותיו, בהטלה, בפטימים ובבשר הדוד. חוסר ההחלטה והעדר היכולת להתמודד עם בעיותיו של המגזר החקלאי הביאו חקלאים רבים ממנו לרפיון ידיים וליאוש. החקלאים סבורים, ובי מידה רבה של צדק, שאין עם מי לדבר. הצלחנו להביא את המגזר הממושע והיצרני ביותר לשביתות, להפגנות, לסגירת מחסנים, ועוד ארוכה הדרך. וועקת השוד והשבר שלהם נוספת על אוניים ערלות.

רבותי חברי הכנסת, אם לא די בכך הנה צצה לאח"רונה מגמה מדאיגה נוספת: הפסקת הבנייה בהתיישבות. אזור הגליל, אדוני שר החקלאות, על 47 מושבים, שהחלטה להכשיל, קיבל תקציב לבניית 80 יחידות דיור נוספות בלבד. באזורי תסן, שגב וצלמון שבגליל מתוכננת הקמת

מבחינה לאומית תרומת החקלאות היא גדולה מאוד. זה המגזר היחיד שהראה התפתחות בריאה. מבחינת מצב החקלאים חלה הרעה, בכמה מקומות — הרעה חמורה. הייתי מציע לכולנו, גם לחברי-הכנסת וזאי שהציע את ההצעה לסדר-היום, לא לדבר במושגים של "הרס החקלאות". החקלאות מבוססת. היא לא נהרסת. החקלאים רציניים, לא נפחדים. בסך הכול, לא שעיני צרה בכך חלילה, במגזר החקלאי רמת החיים עדיין גבוהה, בהחלט מכובדת. הם לא נמצאים במצב של הרס. אני מציע לא לדבר על הרס ולא לדבר על פאניקה. יש קשיים רבים, יש הרעה, הכבדה. אמרתי שאני חושש שההרעה במצב החקלאים תשפיע גם על התוצאות במשק הלאומי. לא יכול להיות שזה לא ישפיע.

עוד לא יצא לי למסור סקירה על פעולות משרדי. אין זה באשמתי ולא באשמת נשיאות הכנסת. נקבע בזמנו מועד. זה היה בעת קיום אחת מוועדות המשא ומתן. לא יכולתי למסור את הסקירה. נתבקשה דחייה. אעשה זאת לאחר הפגרה. הצגתי בעבר את היעדים של משרד החקלאות. אמרתי שאחד היעדים הוא הגדלת הייצוא. השקענו את כל כספי הפיתוח ביצוא ולא בשום דבר אחר. דיברתי על כך שנסייע לחלשים. חברי-הכנסת וזאי, זה הפעם הראשונה אחרי שלושים שנה שכל הכסף, כמעט ללא יוצא מהכלל, תוך עמידה בביקורת חריפה מאוד של ההתיישבות המבוססת שגם לה רציתי לתת אבל לא ניתן היה, הועמדו לרשות החלשים. לא מעט עשינו במשקי להר. איני רוצה לפרט. הפרטים יודעים לך לפחות כמו לי.

יחזקאל וזאי (המערך):

הערה קצרה: הבעיה היא כזאת שמה שנשאר לרשות הוא מעט ביותר. ביטלו לך את כל האשראי. מזה חצי שנה הם מתגלגלים בכל מיני משרדים ומוסדות. זה לא מתקיים. אין לך בשביל החלש ובוודאי שאין לך בשביל החזק.

שרי-החקלאות א. שרון:

איני מתלונן כרגע על שאין לי בשביל החזק. אני מסביר שכל מה שהיה הלך להגברת היצוא, הכול, ללא יוצא מן הכלל, חלק — למה שנקרא התיישבות צעירה שהיא כבר, ברוך השם, בת עשרים וחמש—שלושים שנה. אתה יודע בדיוק למה אני מתכוון בדברי על ההתיישבות הצעירה. עשינו זאת כאשר נמתחת עלינו ביקורת חריפה מאוד מסקטורים מבוססים, אפילו מקיבוצים. הפנינו את המשאבים אל החלשים. זה מה שעשינו.

היעד השלישי היה: פיתוח משק המים. נכנסנו לתכנית פיתוח משק מים שצריכה להימשך עשר שנים בהיקף צאה של מיליארד לירות לשנה בשוויין מלפני שנה. זה היה לפני שנה, בתשל"ח. זה חזר עכשיו, בשנת תשל"ט. בנושא פיתוח משק המים אומר כי איני בא לבקר כרגע את מה עשו קודמי. ייתכן שהנסיבות היו אחרות. מאז השלמת המוביל הארצי לא פותחו חקלאות מים בהיקף גדול. אנחנו עומדים היום בפני סכנה חמורה מאוד. היא מורגשת כבר. היא מורגשת. אם לא נשלים את התכנית הזאת לא יהיו מים, לא נוכל לעמוד בכמות המים הנדרשת לחקלאות ובתוספת הדרושה. התכנית תושלם ותבוצע.

דיברתי אז על שמירת קרקעות המדינה הן מפני הצורך בהעברת קרקע לבנייה והן כדי שאלה יחזקו

של הייצור החקלאי. הוא מתבטא בכך שבשנה החולפת זו הפעם הראשונה נוצר עודף גדול ביצוא על היבוא. בשנת תשל"ח הגענו לעודף ביצוא החקלאי על היבוא בסך של 77 מיליון דולר. בשנת תשל"ו היינו עדיין במצב של עודף יבוא על היצוא בסכום של 147 מיליון דולר. הסימנים של השנה הנוכחית, של שנת תשל"ט, כפי שאנחנו רואים אותם, מעידים על המשך התפתחות בריאה של החקלאות, ואני מדגיש מחדש: מבחינת המשק הלאומי. יחד עם זאת נוצר מצב חמור מאוד מבחינת החקלאים. מצבם הולך ומחמיר וזהיה כנראה נקודה מסוימת שהמשך ההחמרה במצב החקלאים ישפיע גם על אותה התפתחות בריאה שהחקלאות הראתה מבחינת המשק הלאומי. אמנם אין זה דבר שקורה ביום אחד. החקלאים ממשיכים לייצר, העצים צומחים — כל זה קיים — אבל אין ספק שאם יימשך המצב שבו נתונים החקלאים היום אני ספק צופה את הפסקת המצב שתאירתי קודם, את הפסקת ההתפתחות החיובית מבחינת המשק הלאומי.

עמוס הרר (הורביץ) (המערך):

ההתפתחות של שנת 1978 היא תוצאה של השנתיים שקדמו לה.

שרי-החקלאות א. שרון:

בניגוד לך ולאחרים, בנושאים אלה אינני מתייחס לדברים לפי חלוקה מה היה בימי הממשלה הזאת ומה היה בימי ממשלה אחרת, לא היום ולא בעבר. אף פעם לא התעסקתי בזה. אני מציע לא לעסוק בנושא זה. זה אינו חשוב כלל.

עמוס הרר (הורביץ) (המערך):

ההתפתחות לא היתה מעצמה.

שרי-החקלאות א. שרון:

אתה יכול להניע את ידך, לעשות תנועה כזאת ותנועה אחרת, גם אני עושה זאת לפעמים, מתנועות ידיים שום דבר לא קורה, בוודאי לא שום דבר חיובי. אם מעמידים את הנושא באופן כזה מקבלים תשובה כזאת. אפשר להעמיד את הדברים בצורה נכונה ולקבל תשובה נכונה.

עמוס הרר (הורביץ) (המערך):

אתה אומר שבשנת 1978 חלה התפתחות. ההתפתחות

— — —

שרי-החקלאות א. שרון:

אמרתי שבשנת 1978 חלה התפתחות. בשנת 1979 יש המשך של ההתפתחות החיובית, לפחות כפי שהיתה בשנת 1978. איני בא לחלק ציונים. אם אתה רוצים ציונים, אני יכול לחלק ציונים בכל מיני תחומים. הבעיה כרגע אינה של חלוקת ציונים. יש לבחון מה מצב החקלאות. חברי-הכנסת וזאי הציעו הצעה לסדר-היום. הוא השתמש בדברים שאמרתי בוועדה. אמנם לא נהוג למסור כמליאת הכנסת דברים שנאמרו בוועדה אבל הוא חסך לי את אמירת הדברים. אני מודה לו. איני חולק על דברי רים שאמרתי. לא אמרתי את הדברים ביזמת חברי-הכנסת וזאי אלא ביזמתי. אני עוסק בחקלאות ולא בניגוח. אנחנו עוסקים בדבר רציני. אני מציע לא לחשוב מתי זה קרה. אני יכול להראות דברים שקרו ביצוא של השנה ושל השנה החולפת שהם הפתעות של הממשלה הזאת. אבל זה אינו חשוב בעיני. מה חשוב בעיני הוא מצב החקלאות, מבחינת ההתפתחות החקלאות בשלב זה.

לאחרונה הסברתי לא אחת, גם מעל דוכן זה, את דעתי על ההתפתחויות במשק המשפיעות על החקלאות ועל העדר תשובות מספקות בכמה תחומים, בנושאי הפי"ת, תוח, מצב האשראי והתקציב. בכל הנושאים האלה הבעתי את דעתי הן מעל דוכן זה והן בוועדות. נושאים אלה נתבררו לאחרונה פעמים מספר בדיונים שנערכו בוועדת הכספים ובוועדת הכלכלה. לצערי לא בא חלק גדול מנושאים אלה על פתרונו. לכן מה שאני מציע לעשות, נוכח חומרת המצב והתשובות שמעמידים בנק ישראל והאוצר לנושאים אלה, הוא לקיים דיון נוסף בוועדת הכספים או בוועדת הכלכלה. אני מוכן שהדיון יהיה בוועדת הכלכלה. ואני אומר זאת לא כדי לדחות את העניין אלא כדי להדגיש את חריפותו, וחריפותו מוכרת לי היטב.

משה שחל (המערך):

גברתי היושב-ראש, הצעה לסדר: שר החקלאות העליב חבר הכנסת בדבריו בוטים מאוד: "אתה קטן מלעסוק בעניינים אלה". אני מבקש שהיושב-ראש תפנה אל שר החקלאות שיחזור בו מדבריו אלה, ואם לא — שיירשם בפרוטוקול שזאת הפעם השנייה שהוא עושה כזאת.

יוסי שריד (המערך):

אין דבר קל יותר מאשר לומר לשר החקלאות שהוא מגושם, ואינני מתכוון למידות גופו אלא למידות האיני-טלקטואליות שלו. אם נגלוש לסגנון זה לאן נגיע?

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלני:

אינני מקבלת את ההצעה. רשות הדיבור, להצעה אחרת, לחבר-הכנסת משה שמיר.

משה שמיר (בנא"י):

גברתי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להסיר הצעה זו מסדר-היום. לצערי הרב — — —

(קרייאת ביניים)

אם תהיו מוכנים לשמוע — מה שמוטל בספק — תשמעו; אם אינכם מוכנים לשמוע, יש עוד שתי דקות להצבעה, אתם רשאים לעזוב את האולם, ואדבר בתענוג אל אולם ריק.

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. אני חושב שהצעה זו אינה קולעת אל הבעיה האמיתית של מצב החקלאות בישראל. שמענו דיבורים גם מפי המציע וגם מפי השר המשיב, ברובם על נושא הרווחיות של הענף. אמנם שמחתי לשמוע בסוף דברי המציע כמה מלים על ההתיישבות. אבל עיקר ההתרגשות ורוב הדיבורים היו על נושא הרווחיות. בימי ה"בועזים", שלא אהבנום, אמרנו שהם רואים את המולדת בעד נקב הגרוש. אי אפשר לומר זאת על החקלאים המיוצגים בכנסת ולכן אני בטוח שישכימו אתי — — —

יוחזקאל זכאי (המערך):

אתה אינך מבין, אם החקלאות הקיימת תיהרס, איך תפתח חקלאות נוספת?

משה שמיר (בנא"י):

יש לחקלאות בארץ היום, עם כל הישגיה הגדולים והעצומים, יש לה בעיות אחרות, הרבה יותר רציניות. יש בעיה יסודית של כוח אדם, של תמורות אנושיות של חקלאים. העובדה היא שהתפתחותה הגדולה של

בידי מי שצריכים להחזיקו. אני חושב שגם בתחום זה היו הישגים.

אני מודה שיש הרבה נושאים שלא הצלחתי בהם. בעיות החקלאות אינן הבעיות העיקריות במדינת ישראל היום. יש עוד הרבה בעיות במדינה. אבל אני יכול לומר לך, חברי-הכנסת זכאי, ואתה יודע זאת, כי אני נהגתי בניגוד למה שהיה מקובל בעבר: כאשר אני נאבק באוצר עוד לא קרה מקרה שלא הומנתי את נציגי החקלאים. והיחידים היושבים בשקט הם נציגי החקלאים. אולי יש להם רתיעה. אינני יודע מדוע. אבל אתם יודעים את המאבקים שאני עמדת בהם בכל הנושאים שדיברתי עליהם. בכל נושא היה מאבק. אילו החקלאים היו מגלים יותר עקביות אפשר היה להצליח יותר. ואם אני לוקח את הנושא ההרסני של הבשר הקפוא, עמדותי היתה שצריך לכסות את ההפסדים של הבשר הקפוא. החקלאים היו מוכנים ללכת להצעת פשרה. אילמלא כך היינו מסיימים את העניין מוקדם יותר. אני בנושא זה עמדותי, ועמדותי עד הסוף, כפי שאני עומד בלחץ של משקי החוף לבטל את התוספת של 30 אגורות — — —

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):

אתה עמדת על העקרון אבל לגבי הביצוע — — —

שרי-החקלאות א. שרון:

אני עמדותי על העקרון. אם רצית להשקיע עוד כמה מיליונים, בבקשה. את התוצאה היית רואה במקום אחר. את הכספים האלה מישחו צריך להורים. אני עמדותי על עקרון נכון שלא עושים דבר מעוות — — —

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):

לא יכולת להעביר זאת בממשלה.

שרי-החקלאות א. שרון:

עובדה שהעברתי.

יוסי שריד (המערך):

בית-המשפט העביר.

שרי-החקלאות א. שרון:

אתה קטן מלעסוק בעניינים אלה.

חבר-הכנסת הדר (הורביץ), מה שאני רוצה לומר לך הוא דבר פשוט: נאבקתי בנושא זה מאבק קשה מאוד. זו היתה עוולה שאין דוגמתה והצלחתי לגבור עליה. אם אתם הייתם עומדים ולא פוסחים על שתי הסעיפים, לפי דעתי היינו גומרים את העניין יותר מוקדם.

(חבר-הכנסת עמוס הדר (הורביץ) קורא קריאת ביניים.)

בסופו של דבר העניין סודר.

דבר אחד אני יכול לומר: אני אינני זוכר — ויושב ביניכם שר אוצר לשעבר, בעיני שר אוצר מכובד — שרי חקלאות שנאבקו בשרי אוצר כפי שזה היה בתקופה שאני בתפקיד זה. ואינני אומר זאת לשבח.

יוחזקאל זכאי (המערך):

לא היה צורך בכך.

שרי-החקלאות א. שרון:

תאמינו לי, גם אז היה צורך בכך כי אילו היו עושים זאת לא היינו עומדים היום במצבה של מה שאתם קוראים התיישבות צעירה, זו ההתיישבות בת 30 השנה. אבל לא כדאי לעסוק בחשבונות אלה. זה באמת לא חשוב.

היתה זו גישה רצינית לנושא. אבל האופן שבו הועלה הנושא לפנינו היום הוא בלתי רציני, מצומצם וצר אופק. ולבסוף : חקלאות היא מים. בלי מים אין חקלאות. אבל מים אין במדינת ישראל בלי דלק. במצרים יש מים בחמורים, באנטיליות ובעבודת ידיים של פלחים. בישראל אין טיפת מים בלי דלק. עוד 130 יום נעמוד בדין של המתת חסד או החייאת חסד או הנשמת חסד בנושא הדלק שלנו. על כך היו החקלאים צריכים להתריע, על כך שממשלה זו הפקירה ומפקירה את שרידי העצמאות הכלכלית שלנו בנושא הדלק והאגריה ועומדת למסור את מעט הנפט העצמאי שלנו למצרים.

מה ששמענו פה, לצערי, גובע מגישה צרת אופק לנושא, שאינה נוגעת בעניין האמיתי של החקלאות, ואני מציע איפוא להסיר את הנושא מסדר-היום.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלני :

חבר-הכנסת זכאי, האם אתה מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה ?

יחזקאל זכאי (המערך) :

כן.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלני :

אני מעמידה להצבעה זו מול זו את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה או לא לכללה בסדר-היום.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון

בוועדת הכלכלה — רוב

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-

היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה

נתקבלה.

החקלאות הריהי בחלקה בזכות היזמה, המרץ והמסירות של העובדים בה והמבנה החברתי המלוכד שלהם ; אבל בחלק בלתי מבוטל היא תוצאה של עבודה שכירה, עבודה ערבית. העובדה שלא היו שביתות בחקלאות מסתברת על-ידי כך. זהו נושא כאוב ומרכזי. לא שמעתי שמישהו מתכוון לדבר על נושא מרכזי אחר של החקלאות בישראל, נושא ההתיישבות. העובדה שההתיישבות אינה נעשית בקנה המידה הדרוש הריהי גם תוצאה מחסרון בעתודות כוח-אדם וגם מכך שזה כמה שנים אין אנו עוסקים בהתיישבות באותה מידה שעסקנו בה בתחילת שנות המדינה. תחת זאת יש עקירת ישובים מאדמתם — ביניהם כמה מהישובים המשגשגים ביותר בעשור האחרון, ישובי חבל ימית וסיני — יש הפקרת העתודות החקלאיות העצומות בסיני ואתן שיטות חדשות שפותחו שם לחסכון במים או בכוח אדם. יש הפקרה פושעת של אדמת סיני בגלל אשליה של איזה הסכם — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

חבר-הכנסת שמיר, הנושא הוא מצב החקלאות.

משה שמיר (בנא"י) :

יש חיסול עתודות החקלאות בנגב כדי למלא אותו במחנות של צה"ל. אילו היתה נכונות אמת להתריע נגד חיסול עתודות האדמה החקלאית בנגב, היה יחסי להעלאת הנושא אחר. אבל מה שהופגז כאן הוא גישה צרה לנושא, ענייני רווחיות, עופות קפואים, כסף, מחירים — ותו לא.

לעומת זאת הפיכת אדמות חקלאיות בשפלה לאדמות עירוניות כנראה אינה מדאיגה במיוחד. אינני מאשים דווקא את החקלאים שבשמש מדבר חבר-הכנסת זכאי, אנשי מושבים וקיבוצים. אבל יש חקלאים פרטיים ויש המתה והצמאה מכוונת של פרדסים באזור השפלה כדי לקבל את הרשיון להפוך אותם לפארצלציה של שיכונים. אילו היתה נכונות לדבר על כך או על חוק שיאסור הפיכת אדמה חקלאית כלשהי באזור השפלה ויפנה את ההתיישבות העירונית אל ההר, אל מערב השומרון —

1. חילופי גברי בוועדה לביקורת המדינה

הליכוד : בוועדה לביקורת המדינה, במקום חבר-הכנסת רוני מילוא ייכנס חבר-הכנסת חיים קופמן.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלני :

מאחר שאין התנגדות להודעת יושב-ראש ועדת הכנסת אני קובעת שהכנסת אישרה את ההודעה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלני :

רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת) :

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות מטעם סיעת

2. הצעות לסדר-היום

1. ההחלטה לקיים שבתון רכב

להנהיג יום שבתון שבועי לרכב. אני מעלה את הצעתי זו במגמה לבטל את החלטת הממשלה. אולי לא של התח- בורה היה צריך להשיב על כך. כי אם שר הדתות מפני שמכלל ההצעה הזאת נודף ריח דתי מסויים, ואינני מתכוון לדת היהודית אלא דווקא לדת הנוצרית. זרמים מסויימים בדת הנוצרית גורסים כי כל מה שטוב בעיני הקדוש- ברוך-הוא — כואב, וכל מה שכואב — טוב בעיני הקדוש-

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלני :

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום של חברי- הכנסת אבנרי וירושבסקי בנושא : ההחלטה לקיים שבתון רכב. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה החליטה

עניין של מיסוי. יש להטיל מסים יותר כבדים על רכב גדול יחסית ולהוריד את המיסוי בכלל מן הרכב הקטן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה יביך את שר הפנים שרוצח רכב גדול.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אולי נשחרר מכך את שרי הממשלה. הם יוכלו לרכוש את האולדסמובילים שלהם בלי מיסוי ול- השתמש בהם בלי מיסוי. אבל לגבי האוכלוסיה הכללית, אילו היינו מתחילים בהדרגה במעבר לרכב הרבה יותר קטן היינו חוסכים דלק, יותר מאשר נחסוך על-ידי השבתת רכב. וכמובן, מעל לכול ואולי ראשון לכול: אילו היינו הופכים את התחבורה הציבורית ליותר מושכת, ליותר סבילה, ליותר מתקבלת על הדעת; אילו אדם נורמאלי יכול היה להשתמש בתחבורה זו בלי סבל; אילו היתה הממשלה משקיעה את המרץ העצום שלה בדבר קטן ממשי ופרוזאי זה במקום בהכרזות — אני משער שרבים מבעלי המכוניות הפרטיות היו מעדיפים את השימוש ברכב ציבורי, ולפחות לדרכים מסוימים, כדי להגיע לעבודה, בכל אלה הממשלה אינה עוסקת כלל. אבל יותר נוח ויותר פשוט הוא לעשות צעד דראמאטי חד פעמי — שבתון רכב.

גברתי היושבת-ראש, אני טוען שהצעד המוצע לא יביא לשום חסכון משמעותי, אם בכלל. אומר דבר שכבר הוזכר מעל הדוכן הזה: בשנת 1953 הנהיג שר-התחבורה דאז, דוד פנקס, שבתון רכב בעיקר מטעמי דת גלויים, כדי למנוע תחבורה בשבת. אותו שבתון בוטל. ביקשתי את כבוד השר ואני ממשיך לבקש את המספרים. האם נערך מחקר שבדק כמה דלק נחסך או? אבל למה לנו להפליג לעידן רחוק? לא מומן, בעקבות מלחמת יום הכיפורים, הנהיג שר-התחבורה שמעון פרס בתרועות חוצצרה — אני זוכר את האווירה החגיגית — יום שבתון שבועי. יום השבתון בוטל. אז לא נאמר וגם עכשיו לא נאמר כמה דלק נחסך או, אם בכלל. אני טוען, גברתי היושבת-ראש, ששום דלק לא נחסך למעשה. הסטאטיסטיקה עושה דברים פשוטים: לוקחים את כמות הדלק השבועית, מנכים צריכה של יום ואומרים שווה החסכון הצפוי. אבל לא דוברים ולא יער. עם ישראל הוא עם חכם שלמד במשך הרבה מאות שנים איך להסתדר עם גזירות השלטון ואיך לעקוף אותן. הוא יעשה זאת בכשרון רב גם הפעם. השעירים יקנו מכונית שנייה; הפחות עשירים ישכרו רכב וזה יעלה הרבה מאוד כסף, לא יחסוך בדלק אך יכניס רווחים למשכירים; הדתיים ממילא אינם נוסעים בשבת ויום השבתון השבועי שלהם לא יביא אפילו לחסכון של טיפת דלק אחת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לא, אבל זה יביא להם שמחה לאיד.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה יביא להם שמחה לאיד כי הם מקווים שגם אחרים, אלה שמשתמשים במכוניות לצרכי עבודה, יצטרכו לקבוע מאונס יום אחד של שבתון בשבוע וכאשר תעמוד בפניהם הברירה יום עבודה או יום שבת הם יבחרו — כך חושבים הדתיים — בשבת. אגב, אני לא חושב כך. פשוט יסעו באותו יום בשבוע ברכב מסחרי.

נר יעקבי (המערך):

אין שמחה גדולה יותר בישראל משמחת לאיד.

ברוך-הוא. ועצם העובדה שמעשה כלשהו איננו נעים וכואב היא סימן שהוא טוב. להצעה הזאת יש מיסטיפי- קאציה אידיאולוגית שבאה במקום הגימוקים הראציו- נאליים. וכאשר מומחים הוכיחו לשר התחבורה שאין ערך בהצעה זו, שאין בה תועלת — — —

שלמה יעקב גרום (אגודת ישראל):
איזה מומחים?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מומחים שדעותיהם התפרסמו בכלי התקשורת. — — — התשובה הניצחת של דוברי הממשלה היתה: אולי התועלת היא מזערית אבל השבתת הרכב היא דבר חינוכי, היא באה ליצור אווירה מסוימת במדינה. אינני יודע אם שר התחבורה אחראי לחינוך, אם הוא אחראי ליצירת אווירה. נדמה לי שתפקידו של שר התחבורה הוא לטפל בתחבורה.

גברתי היושבת-ראש, אני טוען שהמעשה משמש אליבי לאי נקיטת אמצעים לחסכון בדלק, שהוא לא יביא כל תועלת ושהוא מזיק.

לגבי הטענה הראשונה: בראשית היתה ההכרזה. אולי זה בכלל העקרון של ממשלת הליכוד ושל המפלגה השלטת בליכוד. בראשית היתה ההכרזה. אחרי שיש הכרזה בומבאסטית, דראמאטית, מתחילים לחשוב למה זה בעצם טוב. אני טוען, אדוני שר התחבורה, שכל ההצעות הרציניות והאחריות שהועלו לחסכון בדלק נפסלו מטעם זה או אחר ותחתן באה הצעה בלתי רצינית זו. הוצע להנהיג שעון קיץ, חברת-הכנסת אלוני פעלה רבות בעניין זה. ועדה של הכנסת קבעה פה אחד שזה צעד חשוב וחיוני לחסכון בדלק, בחשמל, שלא לדבר על התועלת לגבי פריון העבודה, בריאות האוכלוסיה ועוד, תועלת שנקבעה על-ידי המכון לפריון העבודה. אדוני שר התחבורה, כמה היה נחשף על-ידי הקדמת שעון הקיץ בהשוואה להצעה שאנחנו מדברים בה היום? ההצעה לא נתקבלה מטעמים דתיים. משום מה זה מפריע לציבור הדתי. מזה שנים רבות מוצעת הצעה אחרת, שהחסכון שהיא תביא בדלק הוא אדיר, והיא להנהיג תחבורה ציבורית בשבתות. רבבות כלי רכב פרטיים מופעלים בשבת מאונס מפני שהאוכלוסיה אינה יכולה להגיע בדרך אחרת אל שפת הים ואתרי הנופש האחרים. אילו היתה תחבורה ציבורית סדירה לשפת הים בשבתות, כפי שהיא קיימת ביום המנוחה השבועי בכל רחבי העולם, כי או היה נחסך יותר דלק מכפי שההצעה שלפנינו אמורה לחסוך. יש הפתרון של שימוש באנרגיה של השמש. נכון אמרו שר התחבורה ושר האנרגיה בשבוע שעבר שפיתוח אנרגיה סולארית בקנה מידה גדול זה עניין כביר שמחייב השקעה של מיליארדים רבים. אך הם הוסיפו: כיצד אהם עוסקים בזה? ומי אנחנו שגרים את ראשנו בסוגיה זו? השימוש באנרגיה סולארית נכון לפתרון בעיות העולם אבל כאשר אנחנו מדברים על חסכון דלק במדינת ישראל, האם נעשה הכול כדי להשיג תמש באנרגיה סולארית? אני טוען שלא. אין זה נוגע לשר התחבורה אלא לשר האנרגיה ונאמר לו את זה בדיון על משרדו אבל אני טוען שאם הממשלה היתה משקיעה במיתוח אנרגיה סולארית אותו להט שהיא משקיעה בהצעת סרק זו היינו חוסכים יותר. יש גם העניין של שימוש במכוניות קטנות. אפשר להעביר את משק הרכב הפרטי לשימוש במכוניות קטנות. במידה רבה זה

אורי אבנרי (מחנה שלי):

נכון, זו בכלל תכונה אנושית מאוד יסודית. יש אומרים: כל שמחה אנושית מקורה בשמחה לאיד; ואולי עם ישראל, מבחינה זו, אינו נבדל מעמים אחרים.

אחרים ישתמשו במוניות, וקילומטר במונית לא יעלה פחות מקילומטר במכונית פרטית, אולי יותר כי המוניות הן בדרך כלל יותר גדולות. אינני יודע אם השר מתכוון להטיל את יום השבתון גם על רכב מסחרי. אם לא, אנשים פשוט יסעו באותו יום בשבוע ברכב מסחרי.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שאחרי שנה — אם זה יחזיק מעמד שנה — או אחרי חודש יתברר שלא היה חסכון כלל ואילו הנזק היה רב, גברתי היושבת-ראש. אפשר לומר מבחינה תיאורטית כי בחברה תעשייתית מודרנית אין מפיקים תועלת מאי השימוש בציד קיים. צו יסודי של יעילות הוא שימוש בציד כמה שאפשר יותר. יעילות של מפעל, יעילות של תעשייה, נמדדות בניצול המירבי של הציד. פה מונהגת תורה חדשה: כל שישתמשו פחות בציד הקיים — ציד העולה בכסף רב ושוב מושקע המטבע הוזר היקר של המדינה — כך יותר טוב. זה מוזר. מה הנזקים העיקריים שייגרמו? גברתי היושבת-ראש, אדוני שר התחבורה, יש לנו בארץ בעיה נוראה של העדרויות מן העבודה. אני סבור שאתה, אדוני השר, מנהיג שבוע עבודה של חמישה ימים, באשר כל האנשים שצמודים לרכב או שהרכב צמוד אליהם לצרכי עבודה פשוט יקבעו לעצמם יום של שבתון, לא שבתון רכב אלא יום שבתון לאדם שברכב. במקצועות רבים שבוע העבודה פשוט יצטמצם לחמישה ימים. אני אמנם בעד שבוע עבודה של חמישה ימים אך לא בדרך זו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

גם בכנסת?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

בומה שביט ואחרים אמרו: קודם כול נעשה יום עבודה אחד בשבוע ואחר כך נגיע לאט לאט לחמישה ימים. אבל ברצינות, אנחנו נגביר בדרך זו את מכת ההעדרויות כי אנשים שיתקשו לבוא לעבודה משום שלא ירצו להשתמש בתחבורה הציבורית העמוסה ממילא לעייפה, אנשים שגרים מחוץ לעיר, בפרברים, לא יכלו ביום זה לעבודה אלא יעסקו בסידורים אחרים. שנית, אינני מאמין שהתחבורה הציבורית מסוגלת לקלוט את הנוסעים הנוספים, ששר התחבורה מקווה שייתוספו אליה. שר התחבורה רוצה להשביט את הרכב, הוא אינו רוצה שאנשים לא יגיעו לעבודה ולכן הוא מצפה שהם ישתמשו בתחבורה הציבורית. האם מסוגלת התחבורה הציבורית לקלוט אותם? מסופקני. אני חושב שהדבר יביא לשיבוש שים ניכרים במהלך חיינו, לשיבושים ניכרים בתהליכי המשק. אם השבתון יחול על רכב מסחרי הוא יפגע במשק. בתהליכי המשק; אם הוא לא יחול על רכב המסווג רשמית כרכב מסחרי הוא יחול בכל זאת על רכב פרטי שבמידה רבה מאוד משמש לצרכי המשק כי חלק ניכר מעבודת המשק מבוצעת ברכב המסווג כרכב פרטי. אני חושב שהדבר הזה יטיב על חותמתו על המראל של הציבור, יוסיף להרגשת אי החשק השוררת במדינה ממילא, ועל אחת כמה וכמה מאז הגיע הליכוד לשלטון. אני חושב שהדבר הזה יגביר את הרגשת המועקה

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

הליכוד הגיע לממשלה, לשלטון הוא עוד לא הגיע.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

למה שקרוי "שלטון" בתקופת הליכוד, אם כי יש לי ספק גדול אם קיים שלטון. אולי יש ממשלה אבל אין שלטון. אולי יש ממשל אבל אין שלטון. גברתי היושבת-ראש, ראש הממשלה — שאני, אגב, מאחל לו החלמה — כאשר עלה לממשלה ולא לשלטון אמר שהוא בא להיטיב עם העם. ההצעה הזאת מגשימה את ההיפך.

הי"ר ש. ארבל-אילמולינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי, להציג עה לסדר-היום באותו נושא.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בעצם הייתי יכול להיות רגוע לאחר ששמעתי שהממשלה קיבלה החלטה על שבתון רכב כי כמו כל ההחלטות בוודאי גם זו לא תתבצע. ייתכן שהייתי צריך להיות שקט שהדבר הזה שמאיימים בו עלינו לא יקרה כמו שרוב החלטות ממשלת ישראל אינן מתבצעות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

דווקא כל מה שפוגע באזרח מתבצע לא רע.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

אבל אני מוכרח לציין שאנו רואים כאן לפנינו תופעה מעניינת: שלטון כושל, כשאנחנו יודע מה לעשות, כשאנחנו יודע כיצד להתמודד עם בעיה, הוא תמיד אוסר משהו או מחוקק חוק; ודבר זה מתגשם עכשיו לנגד עינינו בצורה ברורה ביותר.

אני ביקשתי מממחנה התחבורה לבדוק מהו אחוז החסכון באנרגיה הנגרם על-ידי יום שבתון רכב, וקיבלתי כתשובה את המספר המדהים של 0.3%. בשביל 0.3% יוכנס עכשיו הסדר אשר יחייב להעמיד על הרגליים את משטרת ישראל, את הפקידות במשרד התחבורה, במשרד הרישוי ובמקומות אחרים, ואלה יצטרכו להשגיח שהי הוראה האומללה הזאת אכן תבוצע. המשטרה כבר הודיעה, בראיונות שקראתי עם מפכ"ל המשטרה ועם גורמים אחרים, שאין לה כוח אדם להתמודד עם בעיה זו ושהיא לא תוכל לעמוד בה. אני מבין שעכשיו, במקום להשתמש בכוח המשטרה הדל שיש לנו כדי להילחם בתאונות הדרכים שכידוע בהן אנו משופעים לצערי הרב, במקום להילחם בקטל בדרכים, תצטרך משטרת ישראל לעסוק בתפיסת עברייני ההוראה הזאת והיא תעשה זאת באותו כוח מועט שעומד לרשותה.

יכולה גם להיות אפשרות שהדבר לא יופעל ולא יבוצע ואז ילמד הציבור שוב שיש הוראה שהוצאה על-ידי הממשלה ושלא נוהגים לפיה. לכן אני חושב שהוראה זו שרוצים להכתוב לנו עכשיו, לא רק שהיא לא תשפיע לחיוב מבחינה פסיכולוגית על החסכון אלא היא תנחית מכה נוספת על הידיעה הכללית של הציבור שיש הוראה ואין חיים על פיה ואפשר גם אחרת. ספרי החוקים שלנו והוראות הביצוע של הממשלה מלאים בדברים האלה, כלומר שמצאיות הוראה ואחר כך מתעלמים ממנה.

אם הממשלה באמת חושבת שבדרך זו היא תעודד את הציבור לחסוך אין היא אלא טועה. בנוסף לדברים שאמר פה חבר-הכנסת אבנרי אני יכול להגיד דבר

שאמר חבר-הכנסת אבנרי — יקנו מכונית שנייה, ישכרו מכונית לימי השבתון או ימצאו פאסטטים אחרים — אלא מפני שוהלי פשוט גורמה שהציבור אינו יכול לעמוד בה ולא ירצה לעמוד בה. השלטון יעמוד איתו. וכל זה ידוע מראש ובכל זאת הולכים להחליט על הדבר הזה. מזה אני פוחד עוד יותר מאשר מעצם ההוראה; מזה שהולכים לעשות זאת מתוך ידיעה מראש שזה דבר רע שלא יתרום דבר. הולכים להנהיג את שבתון הרכב ולהגיד: עשינו משהו. אני חושב שאנו נוהגים כך בסקטורים רבים של חיינו. אנו רואים את הגישה ההצהרתית לנושאים השונים. אין לנו מדיניות אבל יש לנו הצהרות. התוצאה תהיה שהציבור יתרגל לראות בכל החלטת ממשלה, ולאחר מכן גם בחוק או בתקנה, פשוט רע שצריך ללמוד איך לחיות אתו ולעקוף אותו. ידעו שהחלטה כזאת היא גזירה כמו צווי הריסה שאין מקיימים אותם וכמו אלף ואחת גזירות אחרות שפשוט אינן מיוקת.

לכן אני מציע שדבר זה יידון. אני חושב שלפני ששר התחבורה ינהיג דבר כזה צריך שיהיה דיון רציני, מפני שגם ועדת הכלכלה כבר הביעה את דעתה השלילית בדיון. המומחים שפירסמו את דעתם על כך הביעו התנגדות. גם המשרה מתנגדת לכך. בשבת, לפני עשרה ימים, שמעתי בחידושי שחוגים בכירים ביותר באוצר אינם מאמינים בכל הדבר הזה אך משום שהם רוצים לתמוך במאמציו של שר התחבורה ושל שר האנרגיה אין הם מתנגדים לו. כך הרגשתי איך הממשלה מלוכדת במדיניות ברורה וחד-משמעית בעניין זה. לכן לפני שאתה מביא גזירה שאינה גזירת אלא חוקת, וחוקת בקשר לחוק ולא בביוזו אנרגיה; לפני שאתה הולך להנהיג הוראה שלא תוסיף לך כבוד ולא תחסוך באנרגיה — אני מציע שיקויים דיון רציני על נושא זה ונחליט אם ללכת בדרך זו או לעשות משהו הרבה יותר יסודי, לא שבתון רכב אלא חסכון באנרגיה באמצעים אחרים.

הי"צ מ.ל. מרון:

אבקש את שר התחבורה להשיב לשתי ההצעות לסדר-היום.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שבועיים הסתברתי מעל במה זו במלים פשוטות ובמעשים, לא בדראמה ולא באתיקה אלא בעובדות, את הסיבות להחלטת ועדת השרים לקיים יום שבתון רכב שבועי, ולכן יורשה לי לצטט את אשר אמרתי מעל במה זו לפני שבועיים. וכך אמרתי: "ביום ראשון השבוע" — את זה אמרתי אז — "הטילה ועדת השרים לענייני כלכלה פה אחד על שרי הפנים והתחבורה להתקין תקנות כדי להשביט שימוש ברכב הפרטי יום אחד בשבוע. התכנית לביצוע ההחלטה קיימת במשרד, ואני מקווה כי כעבור חודשים תיכנס לתקפה. נחסוך בדרך זו — אני מציע לחברי הכנסת להאזין היטב למספרים — לפחות 8 מיליון דולר לשנה בייבוא דלק במחירים של היום ו-6 מיליון דולר בצריכת חלקי חילוף, אף זה מרכיב דולרי. כן נשיג הקטנה של 8% עד 10% במספר תאונות הדרכים". הוספתי ואמרתי: "קראתי ב'מעריב' ב'היום' — אמרתי זאת אז — 'על הרגע שיצא עלי מצד עתונאים וכלכלנים'. והיום הוסיף עליהם חבר-הכנסת אורי אבנרי גם מומחים. 'מה הם נימוקיהם', שאלתי. 'הם הועלו על הנניר, הנניר סובל כל דבר ואינו זועק, כמוכן. אני מתייחס לאותם

אחד: רוב האנשים שידביקו את התווית של יום השבתון על מכוניותיהם יגידו: בזה יצאנו יד יחובה החסכון, הנה אנו חוסכים, מיותרים על יום נסיעה; לא תהיה להם שום מוטיבציה נוספת לחסוך דלק כי הם כבר תרמו את תרומתם הרשמית, הפורמאלית, על-ידי שקר מוסכם ולא כחלק ממדיניות כללית.

אני חושב שזה אנטי-פסיכולוגי, אנטי-מוסרי ואנטי-חינוכי. אני הייתי מבין אילו הממשלה הייתה באה בתכנית יסודית ומקיפה על חסכון בדלק והייתה מציעה דברים שכבר הוצעו וגם הוזכרו כאן, כמו שינוי השעון, כמו ניצול יותר גדול של אנרגיית השמש ועוד דברים רבים אחרים. אבל בזה לא עוסקים וגם לא עוסקים בדבר שגם הוא הוזכר כבר, בנסיגות להתמודד עם בעיות התחבורה הציבורית ובצורך להפכה למשהו שיהיה באמת ציבורי. אני חושב שאתה, אדוני השר, ואולי חלק גדול מחברי ועמיתי בכנסת אינם יודעים שהתחבורה הציבורית היא יותר עניני ציבורי מאשר שירות לאזרחי מדינת ישראל שאין להם כלי רכב. ועכשיו רוצים עוד לקחת את המערכת של השירות הזה, של התחבורה הציבורית המתמוטטת מעומס, ולהוסיף עליה עוד שביעית של האוכלוסיה, דבר שיביא להתמוטטות כללית של המערכת הזאת. יתירה מזאת: גם כיום, אדוני שר התחבורה, קשה מאוד להשתמש בתחבורה הציבורית. אם אתה היית מתנהג פעם מעיסוקיך ומנסה במוך שבועיים לחיות בתל-אביב כאזרח מן השורה שאין לו מכונית והוא חייב להשתמש בתחבורה הציבורית, והיית צריך ללכת רבע שעה לתחנה ורבע שעה מהתחנה ולחכות רבע שעה בתחנה, אולי היית מבין באיזו מצוקה נמצאת תחבורה זו. אילו הממשלה הייתה מקבלת על עצמה להתמודד עם בעיה זו, אולי יחד עם הרשויות המקומיות, בעיקר בערים הגדולות, ועם אותה הרשות של התחבורה הציבורית, כך שאפשר יהיה להשתמש במכשיר זה כראוי, היינו חוסכים דלק במידה רצינית ביותר ואולי היינו מוכנים בכלל בציבור גורמה של "הצנע לכת" שאינה קיימת היום. באופן כללי אני חושב שהתחבורה הציבורית בארץ — אולי חוץ מרכבת תל-אביב-ירושלים שהיא אחד הכלים המשוכללים והראויים לשימוש — כלל איננה ראויה להיקרא תחבורה ציבורית. אם היו עוסקים ומטפלים בבעיה זו באופן יסודי היו חוסכים כמויות אדירות של אנרגיה, כמויות שלא ניתן לחסוך על-ידי המעשה המגוחך הזה של שבתון הרכב.

כל מומחה שאני שאלתי השיב לי אותה תשובה: ברור שאין ליום שבתון הרכב שבועי כל ערך אבל כנראה כל שר תחבורה חייב לעבור זאת פעם אחת בחייו; הוא צריך להנהיג את שבתון הרכב ואחר כך הוא ממילא מבטל אותו, מלבד אולי שר-התחבורה הקודם, מאיר עמית, שפשוט לא הספיק לעמוד בפני בעיה זו. אני מציע לשר התחבורה להיות שונה משרי התחבורה שקדמו לו ולוותר מראש על הדבר הזה שיש בו אחיזת עיניים, תחליף למדיניות, ולא חסכון של ממש.

אני רואה בזה גם בעיה החורגת מעבר לבעיה של תחבורה או חסכון באנרגיה. התהליך הזה של יצירת נורמות חוקיות שידוע מראש כי אי אפשר לבצען וקובעים אותן מכיוון שאין משהו טוב יותר או שלא מוכנים להתמודד עם הבעיה בצורה ממשלתית הוא בעיה אמיתית. אומרים: הנה אנו מנהיגים חסכון בשעה שידוע ואפשר ללמוד גם מ-30 שנות נסיון במדינה שדבר זה לא הצליח ולא יצליח וזאת לא מפני שהיהודים יחפשו תחבולות, כפי

להביא בפני הבית כמה גקורות מתכנית המלחמה של נשיא ארצות-הברית: א. ארצות-הברית לא תצרוך לעולם נפט מיובא בכמות שתעלה על זו שיובאה בשנת 1977; ב. עד לשנת 1989 תגיע ארצות-הברית לחסכון של 640,000 טונה דלק ליום — כעשירית מצריכתנו השנתית — וכבר בימים אלה ייקבעו מכסות יבוא לשנת 1979 ו-1980; ג. תהיה חקיקה — אני חוזר: חקיקה — שתחייב חברות ומפעלים להקטין את צריכת הנפט שלהם ב-50% במשך עשר השנים הבאות ולעבור לפחם וסוגי דלק אחרים; ד. תבוצע תכנית לשימור אנרגיה שתדרוש מן האמריקנים — חברי-הכנסת וירשובסקי, הקשב — להקטין את צריכת הדלק שלהם, להשתמש בתחבורה ציבורית ולצמצם את החימום ואת מיוזג האוויר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
להם יש תחבורה ציבורית.

שר-התחבורה ח. לנדאו:
אילו הצענו לך, חברי-הכנסת וירשובסקי, שתצמצם את מיוזג האוויר שלך ואת החימום שלך על-פי חקיקה הייתי רואה את הבאריקאדות שהיית עולה עליה פה. היית מטפס, כאן על קירות ולא רק על סולמות. אבל חכה עוד ותשמע, חכה, אני מתחיל. אני מציע לך שתשמע.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מזמין אותך אלי הביתה, אדוני השר. אין לי מזוג, אין לי מכונית.

שר-התחבורה ח. לנדאו:
היית מדבר על אלה שיש להם, היית מדבר בשם מזי הרעב שיש להם, בשם "שינוי" היית מדבר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מדבר בשם השכבה שכמוני אין לה מכונית ואין לה מזוג.

שר-התחבורה ח. לנדאו:
אתה מייצג בדיוק שכבה זו בכנסת. בדיוק אותה אתה מייצג כאן. חברי הכנסת, אתם תתמכו בכל דבר שהם מציעים.

חברי הכנסת, הנה תכנית נועזת המטילה צימצומים רציניים ביותר על האזרח האמריקני אשר יצטרך לשנות את הרגליו מבחינת צריכת האנרגיה, דבר אשר יפגע ברווחתו ובנוחיות חייו. חברי הכנסת, כזאת עומד להיות באמריקה, הארץ העשירה ביותר בעולם, המפיקה הגדולה ביותר בעולם של דלק, אשר אנגנה חיה לא על מגביות ולא על מענקים אלא אוזחיה חיים מפרי עמלם וייצורם הם. ואילו כאן — מקהלה מוזרה של אנשי Carpe diem, בחינת אכול ושתה והנע גלגלית להנאתך ללא מצרים. והמדובר בעם שאין לו נפט משלו ואורחיו אינם מייצרים את רמת חייהם אלא נמכמים מן החוץ; ואלה דווקא תובעים בראש חוצות כי לא תיפגע חיללה נוחותם הקשורה בצריכת דלק. תמהני על שחברי הכנסת טרם הבינו את האבסורד שבדבריהם. אילמלא עשינו את אשר אנו עושים — למען הסוך בצריכת דלק, ובתוך כך יום השבתון השבועי — איך יכולנו להסביר לעולם, את קלות הדעת וחוסר הרצינות שלנו, וכל זאת מבלי להתייחס לחסכון במטבע זר הכרוך בכך?

אדוני היושב-ראש, יורשה לי לחזור ולציין את החסכון בדלק שיהיה בגלל יום השבתון. אמרתי כי

נימוקים שהועלו בעתון 'מערב' היום" — את זה אמרתי או — ואני רוצה להתייחס לכלכלנים, וכל הכבוד להם, שהעלו את נימוקיהם. אם כן, הם מדברים על חסכון של 0.8% בצריכת הדלק הכוללת. חברי הכנסת, אני הבאתי בחשבון חסכון קטן מזה, 0.5% נטו שבנטו. ייתכן שהוא יהיה 0.8% ואז כמובן החסכון יהיה לא של 8 מיליון דולר לשנה אלא של 12 מיליון דולר לשנה. זה במחירי הדלק של היום, רבועי, ואין להניח כי מחירי הדלק לא יעלו השנה ובשנה הבאה. אני ממשיך לצטט ממה שאמרתי לפני שבועיים: "משום מה מתעלמים כלכלנים אלה ואישי ציבור אלה, אינני יודע מי הם, אנונימיים לחלוטין, מהחסכון בחלקי חילוף בכלל. זה לא קיים אצלם אף אם הוא מרכיב דולרי ואף אם הוא חוסך לנו 6 מיליון דולר לשנה במחירים של היום. חסכון של 14 או 16 מיליון דולר לשנה הוא, כנראה, בעיניהם דבר קל שבקלים. אני חייב לומר שטרם שמעתי מפיהם על דרכי פעולה של עצמם שבהן יחסכו עשירית מסכום זה בדולרים, עם כל הכבוד להם. עוד טענה בפיהם" — אמרתי ואת לפני שבועיים מעל במה זו — "כי אין לישראל בעיה של אספקת דלק. יש לנו בשפע. הדבר תמוה בעיני. אולי יגלו לנו את מקורות אספקת הדלק שלרשותם ונוכל להשתמש בהם על נקלה. ארצות-הברית, המפיקה הגדולה בעולם של דלק, וארצות אירופה מודא-גות ביותר לגבי מקורות אספקת הדלק ואילו הכלכלנים האנונימיים שלנו פתרו לנו את בעיית האספקה כהבל פיהם." "אשר לתאונות הרכבים שלדבריהם מספרן לא יפחת ירשו לי להצביע על חוסר ידע. יקחו עפרון וגיייר ויערכו חשבון אריתמטי פשוט, לא אלגברה, לא דיפרנציאלים ולא אינטגרלים, חשבון אריתמטי פשוט, ואז ימצאו את התשובה. אשר לצפייתם כי בגלל התנגדות גורמים רבים בציבור אין בטחון ששבתון הרכב יצא לפועל לבסוף אני רוצה לומר כי תקוותם ושמתם מוקדמות עדיין. ולסיום הערתי בנושא שבתון הרכב אני רוצה לומר בכל הכנות ובכל הרצינות ועם כל החומרה שיש באמירתו זו עכשיו" — לפני שבועיים אמרתי זאת כאן ואני חוזר על כך: "התגובות שהושמעו סביב שבתון הרכב מוכיחות לי שוב כי רבים וטובים חיים עדיין בגן עדן של שוטים וככל שנתרפא מכך ובהקדם, האמינו לי, ייטב לנו."

(חברת-הכנסת שולמית אלוני קוראת קריאת ביניים.)
סוף ציטוט.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
של מי?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

של עצמי מתוך מה שאמרתי כאן לפני שבועיים.
(חברי-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת ביניים.)

לא ציטטתי את ההיסטוריון הידוע מאיר פעיל. חברי הכנסת, התקיים ויכוח לאחר דברי והועלו נימוקים שנכנע מצד רבים מספסלי הבית ובכל זאת מועלית היום שוב השאלה. מה חידשו היום לעומת מה שאמר לפני שבועיים? — סהדי במרומים, לא מצאתי אף לא מלה אחת. אולם בינתיים נשא נשיא ארצות-הברית נאום לאומה האמריקנית ובו הכריז מלחמה על משבר האנרגיה ותבע שזעם האמריקני יתגייס למאבק ויציל את ארצו מסחיטה ומהתפוררות. "צווארה של אמריקה מתוח מעבר לגדר ואופ"ק מחזיק בסכין" — כך תיאר את מצב אמריקה בתחום האנרגיה. חשוב

נחסוך נטו 0.5% מצריכת הדלק השנתית. זהו נטו נמוך. המומחה של חבר-הכנסת וירשובסקי, מומחה פרטי, לדעת מפוקפק מאוד, אומר כי נחסוך רק 0.3%. המומחה של הוא מפוקפק מאוד.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):
המומחה שלי משמש גם כיועץ שלך.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

יש לי מומחים רבים ומצדדים שונים, במשרד ומוחצה לו. אני הגעתי לנמוך שבנמוך ואגיד לך מייד הערכות אחרות. אבל לפי חסכון זה של 0.5% נטו המגיע היום — לא לפי מחירי ספוט ברוטרדם אלא לפי מחירים שבהם אנו משיגים דלק — החסכון מגיע 9.5% מיליון דולר בשנה. לפי חישובו של חבר-הכנסת גד יעקבי, שאמר כי נחסוך אחוז אחד — ואמר את זה בפומבי — נגיע לחסכון של 19 מיליון דולר לשנה בדלק. על זה יש להוסיף עוד 6 מיליון דולר חסכון בחלקי חילוף, כפי שצינתי, כל זה במחירים של היום. על כך יש עוד להוסיף את מה שלא ציינתי בדברי מן הבמה הזאת לפני שבועיים, את החסכון למשק הלאומי בגלל צימצום תאונות הדרכים ב-8% לערך, ושוב לקחתי מספר נמוך, מספר קונסרבטיבי מאוד, המדובר הוא בחסכון של כחצי מיליארד לירות לשנה למשק הלאומי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אבל אנחנו טוענים שלא יהיה שום חסכון, לא בתאור נות ולא בדלק.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

אשיב לך על כך. אתה צריך לזה מומחה סולארי. רק מן השמש תצטרך להוריד אותו. על הארץ הוא לצערי אינו קיים. אילו היה קיים הייתי משתמש בו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אתה צריך להוכיח את המספרים שצינתי. תאמר לנו איך אתה מגיע למספר של 0.5%.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

יש בחסכון הזה של חצי מיליארד לירות שהוכרתי לא רק אספקט כספי. יש בכך הצלה של חיי אדם, הקטנה במספר הנכים והפצועים, חסכון בהוצאות הריפוי בבת-החולים ובסבל לא יתואר של משפחות נפגעים. וגם זאת עלינו לדעת בבואנו לדון בחסכון הממשי של יום השבתון ברכב פרטי.

חברי הכנסת, עכשיו לטענות המושמעות בקרב חברי הכנסת ובעתונות. הושמעה הטענה: לא צריך שבתון רכב, נחסוך בדרך אחרת, כמו שיפור התחבורה הציבורית. חברי הכנסת, עמדתי על כך בהצאתי לפני שבועיים מעל בימת הכנסת וארשה לעצמי להזכיר את הדברים לאלה אשר לא שמעו או לא רצו לשמוע. אתה ביניהם, חבר-הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):
הקשבתי לך קשב רב.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

חזרת היום על דבריי כאילו לא שמעת. אמרתי את הדברים ללא כל קשר עם נושא שבתון הרכב. כדי שלא תוכל לטעון שלא שמעת אזכיר לך היום בקיצור את מה שאמרתי ללא קשר עם שבתון הרכב אודות חשיבותה של התחבורה הציבורית ועל דרכי הסתרון של בעיותיה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):
בהחלט הקשבתי.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

תקשיב פעם נוספת, זה לא זיוק לך. תרשו לי — דבר לא נאה אולי — לצטט את דברי אני. כך אמרתי לפני שבועיים מן הבמה הזאת בקשר לתחבורה הציבורית: "התחבורה הציבורית שלנו אינה נותנת שירות טוב". פירטתי את הסיבות לכך. אני ממשיך לצטט: "איך ניתן להתגבר על הקשיים? אנסה לציין דרכים מספר: א. בקרוב תופעל תכנית ההצטיידות של אוטובוסים עבור 'אגד' ו'דן', שעליה כבר הוחלט. במשך חמש שנים ייתוספו לאגד 2,500 אוטובוסים, מהם בשנתיים הקרובות 400 אוטובוסים המתוכננים במיוחד לשירות העירוני, 465 אוטובוסים רב-תכליתיים לשירות עירוני ופריפריאלי ו-200 אוטובוסים לשירות בין-עירוני. ל'דן' ייתוספו 750 אוטובוסים אשר חלק מהם כבר נוסע בדרכים. האוטובוסים החדשים יהיו נוחים. עוד אנו מחפשים פתרון לבעיית מיווג האוויר באוטובוסים העירוניים — אני מקווה שכבר מצאנו אותו — שלא קל למצוא אותו נוכח העובדה כי התחנות קרובות ודלחות האוטובוסים רחבות. אם לא נמצא פתרון למיווג האוויר — אני חוזר ואומר שאני מקווה שכבר מצאנו אותו — נחפש דרך לאיזורור שיקל על החום. המדובר עתה בהשקעה בהצטיידות אוטובוסים בשיעור של כ-10 מיליארד לירות; ב. נחפש אפשרות להוספת נתיבים מיוחדים לתחבורה ציבורית בכבישים הקיימים בערים ובעיקר בקטעים העמוסים; ג. נשקוד על האפשרות של השגת גמישות בשעות ההתחלה והסיום של העבודה במפעלים, במוסדות, בחנויות ובמשרדים כדי לפזר את עומס התחבורה בשעות השיא על פני פרק זמן ארוך יותר; ד. נבדוק אפשרות יישום של שיטת תחבורה ציבורית הנקראת בעולם 'תחבורה בתעריף מיוחד' בעיקר בקווים מטרופוליטאניים, המאורגנת למגוונים בשעות קבועות, ואשר עולה כמובן יותר בזול. זה אולי אחד האמצעים כדי לצמצם את השימוש ברכב פרטי לעבודה וממנה, כמובן בתנאי שתחבורה ציבורית זו תהיה נוחה ומהירה יותר מזאת דהיום; ה. נבדוק האומנם ניתן לשכנע ולארגן את בעלי הרכב הפרטי למה שקרוי הסעה מקובצת, 'קאר פולינג' בלע"ז, כאשר כמה בעלי רכב פרטי הנגרים בשכונות וגוסעים לאותו חול עבודה ישתמשו ב'פול' של רכבם. כל יום או כל יומיים או שבוע יסע רכב אחד במקום שלושה או ארבעה כלי רכב וישרת את היתר". הוספתי ואמרתי: "אם אמנם יבינו האנשים כי יש לחסוך בדלק ובכסף ולצמצם את תאונות דרכים הם ידרשו מידע כדי לדעת מי ומי בסביבתם יש לו רכב ויוכלו לקבלו. אין לאלץ בנדון אף אחד... אולי נוכח מחירי הדלק הגבוהים ישתנה עכשיו משהו לטובה".

אדוני היושב-ראש, קראתי כי מי שהיה שר התחבורה עד יוני 1977 הציע במקום שבתון הרכב שיפור בתחבורה ציבורית שימשוך משתמשים ברכב פרטי. אבל נימוק זה חדש לגמרי בפיו של חבר-הכנסת יעקבי. לפני כן השתמש נגד שבתון הרכב בנימוק הפוך; הוא אמר שהדבר יאלץ בעלי רכב פרטי להשתמש בתחבורה ציבורית, דבר אשר יכביד עליה. יהיה על חבר-הכנסת יעקבי הנכבד מאוד להחליט באיזה נימוק להשתמש; לא ניתן להשתמש בשניהם.

(חבר-הכנסת מאיר פעיל קורא קריאת ביניים.)

אין לי ויכוח אתך היום. תניח לי היום. אין בדעתי להשיב לך.

לדייר בבית משותף להינתק ממערכת הסקה ולאפשר לו התקנת מערכת סולארית; 3. ביטול מס הקנייה על דודי שמש ונורות פלואורסצנט שכמות החשמל שהן צורכות נמוכה פי שתיים וחצי מזאת הנצרכת על-ידי מנורה רגילה; 4. העלאת המיסוי על יבוא רכב בעל נפח מנוע גדול. זו תהיה העלאה רצינית. יש הצעה כזאת והיא תהיה בדיון בקרוב; 5. איסור השימוש במשאית או ברכב מסחרי במעמס של 2.2 טונה ומעלה בימי מנוחה ושלא לצרכי עבודה מאושרים. שר העבודה יתן בעניין זה רשימות כך שהמשק לא ייפגע; 6. דיזלואציה של רכב מ-2.2 טונה ומעלה לאחר הכנת מערכת שירות מוסכים לשנה אחת; 7. צמצום תאורת יתר של חנויות, בתי-עסק ופרסומות והנהגת התאורה הפלואורסצנטית שצריכתה, כפי שאמרת, פי שתיים וחצי נמוכה ביחס לתאורה רגילה; 8. הקפדה על תאורת רחובות שתהיה רק בשעות הלילה כאשר הכוונה ליישום התא הפוטואלקטרי המקורי. כידוע, החסכון הצפוי, חבר-הכנסת וירשובסקי, רק מההחלטות הנ"ל — פרט לשבתון הרכב — הוא חצי מיליון טונה דלק לשנה ותמורתו כמאה מיליון דולר לשנה. קיבלת תשובה חלקית על מה שלא ידוע ביחס לחסכון הצפוי כתוצאה מההחלטות שנתקבלו. שבתון הרכב ליום בשבוע, לפי בחירה חפשית, גם הוא אחת מן הדרכים לחסכון. למה לא להשתמש בה? — בגלל המודה של ה"דולצ'ה ויטה", של "גן העדן של שוטים" שבו תובעים להמשיך אצלנו?

אברהם כץ (עוז) (המערך):
חבר-הכנסת וירשובסקי, אולי תוריד את ההצעה שלך?

יוסי שריר (המערך):
אולי השר יכול לומר לנו איפה הוא עומד כדי שלא נהיה מתווכים?
(קריאת ביניים: האם זה הדיון עצמו?)

שר-התחבורה ת. לנדאו:
חבר-הכנסת וירשובסקי, צריך להיות רציני בדיון, בכל זאת. אם לא רציני — אז קצת רציני. זה בכל זאת מחייב. קראתי בפניך ועובדות, לא ספקולאציות של מומחים שלך אלא עובדות. אתה גוהג כפי שלנין נהג: אם העובדות לא מתאימות לתיוזה שלך אז אוי לתיוזה.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
נראה עוד שנה אם זה תואם.

שר-התחבורה ת. לנדאו:
עוד טוען חבר-הכנסת וירשובסקי כי רוב המומחים העוסקים בנושא מתנגדים ליום השבתון בגלל החסכון המועט. כך כתבת בהצעתך. אתה טוען זאת בכתובים. (חבר-הכנסת יוסי שריר קורא קריאת ביניים.)

הוא לא שריר של משהו, הוא הוא עצמו. טוען חבר-הכנסת וירשובסקי כי רוב המומחים העוסקים בנושא מתנגדים ליום השבתון.

היו"ר מ.ל. מרון:
חברי הכנסת, מה כל-כך שמח? זה דיון רציני מאוד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
כמעט שהשתכנעתי שצריכים שבעה ימי שבתון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אילו היית מביא את התשובה היפה הזאת שלך לוועדת הכלכלה והיו דנים בה כמו שצריך לא הייתי אומר דבר, אבל אתה אינך רוצה בזה.

שר-התחבורה ת. לנדאו:
אין בדעתי להשיב לך על שום דבר, עם כל הכבוד לך.

לגופו של עניין, למה לא נאחו בשתי הדרכים גם יחד? מה הרע בדבר? ובאשר למספר האוטובוסים הנוסף שיהיה דרוש, אנו בתהליך של הצטיידות רצינית באוטובוסים, כפי שהסברתי.

אדוני היושב-ראש, חבר-הכנסת וירשובסקי כותב בדבר ההסבר להצעתו כי "בשל איום המשבר באנגריה" מועלית הצעת שבתון הרכב. חבר-הכנסת הנכבד, טעית. לא באיום מדובר אלא כמשבר של ממש, משבר שילך ויחמיר. צר לי שאתה עדיין חי בימי "שינוי" שנעמו לך מאוד. זה לא משבר של איום, זה משבר של ממש.

(חבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי קורא קריאת ביניים.)
אינני מראה לך חצי מלאכה והסיבה — לפי הפתגם הידוע. תשמע עד הסוף. עוד עצה חכמה נותן לנו חבר-הכנסת וירשובסקי: ההחלטה על שבתון הרכב באה כדבריו "במקום דיון מעמיק בבעיות ומציאת פתרונות תכליתיים ובעלי השפעה גדולה יותר". צר לי לומר אך אלה הן מלים, מלים בעלמא. ודאי שדרוש עיון ודיון מתמיד בבעיה החמורה לשם מציאת פתרונות בעלי השפעה גדולה יותר. ואכן ועדת השרים לענייני כלכלה קיימת ומקיימת דיונים בנושא. היא גם קיבלה כבר החלטות מספר, פרט לזאת של שבתון הרכב. ותרשה לי לצטט אותן. אבל בטרם אעבור להחלטות אני רוצה להתייחס להצעה ה"גאוגנית" של חבר-הכנסת אבנרי. למה לא אנרגיה סולארית? יש אנרגיה כזאת כמה שאתה רוצה. תשתמש בה יום ולילה, היא בלתי נדלית לחלוטין. אבל הוא נותן עצה לטפס על השמש. אני מבין אילו יעץ לנו לטפס על הירח. כבר טיפסו על הירח ואיש לא הוריד אותו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
חכמים בלילה יטפסו על הירח, חכמים ביום...

שר-התחבורה ת. לנדאו:
עם כל הכבוד זה עניין מאוד רציני. אני רוצה לצטט את ההחלטות של ועדת השרים.

חיים קירפו (הליכוד):
אדוני השר, יש לנו היום 38 הצעות לסדר-היום.

שר-התחבורה ת. לנדאו:
אני מודה לך על ההערה.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
למה לא? אנו מעוניינים לשמוע את התשובה עד תומה. למה אתה מפריע?

שר-התחבורה ת. לנדאו:
הערה אינטליגנטית מאוד ואני מודה לך על רמתה. ועדת השרים קיבלה שמונה החלטות. אני אשמיע לך, חבר-הכנסת וירשובסקי, את שמונה ההחלטות האלה עם הסיכום הכספי הכרוך בהן: 1. הטלת חובה על התקנת דודי שמש לחימום מים בבתים חדשים; 2. מתן רשות

העולם ואותנו גם יחד. אני סבור כי נכון עשתה הממשלה בנקיטת הצעדים לחסכון בצריכת דלק ובהחלטה לקיים יום שבתון שבועי לרכב פרטי שאין הוא אלא אחד האמצעים, אמצעי דרוש, מועיל ואף הכרחי. אדוני היושב-ראש, אני מציע לאור כל אלה לא להכליל את ההצעה בסדר-היום של הכנסת.

הח"ר מ.ל. מרון :

חבר-הכנסת יעקבי, האם אתה עומד על כך שתציע להעביר לוועדה ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

לא ייתכן ששר ידבר חצי שעה כדי לנמק מדוע להסיר מסדר-היום.

הח"ר מ.ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יעקבי.

גד יעקבי (המערך) :

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה אף שאני סבור שהנהגת יום שבתון רכב היא משגה מצד הממשלה. הנושא הזה נלמד על-ידי ממשלות קודמות, הועלה על סדר-יומה של הממשלה לפחות שלוש פעמים והממשלה החליטה עליו בשלילה לאחר בדיקה של צוותי מומחים. הוא טומן בחובו סירובל מניהל, אכיפה שלא תיעשה על-ידי משטרת ישראל, עיוות כלכלי כתוצאה מהתרחבות מספר כלי הרכב הפרטיים ומספר כלי הרכב המושכרים. התשובה שתנבע ממנו תהיה מצומצמת ביותר נוכח המחיר החברתי, הסירובל המנהלי והמועקה שתיווצר כתוצאה מכך. יש דרכים אלטרנטיביות לחסכון באנרגיה, חסכון במליאת הכנסת. בו הוא פי שלושה גדול מזה שבוצעה עדות. מכל מקום, ייתכן שלממשלה יהיה יותר קל לסגת מעמדתה בנושא זה במסגרתה של ועדה ולא דווקא מול קהל ועדה במליאת הכנסת.

הח"ר מ.ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הדברים הארוכים והמפורטים ששמענו כאן הם עדות גוספת לכך שהנושא מורכב ומחייב בירור ענייני. במיוחד לאחר שוועדת הכלכלה והכנסת החליטו שלא להפעיל שעון קיץ שהחסכון בו הוא פי שלושה גדול מזה שבוצעה הנוכחית של הממשלה. ודאי יש לממשלה ולמומחים סיבות רבות וחשובות לכך ויש לדון ולבדוק בוועדה על שום מה מוצעת ההצעה המעניינת הזאת. השר אמר אמנם שלפני שבועיים דנו בעניין זה אבל זה היה במליאת הכנסת. אין עניין כל כך חשוב, כל כך מורכב, כל כך נכבד כפי שהשר סיפר לנו עליו בהרחבה, יכול להיות נדון במליאת הכנסת, ואולי אסור שלא יהיה נדון בוועדה מועדות הכנסת. לכן אני מציעה שאת הדבר החשוב והמורכב הזה נעביר לוועדה שתבדוק את הדברים לגופם ולפרטיהם, ואני מציעה להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת וירשובסקי לוועדה. היו שתי הצעות בנושא. אני מציעה להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת וירשובסקי לוועדת הכלכלה.

הח"ר מ.ל. מרון :

האם המציעים מסכימים להעביר את הצעותיהם ל- ועדה ?

אברהם כץ (עוז) (המערך) :

חבר-הכנסת וירשובסקי, תודה באשמה.

(חבר-הכנסת יוסי שריד קורא קריאת-ביניים.)

שר-התחבורה ח. לנדאו :

אני לא בשרידים מטפל אלא בגופים הקיימים, באלה אין בדעתי לטפל.

הטענה היא שהמומחים מתנגדים לשבתון בגלל החס- כון המועט. איך אתה אומר ? — "המוערי". אין אני מכיר מומחים אלה אך אני תמה להערכה ה"נבונה" שלפיה חסכון מועט של 18 מיליון דולר לשנה או 20 מיליון דולר לשנה ועוד חצי מיליארד לירות למשק הלאומי בגלל תאונות הדרכים הוא דבר של מה בכך. חבר-הכנסת וירשובסקי, האם בעיניך חסכון כזה הוא דבר של מה בכך, הוא מוערי ואין לו ערך כלשהו ? אנא תאמר, האם בעיניך 20 מיליון דולר לשנה, חצי מיליון לירות לשנה, זה מוערי, זה מועט, אין לזה ערך ?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויומה) :

כן.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

אם תאמר לי שסכומים אלה של מיליארד לירות אין להם ערך אתה תצדק.

אני לא אתייחס לאימים שמהלכים עלינו — — —

(חבר-הכנסת יוסי שריד קורא קריאת-ביניים.)

חבר-הכנסת שריד, אתה חבר כנסת צעיר מאוד, באמת, האמן לי, אבל חוצפתך עוברת כל גבול. קצת דרך ארץ אולי תעזור, קצת, לא הרבה. אתה בחוצפתך מגיע לדרגה שאינשטיין לא היה מגיע אליה, ואתה אינשטיין כנראה בריכוז במה שאתה מרשה לעצמך. בדוק ברמתך האינטלקטואלית ובמעשיך אם אתה זכאי להערות אלה. באמת, תבדוק את עצמך, תבדוק את עצמך יפה.

אברהם כץ (עוז) (המערך) :

הממשלה איננה יכולה להכריע : קודם שר החקלאות אמר שהוא קטן ועכשיו הוא אינשטיין.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

יש גבול להערות חוצפניות אלה וליהירות הזאת שאין לה כיסוי בשום דבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אם אתה מדבר עוד רבע שעה אני אשתדל לשכנע את שני המציעים שויתורו על דבריהם.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

להיפך, דבריו של השר מוכיחים שיש מקום לדיון. יש הרבה מה להגיד.

שר-התחבורה ח. לנדאו :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת מנסים "לעלות" על הממשלה גם כאשר היא מנסה לחסוך. "דולצ'ה ויסה", לנו מותר הכול, גם מה שלא אמריקאים לא מותר בשטח האנרגיה. אנו עשירים יותר, יש לנו יותר דלק, אנו מייצרים את רמת חייו... ניסיתי לשכנע ולהסביר כי אלה המתנגדים ליום השבתון, בנוחיות מדברים, תוך נסיון של התעלמות מוחלטת ממשבר הדלק הפוקד את

בנושא זה כי הנושא כולו הוא פיקטיבי, נושא של הבל, כשם שהתכנית של הממשלה היא תכנית של הבל, שאין בה ממש. אין בעיה של דלק במדינת ישראל. למדינת ישראל יש דלק שממשלת ישראל הפקירה אותו ומפקירה אותו כשם שהיא הפקירה ומפקירה אינטרסים חיוניים אחרים של מדינת ישראל. בסיני יש דלק היום, דלק נשאב וזורם. יש עתודות דלק שהיו מאפשרות לנו להיות מדינה של כלכלה בריאה, שהיו מאפשרות לנו לייצא דלק, שהיו מאפשרות אפילו לשר האוצר שלנו, עם הממשלה שאינה יודעת להחליט בבעיות אוצר וכלכלה, להתגרר על הקושי שלו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אולי גם הדלק בסוריה ?

משה שמיר (בנא"י):

מתוך ז'סטות ריקניות שאין מאחוריהן ולא כלום נמסרים או עומדים להימסר האינטרסים החיוניים האלה בסיני תמורת שום דבר וללא כל סיבה רצינית. אני חושב שראוי וחשוב שהדבר יישמע ויתחזק וישמע בכנסת על אפס של אלה שאינם מעוניינים בכלל בכוחה של ישראל ושל אלה המעוניינים בכוחה אלא שהם מגששים בהשיכה. הנושא איננו בנסיעת רכב ביום כזה או אחר — והתכנית עצמן לא שוות הרבה יותר מתכניות אחרות של הממשלה — הבעיה היא האם נבצר את כלכלתנו, האם נהיה מדינה עצמאית בנושא הדלק. ארצות-הברית הגדולה העמידה את נושא העצמאות בדלק כיעד לאומי עליון שאין דוגמתו. היא לא תסבול ולא תסכים שמדינת ישראל תופיע כעלוקה מוצצת דם. אנחנו נחטל את שרידי הידידות האמריקנית לישראל, נסכן את שלומה של יהדות ארצות-הברית — ולא נקבל דלק בסופו של דבר. מצרים ייקרה את הדלק מעל הרמה הגבוהה ביותר של כל ייקור שהוא של כל מדינות אופ"ק. בתוך חדשים—שלושה אנחנו מעמידים את עצמנו ביוש מוחלט בנושא זה רק משום שיש מדיניות של הבל שכבר עתה ברור שלא נשאר ולא יישאר ממנה דבר.

על כן אין לי אפשרות אלא להימנע מהצבעה תוך פריסת ידיים של יאוש נוכח טימטום החושים, העוורון והסירוב לראות את המציאות, גם מצד האופוזיציה וגם מצד הקואליציה.

2. בדואים, קרקעות והצעת חוק

הצעת החוק הידועה בשם "חוק השלום" מעוררת צחוק בהיותה מעניקה לממשלת ולרשות המבצעת את הזכות להפקיע את אדמות הבדואים מבלי שתהיה להם הזכות לערער או לקבול על כך לפני הערכאות המשפטיות. חוק כזה המתקבל במדינה דמוקרטית כאשר עיני הכול נשואות לחיים מכובדים עומד בסתירה לכללים הפשוטים ביותר של הדמוקרטיה ושל זכויות תאורה שהפכו לסיסמת העולם כולו.

ואמנם, איך ייתכן שרשות מבצעת תיתן היתר לעצמה להיות היריב והשופט בעת ובכונה אחת ותיטול לעצמה סמכות חקיקתית ושיפוטית נוסף על סמכויותיה האקסקוטיוטיות ? ואת כל אלה הדברים היא ניגשת לחוקק בחוק עושקני נגד קבוצת אזרחים שהוכיחו במשך שלושים שנה את אורחותם הטובה.

חברי כנסת נכבדים, אני תמה על ממשלה אשר זה לא מכבר עמדה לימין תושבי ימית שהוקמה על אדמה

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כן.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
כן.

הד"ר מ.ל. מרון :

אנו מצביעים קודם על הצעתו של חבר-הכנסת אבנרי.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. אבנרי לדיון בוועדת הכלכלה

22 —

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. אבנרי בסדר-היום של הכנסת

29 —

1 —

ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. אבנרי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

הד"ר מ.ל. מרון :

אנחנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר-הכנסת וירשובסקי.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת מ. וירשובסקי לוועדה

— מיעוט

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת מ. וירשובסקי בסדר-היום של הכנסת

— רוב

1 —

ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת מ. וירשובסקי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

הד"ר מ.ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מ. שמיר להגמקת הימנעות סיעתו מהצבעה.

משה שמיר (בנא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נמנעתי מהצבעה

הד"ר מ.ל. מרון :

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה להצעה לסדר היום מס' 2875: בדואים, קרקעות והצעת חוק, של חבר-הכנסת חמאד אבו-רביעה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבו-רביעה.

חמאד אבו-רביעה (הרשימה הערבית המאוחדת):
(תרגום דבריו לעברית)

אדוני היושב ראש, חברי כנסת נכבדים, אחרי החתימה על חוזה השלום המצרי-הישראלי נתפתינו לתקווה כי אווירה של שלום ואהבה תשרור באזורנו וכי אווירה זו תבוא לידי ביטוי מוחשי במעשיה של ממשלת ישראל וביחסיה עם האזרחים חעריבים. אולם הדברים המתרחשים לפנינו כיום הורסים כל תקווה ומכבים כל שביב אור, להאיר את הדרך לקראת דו-קיום שיוכל לשמש דוגמה ומופת בעתיד.

שר-האוצר ש. ארליך :

חבר-הכנסת פעיל, איני קובע את הדברים האלה. אל תערב את הרשות המבצעת ברשות המחוקקת. אני מציע להסיר את הצעת חבר-הכנסת אבו רביעה מסדר-היום.

הי"ד מ.ל. מרון :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אדוני שר האוצר, כמי שממונה על החוק שאתה מציע לדון בו ביום שני הבא. אנחנו עדים לתופעה שלא היתה כמותה בארץ. בעבר כבר החרימו אדמות והפקיעו קרקעות לצרכי ציבור בישובים שונים אבל לא היתה העתקה של אוכלוסיה שלמה ממקום למקום. לא היה מקרה כזה. בתכנית הזאת אין רק לקיחת אדמות אלא יש גם העתקת תושבים ממקומם למקום אחר, וזאת ללא משא-ומתן, באמצעות חוק דראקוני. אני מציעה, אדוני השר, שתסכים שהנושא יועבר לוועדה.

שר-האוצר ש. ארליך :

אני אסכים ביום שני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אף שאתם עובדים כמו אוטומאט, אם לא הכול נעול אצלכם אבקש אותך להקשיב. יש מחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית שיש לה נסיון בהעתקה ובבניית ישרים. יושב כאן שר החקלאות שהציע ועדה מיוחדת שתדון בדרך של העתקת והושבת אנשים. זו הפעם הראשונה ששמענו הסכמה להעניק מים וחשמל, למתן אפשרות של העתקת ישוב שבו נעשה העיבוד בשיטה אקסטנסיבית סיבית למקום שבו העיבוד נעשה בשיטה אינטנסיבית ובצורה שתאפשר לאוכלוסיה הזאת להרגיש עצמה לא מנושלת מכוח החוק אלא מטופלת כחלק מן האוכלוסיה בארץ, מן ההתיישבות. לא מכוח חוק, לא בצווי הפקעה ולא בדרך של סגירת הדרך לבית-המשפט מעתיקים יישובים מהאזורים שהם מחוץ לקו הירוק בשל תנאי שלום. כאן אנחנו דנים באזרחי ישראל בתחום הקו הירוק, שאינם ערר אלא אזרח, עוד אזרח ועוד אזרח. במשך שלושה חודשים אפשר לתת הזדמנות לוועדה של הכנסת, יחד עם שר החקלאות, יחד עם מומחים של המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, להזמין את האנשים האלה, לשבטיהם ולמשפחותיהם, לנהל אתם משא-ומתן, תוך תיכנון. ראינו באיזה חפזון וכשרון מצליחים להפקיע קרקעות, להעלות יישובים, לסלול דרכים ולהעביר צי-נורות מים.

אין לדון בעניין הזה כאשר מדובר ביישובים שהם מיעוט, מתוך הנחה שאנחנו הרוב בארץ הזאת, מכוח החוק, בדרך של סגירת הדרך לבית-המשפט ומניעת דיון בכנסת ומשא-ומתן. יש לנו כלים, כשרונות ויכולת לפתור את הבעיה הזאת מתוך הסכמה. אני יודעת שבמשרד החקלאות יש ועדה שהוקמה לעניין זה; אני יודעת שבי מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית יש רעיונות. לא חסר מים, אפשר להעביר חשמל. יש להתחיל את הצעד הראשון. חלק גדול מהבדואים מוכנים להעברה כזאת אם ינהלו אתם משא-ומתן. אל תחכה לחוק שיובא. עשה כל שביכולתך, אדוני שר האוצר היושב במפלגה ליבראלית ושמרנית קורא לעצמו ליבראל. תן לכנסת לע-

לא ישראלית, נענתה לבקשתם ופתרה את בעייתם לפני שתבקש מהם לעקור ממקומם. והנה אותה ממשלה עצמה לא רק שאינה מטה אוון לחביעות הבדואים ולרדישות הצדק אלא היא גם מבקשת מהם למלא מלכתחילה אחר פקודותיה כדי לתת אותם אחר-כך לחסדי הרשויות המ-בצעות ולשלול מהם את האמצעי הפשוט ביותר להגנה עצמית, הלוא היא הזכות לפנות לבית-המשפט ולהתדיין לפני בעלי מצפון והכרה.

חברי כנסת נכבדים, אינני רוצה להתאריך במלים ולעמוד על פרטי בעיית אדמות הבדואים בנגב. אני משוכנע כי הממשלה תשיב, אל נכון, על דברי אלה ותיגע בבעיה זו כאשר תסביר את הצעת החוק. אולם, חברי כנסת נכבדים, אני קורא לכם בשם הדמוקרטיה, בשם זכויות האדם ובשם הערכים המוסריים למנוע את אישורו של החוק הדראקוני הזה ולגנותו.

יחד עם זה אני תובע מהממשלה לשבת עם נציגי הבדואים ולגלות הבנה לעמדתם בשאלה זו כפי שהיא נוהגת עם יתר האזרחים במדינה. אני תובע מהממשלה: א. פיתוח לרווחת הכלל אך לא על חשבון המיעוט; ב. דחיית הבאתה של הצעת החוק לדיון בכנסת בשבוע הבא כדי לאפשר את הקמתה של ועדה, שתכלול נציגים של הבדואים ובעלי הקרקעות, לניהול משא-ומתן במטרה להביא תוך זמן מוסכם לפתרון צודק ומתאים של הבעיה; ג. יצירת מסגרת של משא-ומתן — דרג המשא-ומתן, בוררות וכדומה — בדומה לזאת שהונהגה בדיונים עם מתיישבי פיתחת רפח; ד. הקמת יישובים חקלאיים כצורת חיים המתאימה ביותר לאזרח חיינו ובהתאם לדרישותינו בעבר; ה. הסרת הצעת החוק המונעת מאתנו לפנות לרשויות בנדון.

אנו פונים לכל אזרחי מדינת ישראל, לחברי הכנסת על כל סיעותיה ולנשיא המדינה: אל תיתנו את ידכם לחוק הפוגע אך ורק בחלק מאזרחי המדינה.

חברי הכנסת הנכבדים, השתיקה על חוק יוצא דופן כזה תהיה בבחינת מתן "אור ירוק" לממשלה לעשות צעדים דומים בגליל, במשולש ובמקומות נוספים בתואנה של "טובת הציבור", כביכול. מדיניות כזאת תפגע אל-נכון ביחסיה של המדינה עם קבוצה גדולה מקרב האוכלוסיה הערבית הנושאת את עיניה תמיד אל דו-קיום בשלום ובאהבה בצלה של מדינה דמוקרטית. אני מאמין כי העם היהודי שסבל מן העוול והקיפוח שהנגד לחוקים עקשניים שכאלה וידחה אותם לחלוטין.

הי"ד מ.ל. מרון :

רשות הדיבור לשר האוצר, למתן תשובה על ההצעה לסדר-היום.

שר-האוצר ש. ארליך :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה הניחה שבעד על שולחן הכנסת הצעת חוק רכישת מקרקעין בנגב עקב חתימת הסכם השלום עם מצרים. החוק הזה דן בנושא שהעלה חבר-הכנסת חמדא אבו רביעה. אינני רואה טעם בקיום שני דיונים כאשר ביום שני הקרוב נדון בחוק הזה על כל היבטיו. כל חבר כנסת יכול להי-רשם לדיון וכך יוכל להביא לידי ביטוי את עמדתו והש-קפתו בעניין החוק הזה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
שלא יהיה דיון סיעתי.

חוברת ל"ז, ישיבה רנ"ב
— הצעות לסדר-היום —

2 — נמנעים
ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת
נתקבלה.

גאולה כהן (בנא"י):
הודעה לנמנעים.

הי"ר מ.ל. מרון:
אין הודעה לנמנעים. בפעם הקודמת טעיתי בפירוש
התקנון. בהצעות לסדר-היום אין הודעות לנמנעים.

גאולה כהן (בנא"י):
אנו נמנעו כי כל העניין מיותר.

הי"ר מ.ל. מרון:
אני מבקש אותך להפסיק את הדיבור. אינני מסכים
שתיתני הודעה כלשהי ממקומך. אני קורא אותך לסדר
פעם ראשונה.

משה שמיר (בנא"י):
צה"ל צריך להישאר בסיני כפי שהוא היום.

הי"ר מ.ל. מרון:
חברי-הכנסת שמיר, אני קורא אותך לסדר פעם
ראשונה.

משה שמיר (בנא"י):
צה"ל צריך להישאר בסיני כפי שהוא היום — — —

הי"ר מ.ל. מרון:
אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

משה שמיר (בנא"י):
— — — צה"ל צריך להישאר בסיני — — —

הי"ר מ.ל. מרון:
חברי-הכנסת שמיר, אני קורא אותך לסדר פעם
שלישית. אני שולל ממך את זכות הדיבור בישיבה היום.

גאולה כהן (בנא"י):
שטחים לאומיים לא תופסים — — —

הי"ר מ.ל. מרון:
חברי-הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר
פעם ראשונה. אם אקרא אותך לסדר עוד פעמיים אשולל
ממך את זכות הדיבור היום.

סוק בזה ותדחה את הדיון בחוק, אם יהיה בו צורך,
לאחר הפגרה. אני אומרת זאת למען מדינת ישראל ולמען
כבודיה כמדינה. אנחנו חברה מתוקנת המתחשבת במיעוט
היושב בה. מדובר באזרחים החיים בארץ הזאת עוד טרם
קום המדינה. אל תסגור את הדרך בפני ועדה ובפני
מציאת דרך לטפל בנושא שלא מכוח חוק. בכל מדינה
שיש בה חוקה ובכל מדינה שיש בה גורמות זה לא
היה עומד בשום מבחן של חוק וצדק. אני מבקשת אותך,
אדוני השר, למען כבודנו, למען שמנו וכדי שנוכל להס-
תכל בראי ולא רק בגלל מה שיאמרו הגויים אלא גם
בגלל מה שאנחנו נוכל לומר לעצמנו, העבר את העניין
לוועדה כדי שיתחילו לדון בנושא מייד ודחה את הצעת
החוק שעומדים להגיש ביום שני לאחר הפגרה, אולי לא
יהיה בו צורך. אני מקווה שתסכימו שלא יהיה בו צורך.

הי"ר מ.ל. מרון:
האם חברי-הכנסת אבו רביעה מסכים להצעה להעביר
את הנושא לוועדה?

חמאר אבו-רביעה (הרשימה הערבית המאוחדת):
כן.

הי"ר מ.ל. מרון:
אם כן, נעבור להצבעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון
בוועדה — מיעוט
בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת — רוב

הי"ר מ.ל. מרון:
אני מבין שההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

שולמית אלתי (תנועה לזכויות האזרח):
לא בטוח. אבקש למנות את הקולות.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון
בוועדה — 24
בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת — 30

3. מאזן התשלומים וחובות המדינה במטבע חוץ

מבחינה כלכלית אולם היא עלולה להגיע למצב שבו
אין בכוחה להגשים את יעדיה. היא עלולה להיקלע לאב-
טלה נרחבת, לשפל כלכלי, להעדר צמיחה, לקשיים חרי-
פים במימון צרכיה במטבע חוץ, לאבדן יכולתה לקיים את
שירותיה החיוניים ואת רמת רווחתה הקודמת, להפסקת
העלייה אליה ולהגברת הירידה ממנה, לחשיפתה ללחץ
מדיני חיצוני עד כדי אבדן כוח החלטתה העצמית. נראה
לי שאם יימשכו התהליכים הקיימים עלולה ישראל להגיע
לכך, ולא בעתיד הרחוק, אולי בעתיד הקרוב. גם ללא
מעשה הביש של "ישיבת הממשלה שלא החליטה" בשבוע
שעבר היה ברור מזה זמן שמתחוללים תהליכים חמורים
ומסוכנים בכלכלה ובחברה הישראלית.

דומה שכמעט כבר נגזר על המשק והחברה בישראל

הי"ר מ.ל. מרון:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס'
3310, מאזן התשלומים וחובות המדינה במטבע חוץ, של
חברי-הכנסת גד יעקבי. רשות הדיבור לחברי-הכנסת גד
יעקבי.

גד יעקבי (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בא לדבר על
מצב ותהליך שקשה למצוא חמור ממנו באשר להשפעתו
על עתיד המדינה.

לפני כמה חודשים אמרו שרים: "אנו על סף תהום".
מאז, דומני שעשינו צעד גדול קדימה. תהום איננה
בהכרח פשיטת רגל. מדינה איננה יכולה לפשוט את הרגל

לחת את אותותיו בראשיתו של שפל בכלכלת המערב, ובכללה גם ארצות-הברית. לכך עלולה להיות השפעה שלילית על השקעות חוץ בארץ. אולם הדבר עתיד להשפיע גם על היקף סיוע החוץ לישראל ועל זרם הכספים מן המגבית המאוחדת וממכירת מילווה העצמאות והפיתוח בארצות-הברית ובשאר מדינות המערב המפותחות. בעוד כשלוש שנים יסתיים גם השלב העיקרי של עבודות הבינוי הגדולות בנגב. שדות התעופה, מחנות צה"ל, מערכות הכבישים והתשתית ייבנו בעיקרם תוך תקופה זו כדי לקלוט את מפוני סיני ולהקים מערך צבאי תחליפי. עבודות אלה שההשקעה בהן תהיה יותר מ-100 מיליארד לירות במחירים קבועים תאונה את מגמות השפל בתקופה שבה הן יתבצעו. אך כאשר הן תסתיימו יהיה הדבר גורם נוסף בכיוון של ירידת רמת הפעילות הכלכלית, בכיוון שיל שפל, מיתון ואבטלה, ויוסר בכך בלם בתהליך של התכווצות המשק.

כל אלה — השפעות האינפלציה, החמרת מצבנו בתחום מטבע החוץ, מצוקת תקציב המדינה, משבר האנרגיה, השפל במערב, גמר העבודות בנגב — עלולים להתקדם בעתיד הקרוב. פירושם הוא סכנת משבר כלכלי תוך אבטלה ושפל. לאלה, במיוחד אצלנו, גלויות תופעות לאומיות קשות ביותר: התגברותה של הירידה, ירידה בעלייה והתרחפת המתחים החברתיים והקיצוב הכי"ר עדתי. הנפגעים משפל ואבטלה בישראל הם תמיד הח"לשים, הצעירים, החדשים והסרי המקצוע, כלומר אלה שהם בלאו הכי החוליות הרגישות שבחברה הישראלית. סוף מעשה חייב להיות במחשבה תחילה. אך לדאבון לב אין הדבר כך. שתי שנות המחדל הכלכלי הביאו את הכלכלה הלאומית למשבר שעדיין אינו גלוי לעין ושלא כל מכאובתיו הגיעו עדי האזרח. אך התקופה שחלפה מחריפה את חומרת המדיניות שיהיה צורך לנקוט כדי לשכך מעט את חומרתו ומחירו של המשבר הצפוי הזה. אני מאמין שהעם בישראל מבקש שידיברו עמו אמת. הוא מצפה לממשלה המחליטה באורח אחראי תוך ראייה לטווח ארוך. הוא יזהר נכון לויתורים אם תוצא לפניו דרך המוליכה להגשמתם של יעדים מוגדרים ובורורים: לבנות משק העומד בזכות עצמו ומתקיים מעמל כפוי; לבנות חברה המבקשת לצמצם את הקיצוב החברתי; לסגור את הפער המתרחב בין "ההטבה" עם העם לבין ההרעה במצבה של המדינה, שכן יש לעסוק לא רק בחלוקת ה"ישי" אלא יש ליצור "ישי" חדש בטרם יתולק ה"אין" הקיים. דומה שהממשלה הנוכחית כבר הוכיחה שאין היא מסוגלת לחולל את כל אלה. בתחום הזה היא איבדה את האמון הדרוש בעם. היא הוכיחה שאינה יכולה לקדם את פני הרעה הצפויה. נדמה לי שמנעתי המשבר הצפוי או לפחות הקהית חודר מחייבות חילופי ממשלה או בחירות כלליות. לאחריהן תיתכן יציאה למרחב של אפ"ר שרירות, אמון וסיכויים חדשים.

הי"ר מ.ל. מרון :

רשות הדיבור לשר האוצר, לדברי תשובה על ההצעה.

שר-האוצר ש. ארליך :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין זה סוד כי השנה צפוי גידול משמעותי בגרעון במאזן התשלומים. אבל בלי להיכנס לפולמוס עם חברי-הכנסת יעקבי אני מבקש להעיר את הערה אחת לדבריו. אני רוצה לתקן תיקון קל בקוסמטיקה שנעשתה על ידי לגרעון שהיה במאזן התשלומים בשנים 1975, 1976 ו-1977 לעומת 1978

להיקלע למצוקה חריפה ורבת מכאובים בשנתיים הקרובות, שכן כמה מן התהליכים המתחוללים עתה עלולים להצטלב בצומת דרכים אחת תוך שנים ספורות. צפויה השנה עלייה דראמטית, ל-4.2 מיליארד דולר לערך, בגרעון במאזן המסחרי כתוצאה מגידול זעום בהיקף היצוא ומעלייה תלולה של היבוא. התפיחה המהירה של חובות המדינה במטבע זר, עד ליותר מ-25 מיליארד דולר ב-1981, והגידול הניכר של חובות הפנים צימצמו מאוד את חופש הפעולה של הממשלה והמדינה במסגרת התקציב: כבר עתה מוקדש רובו של התקציב להחזרי חובות ותשלומי ריבית ולבטחון ורק כשליש ממנו מיועד לכל שאר צרכי החברה והמשק. וככל שיגדל חלקם של החוזרי החובות ותשלומי ריבית כן יצטמצם היקף תקציבי הפיתוח והרווחה. לכך תהיה השפעה מצמצמת על היקף הצמיחה של המשק, על רמת התעסוקה ועל מצבו של השכבות החלשות. מתחולל בישראל תהליך מתמיד של החמרה בתחומי מטבע החוץ לטווח ארוך, שהוא חמור לא פחות מן האינפלציה. ב-1975 היתה יתרת חוב המדינה במטבע חוץ 10.4 מיליארד דולר, ב-1976 — 12.1 מיליארד דולר; ב-1977 — 13.7 מיליארד דולר, ב-1978 — 16.4 מיליארד דולר, ב-1979 נגיע ליותר מ-18 מיליארד דולר. החוב החיצוני והמקומי, כאשר הוא מתחלק על מספר תושבי המדינה, מעיד על כך שכל אחד מתושבי המדינה — ובכלל זה תינוקות — אם אפשר לומר זאת כך, חייב בממוצע 5,100 דולר. כך גם בתחומי הגרעון במאזן המסחרי. הפער בין היצוא ובין היבוא גדל והולך. ב-1975 היה הפער 4 מיליארד דולר; ב-1976 הוא ירד ל-3.3 מיליארד דולר; ב-1977 — ירד ל-2.5 מיליארד דולר. באותן שלוש שנים הסתכמה הירידה ב-1.5 מיליארד דולר. זה היה הישג מרשים של מדיניות הממשלה. מה קרה בשנתיים האחרונות? — ב-1978 הגיע הגרעון במאזן המסחרי ל-3.4 מיליארד לירות, דהיינו עלייה ב-900 מיליון דולר; וב-1979, לפי הערכות משוערות, יגיע הגרעון במאזן המסחרי ל-4.2 מיליארד דולר, עלייה ב-800 מיליון דולר נוספים. היו אלו שלוש שנים שאינני יכול לקרוא להן אלא שתי שנות מחדל כלכלי ואשליה עצמית.

ראוי שנרענו את זכרוננו ונקרא שוב את מצע הליכוד שאמר: "התכנית המוצעת" — כלומר התכנית של הליכוד — "תצמצם את הגרעון במאזן התשלומים מ-35 מיליארד דולר ב-1976 ל-1.3 מיליארד דולר תוך חמש שנים". רבותי, התהליך הוא הפוך. ועל האינפלציה אמר שר האוצר ב-27 במאי 1977 ש"כל אדם מבין שבאינפלציה של 40%-50% נגיע להתמטטות כללית ול-אבטלה המונית". גם הפעם, לשמחתי, לא צדק שר האוצר. הנה הגענו לאינפלציה של 49% ב-1978 ולאנטי-פלציה צפויה של לפחות 80% השנה ובכל זאת לא הגענו לאבטלה המונית אם כי, לפי דעתי, הגענו להתמטטות "מרשימה" למדי.

חברי הכנסת, במקביל למצוקה שתגבר ותלך בתחום יכלתנו לממן את צרכינו במטבע חוץ ולהתגבר על קשיי התקציב יעלו וילכו מחירי האנרגיה. בשנה הבאה תוציא המדינה כ-1.4 מיליארד דולר על רכישת הנפט, וזה יחריף את בעיית מאזן התשלומים כתוצאה מגידול ההוצאה במטבע חוץ אך גם יגרום לעליית רמת הוצאות הייצור במשק כולו. ממילא תהיה לכך השפעה על עליית המחירים, בנוסף לעלייתם בתוקף תהליכי האינפלציה הדרושה הרת השוררת אצלנו בלאו הכי. משבר האנרגיה החל כבר

נדמה לי שחבר-הכנסת יעקבי הסביר כראוי את הבעיה. אני יכול להוסיף רק משפט אחד. הגרעון הנורא במאזן התשלומים הוא גם ביטוי לכך שלא הצלחנו בשנים האחרונות לנצל את יבוא ההון ההולך וגדל לישראל לשיפור מהלך הכלכלה הישראלית, לא הצלחנו להפוך אותו למערכת יצרנית שתיצור יותר ויותר סחורות ומצרכים כדי שנוכל למלא את השוק במצרכים ישראלים ולא רק בכסף מודפס ישראלי. ככל שלא הצלחנו להגדיל את היצוא של עצמנו קרה דבר טראגי; זרם הכספים מהחוץ אלינו לא נהפך למערכת יצרנית אלא למערכת של הדפסת כספים.

מנחם סבידור (הליכוד):

בשנת 1978, בפעם הראשונה אחרי חמש שנים, היה גידול של 5% ביצוא התעשייתי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

או איך קרה שגדל הגרעון?

מה אני אומר? — הבעיה היא לא רק כספית, הבעיה היא מה עשינו בכסף. מאחר שזה קרה, מה היה טוב יותר מכך שהשר יסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים או לוועדה משותפת. תשב קבוצת חברי כנסת על המדוכה הזאת שלושה-ארבעה-חמישה חודשים ותגיש לכנסת ולממשלה מסקנות והצעות. נדמה לי שזה היה יאה ונאה.

חבל להיכנס לוויכוח עם חברי-הכנסת סבידור. דבר אחר ברור: על התופעה אין ויכוח. יש ויכוח על הסיבות ועל השיטות לצאת ממנה. אם יש ויכוח, הבה נתווכח. למה רק בתוככי משרד האוצר? מדוע רק בעתונות? למה לא בוועדה מוועדות הכנסת שתפקידה לעסוק בנושאים כלכליים? לכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים או לוועדת הכלכלה או לוועדה משותפת.

הי"ר מ.ל. מרון:

חבר-הכנסת יעקבי, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

גד יעקבי (המערך):
כן.

הי"ר מ.ל. מרון:

אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות: האחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדה; השנייה, לא לכלול בסדר-היום.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון

— מיעוט

בוועדה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

— רוב

בסדר-היום

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

ו-1979. בשנת 1977 נדחה יבוא בטחוני בכמות ניכרת לשנת 1978. אני מציע לך, חברי-הכנסת יעקבי, שכאשר אתה מוסר מספרים תבחין בין היבוא הבטחוני ובין היבוא האזרחי. אתה יודע זאת יפה מאוד, אני סומך על ידיעותיך.

במשך כל השנים מימן היצוא רק חלק מהיבוא שלנו. השנה חלו התפתחויות מפליגות במחירים בחוץ-לארץ ואני יכול לומר בוודאות כי עיקר הגידול בגרעון ייגרם כתוצאה מהתפתחויות אלו. עלי-פי הנתונים הקיימים וההערכות עד סוף שנת 1979 יגדל היצוא בערכים נומינאליים בסדר גודל של כמיליארד דולר, מזה כ-300 מיליון דולר כתוצאה מגידול ריאלי במשק ו-700 מיליון דולר לערך כתוצאה מעלויות מחירים בחוץ-לארץ.

חלק מהגידול ביבוא נובע מגורמים אשר יש לברך עליהם: הגידול ביבוא לשם יצוא יסתכם בקרוב לחצי מיליארד דולר, מזה כ-340 מיליון דולר השפעת מחירים ו-120 מיליון דולר לערך גידול ריאלי. הגידול ביבוא לשם ביצוע השקעות עשוי להסתכם כ-430 מיליון דולר לערך, מזה כ-220 מיליון דולר השפעת מחירים ו-210 מיליון דולר לערך גידול ריאלי.

אחת הבעיות הקשות ביותר, שגם חברי-הכנסת יעקבי הזכיר בצדק, היא בעיית הדלק. הדלק הוא מרכיב לא מבוטל בגידול הגרעון הזה. כתוצאה מעליית מחירי הדלק בעולם, אשר ממנה סובלים כל משקי העולם פרט לאלה שהם רוויי דלק, נצטרך לשלם השנה קרוב ל-500 מיליון דולר, אולי אפילו יותר מזה, יותר מאשר בשנה הקודמת. ואני הייתי מבקש להציע כיצד להתגבר על מכה זו. עם זאת עלי לומר כי הממשלה מודעת לתופעה הבלתי נעימה והחמורה הזאת אשר מסרתי עליה בקצרה, נוסף לדברי הביקורת של חברי-הכנסת יעקבי. אנחנו ננקוט את כל האמצעים עלי-מנת לגרום לצימצום היבוא, בייחוד לצריכה ציבורית וגם לצריכה פרטית. במקביל ניראת למאמץ לאומי עלי-מנת להפנות חלק גדול יותר של תרומת התוצר הלאומי ליצוא ולא לשימושים מקומיים. אינני בא לטעון שהמציב משיבוע רצון, יפה, חלק וטוב. יש עובדות, שלא אנחנו קובעים אותן ולא אנחנו יצרנו אותן, אך אתן עלינו לחיות.

לכן אינני רואה טעם בדיון במליאת הכנסת משום שדיון כזה, עם כל חשיבותו, לא יצמצם את פער הגרעון המוכתב לנו עלי-ידי גורמי חוץ, ואני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

הי"ר מ.ל. מרון:

רשות ההצעה אחרת, לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני ממש רוצה להמשיך את מה שאמר שר האוצר. הוא אמר שאינו רואה טעם לדון בנושא חשוב זה במליאת הכנסת. כמעט חשבתי שהוא יגיד מה שאני רוצה להגיד: שיש ויש טעם לדון בנושא חשוב זה בוועדת הכספים או בוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הכלכלה.

4. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך

לאפשר שחלק מן הסחורות, מן המצרכים, מן השירותים, יימכרו במחיר זול יותר לאזרח עליידי כך שהיא מסב-
סדת אותם. זה "עיוות" במרכאות כפולות ומוכפלות ובלי
עיוותים כאלה אי אפשר לקיים מדינה מודרנית.

ממה נחרדתי? — מכך שבממשלה היתה נטייה לק-
פוץ רק על הרעיון הזה של מחיר חפשי למוצרים ומצ-
רכים. ומה אומר יהודי כמוני? הבעיה היא בעיה, אילו
היינו יוצרים עכשיו את המדינה מחדש — נניח היינו
יוצאים עתה ממלחמת העצמאות והכנסת היא האסיפה
המכוננת או הכנסת הראשונה — והיינו דנים במדיניות
הרווחה — לא במדיניות הכלכלית אלא במדיניות הרווחה
— ובמה מדינה צריכה לשרת את אזרחיה ולעזור להם
להם והיינו מסכמים מה צריך לתת לבטחון, לשירותי
מסגרת, לכבישים, לתעבורה והיינו מגיעים גם לשירותי
חברה, אז ייחנך מאוד שהיה בא אלי שר האוצר ואומר:
שמע, חבר-הכנסת פעיל, אם אני אסבסד את מחיר הסוכר,
את מחיר הקמח, את מחיר הלחם, אמנם יאכלו אותו
רבים מחסרי האמצעים אבל יאכלו אותו גם רבים מבעלי
האמצעים. לטענה זו יש לי תשובה פשוטה וקלאסית
שהיא לא משכנעת אותך: קח יותר מסים מבעלי האמ-
צעים ועליידי כך תקזן בפערים. כל המחקרים המודרניים
של העבודה הסוציאלית — והייתי מציע שבהשתלמות
שאני מציע יציגו גם אותם — מוכיחים כי אם רוצים
שמצרך או שירות יגיעו במידה הדרושה לשכבות העמ-
מיות ביותר יש לתתם בשיטה של סעד אוניברסאלי.
משמע לתת את המענק לשירות ולמצרך ולא לאדם או
למשפחת הנזקקים. עליידי כך יש עיוותים שגם העשי-
רים מקבלים אבל את זאת מקזות המדינה עליידי המסים
שהיא שואבת מהם. אבל נגיד שהיית אומר לי או דבר
אחר: נודע לנו שמצרכים חיוניים כאלה כמו קמח, לחם
וסוכר מועברים, בגלל הסובסידיה, בגלל מחירם הזול
בשווקים — ואנחנו עדיין לא מדינה טוטאליטרית —
למקומות אחרים; חלקם עוברים את הגבול, חלקם ניתנים
כמאכל לבהמה במקום אוכל אחר, חלקם מוזרמים לתע-
שיה באורח בלתי מבוקר והופכים את העלות של מוצריה
לעלות לא נורמאלית, והבעלים למיניהם זוכים לרווחים
קלים. מוצרים מעין אלה, שיש לנו רצון להטיב באמ-
צעות נתינתם בזול עם העם, גורמים בעיות די רציניות
באפיקים אחרים. זו שאלה רצינית והייתי אומר לך:
אולי אתה צודק אבל הבה נעשה עסק: ניתן סובסידיה
לאותם מצרכים או שירותים שאי אפשר להבריחם.
למשל, הייתי אומר לך, אם היינו בונים הכול מחדש

הדיר מ.ל. מריון:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת
מאיר פעיל וחיים בר-לב: שינוי שיטת הסובסידיות
מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך. רשות הדיבור לחבר-
הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. במסגרת אפשרויות
הסיעה שלי להציע הצעות רגילות לסדר-היום של הכנסת
אני מבקש להציע שהכנסת תיווס בעצמה מתי שהוא —
זה לא חייב להיות בשבוע זה או בשבוע הבא אלא
במושב החורף — דיון מקיף — — —

חיים קורפו (הליכוד):

בפגרה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא בפגרה.

— על הפרובלימה של סובסידיה למצרך לעומת
סובסידיה לנצרך. נוכל לשבת, להחליף דעות ולדון בבעיה
זאת באופן רציני במליאה. הייתי אפילו מציע שלפני
אותו דיון, שהיה באוקטובר או בנובמבר 1979,
ייומו שר האוצר, שר העבודה והרווחה יחד עם נשיאות
הכנסת, יום או יומיים של השתלמות בנושא זה, כאן
בכנסת, בשביל חברי הכנסת הרואים בעניין זה נושא
חשוב. להשתלמות זו יוזמנו מיטב המומחים שלנו בארץ,
אלה העוסקים בעבודה סוציאלית, אלה העוסקים בכל-
כלה, אלה העוסקים בכספים ואלה המכירים את מה
שנעשה בנושא הזה במדינות רווחה וסעד אחרות. וזאת
כדי שחברי הכנסת יוכלו לקבל תמונה יותר מלאה על
השיטות והרעיונות השונים ואחר-כך לדון בהם.

אומר כאן את המעט שאני יודע. אני יודע שזה לא
הרבה אבל אני גם לא יודע מי מאתנו מומחה עד כדי
כך בבעיה הסבוכה הזאת. אני מודה שנחרדתי כאשר
נודע לי בשבוע שעבר שהממשלה נתכנסה לשיבה מיו-
חדת ביום ג' כדי לבטל בהחלטת בזק אחת את הסובסי-
דיות לחלק מן המצרכים החיוניים או לכולם, בטענה
שמחירי המצרכים האלה צריכים להפוך למחירי שוק,
מה שנקרא "בלי עיוותים". כבוד שר האוצר, אני יודע
שאתן כלכלה מודרנית בלי עיוותים. זאת אומרת, אין
מצרכים או שירותים נמכרים בשוק רק על-פי תורת
ההיצע והביקוש או על-פי תורת הערך הצרופה.

שר-האוצר ש. ארליך:

ובכלכלה בלתי מודרנית אין עיוותים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אין שוק חפשי. רעיון זה אבד עליו הכלל. באותו
הגיון — ואני עוזר לך בזה — מס שלוקחת המדינה על
מצרכים, על שירותים, על הכנסות, על רווחים הוא עיוות
שאפשר להסביר אותו בכך שמדינה מודרנית צריכה
שהיה לה כספים משלה בשביל לממן רווחה ושירותים
לכלל הציבור. מניין תשיג המדינה את המימון לשם כך?
מן השמים? — היא תשיג זאת רק על-ידי שאיבת מסים
בשיטות שונות מרכוש, מסחורות, מהכנסה, מרווחים.
עליידי כך היא יוצרת לכאורה "עיוותים", ביחס לרעיון
פאטאסטי של שאבד עליו הכלל, רעיון השוק החפשי.
באותו הגיון זה טובת שהאינטרס הציבורי יכולה מדינה

חיים קורפו (הליכוד):

עתונים, למשל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי רעיון יותר מוצלח אבל גם זה לא רע. הייתי
נותן לך דוגמה: נניח שבמקום סובסידיה לסוכר או סוב-
סידיה לקמח נקבע שהתחבורה הציבורית במדינת ישראל
תינתן חינם או שמחירה יהא סמלי, לירה אחת. את זה
אי אפשר להבריח, אגב, אפשר לקבוע זאת גם לגבי תח-
בורה ציבורית-עירונית וגם לגבי תחבורה ציבורית-
בין-עירונית כי מה שלא נגיד על ממדי מדינתנו היא
ודאי גדולה כמו עיר אחת במקום אחר.

שלמה הלל (המערך):

דרוזים וערבים המתגייסים לצבא כן מקבלים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם כך, אני שואל אתכם: למה בכלל המציאו את הקי"ץ?

זאב פין (המערך):

אינך מדייק, חברי-הכנסת פעיל. רצוי שתדייק.

חיים קורפו (הליכוד):

רצוי שתדייק גם במה שאמרת בתחילת דבריך, שתקצר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

רבע שעה זה הרבה? זה נושא שצריך לדון בו כהלכה.

אני אומר לכם שבעניין קי"ץ אני מדייק מאוד.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כמה זמן — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

על מה אני מסתמך באמרי שאני מדייק? — בדיון וחשבון של ועדת בן-שחר לנושא הרפורמה הוצעה רפורמה שלמה אבל את עניין הקי"ץ הם מחקו. זה בשבילי סימן שקיימת אפליה. אם יש מי שמתרגו, שיתרגו על עצמו ולא עלי.

אני חוזר: אם הייתי רואה שיטה ממלכתית של סיב-סוד לנצרך, שיטה מאורגנת, מובאת לכנסת לדיון, מעוגנת בחוק, הייתי אומר: לפחות לחלק מהסיבסוד למצרך יש פיצוי ותחליף.

לכן אני מציע לקיים בכנסת דיון מעמיק על הנושא: תפקידה של מדינת הרווחה המודרנית בשטח סיבסוד המצרכים והשירותים; איך אפשר לתת לנצרך את רוצים להיטיב עם העם; האם אפשר לעשות כך שיהיו חילופין ממוצר למוצר ומשירות לשירות. נדמה לי שלא יזיק אם הכנסת תדון בענין זה "דיון ארוך לתוך הלילה" מתי שהוא.

הי"ר מ.ל. מרון:

גם היום נשב לתוך הלילה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה יש? הרי בשביל זה בחרו אותנו, בשביל שנקיים דיונים ארוכים לתוך הלילה וניטיב עם העם. אם כך, הבה נשתדל לעשות זאת.

הי"ר מ.ל. מרון:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת חיים בר-לב, להצעה לסדר-היום באותו נושא.

חיים בר-לב (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פרשת הסובסידיות של השבועות האחרונים היא טראגיקומדיה רב-שלבית ודו-ממדית. הממד הראשון הוא השאלה העקרונית של הסובסידיות. השלב הראשון היה "הברקה" של ראש הממשלה שהחליט להקפיא את מחירי המוצרים החיוניים. השלב השני היה ההצעה לבטל את הסובסידיות כליל. השלב השלישי הוא השלב שבו אנו מצויים היום, מבוכה כללית, תורים ארוכים, אגירה של מצרכים, ומי יודע מה

דוגמה שנייה, אם תחליט הממשלה, למשל, שספרי לימוד בבתי-הספר יינתנו חינם. זה סוג של סיבסוד שאפשר להיות בטוחים שלא יבריהו את המצרך. בתחילת השנה יקבל כל ילד וילדה מערכת של ספרי לימוד, קלמר, סרגל, עפרונות — ציוד לפי תקן שנתי מסוים — אפילו תלבושת אחידה, מערכת אחת לשנה, לא יותר. גם מזה לא יעשו מסחר. כלומר, אפשר להחליף סיבסוד בסיבסוד ואז משפחה תקבל תחבורה ציבורית כמעט חינם, חינוך כמעט חינם וכדומה. על-ידי שיטה זו יסייעו גם לעניים וגם לעשירים אלא שמאלה האחרונים יקחו זאת בחזרה על-ידי מסים ישירים. אני יכול אפילו להציע לשר האוצר שם של המס החדש. אם תרצה להוסיף לבעלי היכולת מס אפשר לקרוא לו: "היטל סובסידיה" או "היטל מענק". אני הייתי מוסיף מספר מסוים של אחוזים על המסים הישירים של העשירים וזהו. אומרים עליכם — על הממ"שלה — כל-כך הרבה דברים רעים עד שאפשר גם להגיד דברים טובים כאשר זה מגיע לכם. לי נדמה שבשנה האחרונה הצלחתם "להתלבש" על בעיית גביית המסים. אם הייתם הופכים את מס ההכנסה ואת מס הרכוש למס סים קצת יותר פרוגרסיביים אפשר היה לקזז כהלכה את הסכומים על-ידי גביית מסים מן העשירים. למה אני אומר מה שאני אומר, ממש כאילו אני חושב בקול רם? — כדי לנסות ולהמחיש שיש כאן בעיה. דוגמה אחרת: אם היינו עושים הכול מההתחלה הייתי אומר: יש לתת חינוך מלא חינם, אם כי זה כמעט ישנו אצלנו; יש לתת בריאות חינם או בריאות כמעט חינם. זאת אומרת, במסי גרת הרעיון של סיבסוד ממלכתי ניתן להעתיק את הסיב-סוד ממצרך למצרך, משירות לשירות. רצוי תמיד להר-חוב אבל אם יש סכנה שמצרך מסוים מתחיל — בגלל הסיבסוד — להתנהג בשוק באופן שהייתי קורא לו "סרטני", צריך להעביר את הסיבסוד של מצרך זה לפרו-ייקט אחר הגורם אותה נחת לשכבות העממיות בשטח אחר של חיייהם.

כל הדברים שאמרתי הם משום שהייתי רוצה שיהיה דיון רציני בנושא הסיבסוד הממלכתי. מן הסובסידיה לנצ-רך אני ירא. כשאומרים סובסידיה לנצרך אני ירא מהשיר-מוש במונח הזה. עכשיו יש לנו מונח חדש, "מפרנס זכאי", הייתי אומר כמעט "מפרנס מסכין". עוד מעט זה יהיה מונח זהה. אילו היינו דנים בשיטה של סיבסוד לנצרך כשיטה לאומית ממלכתית אני לא בטוח שהייתי מסכים אבל לפחות הייתי עומד על כך כי אם הדבר יחסוך לנו 9 מיליארד לירות מסיבסוד מוצרים, אנו חייבים להקציב סכום דומה בשיטה ממלכתית לנצרך אבל לא בשיטה של "שנור". אם הייתי רואה חוק של הכנסה מינימאלית מונח ומתקבל בכנסת; אם הייתי רואה שיטה חדשה של קיצ-באות לידים, הרבה יותר פרוגרסיבית, מעוגנת בחוק, בלי אפליה, ובלי קי"ץ — מי שמבין למה אני מתכוון — שהיא שיטה של קיצבאות ילדים שמבדילה — — —

שר-האוצר ש. ארליך:

היא לא מבדילה. אני הסברתי זאת עשרות פעמים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

היא מבדילה בין מי שהוא יוצא צבא לבין מי שהוא לא יוצא צבא, כלומר בין יהודים לערבים.

זאב פין (המערך):

אתה לא מדייק, חברי-הכנסת פעיל.

שרה דורון (הליכוד):
חשבתי כך.

חיים בר-לב (המערך):

זה אולי אצלך שכאשר את באה להציע אינך מדברת על מה שבדעתך להציע וזהו זה. אני מתייחס גם לגופו של עניין.

יוסי שריד (המערך):

חבר-הכנסת בר-לב, מתייחס לחברת-הכנסת דורון באדיבות אחרי שהתקזזתם השבוע.

חיים בר-לב (המערך):

לא עם הגברת הזאת, מה אתך, חבר-הכנסת שריד. זה בפעם הבאה.

אני רוצה לטעון, אדוני היושב-ראש, ששיטת הסיב-סוד לנצרך היא פסולה ושיטת הסיבסוד למצרך החיוני איננה כה אבסורדית כפי שהיא נראית במבט ראשון. שיטת הסיבסוד לנצרך, גם אם בקרא לזה "למפרנס הזכאי", יש בה שלושה חטאים: החטא הראשון הוא בכך שתמיכה לנצרך או למפרנס הזכאי היא אנטי תמריץ לעבודה ועם ישראל הוא עם נבון ומהר מאוד יאותר סף ההכנסה שלא כדאי לעבור אותו כי אם עוברים אותו מפסידים את השק של הביטוח הלאומי. לא כדאי יהיה לעבוד עבודה נוספת; לא כדאי יהיה להתקדם בעבודה; וזאת כדי להישאר בקאטיגוריה של ההכנסה המזכה אותו בשק. החטא השני, אדוני היושב-ראש, הוא בכך שזה עלבון לאדם העובד. אם אדם עובד בארץ ישראל לא יוכל להתפרנס מעבודתו ויהיה תלוי חודש-חודש בשק שהוא מעין שק של תמיכת סעד זה עלבון לעבודה ועל-בון לאדם. העובד.

מנחם סבידור (הליכוד):

חבר-הכנסת בר-לב, זאת לא היתה ההצעה אלא שקים לאלה שבלאו הכי חיים משקים. את השכר רצו היהודים לתקן באמצעות מס הכנסה.

חיים בר-לב (המערך):

לא, ידידי. קודם כול אתה לא הממשלה. יקום שר האוצר אחרי ויעמיד אותי על טעותי אם יש לי טעות.

שר-האוצר ש. ארליך:

אתה לא מעלה הצעה. אתה דן בנושא.

חיים בר-לב (המערך):

אני מעלה הצעה לסדר ומנמק אותה. אומר לי חבר-הכנסת סבידור שלא לכך מתכוונת הממשלה. אם אתה תרצה תשיב למה אתה מתכוון. כך אני מבין את הכוונה כאשר אומרים: סיבסוד הנצרך או המפרנס הזכאי.

החטא השלישי, רבובי, הוא במישור הכלכלי. כי ביטול הסובסידיות אמנם חוסך כך וכך מיליארדים בתקציב המדינה אבל הביטול הזה מעורר ארבעה סעיפי הוצאה חדשים שלא קיימים היום. א. צריך תקציב לפיצוי לנצרך; ב. תוספת היוקר תעלה משום שביטול הסובסידיות יעלה את האינדקס ב-10% לכל הפחות, נוסף על העלויות הרגילות, וזה לא כולל דלק אלא ממש סיבסוד המוצרים החיוניים; ג. ההוצאה השלישית היא ביטוח ההצמדה של איגרות החוב. אם האינדקס עולה מובן שצריך יהיה תקציב יותר גדול כדי לעמוד בעלייה הזאת; ד. ההוצאה הרביעית המיוחדת היא, אם האינדקס יעלה

יקרה עוד. הממד השני של הפרשה הוא תיפקודה האומלל של הממשלה גם בנושא זה. קודם כול זה התחיל בתדריכים לסיעות בכנסת. יושב-ראש ועדת הכספים נכנס ויוצא אצל ראש הממשלה, וישנם תדריכים, ומי מנים את הממשלה לישיבה ארוכה לתוך הלילה, ולא רק את חברי הממשלה מזמנים אלא גם את כלי התקשורת. ואת התוצאה כולנו יודעים: ההר הוליד עכבר.

חיים קורפו (הליכוד):

היו גם מקרים שראש הממשלה הזמין את יושב-ראש הכנסת ללשכתו.

חיים בר-לב (המערך):

גם זה קרה?

חיים קורפו (הליכוד):

גם זה קרה.

חיים בר-לב (המערך):

ובכן, יש לך עוד שלב.

יהושע רבינוביץ (המערך):

חבר-הכנסת קורפו, זה לא ממין העניינים.

חיים קורפו (הליכוד):

מדוע זה לא ממין העניינים? — — —

ה'ר"ר מ.ל. מרון:

חבר-הכנסת קורפו, אתה כל כך דואג לזה שכולם יקצרו וידברו לעניין ואתה בעצמך מונע את קיצור הדיון.

חיים בר-לב (המערך):

אהא!

ובכן, ישיבת הממשלה מתקיימת, לא מחליטים דבר אבל בזה העניין עוד לא נגמר. סגן שר האוצר משעה את עצמו; חברים מהקואליציה מציעים לפטר את שר האוצר — עם השלישייה הנוספת או בלי השלישייה הנרספת שר האוצר שוקל; בקיצור, מתרחשים דברים והכול סביב הסובסידיות. והיום אנו כולנו עומדים עצורי נשימה ומחכים לראות מה יהיה מחר במרכז המפלגה הליברלית, ואני מרשה לעצמי לומר שגם שם העניין ייגמר בקול דממה דקה.

חיים קורפו (הליכוד):

הם יחליטו להתפטר לאלתר.

חיים בר-לב (המערך):

כל זה, אדוני היושב-ראש, סביב נושא הסובסידיות שהוא נושא הנוגע לכל אורח. ובמשך כל השבועות הללו הכנסת לא נתנה את דעתה על הנושא הזה. אני הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום יום לפני ישיבת הממשלה שהחליטה לא להחליט, ההצעה לא אושרה ולכן אני מעלה היום את ההצעה ומציע שהכנסת תתייחס ברצינות לנושא זה.

עכשיו אני רוצה לטעון — — —

שרה דורון (הליכוד):

האם זאת היתה רק ההקדמה?

חיים בר-לב (המערך):

האם חשבת שזאת ההצעה?

את זכרונה של הכנסת. ב-8 בפברואר החליטה הממשלה כי היא תקציב בסעיף סובסידיות למוצרי יסוד סכום קבוע נומינאלי — וב' באפריל, כל שינוי שיבצע משינוי שער המטבע או מהתייקרות מוצרים בחוץ-לארץ, יותאמו לפיו המחירים, וזאת לפי ההתייקרויות המתחייבות, על חשבון הצרכן. כלומר, התקציב של המדינה הקציב בשנת התקציב הנוכחית 9 מיליארד לירות ולא יוסיף.

(חבר-הכנסת יחזקאל זכאי קורא קריאת ביניים.)

אולי תרשה לי להשלים?

כך גם הגשנו תקציב לכנסת, שאושר, ובסעיף הסובסידיות שבו מופיעים 9 מיליארד לירות. ב-10 ביוני החליטה הממשלה להקפיא את שינויי המחירים למשך כמה שבועות והמחירים לא נשתנו אף שהם היו חייבים להשתנות בתום שלושת החודשים הראשונים של התקציב. ב-17 ביולי, באותה ישיבה שמתארים אותה בצבעים שונים ובביטויים שונים שאין להם כל יסוד, עמדו בפני הממשלה שתי אפשרויות — אני מדגיש לא שתי הצעות אלא שתי אפשרויות — האפשרות להפשיר את החלטת ההקפיאה מה-10 ביוני ולתת לוועדות שרים לדון בעניין הדלק ובעניין הסובסידיות והאפשרות לתת לשר המסחר והתעשייה להעלות את מחיר הבשר או לבטל סובסידיות הממשלה החליטה באותו לילה על הפשרת ההקפיאה.

חברי-הכנסת, על מה הכעס על הממשלה, על שלא ביטלה את הסובסידיות? את זאת רצינים?

יחזקאל זכאי (המערך):

את זה תפנה לצד ההוא, לא לכאן.

שר-האוצר ש. ארליך:

מהצד שלך באו ההצעות. אל תדריך אותי לאן להפנות את המבט שלי. אני מבטיח לך שלא אעשה זאת אליך. זאת האמת כולה. משום כך אני דוחה את ההנחה. לעצם ההצעה לדון על שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המוצר לסיבסוד הנצרך אני מסכים להצעת המציע. יהיה דיון.

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, יש לפנינו רק הצעה אחת, לדון במ"ל. אני מבין שהשר מסכים לדיון במליאה.

שלמה הלל (המערך):

אפשר לקבוע את הדיון למחר?

היו"ר ב. הלוי:

אני מציע להעמיד את ההצעה להצבעה.

הצבעה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, בשל דחיפות הנושא האם יקבעו את הדיון לשבוע הבא?

היו"ר ב. הלוי:

אינני יכול לקבוע זאת עכשיו.

ב-10% נוספים יתייקרו כל הוצאות הממשלה, מתקציב הבטחון ועד ההוצאות האחרות. אם משווים — מזה את החסכון ומזה את ארבע ההוצאות — החישובים שלי מראים שבשנה הראשונה, עוד בשנה הזאת, ספק רב אם יהיה חסכון כלשהו אבל בטוח שבשנה הבאה ובשנה שאחריה החסכון הזה יהיה בהפסד. כך שהשיטה הזאת של סיבסוד הנצרך פסולה בעיני משלושת הטעמים הללו.

שיטת סיבסוד המוצר יש בה שני חסרונות: האחד — אומרים — מה לנו לסבסד את העשיר? החסרון השני הוא שזה גם במקרים מסויימים יכול להביא לעיוותים ולביזבוים. הטענה הראשונה היא מאוד פופולארית: היא נופלת על קרקע מאוד ערוכה לקליטתה. אבל, רבותי, הבה לא נשכח שמאדם בעל הכנסה גבוהה גובה המדינה מסים רבים מאוד, עד כדי 60%, מסים שאין הרבה דוגמאות בעולם לשיעורם. ממשפחה כזאת או ממפרנס כזה לוקחים הרבה מאוד מסים ומחזירים לו משהו באמצעות הסיבסוד. ואילו ממשפחה בעלת הכנסה נמוכה או שהמדינה איננה גובה כלל מסים או שהיא גובה מעט מאוד מסים ובאמצעות הסיבסוד היא מחזירה או מעבירה למשפחה תמיכה משמעותית. אם מסבסדים את המוצרים הנכונים בדרך הטבע השימוש של משפחות בעלות הכנסה גבוהה בהם הוא קטן ולעומת זאת משפחות מרובות ילדים ומשפחות עם הכנסה יחסית נמוכה משתמשות במוצר זה יותר. התחבורה הציבורית היא כמעט אך ורק למשפחות בעלות הכנסות נמוכות או בינוניות; לחם שחור, לחם אחיד מסובסד, אני מסופק אם העשיריון העליון בכלל צורך לחם זה; סוגי גבינה מסובסדים וכן הלאה. אשר לשאלת הביזבוז, אכן זאת בעיה אבל יש לה פתרון. צריך לדאוג לכך שכל מוצר שיכול לקבל שימוש שלא אליו התכוונו מחירו יהיה משהו מעל המוצר החילופי. לדוגמה, ברגע שמחיר הלחם האחיד הוא זול יותר משעורה ברור שמאכלים סוסים בלחם. ברגע ששמן סויה זול יותר מאשר השמן שהצבעים משתמשים בו הם מכניסים שמן מאכל לצבע. אבל זה ניתן לשליטה אם עוקבים אחרי המחירים.

לאור זאת, אדוני היושב-ראש, אני סבור שאין לעבור לשיטה התומכת בנצרך, יש להמשיך בשיטה של סיבסוד מוצרים חיוניים, סיבסוד שצריך להיות בנוי על שלושה עקרונות: 1. מחירים כאלה שימנעו ביזבוז ושימוש לא נכון במוצר; 2. הסובסידיה צריכה להיות שיעור קבוע ממחיר המוצר לצרכן; 3. בתקציב הרגיל של המדינה צריך להיות שיעור קבוע לתמיכה במוצרי המזון. סיבסוד קיים לא רק במוצרי מזון — יש סיבסוד לכל בחינוך חובה, יש סיבסוד למפעלי תרבות ולמפעלי ספורט — ולא שמעתי שמישהו מציע לשנות שם את השיטה, וכאן משום מה נתפסנו לטעות האופטית הזאת.

משום כך אני בהחלט סבור שהכנסת צריכה לתת את דעתה על נושא הסובסידיה, לרדת לעומקם של הדברים ולקבוע את עמדתה.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר ש. ארליך:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לרענן

ח. חוק התיכנון והבנייה (תיקון) (בקשה מועדפת), תשל"ט—1979 *

(הצעת חבר-הכנסת ח. קורפו)

הי"ר ב. הלוי :

חיים קורפו (הליכוד):
רבותי חברי הכנסת, בידי הרופאים או מפקידים את חיינו; בידי עורכי-הדין — את חירותנו ואת חוקינו; ובידי האדריכלים איננו מוכנים להפקיד את תיכנון קורת הגג שלנו? אני סבור שנעלה את רמת המקצוע, ניתן להם אחריות, ולדעתי זה יפתור את אחת הרעות החולות הקשות ביותר שלנו. זו גם ביוורוקראטיה מיותרת ואני לא צריך לומר מה קורה במים עומדים.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר הפנים, לדברי תשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להעביר את ההצעה הזאת לוועדה. אני מוכן לברך את המגמה של "מסלול ירוק" מתוך הנחה שלא כמו במסלולים ירוקים מסוימים במקומות מסוימים ינוצל הדבר על-ידי אלה שצריכים לעבור את המסלול האדום. אם כן, אני בהחלט מסכים למגמה הזאת של זירוז. אני נגד היתרים אוטומטיים. היות שהנושא הוא נושא חשוב הקמנו ועדה שיש בה נציגים של הציבור ואנשי משרדי הממשלה, והוועדה הזאת בודקת את העניינים. משתתפים בה גם נציגי הקבלנים, עורכי הדין ואחרים. אני מניח שוועדת הפנים תשמע גם אותה מתוך מגמה לתקן את מה שצריך לתקן ובקצב המהיר ביותר. לכן אני מציע להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדה.

הי"ר ב. הלוי :

אנחנו מצביעים.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון) (בקשה מועדפת), תשל"ט—1979, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):
דיון הבנייה כדין בנייה בלתי חוקית.

ט. הצעות לסדר-היום

1. ההתפרעויות בכביש רמות

הי"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום בעניין ההתפרעויות בכביש רמות. רשות הדיבור לחברת-הכנסת תמר אשל.

תמר אשל (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של המהיר מות בכביש רמות הועלה בכנסת הזאת על-ידי כמה חברים ושר הפנים אישר בשעתו את העברת הנושא לוועדה. הנושא נדון בוועדת הפנים. הייתי רוצה לקצר בדברי כיוון שסדר-היום עמוס ולכן לא אומר את כל מה שהתעדת לי. הנושא ידוע ומוכר אך בכל זאת אומר כמה משפטים.

השר בורג, כאשר ענה להצעה לסדר-היום בחודש ינואר, אמר: "אין בין כביש רמות והכביש לאיצטדיון

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום בעניין ההתפרעויות בכביש רמות. רשות הדיבור לחברת-הכנסת תמר אשל.

תמר אשל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של המהיר מות בכביש רמות הועלה בכנסת הזאת על-ידי כמה חברים ושר הפנים אישר בשעתו את העברת הנושא לוועדה. הנושא נדון בוועדת הפנים. הייתי רוצה לקצר בדברי כיוון שסדר-היום עמוס ולכן לא אומר את כל מה שהתעדת לי. הנושא ידוע ומוכר אך בכל זאת אומר כמה משפטים.

השר בורג, כאשר ענה להצעה לסדר-היום בחודש ינואר, אמר: "אין בין כביש רמות והכביש לאיצטדיון

להרצות הרבה. דעתי צלולה, ברורה וידועה ואם מישוה רוצה הוא יכול לראות מה אמרתי בעניין זה בפעם הקודמת.

מבמה זו אני פונה להרבה אנשים שתורתם אומנותם ומבקשם שירימו את קולם נגד יידי אבנים כי לדעתי יש בזה משום איסור הלכתי שהוא מוחלט לא פחות מן האיסור ההלכתי המוחלט של נסיעה בשבת.

לכביש הזה אין כרגע ולא כלום עם האיצטדיון. אני מצדי אדאג, עד כמה שזה ביד, שגם להבא לא יהיה קשר בין זה לבין האיצטדיון. סמי מכאן הארגומנט של האיצטדיון. נשאר כביש שהוא מבחינת שומרי שבת פחות מרגין מהכביש הקודם שעבר בשכונת סנהדריה המורחבת. לאנשי המשטרה מקלקלים את השבת.

אבל, ואני רוצה שחברת-הכנסת אשל תקבל זאת, התפקיד של המשטרה הוא למנוע, לא להוסיף עימותים ולהרגיע עד כמה שאפשר. עוסקים בנושא. לא תמיד ההצלחה מאירה פניה, לא לראש העיר, לא למועצת העיר-ריה שגם סיעות דתיות מיוצגות בה. זה תהליך שאנחנו צריכים ליצור בו יחד את האווירה הנכונה והנאותה. אני בהחלט בדעה שטוב לנושא שיבורר בוועדה. אני בהחלט בדעה שהוועדה מצדה צריכה לראות ולשמוע ולהתייעץ ולדון בעניין. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ב. הלוי :

האם חברת-הכנסת אשל מסכימה להעביר את ההצעה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה ?

תמר אשל (המערך) :

כן.

היו"ר ב. הלוי :

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

2. פגיעות ברכוש תושבים במאה שערים

בצבע שחור. בסיסמאות נאמר : "גוי הסתלק משכונתנו", "עוכר ישראל" ועוד. הנוק שנגרם לסטודנט, שרכושו לא היה מבוסס, נאמד ביותר ממאה אלף לירות. לפני שבועיים, ביום שישי, חזר דוד עמר מקניית בשוק הבר-כרים. היה לו קשה להכיר את מכוניתו שחנתה במבואות השוק. גלגלי המכונית נוקבו, שמשותיה נצבעו בצבע שחור, פנסיה נופצו ועל מכסה המנוע צויר צלב קרס גדול. דוד עמר מתגורר בדירה שכורה בשכונת גאולה הסמוכה למאה שערים. כמה ימים לפני שנגרם הנוק למכוניתו ערך דוד מסיבה בביתו לרגל יום נישואיו השני. ייתכן שהמסיבה הרגיזה את התושבים הדתיים שבחרו בדרך שפלה זו להביע את רוגזם ומחאתם. ביום שישי בשבוע שעבר נסע משה ברנשטיין במכוניתו ברחוב שאול המלך. לפתע חש שמכוניתו סוטה מהכביש. הוא עצר וגילה שבאחד מגלגליו תקוע קרש עם מסמרים שחודם מופנה כלפי מעלה. משה הסתכל ובחן את הכביש וגילה שם עוד מוקדים כאלה, עטופים בשקית נייר כדי שהנ-

ראל שאינה מקיימת את החוק והסדר כפי שהובטח על-ידי השר בורג. צר לי על השוטרים היוצאים מדי שבת לגבעות כדי לשמור על הסדר. אינני יודעת מה מקור הידיעות שפורסמו בעתון "הארץ" השבוע אבל נאמר, כאילו מפי קציני משטרה, כי הם נזרקים לכלבים על-ידי כך שאין מדיניות תקיפה ואין הנחיות ברורות.

מה פירוש הדבר ? האומנם "איפה ואיפה" בשמירת החוק והסדר או במניעת פגיעה באזרחים חפים מפשע ? אני חוששת, חוששת מאוד. בירושלים זו המסובכת, שיש בה מתחים, שיש בה בעיות, שיש לחצים גדולים לגביה, אם ננהג בצורה זו, איך אפשר יהיה להסדיר את שמירת הסדר, את מניעת התפרעויות, הפלישות, הנוער במצוקה או את שריפת הצמיגים או החבלות במזרח העיר ? אני פונה אל שר הפנים, כנציג הממשלה, שימנע שגיאה, שיתן לאסור את הפורעים, שיעמידם לדיון, שיתבע את עלבון החוק והסדר ושימנע את השפלתה של המשטרה. אני קוראת לשר הפנים שימנע עוד היום את התבערה העומדת להתלקח — וחוששתי שהיא תהיה סכנה שלא נוכל לעצרה — וזאת על-ידי מדיניות ברורה והחלטית.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נדמה לי שחברת-הכנסת אשל צדקה. כאשר העמידה את התופעות הבלתי רצויות בכביש רמות בשורה אחת עם מעשי האלימות שאנחנו רואים בהרבה כבישים, בהרבה שכונות, בין בצורה זו ובין בצורה אחרת. אלימות נשאת אלימות ואין כל חשיבות למוטיבאציה שלה, אם היא מוטיבאציה פסבדו-אידיאולוגית או פסבדו-סוציאלית וכדומה. אלימות היא אלימות. אני מקווה שההמלצה הראשונה בדיון וחשבון ועדת שמרון בדבר הקמת בית-דיון לשיפוט מהיר של עבירות אלימות תתגשם ותבוצע במהירות באשר שר הפנים ושר המשטרה הסכימו שהדבר יקום. האזרח במדינה צריך להתהלך בלי פחד. אני חוזר על המשפט שאלימות היא אלימות ולא חשוב נגד מי היא נעשית. חשוב ה"מה" שמרעיל את האווירה במדינה. אינני רוצה

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3334, פגיעות ברכוש תושבים במאה שערים, של חברת-הכנסת צ'רלי ביטון.

חיים קורפו (הליכוד) :

בסדר היום מופיע שם אחר.

היו"ר ב. הלוי :

השם תוקן. רשות הדיבור לחברת-הכנסת צ'רלי ביטון.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

"קומאנדו" חברת-הכנסת קורפו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני למעלה מחודש בוצע פוגרום בביתו של סטודנט "בצלאל" שגר סמוך לשכונת מאה שערים. אלמונים פרצו לביתה בה' עדרו, קרעו ציורים ויצירות אמנותיות, השחיתו את הר-היטים, שברו את התקליטים וציירו סיסמאות על הקירות

צוניים רוצים לחיות בתוך גטו משלהם ולחיות את חייהם בו, נוחא. אבל העובדה שקבוצה, שהיא מיעוט שולי, מנסה בדרכים אלימות לכפות על רוב חילוני את דרכי חייה שלה, זה בלתי נסבל. העובדה שאורח לא יכול לנסוע בשבת בכביש רמות בלי שיחשש לפגיעה במכוניתו או בגופו, זה בלתי נסבל. המשטרה אינה עושה מספיק, זו אינה רק ביקורת שלי, אדוני שר הפנים, אתה יכול לקרוא דברים אלה בכל דיווח בעתונות על הפגנה של החרדים. המשטרה אינה עושה מספיק כדי לתפוס את החשודים במעשי הוואנדאליזם הזה ואינה פועלת ביד קשה כדי למנוע הפגנות המסכנות חיי אנשים בכבישים בשבת.

אני חושב שעל הכנסת לקיים דיון במליאה כדי למצוא פתרונות לבעיה שבוכה זו שעוד עלולה להתפתח לכיוונים קיצוניים.

היור"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמענו נאום כתוב יפה, קראו יפה והוא איננו משנה את ההגדרה שלי שהגדרתי קודם.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כתוב יפה, קראו יפה — אינני מבין.

איתן לבני (הליכוד):

קיבלת מתמאה, מה אתה כועס ?

שר-הפנים י. בורג :

וזה איננו משנה, כמעט מחוק, את ההגדרה שהגדרתי קודם, שאלימות היא אלימות ולא חשוב מאיזה צד היא באה, אם זה מצד ימין כלפי שמאל ואם זה מצד שמאל כלפי ימין, דתיים מול קיצוניים, קיצוניים מול דתיים. לא משנה, אלימות היא אלימות בכל מקרה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הבאתי שתי דוגמאות, הבאתי דוגמה של הפגנות אלימות של דתיים ולעומת זה הבאתי דוגמה של הפגנה שלנו. איך היחס אל הדתיים ואיך היחס אלינו ?

שר-הפנים י. בורג :

לא דיברתי על יחס, דיברתי על אלימות. גם קריאת הביניים שלך אינה משנה את ההגדרה שאלימות היא אלימות. ואם זורקים אבן לא משנה מי זורק על מי, ואם חס וחלילה האבן פוגעת או יש קרבן, אלימות היא אלימות גם אם היא קשורה לסיסמה נכונה, לסיסמה קדושה. פעמים רבות עניין קדוש מפסיק להיות קדוש בגלל האמצעים שבהם משתמשים למען קידומו. ביהדות לא קיבלו את התיוה שהמטרה מקדשת את האמצעים. אחרתי את הדברים בוויכוח הקודם. נדמה לי שהם נכונים לכל דבר.

אני מוכן להסכים שהמשטרה לא גילתה את האנשים. אם חברי-הכנסת צ'רלי ביטון, עם המידע הרב שיש לו בעניינים מסוג זה, יעזור למשטרה — אשמח עד מאוד. אני מוכן להיכנס להשוואות שלו ולשאלות למה יכלה המשטרה לגלות קבוצה כמו מע"ץ ולמה במקרה דגן לא. נפתחו תיקים פליליים. החקירה טרם הסתיימה. טרם הצ' ליחו למצוא את האשמים. המשטרה מחפשת ותמשיך בחיפושים. אני רואה טעם לוויכוח בנושא. לכן אני מציע להוריד את הצעת חברי-הכנסת ביטון מסדר-היום.

הגים לא יבחינו בהם. שכחתי להגיד לכם, רבותי חברי הכנסת, שבכל המקרים שמניתי ושעוד אמנה לפניכם הוגשו תלונות למשטרה. עד היום לא הצליחה המשטרה לאתר את הפורעים ואת מנהיגי המוקשים למיניהם. אבל עוד אחזור לזה מאוחר יותר.

בזמן האחרון מנהלים החרדים הגרים סמוך לכביש רמות מלחמת חרמה באזרחים הנוסעים בכביש זה בשבת. הם סוקלים את הנוסעים באבנים תוך קריאת סיסמאות שונות, כשהמשטרה עומדת מהצד וברוב המקרים אינה מתערבת. השבוע נורקה אבן על מכונית שנסעה לפני בכביש רמות. הייתי בדרכי הביתה, הנהגת איבדה את השליטה על המכונית וכמעט שהידרדרה לתוך הוואדי. השוטרים שהיו במקום אפילו לא ניגשו אליה כדי לשאול אם קרה לה משהו, והחרדים שראו כי פגעו בה נסו על נפשם. לפני למעלה מחדשיים שפכו אלמונים סוכר לתוך מיכלי הדלק של טראקטורים שהכשירו את הקרקע באתר המיועד לבניית האצטדיון. במשך שנים מותקפות נשים שבלי ידיעתן עוברות חשופות כתף, רחמנא ליצלן, בתוך שכונת מאה שערים. הגשים, שבהיסח הדעת או מתוך שכחה עברו במעוז החרדים, נסקלו באבנים ולא אחת נפצעו ונזקקו לאישפוז. אני זוכר, לפני כמה שנים, כש-אמבולאנס עם יולדת עבר במאה שערים ונרגם. הנהג נפצע והיולדת איבדה דם ורק בנס ניצלה.

כל התופעות האלה, רבותי חברי הכנסת, מבוצעות על-ידי קבוצת חרדים קיצונית המהווה מיעוט בקרב הציבור הדתי. אולם עובדה זו לא מפריעה לה להשליט טרור, לקחת את החוק לידיה ולהיות השופט והמוציא לפועל של פסק דינם — שנחרץ מראש ברוב המקרים — סקילה באבנים. הקבוצה הזאת — שנהוג לכנותה "קומאנ"דו מאה שערים" — פועלת באין מפריע מזה שנים. לאחר רונה חידשו חבריה את פעולותיהם בקצב מוגבר בלי שהם, מבצעי המעשים האיומים האלה, ייתפסו או אפילו ייחקרו. מפליא אותי מאוד שהמשטרה אינה מבצעת מעצרים. כשמתבצעת גניבה מייד מודיעה לנו המשטרה שנעצרו חשודים ; אולם כאן מבצעת קבוצה שלמה מעשי פוגרום ברכוש ואין מעצרים כלל. רבותי חברי הכנסת, אם יימשך הדבר כפי שהוא היום לא ירחק היום והפוגרום יגיע גם לפגיעה בנפש, ומעצרים אין מבצעים. המשטרה, משום מה, מתקשה לגלות את המחתרת החרדית. מה קרה למודיעין המשטרה שהשכיל כל כך לתפוס את כנופיית מע"ץ ? אין הצליחה המשטרה לעלות על עקבות כנופיה שלדבריה פעלה במחתרת בצורה מתוחכמת וכאן היא אינה מצליחה לעלות על עקבות הפורעים ? מאוד מוזר הדבר. העתונות, שהיתה נוכחת בתחילה בהפגנות של החרדים בכביש רמות, דיווחה תמיד על יחס סלחני מצד המשטרה כלפי המפגינים. יש לזכור, לא רק שהיתה זו הפגנה ללא רשיון אלא זו היתה הפגנה אלימה. המפגינים גרמו באבנים מכוניות שעברו בכביש. לא רק זאת, גם את השוטרים עצמם רגמו המפגינים באבנים והמשטרה מתייחסת בסבלנות. אוי ואבוי לנו, הפנתרים השחורים, אם היינו מקיימים הפגנה כזאת ללא רשיון. הרי היו שוב רים לנו את הראש, מכניסים אותנו למעצר ועוד פותחים לנו תיקים על תקיפת שוטרים, כפי שנוהגת המשטרה לעשות.

אדוני היושב-ראש, זה מצב מסוכן. אני יודע שיש קבוצות של חילונים הרוצים להתארגן ולהשיב מלחמה. את העובדה שהחליט מי שהחליט ששכונת מאה שערים תהיה סגורה בשבת אפשר עוד להבין. שהדתיים הקיי-

חוברת ל"ז, ישיבה רנ"ב
— הצעות לסדר-היום —

הי"ח ב. הלוי :
אם כן, לפנינו שתי הצעות. אעמיד להצבעה את
ההצעות זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון
בוועדה — מיעוט
בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת — רוב
ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת
נתקבלה.

נדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

הי"ח ב. הלוי :
חברי-הכנסת ביטון, האם אתם מסכים להצעת חבר-
הכנסת מאיר פעיל להעביר את הנושא לוועדה ?
צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

3. התגברות הבריונות בישראל והשלכותיה על התיירות

הרשויות הציבוריות, המשטרה, מחלקות החינוך, העיריות
וגופים וולונטאריים ציבוריים אחרים. אם זאת נעשה נוכח
לעצור את הפגע הממאיר המתפשט בחברתנו. יפה שעה
אחת קודם.

אני רוצה לברך מעל במה זו את שר המשפטים
שהודיע על הקמת בתי-דין לשיפוט מהיר של עבריינים.
אני מקווה שבתי-דין אלה יפעלו בשיתוף פעולה עם
המשטרה וכך נוכל לראות בראשיתו של פתרון לבעיה
חמורה ביותר.

אני מציע שהכנסת תדון בנושא.

הי"ח ב. הלוי :
רשות הדיבור לשר הפנים, לדברי תשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תיתי לו לחבר-
הכנסת שריר שהציע מה שהציע. בחפץ רב אני מציע
שהדיון יתקיים בוועדה. שם יוכלו אנשי המשטרה לדווח
באופן מפורט על הנעשה. ברור שלפנינו אחת התופעות
הגורעות ביותר. האזרח, במשך כל שעות היום — "בשב-
תך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" — צריך
להיות בטוח בחייו. כל מעשה בריונות ואלימות מסוכן
לא רק לתיירים אלא גם לחברה שלנו, לחיים שלנו ול-
דמות שאנחנו מייחסים לעצמנו. המשטרה, באמצעות
יחידות סיור ויחידות הנוער, מנסה להגביל את התופעה
ולעצור את התהליך המסוכן. אני, יחד עם שר המשפטים,
עשיתי את כל האפשר כדי להנהיג את השיפוט המהיר.
אני מקווה שהתוצאות ייראו חיש מהר. לכן בחפץ רב
אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

הי"ח ב. הלוי :
האם חברי-הכנסת שריר מסכים להצעת השר ?

אברהם שריר (הליכוד):
כן.

הי"ח ב. הלוי :
ובכן, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא לדיון
בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים
ואיכות הסביבה נתקבלה.

הי"ח ב. הלוי :
אני עובר לנושא הבא בסדר-היום, הצעת חברי-הכנסת
אברהם שריר : התגברות הבריונות בישראל והשלכותיה
על התיירות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שריר.

אברהם שריר (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ארץ זבת חלב
ודבש, ארץ התנ"ך והמרכז הרוחני, מקום הולדת שלוש
הדתות הגדולות, הפכה לחזיון קשה של פשע, סמים
ובריונות בקנה מידה שחייב להדאיג את כולנו ולהדליק
אור אדום במשרדיהם של הנוגעים בדבר.

ההתפרעות האלימה וחוסר המעצורים ברחוב, במ-
קומות ציבוריים כמו בתי-קפה, בתי-קולנוע, שפת הים
ועוד, מבריחה מהם כל אדם הגון ומשאירה את השטח
לאלמנטים אלימים. האלימות הפכה נורמה מקובלת בחב-
רה הישראלית ; אלימות מילולית, אלימות של לחצים
ואלימות של שימוש בכוח גס. מפני אלימות-בריונות
זו נרתעים רבים, ובכלל זה המשטרה. נהנים ממנה ומ-
תוצאותיה כל בעלי הזרוע המשיגים את מבוקשם בדרך
האלימה. פלישה לקרקע הציבורית הנפסדת פעם אחר
פעם בכסף רב ויקר, קבלת זכויות סוציאליות שאינן
מגיעות ועוד, הן ממין התופעות של התנהגות זו שהש-
תרשה וקיבלה ממדים מדאיגים בחברה הישראלית. לאחי
רונה, אדוני היושב-ראש, צפינו כולנו בטלוויזיה בדיווח
על הנעשה באחד מחופי הארץ היפים ביותר, שבו מרבים
לבקר תיירים. ראינו את ההתנפלות הגסה וחוסר המע-
צורים, את ההיטפלות של בריונים צעירים לתיירות הב-
אות לחופשה לישראל ואת קוצר היכולת וחוסר הישע
שמגלים השלטונות. את הנזק לישראל כמדינה, לישרא-
לים כחברה, לכלכלה, למשק, ולענף התיירות בפרט,
קשה לאמוד במספרים מדויקים אך הוא רב ומצטבר.
זוהי דמותו של הישראלי המכוער בכל התגשמותו. יש
לצאת נגדה במלחמת חרימה ולסלק תופעה זו מן המקרי
מות הציבוריים.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להקים משטרת תיי-
רות כפי שמקובל בכמה מדינות. ניתן לממן משטרה זו
מהיטל תיירות או ממס שייגבה מהענף כולו. משטרה
כזאת תמנע תופעות מבישות אלו, תגן על התיירים הב-
אים לישראל ועל שמה הטוב של המדינה.

בעיית הבריונות חייבת להדאיג אותנו. אנו חייבים
להתייחס לתופעה זו במלוא החומרה ולחפש דרכים לטפל
בה. במלחמה זו חייבות להשתתף כל הזרועות של

4. בניית בית הלוחם ובית יד לבנים בחיפה

ציבור זה סבל דייו. האם הוא צריך להמשיך ולסבול משום שיש מישור שאדיש לכך ?
אדוני שר הפנים, אני מצטער שלא שמעת את רא-שית דבריי. אינני חושב, אדוני השר, שאתה מופקד על הנושא. אם ניתן צו הפסקת עבודה אתה צריך להקפיד שהצו יישמר. אבל אני חושב ששר הבטחון, שהוא האבא של כל חיילי צה"ל ונכי צה"ל, הוא אשר היה צריך להיכנס לעבי הקורה. מה אתה תשיב לי ? אתה תשיב שאתה תטפל בנושא אך יש בעיות של סוביידיזציה. מדוע לא ייכנס שר הבטחון בעבי הקורה ? זה איננו חסד. איננו צריכים חסדים. זוהי זכות.

אדוני היושב-ראש, אולם ספורט יש בחיפה ; תיאט-רון יש בחיפה ; אודיטוריום יש בחיפה. אך שני בתים אלה — בית "יד לבנים" ובית לאירגון נכי צה"ל — אין בחיפה. בערים רבות בארץ קיים בית "יד לבנים" ויש מקום לאירגון נכי צה"ל, רק בחיפה אין.

אדוני היושב-ראש, זהו נושא כאוב מאוד ואני מעלה אותו מתוך כאב רב. פנו אלי אנשי אירגון נכי צה"ל והורים שכולים מתוך כאב רב. אני מקווה שידונו בנושא זה. זה איננו נושא לדיון במליאה. אני מקווה שהשר יסכים להעביר את הנושא לוועדה ואני מציע שתהיה זו ועדת החוק והבטחון ולא ועדת הפנים. זה איננו עניין לוועדת הפנים. זה איננו עניין כספי. אני חושב שאנו צריכים לתבוע ממשרד הבטחון שייכנס בעבי הקורה ויפתור את הבעיה.

היו"ר ב. הלוי :
רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם הבית הגבוה יחליט ששר הבטחון הוא אשר צריך להשיב ולא שר הפנים לא תהיה לי כל הסתייגות מהחלטה זו. אם ועדת הכנסת תרצה להחליט להעביר את הנושא לוועדת החוק והבטחון במקום לוועדת הפנים ואיכות הסביבה אין לי כל "יצר רע" להיות שותף לדיון.

חבר-הכנסת כהן, מתוך מגמה נכונה ומובנת של ההורים והנכים, החליף כאן שני דברים. הוא לא הבחין בין המטרה הרצויה שהבניין יקום — וכאשר זו המטרה הרצויה רצוי שיקום במהרה בימינו — ובין תהליכים ועניינים לא טובים ששורבבו, בצדק או שלא בצדק, לתוך המסכת הזאת. חלק מהמסכת הזאת הוא סוביידיזציה. ואינני יכול, באותה קלות רטורית, לומר כאן כפי שאמר חבר-הכנסת כהן : כן סוביידיזציה, לא סוביידיזציה. אני קצת מוגבל בנושא זה. לכן על האספקט הזה אינני רוצה לדבר.

אדוני היושב-ראש, אתה שהיית שופט בישראל בוודאי תקבל את ההצעה שלי להעביר את הנושא לוועדה אך בפירוש לא שום דבר שהוא בגדר סוביידיזציה. כלומר, הנושא מינוס אותם עניינים שהם סוביידיזציה. אני מניח, שאתה, בתור יושב-ראש, תקבל את הצעתי ויהיה ברור שכאשר מעבירים את הנושא לוועדה אין מעבירים את האספקטים שהמטרה חוקרת. חלק מהם היא סיימה לחקור וחלק, חקירתם מתארכת בגלל סיבוכים.

מאיר כהן (הליכוד) :
אני לא העליתי את עניין המשטרה.

היו"ר ב. הלוי :
נעבור להצעה לסדר-היום : בניית "בית הלוחם" ובית "יד לבנים" בחיפה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר כהן.

מאיר כהן (הליכוד) :
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, צר לי שאינני רואה שר שישב להצעה לסדר-היום ליד שולחן הממשלה. גם אינני יודע איזה שר צריך להשיב להצעה לסדר-היום. אני חושב שעל הצעה לסדר-היום זו לא צריך להשיב שר הפנים אלא שר הבטחון. נושא כאוב זה נוגע לאירגון נכי צה"ל וההורים השכולים. מן הדין ששר הבטחון ישיב להצעה, בלי לפגוע בכבודו של שר הפנים.

יחזקאל זכאי (המערך) :
חבר-הכנסת אמנון לין ישיב לך.

מאיר כהן (הליכוד) :
אדוני היושב-ראש, בשנת 1975 החלו את הבנייה של בית "יד לבנים" בחיפה ושל "בית הלוחם". הכוונה היתה לסיים את הבנייה בשנת 1979. בשנת 1977, כתוצאה מתלונה של מעשי שחיתות שהוגשה על-ידי האדריכל של בניינים אלה למשטרה, הופסקה הבנייה.

הבניין האחד, "יד לבנים", צריך היה לשמש מקדש מעט להתייחדות עם זכר הקרבנות שנפלו, מקום שבו יוכלו נכי צה"ל להיפגש, מקום התוועדות שאליו יוכלו לבוא ולהשיח לבם. לא תיאטרון, לא אולם ספורט, בית-כנסת שיוכלו להתפלל בו, שיוכלו להכניס אליו ספר תורה. והשני, "בית הלוחם", ולמה צריך היה להיות מיועד בית הלוחם ? — למקום התוועדות לנכים, מקום שבו יוכלו לקבל ריפוי פיסית ופסיכיראפי, מקום גופש, מקום שאליו יוכלו להגיע הנכים. היום אין בחיפה אף לא אולם אחד שאליו יכולים להגיע הנכים בכסאותיהם, פרט לבניין אחד, בית מפלגת מפא"י, ששם הם עורכים את אסיפותיהם. בלית ברירה הסכמתי לכך. בניינים אלה עומדים היום בשממונם ואין פוצה פה ומצפצף. למי יפנה ציבור הנכים ? אל מי ידבר ציבור הנכים ? האדי-שות שמגלה הקהל בנושא זה גורמת שתוממות. שנתיים עומדים של בניינים אלה בשממונם והרי הם כבר עלו בכסף רב. ב־20 מיליון לירות נאמד הנוק שנגרם מכך שלא נסתיימה בנייתם של בניינים אלה.

שלמה הלל (המערך) :
מי בונה ?

מאיר כהן (הליכוד) :
מצד אחד עיריית חיפה ומצד שני אירגון נכי צה"ל. אינני יודע מי אשם ואין זה מעניין אותי כעת. את האשמים יש להכניס לבית-סוהר. אני תובע — בשם ההורים השכולים ובשם אירגון נכי צה"ל — להשלים את בניינים של בניינים אלה. זאת תביעה צודקת. אנו צריכים לקבל את הבניינים האלה כשבנייתם הושלמה. את מי זה מעניין מי אשם ? רק משום שיש התנצחות מש-פטי, צו מגיעה, צו הפסקת עבודה, צריכים לסבול הנכים וההורים השכולים ? אירגון נכי צה"ל הוא הגוף שצריך לסבול ? הוא לא סבל דייו ?

(חבר-הכנסת דוד שטרן קורא קריאת ביניים.)

שר-הפנים י. בורג :

בקשר למה הזכרת את המלה סוביידיצה ?

מאיר כהן (הליכוד):

לא התייחסתי למשטרה. אני חושב שבעל הבית על העניין הזה הוא משרד הבטחון. שישבור משרד הבטחון את הראש — —

שר-הפנים י. בורג :

אתה שכחת, אתה עכשיו בקואליציה, ואינך יכול להציע שמשדר הבטחון ישיבור את הראש. משרד הבטחון צריך לשמור על הראשים שלנו.

אני חוזר ואומר : אני מניח שאציע להעביר את הנושא לוועדה. רציתי רק שיהיה ברור איזה חלק יועבר לוועדה ואיזה חלק לא יועבר אליה. ואם חבר-הכנסת מאיר כהן מסכים לכך קל לי יותר. יש חקירות מספר שנעשות על-ידי המשטרה בנושא. העניין מסובך מאוד. לא רק העניינים שחבר-הכנסת צירלי ביטון מעלה הם מסובכים. יש גם בחיפה עניינים מסובכים. מתברר שיש צורך ברישוי מחדש לבנייה וקרו כמה דברים שטוב היה אילולא היו קורים. מבקר פנימי של משרד הפנים נכנס לעבי הקורה. בישיבה שהתקיימה בין מנכ"ל משרדי, מר קוברסקי, ובין ראש עיריית חיפה הוחלט שאכן העיריה תפעל לביצוע הוראות החוק, ובכלל זה הפיקוח על הבנייה. אני מצדי אשמח אם הפרשה תמצא את סידורה

בטהרה, בנקיון כפיים, על-פי המטרה הרצויה ובקצב הדרוש.

אשר על כן אני מציע להעביר את הנושא לוועדה שתחליט עליה ועדת הכנסת.

היו"ר ב. הלוי :

חבר-הכנסת מאיר כהן, אתה מסכים להצעת השר ?

מאיר כהן (הליכוד):

כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא, למעט החלק שהוא סוביידיצה, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. אני ממעיד להצבעה הצעה זו.

ה צ ב ה

بعد ההצעה להעביר את הנושא — למעט החלק שהוא סוביידיצה — לוועדה שתקבע ועדת הכנסת
— רוב
נגד — אין
ההצעה להעביר את הנושא — למעט החלק שהוא סוביידיצה — לוועדה שתקבע ועדת הכנסת
נתקבלה.

י. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון סעיף 5), תשל"ט—1978 *

(הצעת חבר-הכנסת י. בן-מאיר)

וסדיר בנכים אלה. משום מה סעיף כזה המקנה לנכה זכות, בהסכמתו, להמיר את הגימלה החודשית בהיוון חד-פעמי במקרה של נכות נמוכה אינו מופיע בחוק הנכים (תגמולים ושיקום).

משה עמאר (המערך):

הבעיה היא שמא הנכה יבזבז את הכסף ולכן יש צורך באישור ההיוון על-ידי עובדת הסעד באותו מקום.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

משום-מה סעיף כזה לא הוכנס בחוק הנכים שהם נכי צה"ל.

הצעת החוק הזאת אומרת בעצם שני דברים : א. צריך להיות ברור שלא יתן נכה יש הכנסה קבועה מעבר דה והשר יתקין תקנות שלפיהן אפשר יהיה להבטיח שאין מדובר באדם שאינו יכול להתפרנס והרוצה מענק חד-פעמי כדי לבזבז אותו ; ב. צריך להיות בהסכמתו של הנכה. הגעתי להצעת חוק זו לפי פנייה של נכי צה"ל. הם אומרים שמדובר בתשלום של כמה מאות לירות בחודש. בשביל אדם שמשתכר אפילו 10 אלפים לירות לחודש, שהוא השכר הממוצע במשק, הרי התגמול הוא קטן יחסית, הוא אינו מוסיף לו הרבה, אבל זהו גטל ביורוקרטי גדול מאוד על מנגנון משרד הבטחון. נכותם של חלק גדול מהנכים פחותה מ-25%. מדובר בפגיעה לא קשה שהם בעצם גרפאו ממנה והם עובדים, אבל נשאר להם אחוז מסויים של נכות. הם עצמם אומרים

היו"ר ב. הלוי :

אנו עוברים להצעת חוק רכ"ח, חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון סעיף 5), תשל"ט—1979, של חבר-הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אקרא לפני הכנסת את הצעת החוק שאני מציע. שיש בה שני סעיפים בלבד, ואנמק אותה בקצרה. בהצעת החוק שאני מציע נאמר שבחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט—1969 (נוסח משולב), סעיף 5 יסומן 5(א) ואחרייו יבוא : "נכה שדרגת נכותו אינה עולה על 25% ולדעת השר" — כלומר שר הבטחון — "או מי שהוסמך על ידו יש לו הכנסה קבועה המספיקה לפרנסתו או סיכוי מבוסס להכנסה כאמור, ישולם לו בהסכמתו מענק במקום תגמולים חדשים. המענק יהיה בסכום המתקבל מהיוון סכום התגמול החדשי שמקבל אותו נכה ערב עריכת ההיוון ובהתאם להוראות שהשר יקבע בתקנות".

מגמת הצעת החוק הזאת היא לאפשר לנכי צה"ל שדרגת נכותם אינה עולה על 25% ושללה הכנסה קבועה לפרנסתם להוון את המענק החדשי הניתן להם. אני רוצה לציין שהמחוקק קבע דבר כזה בחוק הביטוח הלאומי. שם נאמר שנכים המטופלים על-ידי המוסד לביטוח לאומי ושוכותם לתגמול אינה עולה על 20% מקבלים סכום חד-פעמי המחושב לפי היוון התגמול החדשי שלו הם זכאים, ואין על המוסד לביטוח לאומי הנטל של סיפול חדשי

אין ודאות שאם אמנם תתקבל הצעת חוק זו יהיה חסכון כספי, מה גם שמצבת העובדים באגף השיקום במשרד הבטחון ומצבת הנכים המטופלים עליה לא יפתחו, שהרי גם לאחר קבלת המענק, אם יוחלט על-כך, יהיו אותם נכים קלים שיבחרו בו וכאים להטבות מסוגים שונים, ובהן פטורים והחזרים למיניהם, וימשיכו לפנות לאגף השיקום לשם קבלתם.

משרד הבטחון בוחן בימים אלה דרכים ליישם בח"קיקה עקרונ שיקומי חשוב, שדווקא הוא יכול לעלות באספקט מסויים בקנה אחד עם ההצעה של חבר-הכנסת בן-מאיר. העקרון הוא של מניעת פיתוחה של תלות הנכה הקל באגף השיקום כדי לאפשר לאגף להתרכז בשיקומם של הנכים בדרגות הנכות הקשות יותר. לאחר שתושלם עבודת ההכנה והעיבוד של הצעת חוק זו היא תובא לממשלה וכמובן לכנסת.

אף שאין בטחון כי הצעתו של חבר-הכנסת בן-מאיר אמנם תגרום להפחתת הנטל הכספי אנחנו מוצאים שיש טעם להעבירה לוועדת העבודה והרווחה, אשר על-פי תקנון הכנסת מטפלת בנושאים אלה, לשם בחינה ובדיקה.

הי"ר ב. הלוי :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר-הכנסת בן-מאיר לדיון מוקדם בוועדה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון סעיף 5) תשל"ט—1979, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה תתקבלה.

יא. הצעות לסדר-היום

1. הצורך בהגברת מערכת החינוך בצה"ל

שאלות אשר בתשובה חדה עליהן טמון עתידנו כעם בארץ ישראל.

כשאר חברי סירתי, ראיתי והתרשמתי. התרשמתי ממסירותה של חיילת במחנה דותן ששוחחה עם חייל והסבירה לו את קורות העם היהודי בגולה ותחיית העם והמדינה. עולמות חדשים נפתחו לפניו בשיחה הזאת.

הוא גילה כי אכן יש לו עבר ומכאן שיש לו גם עתיד. במחנה מרכוס התגלתה לפנינו תופעה מיוחדת הר"אוייה לציון. חיילים בצבא הקבע, צמאי דעת וקידום, מדביקים תוך כמה חודשים פיגור של שנים, ובקשה אחת היתה בפיהם: עוד ועוד, עוד השכלה, עוד קידום, דומים הם לאדם שיצא ממנהרה אפלה אל האור, אל השמש. למפקדי יחידות אלה, לחיילות ולחיילים אלה שהתנדבו ללכת לאותם מחנות ולהקנות לחיילי ישראל את ידיעת העברית, אני רוצה לשלוח מכאן, מעל הבמה הנכבדה הזאת, ברכה אחת: ברכת "כל הכבוד".

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחד הקווים המ"אפיינים את צה"ל היה והינו שהוא צבא העם, צבא הבונה חברה והמניח יסוד לעצמאות ישראל. הרמטכ"ל של צה"ל לשעבר, פרופ' יגאל ידין, היה הראשון אשר ביקש מצה"ל להיכנס אל המעברות ולעזור בקליטת גלי העלייה.

שאלו היו מקבלים מענק חד-פעמי זה היה מסייע להם בעסקים, ברכישת דירה ובדברים אחרים. זה היה נותן לאיש שרוצים לעזור לו הרבה יותר מאשר התגמול החודשי שכאמור מהווה נטל אדמיניסטרטיבי גדול על משרד הבטחון. מי שמכיר את הנושא יודע שזה מטיל עבודה גדולה על משרד הבטחון. מדובר באלפי נכים בעלי דרגת נכות נמוכה, ומצד שני, כאמור, ההיוון היה בהחלט עוזר לנכה עצמו.

לכן אני מציע את הצעת החוק הזאת שבעצם נותנת לגבי צה"ל אפשרות שהיא קיימת לגבי נכי הביטוח הלאומי. וכפי שאמרתי יש פה שני תנאים. הוועדה יכולה להכניס תיקונים נוספים. אני ציינתי שני דברים: א. שיש לגבי הכנסה קבועה המספיקה לפרנסתו; ב. שהדבר נעשה בהסכמתו. אם הוא אינו רוצה בכך אין מחייבים אותו. יש בזה הנאה גם לפרט וגם לציבור. כפי שאמרתי יהיה פה חסכון גדול למדינה בטיפול האדמיניסטרטיבי. זו הוצאה שאינה נותנת דבר מלבד ההוצאה האדמיניסטרטיבית, ותהיה פה הליכה לקראת הרבה נכים שפנו בהצעה כזאת. בסופו של דבר נשיג יותר בהוצאה יותר קטנה, שכן ההוצאות האדמיניסטרטיביות יקטנו, דבר שהוא לטובת הכלל והפרט.

אני מציע לחברי הכנסת להעביר הצעת חוק זו לוועדה המתאימה, אינני יודע אם לוועדת העבודה והרווחה או לוועדת החוץ והבטחון.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר נסים, לתשובה על ההצעה.

השר מ. נסים :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שר הבטחון ביקש שני להשיב על הצעת החוק של חבר-הכנסת בן-מאיר.

הי"ר ב. הלוי :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3311 של חבר-הכנסת מרדכי אלנרבל בנושא: הצורך בהגברת מערכת החינוך בצה"ל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרדכי אל-גרבל.

מרדכי אלנרבל (התנועה הדמוקרטית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת החינוך והתרבות של הכנסת סיירה לפני שבועיים במערכת החינוך בצה"ל. יחד עם עמיתי חברי הכנסת ראיתי וגדמתי, חזיתי והתרשמתי. ראיתי כיצד מנסה מערכת זו להתמודד עם בעיותיה הכואבות של החברה, עם תוצרי מערכת החינוך שלנו, וגדמתי. שאלתי את עצמי את השאלות האלה: מדוע ילד שנולד בישראל, שלמד במערכת החינוך שלה, כמתחייב מחוק חינוך חובה, שמונה שנים, כ-2,000 יום מחייו, מגיע לצה"ל כשהוא חסר מוטיבציה, חסר ידיעה בסיסית בקריאה ובכתיבה וחסר ידע מינימאלי באזרחות, בציונות ובדיעת הארץ? שאלתי את עצמי, מדוע נוצר זה אשר אוצר בתוכו אוצר גנוז של פוטנציאל אנושי מגיע לכאן ואינו יודע מדוע הוא כאן. אלה הן שאלות יסוד, רבותי חברי הכנסת,

לקחת על עצמנו אתגר זה. משום כך אבקש מהכנסת לדון בנושא זה.

אסיים בהבעת תקווה שאכן צה"ל, על מסגרותיו השונות, יפעל בעתיד למעורבות יתר בקרב אוכלוסיית הנוער הזה ויהיה לו ביתו השני. כמובן אני בטוח שהוא יתרום את חלקו במאמץ הכולל המושקע בשילובו של הנוער בחיים נורמאליים ובתפקידו כאזרח.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר נסים, לתשובה.

השר מ. נסים :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, טוב עשה חברי הכנסת אלגרבלי שהעלה נושא זה על סדר-יומיה של הכנסת. הנושא הוא חשוב.

אני רוצה לציין שאחרי הפסקה של שנים יש לנו רמטכ"ל הרואה צורך בשילוב צה"ל במערכת המקנה ערכים ציוניים ובטיפול החינוך יעד גדול של המדינה. זהו אותו רמטכ"ל שבעת האחרונה מושטות ידיים כדי להבאיש את ריחו בעיני הציבור ; אותו רמטכ"ל שטוהר כפיו, יושר לבבו וזכויותיו כלוחם וכמצביא הם מן המופ" לאים שקמו בכל עם ועם, מן המופלאים ביותר. זהו איש ערכים המבקש גם להנחילם, וחוקה שבימי כהונתו יקבל נושא זה, שהעלה חבר-הכנסת אלגרבלי, עדיפות מיוחדת. ואמנם, בתקציב הבטחון, שבשנים האחרונות לא שפר חלקו — ואפילו בוצע בו כמה קיצוצים ריאליים — הקצתה מערכת הבטחון משאבים למטרה חשובה זו, אם כי כמובן יש עוד הרבה מה לעשות ובוודאי עוד ייעשה.

ראוי נושא זה שידון, אמנם לא במליאת הכנסת אלא בוועדה של הכנסת, אולי בוועדה משותפת של ועדת החוץ והבטחון וועדת החינוך כי הנושא קשור לשתייה. אני מציע, אדוני היושב-ראש, שהכנסת תעביר את הנושא לוועדת הכנסת וזו תקבע את הוועדה המשותפת שתדון בנושא זה ואת הרכבה.

הי"ר ב. הלוי :

חברי-הכנסת אלגרבלי, האם אתה מסכים להצעת השר ?

מרבדי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):

כן.

הי"ר ב. הלוי :

לפנינו הצעה אחת : להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת אלגרבלי לוועדה משותפת או לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

מרבדי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):

לוועדה משותפת.

הי"ר ב. הלוי :

לוועדה משותפת שתקבע ועדת הכנסת. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה משותפת שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

צה"ל ידע להשתלב בעבר בכל מערכות חיינו : בהתיישבות, בחינוך ובפיתוח התעשייה והחקלאות. ובתקופתנו זאת, שבה גבר ליקוי המאורות, עליו ללכת קדימה, וזאת בעיקר בתחומי החינוך והחברה.

אדוני היושב-ראש, אחד היעדים אשר עומדים לנגד עינינו ואשר בו אנחנו צריכים לראות צעד מכריע בשינוי המלא של הנוער בחברה הוא השירות בצה"ל. משום כך יש לראות בחיוב את הנכונות של צה"ל לגייס לשורותיו אוכלוסיית נוער שוליים אשר בעבר נדחתה. לא תמיד היה הדבר כדאי מבחינה צה"לית אך במבט כולל יש כאן הצלה של הנוער, של החברה כולה. נוער בגיל הגיוס, שבע אכזבות, שנפלט ממסגרות שונות, יכול גיוסו לצה"ל להוות דרך יציאה ממעגל הקסמים אשר בו הוא שרוי. לשם שילובו בצה"ל ובחברה יש צורך להיערך בצורה הולמת ועל הדרך לכך אעמוד בהמשך דברי.

ראשית כול, יש צורך בתיאום המלאכה החשובה הזאת עם הגורמים הממשלתיים. ואכן ועדת השרים לחברה ורווחה, בשיתוף עם צה"ל, הקימה, ביזמתו של סגן-ראש הממשלה פרופ' יגאל ידין, ועדה בין-משרדית אשר מטרתה היתה להביא בפני הוועדה המלצות בדבר התארגנות צה"ל לטיפול בנוער השוליים. ועדה זו דנה בשלושה תחומים : א. שלב קדם-הגיוס ; ב. השירות בצה"ל ; ג. הטיפול בחייל המשוחרר. ועדה זו כבר הגישה את המלצותיה ויש לציין בחיוב כי כבר קיימות תוצאות ראשונות של פעולתה זו, תוצאות שאותן ראינו בסיוורנו בצה"ל.

אדוני היושב-ראש, נושא זה מחייב : א. היערכות מחודשת של צה"ל, בדרכי המחשבה המנחות אותו וב-אופני אירגונו את פעולותיו ; ב. הגברת המשאבים המופ"נים לתחומים והכלולים בנושא זה.

אדוני היושב-ראש, כוחו של צה"ל הוא באיכות כוח האדם שבקרב, ברמת השכלתו ובצורת תפקודו. צה"ל מעוניין היום, יותר מאשר בעבר, בהגברת איכות זו. הרמטכ"ל חזר והביע את דעתו על הצורך בהגברת המוטיבציה הצינונית והאזרחית ועל הצורך בשיפור רמת החייל ואיכותו. מימוש יעד זה מחייב כראש וראשונה היערכות מחודשת לנושא החינוך בכלל, ונושא הטיפול בפרט בעיקר. נושא הטיפול באדם בצה"ל מפורז עדיין בין האגפים השונים ויש צורך בהקמת מרכז לקידום ולטיפול בו. שנית, המשאבים העומדים כיום לצורך מטרה זו אינם מספיקים והם מתבטאים בכמה פרומילים בתקציבו של צה"ל. יש צורך בהגדלת האמצעים העומדים לרשותו של קצין חינוך ראשי בצה"ל. מאות חיילים, גם אלה שהם בעלי השכלה תיכונית, מעוניינים כיום בקידום השכלתם וברכישת מקצוע במסגרת שירות הקבע ויש לאפשר להם זאת. המרכז ידאג בין השאר לתת הזדמנות שנייה לחיילים בעלי הסתגלות. כמובן הוא ידאג להפעלת צה"ל בעירות הפיתוח ובשכונות.

אדוני היושב-ראש, נושא זה ראוי להיות נדון בכנסת, על כל השלכותיו והיבטיו. עלינו לדון בתכנים, בדרכי ההתארגנות ובהשלכות התקציביות. בטוחני שזה אחד המוקדים אשר ההצלחה בהם יכולה להיות מרובה ועלינו

2. צה"ל כמנוף לקידום נושאים כלכליים וחברתיים

אינו גופל במעמדו ובאיכותו מה שהיה אי פעם, מאינו שהיה תקופה שאני מכיר אותה.

אבל כשאנו מדברים על רמה מיבצעית יש לזכור שהיא מורכבת משניים: ממרכיב המקצוענות וממרכיב איכות האדם, כלומר אותה לחלופית, אותו שאר רוח. הרמה המיבצעית היא המכפלה של שני הדברים. ופה אני אומר: לדאבונך, היום המקצוענות בצה"ל היא גבוהה מאוד אבל הלחלופית, שאר הרוח, אינם מרובים ביותר. ומשום שהמקצוענות היא גבוהה התוצאה הסופית היא טובה יותר אבל, לפי דעתי, חסר הטיפול במרכיב האדם. ופה אני חוזר לשאלה שאילתי בפתח דברי: האם צריך להשלים עם זה שצה"ל הוא באמת בבואה של החברה? האם צה"ל הוא מוצר של החברה שלנו? האם הוא רק מושפע או שהוא יכול וצריך גם להשפיע? ואני אומר שאסור להשלים, שאסור לחשוב שזה המצב ושאינן ברירה. צה"ל הוא גוף מאורג, בעל כוח ופוטנציאל אדיר; רים; והוא יכול גם לתרום והוא יכול גם להשפיע.

אני יודע שגם היום יגידו לי: צה"ל מטפל עכשיו ב־5,000 חיילים שפעם לא היו בכלל מגייסים אותם, חיילים מרמות נמוכות, משכבות נמוכות, טעוני טיפוח — אם אפשר לומר כך. נכון, עושה זאת אבל לפי דעתי הוא עושה זאת פחות מדי. זו טיפה בים. חברי הכנסת, בשנות ה־50 היו לצה"ל "גדודי ירקות", "גדודי מעב" רות", "גדודי סלילה". אני לא מציע לחזור לימים ההם אבל אני חוזר ואומר שאפשר וצריך לעשות יותר מאשר עושים. מה אפשר לעשות? אפשר לעסוק בקליטת עלייה, אפשר לאמץ מרכזי קליטה, אפשר לאמץ ילדי עולים, אפשר ללמד שפות. עושים זאת אבל לדעתי עושים זאת פחות מדי. גם בתחום החינוך — ואינני רוצה לחזור על דבריו הנכונים של חברי הכנסת אלגרבלי — אותם המור, סדות, אותם הדברים עושים, אפשר וצריך לעשות במי מדים יותר רחבים. אני מציע גם לבדוק אם לא כדאי שצה"ל יחזור לבתי-החולים. "תל-השומר" היה פעם בית-חולים משולב ואולי כדאי לחזור לזה. אני חושב שאפשר אפילו לחדור לשטח הבנייה, לא לבנייה ממש אבל לתיכנון בוודאי.

אדוני היושב-ראש, אני אומר את הדברים האלה מתוך ידיעה שיש בהם גם מגרעת ויש בוודאי כאלה שיבואו ויגידו שזה היסט מהמאמץ הקיקרי, שזאת פגיעה ביכולת של צה"ל ושצה"ל אינו בנוי למשימות כאלה. אני מכיר את כל הטיעונים ואני אומר שאפילו אם יש בהם אמת מסוימת אין הם מקובלים עלי. וזאת משום שבטחון הוא מושג הרבה יותר רחב מאשר עוצמה צבאית. בטחון פירושו חיוק החברה ושיפור החברה וביטחון של דבר גם צה"ל יצא נשכר מזה. יהיה בזה גם גיוון וגם הקניית ממד נוסף לאותה מקצוענות ההולכת ונעשית יותר ויותר צרה. זה יתן לצה"ל אותם הממדים החסרים לו ובסופו של דבר אנו נקבל את האיוון הנכון. גם אם התוצאה הסופית היא בסדר הרי באיוון הפנימי אני לא רואה שהעניינים הם כל כך בסדר.

ולסיכום, אדוני היושב-ראש, הצעתי אינה הצעה קנה-טרטית. היא לא באה לגלגל. אני מנסה פה לבנות ולהייר את הצעתי צריך לבנות ולהיבנות מהעניין הזה. אני יודע גם שהעיתוי אינו כל כך טוב. צה"ל היום עמוס במטלות כבדות, ההיערכות החדשה בנגב וכל הדברים הידועים. ואף-על-פי-כך, משום שהתהליך שאני מדבר

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום של חברי הכנסת מאיר עמית, צה"ל כמנוף לקידום נושאים כלכליים וחברתיים. רשות הדיבור לחברי הכנסת מאיר עמית.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויוזמה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למעשה רוצה אני להרחיב את הצעתו של חברי הכנסת אלגרבלי שבסיסה, לדעתי, צר מדי באשר הבעיה איננה חינוך גרידא ואני מציע שהכנסת תדון בנושא שהוא די פרובלמטי, בנושא הגברת מעורבותו ופעילותו של צה"ל בנושאים אזרחיים. הגעתי למסקנה זו לאור כמה וכמה דברים שגם השר נסים הזכירם. גם הרמטכ"ל אמר: מה אני יכול לעשות? אני מקבל חיילים שהם אינם ציוניים די הצורך. והשאלה היא, חברי הכנסת, אם אנחנו צריכים להשלים עם העובד דה שצה"ל הוא בבואה של החברה הישראלית של 1979 או שעלינו לרצות לראותו כגורם לשינוי פניה של החברה. זו הבעיה שלפנינו. אני יודע בהחלט שיש כאלה האומרים שייגרם לצה"ל נזק אם הוא יסיט את המאמץ שלו גם לאפיקים אחרים. לפי דעתי לא ייגרם לו כל נזק מכך אלא תועלת בלבד, ותועלת ישירה. שהרי בטחון אין פירושו רק עוצמה צבאית, בטחון הוא גם חוסן חברתי וכלכלי; ובסופו של דבר תהיה גם התועלת שייגיעו לצה"ל חיילים טובים יותר.

חברי הכנסת, בזמן האחרון צה"ל עלה לכותרות. מדברים על פוליטיזציה בצה"ל; מדברים על טוהר הנשק; מדברים על שיבוש המערכות ועל התערבות ההיירארכיה הפיקודית במערכת השיפוטית. אני רואה בחומרה רבה את ההתקפה החזיתית על צה"ל ומפקדו ואת איווררת ה"עלייה" והאת. וזאת לא מפני שתופעות אלה אינן קיימות אלא מפני שהן חריגות, ואני אומר זאת בכל האחריות. ומתופעות חריגות אלה אסור להסיק על הכלל כי ההכללה גורמת נזק בלי ישוער; היא גורמת להכפשת שמנו, בלאי בתדמיתנו ולהחלשת עמדתנו. אני מצטער שאלה האומרים זאת אינם נמצאים פה כרגע. הם — ואחרים — טוענים שאם אנו לא נעלה על נס את החריגות הללו, את התופעות הללו, אנו למד עשה נגרם נזק לצה"ל, נזק שבסופו של דבר לא יוכל להתקן. אפשר לומר שיש אולי משהו בטיעון הזה מן הבחינה שאסור לחפות, אסור לכסות, ובכל מקרה צריך לפעול לפי ההשקפה של "יקוב הדין את ההר". אני זוכר שכאשר הייתי בצה"ל הודח ממנו קצין בגלל הברחה של שק סוכר בתקופת הצנע. ואני אומר שוב: אם יש סיבה, יקוב הדין את ההר ואין רחמים בדין. אבל להפוך את החריגים, להפוך את היוצאת מן הכלל, לכלל, זוהי לפי דעתי פעולה הרסנית שאין לה כפרה ואני אינני מוכן לתת לה את ידי.

אני רוצה לומר עוד משהו, חמור מזה. הדברים עדיין לא הגיעו לאולם המליאה, אך יש חברי כנסת המנצלים את חסינותם וכבר הולכים ומדברים בחוצות העיר על כך שצה"ל, בגלל זה שהוא עבה, כסה ושמן ירד גם ברמתו המיבצעית. אני רוצה לומר פה שהטענות האלה, אין להן שחר. אני אומר זאת בכל האחריות. אני אומר זאת מתוך ידיעה, גם מעודכנת. כמה מיחידות צה"ל מוכרות לי מאוד מאוד מקרוב. צה"ל של היום

כיום בקרב נוער בכלל, אבל אני יודע שהצעתו של חבר-הכנסת עמית היא רחבה יותר, וכפי שאמרתי הוא פיתח רעיונות חשובים שיש מקום לדון בהם. אני מציע שהנושא יועבר לדיון נרחב ומקיף, כראוי לו, לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

הי"ר מ.ל. מרון :

חבר-הכנסת עמית, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון כהצעת השר נסים ?

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מסכים.

הי"ר מ.ל. מרון :

אם כך, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדה, ואני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

עליו הוא ממושך צריך להתחיל בחשיבה ובהיערכות לקראתו. הקצאת משאבים זה אינו דבר חד-פעמי וזה אינו נותן פירות מייד. אני מציע לכנסת לתת את דעתה על הנושא. אני חושב שהוא חיוני לא רק לצה"ל אלא לאומה כולה. ואם אנו נעשה זאת, נחזיר בסופו של דבר לצה"ל משהו מאותה לחלוחית שהוא נחן בה בימים עברו. אז אני חושב שכולנו נצא נשכרים.

הי"ר מ.ל. מרון :

רשות הדיבור לשר משה נסים, לתשובה.

השר מ. נסים :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שוב אני משיב בשם שר הבטחון. הצעתו של חבר-הכנסת מאיר עמית, לא רק שאין בה קינטור אלא היא רבת חשיבות ורבת היקף ; היא נותחת כהלכה על-ידי בר-סמכא ובלי ספק ראויה לדיון מעמיק ורציני. אני יכול לומר שצה"ל בוודאי רואה עצמו שותף לצורך הלאומי של טיפוח אוכלוסיות וחינוכן, ובימים אלה מתגבשת תכנית שתאפשר הרחבה והעמקה של פעילות צה"ל בטיפוח אוכלוסיות חלשות, בחינוך לערכים, בחינוך ערכים ובמודעות לער-

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מס' 2, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.
הודעת שר העבודה והרווחה בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה בנושא : המצב במוסד לילדים מפגרים "בית תינה" בנתניה.

הי"ר מ.ל. מרון :

עתה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון :

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת : הצעת חוק הנוטאריונים (תיקון

ג. הצעה לסדר-היום

הפער החברתי והעדתי ובעיות הדיור של זוגות צעירים

מי הוא שהגישה. אחרת כיצד אפשר להסביר שזה למעלה מחודש ימים מנסה אני להעלות לדיון בכנסת את נושא בעייתם של הזוגות הצעירים, על כל ההפגנות שלהם, ויושב-ראש הכנסת והסגנים אינם מכירים בדחיפות ההצעה. זאת אף שבתקנון הכנסת כתוב במפורש, בסעיף 71ט : "ב) הצעה לסדר-היום תאושר כהצעה דחופה אם יושב-ראש הכנסת והסגנים קבעו : (1) שהדיון בהצעה בכנסת עשוי למנוע מעשה או מחדל שאינם ניתנים לתיקון, או (2) אם לדעת היושב-ראש והסגנים יש בנושא עניין דחוף לציבור". רבותי, חברי הכנסת, מזה יוצא שיושב-ראש הכנסת והסגנים אינם חושבים שיש בדיון בנושא הזוגות הצעירים מקום למניעת מעשה או מחדל שאינם ניתנים לתיקון ; הם לא חושבים שהבעיה הבוררת של אלפי הזוגות המפגנים בכל חלקי הארץ והמגיעים לעימות עם החוק יש בה משום עניין דחוף לציבור. לעומת זאת בעיית הבנייה ברמת הגולן, הצעה דחופה של סגנית יושב-ראש הכנסת, חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמור-זלינג, ומצבו של אנאטולי שצ'ראנסקי הם נושאים שיש בדיון בהם כדי למנוע מעשה או מחדל שאינם ניתנים

הי"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3358 של חבר-הכנסת צ'רלי ביטון בנושא : הפער החברתי והעדתי ובעיות הדיור של זוגות צעירים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת צ'רלי ביטון.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנו כמו חברי, השתדלתי לקצר בדברי עד כה אבל בנושא זה אני, לצערי, אאריך בדברי היות שהבעיה הזאת מאוד כאובה ומאוד חשובה.

חברי הכנסת, בראשית דברי רצוני להביע את מחאתי על הדרך שבה מתקבלות הצעות דחופות לסדר-היום. עד היום לא הצלחתי להבין מה הם הקריטריונים שלפיהם מאשרים יושב-ראש הכנסת והסגנים הצעה דחופה לסדר-היום ועל-ידי אילו קריטריונים, פרט לעניין המפלגתי, הם דוחים אותה.

אדוני היושב-ראש, אני מבין שליושב-ראש הכנסת ולסגנים לא חשוב מה הוא נושא ההצעה המוגשת אלא

דיווחי ראש המועצה הן מיועדות לעולים חדשים. שישה-עשר זוגות צעירים, שעל-פי כל הקריטריונים הם זכאים לדירה ואינם מקבלים את המגיע להם בגלל מחסור בדי-רות, החליטו שלא ייתכן שבמקום שהם נולדו וגדלו תעמודנה דירות ריקות מזה כמה שנים ושהם, הסובלים יום-יום, צריכים לחכות עד שהמשלה תואיל בטובה ותבנה להם דירות. הם פנו במכתבים — לא עור; נפגשו עם הממונים — לא עור; וכך הם החליטו לעורר את דעת הקהל לבעייתם ולפלוש לדירות הריקות. כיצד מגי-בה ממשלה הליכוד? — היא מפנה אותם בכוח מהמקום. מה זה פה — בניין הדסה? מה הם חושבים לעצמם הווגות הצעירים? מי הם בכלל? האם הם אנשי "גוש אמונים"? רק לאנשי "גוש אמונים" מותר לפלוש לבתים ולקבל את גיבוי הממשלה. הווגות הצעירים צריכים להת-אזר בסבלנות. אם הם עוברים על החוק, אנחנו, ממשלה השומרת על החוק, נפעל מייד ובתקיפות. ואו, אדוני היושבי-ראש, שולחת הממשלה את הכוח הנקרא משטרה, ושהוקם בעצם לשמור על האזרח אולם הוא שומר על הממשלה, לפנות את הפולשים. כיצד מפנה המשטרה? — בברוטאליות וביד קשה, היא אינה חסה על נשים בהריון ומכה גם אותן. בחורה בשם אילנה עטייה שהיתה בין המפגינים הוכתה על-ידי רב-פקד היכל שטטר לה, הפיל אותה על הרצפה וגרם לה חבלות, ועל כך יוכלו להעיד מסמכים רפואיים. המשטרה כמובן טוענת שהיא נאלצה להשתמש בכוח סביר על-ימנת למנוע התפרצות של נשים, כנראה שכוח סביר, על-פי אמות המידה המשטריות, משי-איר סימנים. מה אפשר לעשות? אולי הליכוד ישנה את החוק גם בנושא זה. בכלל, הטיעון הזה של "כוח סביר", שפוטטי בית-המשפט העליון מתחו עליו ביקורת רבה בזמן האחרון, הגיע הזמן שיושמו לו גבולות. אולם לא במשטרה אנו עוסקים היום אף שמן הראוי היה שהכנסת גם תקיים דיון נפרד בנושא יחסה של המשטרה כלפי מפגינים שונים. כשמפגינים אנשים שהם תומכי השלטון מתייחסת המשטרה בסלחנות רבה כלפיהם וכבר ראיתי מפגינים בלי רשיון שהפגינו בתגובה להפגנות שלנו ולא סולקו על-ידי המשטרה אלא הורשו להמשיך ול-הפגין; בעוד שכל הפגנה שלנו נגד השלטון זוכה להת-נהגות אכזרית ואלימה מצד המשטרה.

אעזוב לרגע את עניין המשטרה ואת המפגינים מאור יהודה ואעבור להפגנה של יום ראשון, של זוגות צעירים מכפר שלם, סלמה יפו ג', הווגות שחסמו כבי-שים והבעירו צמיגים. אולם — וזאת ייאמר לזכותם, לפחות מבחינתם של חברי הכנסת שאינם דוגלים בהפ-גנות — הם הסכימו להתפנות מרצון לאחר שעה של הפגנה וזאת לאחר משא-ומתן עם המשטרה. אולם לא המשטרה תותור. כבודה נפעה. הווגות הצעירים הצליחו לחכנן חסימה של שלושה צמתים מרכזיים, שיתקו את התנועה ופגעו במכירתה של המשטרה שלא הצליחה לח-שוף את תכניתם בעוד מועד. לא, המשטרה לא תותור, איך היא תחזיר להם? — המשטרה הציבה מארבים הרחק מהצומת שבה נוהלה החסימה, בכניסה לכפר שלם, ושם החלה להכות במפגינים שכבר פינו את הצומת והיו בדרם חזרה לבתיהם. כמובן שגם כאן תקפו המפגינים את אנשי המשטרה ואז נאלץ אחד השוטרים לשלוף אקדח ולאיים בו על המפגינים. זה כבר לא בשטחים הכ-בושים והמפגינים הם לא ערבים. רק בנס לא נגרם אסון בנפש. כך הערימה המשטרה על הווגות הצעירים המפגינים. אתם יודעים מה אמרו לי חלק מהמפגינים?

לתיקון. וכך יושבי-ראש הכנסת והסגנים פועלים על-פי התקנון ומאשרים את הצעתה של סגנית יושבי-ראש הכנסת כדחופה ואילו הצעותי אינן עוברות את מחסום הימין של יושבי-ראש הכנסת יצחק שמיר וסגנית יושבי-ראש הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו. חשוב מאוד שאלפי הווגות הצעירים בכל הארץ, שבעייתם בוערת ומבעירה, ידעו מה הם סדרי העדיפויות של הכנסת הזאת, על הקואלי-ציה ועל האופוזיציה הגדולה שלה.

רבותי חברי הכנסת, אני חושב שיש צורך והגיע הזמן לדון פעם אחת ולתמיד בשאלה העקרונית הנשאלת היום על-ידי אלפי זוגות צעירים בכל הארץ והיא: מה חשוב יותר למדינה, הבאת עולים חדשים או שמירה על זכויות אזרחיה שלה. שני הדברים האלה יכולים ללכת ביחד, כשאחד לא בא על חשבון השני; אולם היום, לצערי הרב, מעדיפה המדינה את העולים החדשים על-פני אזרחיה הדפוסים. איך אפשר להסביר לזוגות הצע-רים את העובדה שאלפי דירות ריקות עומדות פנויות ומחכות לעולים שיאכלסו אותן בעוד שבשבילים לא נמצאו פתרונות דיו? רבותי, חברי הכנסת, אני שואל: איזו זכות מוסרית יש למדינה לנהוג בצורה כזאת?

יחזקאל זכאי (המערך):

חברי-הכנסת צירלי ביטון, אני רוצה לשאול אותך שאלה: כאשר אתה מדבר על אלפי דירות ריקות המ-חכות לעולים חדשים, האם אתה אומר זאת לצורך אמירה בלבד או שיש לך מקומות שאתה יכול להצביע עליהם?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כאשר אני אומר את הדברים אני מתייחס לתשובה שקיבלתי על שאילתה שלי, שהגשתי לשר הבינוי וה-שיכון דאז, השר פת, שבינתיים עבר לתפקיד שר הת-עשיה, המסחר והתיירות.

יחזקאל זכאי (המערך):

עלה בדרגה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הוא אמר לי לפני חדשים בערך שיש במדינה למעלה מ-15 אלף דירות ריקות שאינן מאוכלסות.

מה אומרת המדינה לאותם זוגות צעירים? היא אר-מרת להם: רבותי, אתם תשתרו בצה"ל, תלכו למילר-אים, תחשמו מסים, בכל מה שנוגע לחובות אתם בעדי-פות ראשונה; אולם ברגע שהעניין מגיע לזכויות אתם בעדיפות שנייה. יש יהודים שהם עוד לא בגדר אזרחים אך כלפיהם, למרות כל החובות שחלו עליכם במשך שנים, לאותם יהודים יש עדיפות.

דיור הולם הוא זכותו של כל אזרח. זוהי זכות אלמנ-טארית בכל מדינה המכבדת את אזרחיה. אצלנו הסכה זכות זו לפריביליגיה, לזכות יתר. היחס הזה מצד המדינה כלפי חלק מאזרחיה מוליד בהכרח התנגדות. במשך שנים חיו רבים מאזרחי המדינה עם סדר עדיפויות משונה זה. במשך שנים הוטח בפני המעטים שגילו התנגדות לחוסר הצדק שבעניין זה של האשמות, החל מ"עוכר ישראל" וכלה ב"אנטי ציוני". היום התייצבו עם "מחנה עוכרי ישראל" אלפי זוגות צעירים שהחליטו להתנגד גם הם.

אביא לכנסת דוגמה אחת מני רבות. אספר לכם על זוגות צעירים מאור יהודה, שישה-עשר זוגות צעירים שהחליטו להילחם בעד מימוש זכותם הטבעית לדירה. באור יהודה עומדות כשלושים דירות ריקות שעל-פי

חיהם, להלוואה הצמודה שיקבלו. ממשלת הליכוד, באמצעות הרופא התורן שלה, דוד לוי, רק תהרוג את החולים. אדוני היושב-ראש, אני חושב שאם לא תשכיל הממשלה להבין את ההתפתחות החרפה בנושא מצוקת הדיור של הווגות הצעירים יסתיים העניין בצורה טראגית. ראיתי במו עיני את הצעירים שהפגינו ביום ראשון על ידי חסימת כבישים והבערת צמיגים. שמעתי כיצד דיברו המנהיגים שלהם; שמעתי את הבקשות של חלק מהצעירים שאני אסדר להם לחזור למאורקו; שמעתי את האיר-מים של חלק מהם על התנצרות ועזיבת הארץ כי רק כך לדעתם תיפתר בעיית הדיור שלהם. "אני לא רוצה שהילד שלי יגדל בתנאים שאני גדלתי", אמר לי אחד מהצעירים, "אני אעשה הכול כדי שהוא יהיה בעל סיי-כיים שווים. לא איכפת לי איפה הוא יגדל רק שלא יסבול כמוני". אני זוכר איפה שמעתי דיבורים כאלה לראשונה. זה היה לפני תשע שנים. אני מכיר מקרוב את הדינאמיקה של התפתחויות כאלה. אני זוכר איך צעירים מיואשים וחמומי מוח זרקו בקבוקי מולוטוב בהפגנות שלנו. אני זוכר איך יצאה משליטתנו ההכונה של הפגנה כזאת שרק בנס נגמרה ללא אבדות בנפש. אני זוכר את הרגע הקשה שבשעת שילחוב יצרים וכעס רצה אדם מסוים לזרוק רימון על שוטרים שהיכו במפ-גינים ללא רחם, ואני זוכר איך נקראתי על-ידי חברי בוגד משום שעצרתי בעדו ועד היום הוא מודה לי על כך. באותה אווירה אני חש בכל פגישה עם הווגות המפ-גינים. בכפר שלם שלף שוטר אקדח. אני שמעתי מה היה תגובת המפגנים אילו היה השוטר יורה. המפגנים באור יהודה רואים שבדרך הפאסיבית של שביתת שבת אף אחד לא שם לב לבעייתם. עד היום לא ביקר את השובתים אף לא אדם מוסמך אחד מטעם הרשויות, אף לא חבר כנסת אחד, וודאי שאף לא שר אחד. לשרי הממשלה אין זמן לשובתים מאור יהודה, יש להם זמן לנשים השובתות בבניין "הדסה". אדוני היושב-ראש, צריך לשים לב לממדי ההתפשטות של הבעיה ולקצב שלהם. הדבר התחיל בהפגנת תושבי הקטמנים, עבר לשמואל הגביא, הגיע לנחלאת ואז יצא מתחום ירושלים. ההפגנות עוברות דרך תל-אביב ושכונותיה המזרחיות, היו הפגנות בערד, יהיו הפגנות בצפון. אני לא רוצה לנקוב בשם המקום כדי לא לחבל במאמצים לשמור על סודיות — — —

הי"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת צ'רלי ביטון, זמןך תם.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): בהצעה הקודמת שלי במקום רבע שעה דיברתי שש דקות. הנושא בהצעה הזאת כל כך כואב, הוא יוצא ממש מהלב, או אני אגזול עוד קצת מומנה של הכנסת. — — — שלשום הגיעו ניצני ההפגנה שוב חזרה לאזור ירושלים. במבשרת ירושלים מתמרמרים צעירים חסרי דיור על כך שדירות במקום ניתנו לתלמידי ישי-בות המשכירים את דירותיהם שבמקומות אחרים בעוד שאין פתרונות דיור לתושבי המקום. הם מאיימים בנקיטת צעדים קיצוניים אם לא יתקן המצב.

איך הגענו למצב הזה? רבותי חברי הכנסת, מדוע דירה, שהיא זכות אלמנטרית של כל אדם, הפכה להיות חלום? מדוע קפצו מחירי הדירות בזמן שלטון הליכוד ביותר מ-200%? מדוע לא מחליטה הממשלה על מדיניות חד-משמעית בנושא הדיור? מדוע לא בונים דירות להש-

ם אמרו לי: אנחנו לא רצינו אלימות, אין לנו דבר נגד המשטרה, לא נגדה אנחנו מפגינים. אולם בפעם הבאה נדע איך להתנהג עם המשטרה. גם בכפר שלם הוכו נשים, הוכו גם גברים לעיני נשותיהם, עם כל ההשפלה הכרוכה בכך, על כל המסקנות שיסיקו המוכים מכך.

נחזור לווגות מאור יהודה. לאחר שהם פונו מהדירות הם החליטו לעלות לירושלים ולהפגין מול משרד השי-כון. השר דוד לוי לא ניאות לקבלם אולם ברוב טובו שלח להם את אחד מעוזריו, וזה אמר להם שאין מה לעשות, הדירות מיועדות לעולים חדשים וזהו זה. נימוק מאוד משכנע אדם שאין לו איפה לגור: אמנם לפי הקריטריונים שאנחנו קבענו בעצם מגיעה לך דירה אולם הדירה הקיימת מיועדת לעולים חדשים שעוד לא הגיעו. הפעם החליטו השובתים להעביר את שביתתם למגרש הכדורגל באור יהודה. הם הקימו שם מחנה אוהלים גדול והחליטו לגור במגרש עד שיימצא פתרון לבעייתם. ביום ראשון הייתי נוכח בישיבה שבה השתתפו חברי המו-עצה באור יהודה והווגות הצעירים השובתים. מתברר שראש המועצה, הנמנה עם אחת ממפלגות הקואליציה, מורד במלכות ותומך בווגות הצעירים. הוא גם מספק להם מים וחשמל למקום שביתתם. אולם הוא מנסה בד-רכים שונות להעביר את הבעיה, שהוא רואה את ממדי התפשטותה, לירושלים. הוא טען שעל הווגות הצעירים לעלות לירושלים ולהפגין מול הכנסת. זהו הפתרון שהוא מציע. אני, כמי שמכיר את ההשפעה שתהיה להפגנה של 16 ווגות על חברי הכנסת, הצעתי לווגות לא לקבל את הצעתו של ראש המועצה. אז התנפל עלי סגן ראש המועצה, שהוא נבחר מטעם הליכוד, וצעק לעבר הווגות הצעירים: אל תשמעו לו, הוא קומוניסט. הועם שעוררה קריאתו זו של סגן ראש המועצה יכול היה להיגמר בצורה מאוד לא נעימה. אי אפשר היום להסית את הצי-בור בקריאות כאלה, אי אפשר למכור היום מלים ריקות מתוכן. אנשים למדו להבחין מי בעדם ומי נגדם. שאלתי את הווגות הצעירים: אם ראש המועצה באמת תומך במאבקכם, ולא רק על-ידי מתן מים וחשמל למקום שבי-תכם, מדוע שלא יצא בהחלטה על איכלוס הדירות הריקות בניגוד לדעתו של משרד השיכון? מדוע לא יכריז שהמועצה לא תספק שירותים לעולים חדשים לפני שייפתרו בעיותיהם של תושבי המקום? אבל צעד כזה לא יעשו ראש המועצה וסגנו, כך הם מתנגשים עם המל-כות ממעלה. אני מאמין לו שהוא כואב את כאב הצע-רים אולם עד לגבול הכיסא שלו.

אני שואל אתכם, רבותי חברי הכנסת, איזו תשובה אפשר לתת לווגות האלה. מדוע יש לממשלה כסף, ועוד כסף גדול, מאות מיליונים, להשקיע בהתנחלויות בש-טחים הכבושים ואין לה כסף כדי לפתור את בעיית הווגות הצעירים? מדוע יכולה הממשלה להקצות מיל-יונים של לירות לישיבות דתיות בהסכמים אפלים הנע-רכים ממחת לשולחן והיא אינה יכולה להקצות כסף לבנייה? הרי בכל צעד שאתם עושים אתם מעידים על סדר העדיפויות שלכם ומחוסרי הדיור אינם נמצאים במ-קומות הראשונים.

את המחלה הממאירה הזאת אתם מנסים לפתור באמצעות זריקות מים שכל התועלת שלהן מסתכמת בהש-פעתן הפסיכולוגית, כמו הזריקה האחרונה על הגילת המשכנתאות. נתברר היום שהווגות הצעירים אינם מנצ-לים אותה כיוון שזריקה זו משעבדת אותם, לכל ימי

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה, לחשובה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה, נתבקשתי על-ידי סגן ראש הממשלה להתייחס להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת צ'רלי ביטון בדבר הפער החברתי והעדתי ובעיות הדיור של זוגות צעירים. לפי הערכתו של חבר-הכנסת ביטון כל אלה גדלים ומתרחבים בשנים האחרונות, וביקור מאז החלה ממשלה זאת בתפקידה.

משה עמאר (המערך) :

זה גם בתחום שלך, הנושא הזה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אמרתי שלא ? אמרתי שנתבקשתי על-ידי סגן ראש הממשלה להתייחס להצעה זו. זאת ציינתי. זה גם בתחום שלי, גם בתחום של שרים אחרים ובתחומי הממשלה כולה, ואני מדבר בשם הממשלה. אני מתייחס בדרך-אופן — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

ככל שיש ממשלה בישראל.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

— לחבר-הכנסת צ'רלי ביטון, ובודאי מכבד אני את הנושא שהוא העלה ואני מסכים שהוא חשוב, מרכזי וחיוני ביותר. אני רוצה לציין שאין בידינו ואין בידי אף אחד סקר מהימין ומעודכן שיוכל להצביע על ההערכה, שחבר-הכנסת ביטון הביא, בדבר גידול הפערים והאפליה העדתית, לפי כל הגדרה שאני מכיר. יש בידי לעומת זאת עובדות רבות מאוד מהמשרדים השונים, שכולם עוסקים בנושאים אלה, בין אם זה משרד הבינוי והשיכון, משרד החינוך, משרד הבריאות ומשרד העבודה והרווחה, ואני חושב שהדיון אכן צריך להיות רציני, לא כוללני ולא כללי. לא ארחיב את הדיבור על הנושאים השונים האלה, שבהם נעשית פעולה שתוגברה בזמן האחרון, בין אם על-ידי כל אחד מן המשרדים השונים העוסקים בנושא ובין אם על-ידי מאמץ רב-משרדי ובין-משרדי להגיע לקבוצות החלשות ולחזקן.

(קריאת ביניים : אולי תסכים שיהיה דיון במליאה.)

וזאת במישורים השונים, קשישים ואחרים, במונחים של אזורים גיאוגרפיים שאנחנו זיהינו כאזורים נחשלים וטעונים עזרה מיוחדת. אני רוצה לציין שהנושאים הרבים שכללת היום בנושא הפער החברתי אינם נדונים היום רק בממשלה ובוועדותיה אלא בוועדות כנסת שונות העוסקות בנושאים אלה. לכן הצעתי היא לדון בוועדות העוסקות בנושא ולהוריד את ההצעה מסדר-היום של הכנסת.

הי"ר ב. הלוי :

הצעה אחרת לחבר-הכנסת פעיל.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי יזומה) :

מה הציע השר ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

להוריד את ההצעה מסדר-היום.

כרה לזוגות צעירים ? מדוע עומדות עשרות אלפי דירות ריקות ברחבי הארץ בעוד שישנם צעירים חסרי דיור ? על כל השאלות האלה, רבותי חברי הכנסת, התשובה היא אחת : ממשלת הליכוד לא היטיבה לכסות על רצון נותיה האמיתיים כמו ממשלת המערך. המערך ידע לפעול כמו ממשלת הליכוד אבל היה מכסה במלים יפות על מגמותיו האמיתיות ; הליכוד לעומת זאת מצהיר בפירוש על כוונותיו ועל סדר העדיפויות שלו. בשביל הליכוד אין זו בושה להגיד : אנחנו מבטלים סובסידיות, אנחנו תומכים בכסף בהתנחלויות, אנחנו מסבסדים בעלי הון, אנחנו נלמד אתכם מהו חוק וסדר. אבל זה גם לא מבייש אותם להגיד : עולים יותר חשובים מכם, אורחי המדינה. להתנחלויות יש כסף ולבניית שיכונים אין כי התנחלויות, אדוני הושב-ראש, יותר חשובות משיכונים. אנחנו מבטלים סובסידיות על מצרכי מזון אבל מסבסדים בעלי הון כי אנחנו בעד יומה חפשת אפילו על חשבון הפועל. חוק וסדר הוא לא אותו דבר כשמדובר ב"גוש אמונים" ובאנשי אור יהודה. זה מה שאומרת לנו ממשלת הליכוד, ועם זה צריך לדעת להתמודד.

אדוני שר העבודה והרווחה, אתה היום בין אלה שתופסים במקרה בהגה השלטון — —

(קריאת ביניים)

— — ואני הייתי מציע לך — —

יחזקאל זכאי (המערך) :

כדאי לכם לשמוע, אנשי הליכוד. אנשי המחר הוא אמיתי ונכון. תשמעו, תשמעו. אמנם אומר זאת חבר-הכנסת ביטון אבל זה נכון. תשמעו.

(קריאת ביניים)

(קריאת ביניים : עד לפני שנתיים היה שיכון ואי אפשר היה למכור אותו. תראה מה עשיתם בשנתיים האלה.)

הי"ר ב. הלוי :

חבר-הכנסת ביטון עומד לסיים בעוד דקה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

הייתי מציע לך, אדוני השר, לעשות צעד שייבא לך תמיכה של אלפי אזרחים צעירים מכל הארץ. כנס את הממשלה והחליטו שכל הדירות הפנויות יאוכלסו מייד על ידי הזוגות הצעירים חסרי הדיור על-פי הקריטריונים הקבועים של גודל המשפחה ורמת ההכנסה. אף אחד לא יפגע מצעד זה, העולים החדשים שממילא לא עולים לא יסבלו מכך ויהיו בשבילים הדירות שמשרד השיכון הודיע שיבנה לזוגות צעירים ושבניות תסתים תוך שנתיים. אולי תוך שנתיים יגבר זרם העלייה, דבר שאני לא כל כך מאמין בו נוכח הצורה שיש למדינה היום, אבל בדרך זו יוכלו אלפי מחוסרי דיור לקבל דירה. הבעיה של רבים תיפתר, אף אחד לא יפגע ואתה תוכה באהדה.

ולסיום, רבותי חברי הכנסת, הנושא רציני וכאוב. ממעגל מצוקת הדיור יכולים אנחנו להגיע לגשירה מלימודים, להידרדרות לפשע ולעוד כל מיני רעות חולות הפוגעות בנו יום-יום. אני חושב שלולא אחריותי הציבורית שדחפה אותי להגיש הצעה על חשבון המכסה הסיעתית לא היתה הכנסת שומעת בעתיד הקרוב על מצב הזוגות הצעירים. אני חושב שהנושא חשוב דיין כדי שנקיים דיון במליאה.

חוברת ל"ו, ישיבה רנ"ב
— הצעה לסדר-היום —

למכירה בירושלים כמה מאות דירות. מבין 3,000 זכאים, לא נמצאו עד היום הוזה קונים לדירות האלה אלא כדי 700 איש. מה מתברר?

שושנה ארכלי-אלמזלנו (המערך):
דירות על נייר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אין לאנשים כסף לקנות. צריך להשכיר להם דירות ולא למכור. הממשלה צריכה לבנות דירות, לתת שירות סוציאלי של דיור זול בהשכרה, ולא להיות סוחרת קרקע עות ענקית באמצעות מינהל מקרקעי ישראל. היום ממשלת ישראל היא משרד גדול ל"ריאל אסטייט", לנכסי דלא-ניידי. מוכרים דירות למי? למי שיש לו. ומי שאין לו ילך לשרוף צמיגים. ואתם תשבו פה על המשפתיים. אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

הי"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת צ'רלי ביטון: האם אתם מסכים להצעתו של חבר-הכנסת פעיל להעביר את ההצעה לוועדה?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מסכים.

הי"ר ב. הלוי:

אני מעמיד את שתי ההצעות זו מול זו: האחת, להעביר את ההצעה של חבר-הכנסת צ'רלי ביטון לוועדה; השנייה, להסיר אותה מסדר-היום.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש למנות.

ה הצ ב ע

17 — בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה

20 — בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת
17 — בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

הי"ר ב. הלוי:

הכנסת הסירה את ההצעה מסדר-היום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אולי סוף סוף נסיר את הליכוד מהשלטון.

רוני מילוא (הליכוד):

אתה ורק"ח תורידו את הליכוד מהשלטון.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
וכך נראה השלטון. תדבר על אנטולי שצ'ראנסקי.

הי"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת ביטון, אני קורא אותך לסדר.

(קריאות ביציע)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אזנה רואה רוני, אתם תורידו את עצמכם מהשלטון.

שמואל טוליראנו (התנועה לשינוי ויזמה):

אינכם מבינים מה הולך פה.

רוני מילוא (הליכוד):

אני יכול להביא לך פי מאה כאלה שיעמדו ויצרחו ביציע.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה הפרצוף של הממשלה. לדון בוועדה. בעיה חשובה, בעיה כאובה, אבל אני, השר, מציע להוריד אותה מסדר-היום. זה היחס לכל הבעיות הכי כאובות של המדינה. חברי הכנסת, תדעו שאנחנו יושבים בעצם הימים האלה על חבית של אבק שריפה וכל זמן שתתעלמו מהבעיות הכי כואבות — — —

הי"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת ביטון, אני קורא אותך לסדר.

(חבר-הכנסת צ'רלי ביטון קורא קריאת ביניים.)

קראתי אותך לסדר. נא להפסיק. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שוב עושה מעשה מוזר. לו היה השר עקבי במה שאמר היה עליו לגמור את דבריו ולומר: מילא, במליאה לא אבל אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. הוא עשה מעשה לולייני והחליט בסוף להסיר זאת מסדר-היום. אני מציע להעביר את הנושא החשוב הזה — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הצרה שלא היה לו אומץ להגיד זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה להציע לכנסת להעביר את הנושא החשוב הזה לוועדה. ניתן להעבירו לוועדת העבודה והרווחה או לוועדה משותפת של ועדת העבודה והרווחה וועדת הכלכלה. אני רוצה להסביר מדוע.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
להצביע.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חבר-הכנסת ביטון הביא כמה נתונים על ההידרדרות שצריך למנעה. אני רוצה להסב את תשומת לבכם לשתי עובדות נוספות.

(קריאת ביניים: ביום שני עולה הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.)

האחת מרגיזה, אבל אם חבר כנסת בישראל, בן שכונת עוני, עומד על הבמה הוא ושופך את מרי שיחו והוא ממורמר עד כדי כך שהוא כועס ששומרים דירות ריקות לעולים, המסקנה אינה צריכה להיות "ראו עד כמה האיש אינו מזדהה עם האינטרס הלאומי" אלא צריך לומר: ראו עד איזה ממדים מגיע הניכור של יהודים בישראל, בשכונות עוני, בגלל העובדה שהם נמצאים במצוקת דיור. כאשר אתם שומעים את חבר-הכנסת ביטון שדיבר פה אתם יכולים להבין מדוע חברים שלו וגם חברים שלי — כי עליכם לדעת שמצוקת הדיור חורגת משכונות העוני — יוצאים לרחוב. מצוקה זו תביא אותם לרחוב, הם יבעירו צמיגים, ילכו להיאבק נגד המשטרה, והכנסת הזאת הרוצה להתחמק מהבעיה היא תהיה אחראית לכך.

(חבר-הכנסת דוד שטרן קורא קריאת ביניים.)

הקבלן התעורר. התפרסם לפני שבוע-שבועיים שמשרד השיכון, באמצעות חברת "שיכון ופיתוח", העמידה

ד. חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 3) (שיטת הבחירות), תשל"ט—1979 *

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

הד"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצעת חוק ריד : חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 3) (שיטת הבחירות), תשל"ט—1979, של קבוצת חברי הכנסת. את ההצעה ינמק חברי הכנסת דוד גולומב.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

רבותי חברי הכנסת, לכאורה אין הימים האלה מתאימים לטיפול בנושא שיטת הבחירות. יש נושאים בוערים יותר. המשק מתפקע באינפלציה של קרוב ל-100% בשנה; נשחקת הכנסת של שכבות שלמות שאין להן כוח לחץ; מושג שלטון החוק נלעג; תפקוד הממשלה הופך שם גרדף לבלבול וקרתנות — בקיצור, יש נושאים שהם כאילו דחופים יותר וחשובים יותר.

רבותי חברי הכנסת, שמא נקדיש כמה דקות לעיסוק נדיר? שמא נחשוב רגע, מה הם מקורות המשרבים הפינאנסיים הפורקים את המדינה תקופה כה ממושכת? אולי אין משרבים אלה רק פירות של שגיאות של אנשים, אולי יש פגם עמוק בשיטה שבה הם פועלים? בואו נבחון את המשבר האחרון. שליחי המפלגה הליברלית נכשלו בהנהגת המדיניות הכלכלית שהופקדה בידם. יש לנו תערובת מזוהה של ליבראליזם עם קיצוב ופיקוח. ליבראליזם באינפלציה וקיצוב בשכל ישר. וכשמגיע רגע חשבון הנפש אחרי הפאוסה של ישיבת הממשלה הפסדו-דראמאטית, כשמתכנס מרכז הליברלים לעריכת הסיכום, מהי ההצעה להחלטה? להוסיף לשירי הליברלים נחלות שלטון נוספות, את המים והקרקע ואת מה שביניהם.

פסח גרופר (הליכוד):

מאין אתה יודע את זה?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

מהעיתון, מהליברלים או מהמדינה.

לכאורה משרב של אנשים בעלי ליקוי בחוש מציאות אך למעשה זהו תהליך עמוק הרבה יותר. שכן זוהי מפלגה לגה שאינה צריכה להתמודד בבחירות, זוהי מפלגה שכל נציגיה נבחרו כבני חסות של דמות אב בעל השקפת עולם מנוגדת לזאת שלהם. ואין דוגמה זו מיוחדת למפלגה הליברלית בלבד, היא נכונה לגבי כל מפלגה בארץ. הממשלה עצמה שבויה בידי תוצאות השיטה הקיימת: למפלגת השלטון יש רק עשרים חברי הכנסת, שיטת של הכנסת. הליכוד עצמו בנוי מראש ממשלה אחד, שתי מפלגות, שלוש מפלגות וארבע מהדורות לפירוש המצע המשותף. הקואליציה בנויה מרשת רופפת המאגדת שמונה מרכזי החלטות שרק באחד מהם יש משמעת אמיתית להחלטות הממשלה, רק בתנועה הדמוקרטית. התרופפות הממשלה אינה מקרית, היא אולי המצב הטבעי של השיטה הקיימת. בשיטה הקיימת קפאון הוא הכלל, תפקוד תקין הוא היוצא מן המנוון.

חיים קורפו (הליכוד):

כמה מפלגות תהיינה בשיטה שלך?

* נספחות.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מעריך שארבע.

חיים קורפו (הליכוד):

מאיפה אתה לוקח זאת? יהיו אולי 120 מפלגות.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

אולי אבקש את החברים הליברלים לקרוא את הצעת החוק. אותה הערה של 120 בנויה על הצעה שכבר 20 שנה לא מעלית, של חלוקת את הארץ ל-120 מחוזות.

מיכאל דקל (הליכוד):

כל אחד, על בסיס השיטה שלך, יהיה מפלגה לעצמו.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

יש לי שאלה: למה חתמתם על הסכם שעכשיו אינכם מגשימים אותו? למה אינכם מכבדים את חתימתו של ראש הממשלה שהוא ראש הליכוד? למה הכנסתם את זה למצע המפלגה הליברלית?

חיים קורפו (הליכוד):

עכשיו אתה מדבר על נבחרת המפלגות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם תתקבל השיטה שלכם לא יהיה ד"ש ולא יהיה ש"י. זו שיטה לחיסול עצמי.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

זה לא חיסול עצמי מפני שמי שמחסל את עצמו היום בשיטה הקיימת זו הכנסת ותופעות צעקניות עקרות שהשיטה הזאת מעודדת אותן ומטפחת אותן ללא כל כושר מעשה.

(קריאת ביניים)

נכון שאם יש איזה חוון או איזה מנהיג בעל שיעור קומה לאומי יכולים להתגבר גם על השיטה הקיימת אבל כאשר אנו היום במצבנו, הבה נתקן אותה.

אני מאוד מכבד את קריאות הביניים האומרות: למה אתה מדבר לא צורות, על כלים, דבר על תוכן. אני חושב שהאמירה הזאת היא אולי צביונית או בורית. אין תוכן ללא כלי. לאבות הדמוקראטיה האמריקנית, שכולנו מבייטים עליה, נדרש חודש אחד בלבד כדי לכתוב את החוק, את החוקה האמריקנית, את שיטת הבחירות, את הסנאט ואת הקונגרס. אומרים יהודים בקריאות ביניים שמסורת היהדות אינה מערידה בין הכלי לבין התוכן. מיהו יהודי חרד? זה שיש לו אמונה בלבד? לא. זה שמקיים תורה ומצוות שהן בבחינת כלים לתוכן. עיסוק בכלים בדמוקראטיה הוא התוכן מפני שאין תוכן ללא כלי.

אך למה לדבר על עצם הצורך בשינוי השיטה? מעולם לא היה רוב כה גדול בכנסת בעד שינוי שיטת הבחירות כפי שקיים בכנסת זו. כל המפלגות הגדולות התחייבו לכך; בהסכם הקואליציוני זה נחתם; זה הובטח חוזר והבטח מעל במה זו עליידי שרים; הם הבטיחו שתוך זמן קצר תגיש הקואליציה הצעת חוק בעניין. כאשר הצענו בפעם הקודמת את הצעת החוק הזאת אמרו לנו שזאת קנטרנות מפני שאנחנו יודעים שהקואליציה עצמה תגיש את ההצעה. מאז עברו לא תשעה חודשים אלא שמונה-עשר חודש. שבעה חודשים עברו מאז עמד השר נסים, ב-10 בינואר, על במה זו והבטיח בשם הקו-

תיקון החוק, כפי שמוצע על-ידינו, תואם עקרונות אלה. הוא מנוסח ברוח הדברים שהבטיחו רוב הנציגים היושבים בבית הוה לבחוריהם. אנחנו מגישים את ההצעה בקריאה טרומית. בקריאה ראשונה יש מקום לניואנסים שונים. אפשר להכניס תיקונים לנוסח, וזאת בתנאי שלא יפגעו ברוח שלושת העקרונות שציינתי. אני מציע שה- כנסת תעביר את החוק בקריאה טרומית. זה חוק חשוב בהווייתנו הציבורית והפוליטית.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, להצעה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חשבתי לתומי שכאשר חבר-הכנסת גולומב יעלה לבמה הוא ימקם הצעת חוק המציעה מהפכה בשיטת הבחירות בישראל. שהרי לאו מילתא זוטרות היא. חשבתי שוודאי יתן הוא הרצאה יסודית על שיטות הבחירות בעולם ועל היתרונות של שיטה זו. במקום זה הוא נתן לנו הרצאה על חולשות הקואליציה הנוכחית והממשלה הנוכחית.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

באיזו מסגרת התשובה ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לפי התקנון, שכדאי שתכיר אותו — — —

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

בשם מי אתה מדבר ? בשם הקואליציה ?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

מה זאת אומרת ? זה רכוש פרטי ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לפי התקנון. וכאי חבר הכנסת לקום ולהציע להסיר את ההצעה. אני מדבר בשמי, לפי התקנון. אני מדבר בשמי, בשם סיעתי. כרגע אני מדבר בשמי כחבר הכנסת. אני חוזר ואומר : חבר-הכנסת דוד גולומב נתן הר- צאה על מחדלי וחליי הקואליציה והממשלה. זה אינו נוגע לעניין כלל.

משה שחל (המערך):

מה עם הוועדה שהבטחתם שהיא תסיים את עבודתה תוך תשעה חודשים ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

זו לא דאגה שלך. אתה לא בקואליציה. הופתעת שחבר-הכנסת גולומב טרח לדבר על נושא שאיננו לעניין. אם יש לו טענות על תיפסועה של הממשלה אפשר להגיש הצעת אי-אמון. נדמה לי שאתם מגישים הצעת אי-אמון. הכנסת תצביע. מה זה קשור לנושא ? לא אתייחס לטענות שהושמעו כי איננו לעניין.

(חבר-הכנסת זידאן עטשי קורא קרי- את ביניים.)

כאשר תלכו לבחירות, בבוא המועד, העם יגיד את דברו. אני מציע שאף אחד לא ידבר בשם העם.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

אתם במצב טוב כל הזמן, לא משתנים. תלכו לעם עכשיו.

אליציה כי תוך זמן קצר תגיש הקואליציה את הצעת החוק בעניין ; השר שמואל תמיר חזר והבטיח שתוך זמן קצר תגיש הקואליציה את הצעת החוק הזאת. כמה פעמים ישבה הוועדה הקואליציונית במחצית השנה הא- חרונה ? כאשר הגשתי שאלחה בקשר לכך השיבו לי שזה עניין קואליציוני ואין צורך לענות על כך. כמה פעמים יושבה הוועדה בשנה האחרונה ? ובכן, אנחנו עוסי- קים פה במסך של עשן, וזאת לאחר הבטחה מפורשת שהכנסת העשירית תיבחר לפי השיטה החדשה ואין לכך זכר.

לפני שנים מספר קמה בארץ תנועה לשינוי שיטת הבחירות. היא ראתה את השינוי הזה כחזות הכול. וראשה, כיום סגן ראש הממשלה, רצה אפילו לפזר את הכנסת. איני בין אלה הטוענים שתנועה הדמוקרטית אין שוב תפקיד. יש לה תפקיד. התפקיד הוא לאחוז בבשורה היחידה שבה היא ראתה את חזות הכול ולהכריח את הקואליציה לקיים את הבטחתה, אני מקווה שכך הם תבעו.

פסח גרופר (הליכוד):

לחוק זה דרוש רוב של 61 חברי כנסת. בבניין אין אפילו 40 חברי כנסת. מה טעם להעלות את הצעת החוק הזאת ?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

מי אשם בזה ?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

חבר-הכנסת גרופר, ההערה שלך מעידה על הכבוד שאתה רוחש לכנסת ועל רמת התיפקוד של הכנסת.

פסח גרופר (הליכוד):

אם אתה רוצה לעשות חשבון של כבוד יש לי סטא- טיסיקה שלפיה 80% של חברי הסיעה שלך אינם מתפ- קדים. אם אתה רוצה אני יכול למסור תאריכים. הבה לא נדבר על כבוד. כל אחד יעשה מה שהוא רוצה. (קריאת ביניים : זה לא נכון, חבר-הכנסת גרופר. זו היום סיעה מאוד פעילה בכנסת.)

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

הסטאטיסטיקה הזאת מאוד מאלפת. זה גם מאוד מכובד לשאול את השאלה ולהפנות את הנב. זה נוהל תקין. אני מציע לך סטאטיסטיקה נגדית של רמת חיפ- קוד הממשלה וכמה מהחלטותיה מתבצעות. שני הדברים הם פועל יוצא של השיטה הקיימת.

חיים קורפו (הליכוד):

חבר-הכנסת גולומב, לא כדאי להתווכח, דבר לעניין.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

יש להחיל את עקרונותיה של השיטה החדשה שדובר עליה רבות. יש שלושה עקרונות : על הנבחר להיבחר ישירות על-ידי הבוחרים ובכך לקיים איוו מסגרת שה- נבחר צריך להתמודד עמה ולא שהוא יהיה שליח של מנגנונים מפלתיים. שנית, על השיטה להבטיח קשר בין הנבחר לבוחר. עקרון שלישי, על השיטה להבטיח קיום של מפלגות גדולות המסוגלות לקיים את מה שהב- טיחו והחייבות להבטיח רק את שבכוונתן לקיים, מפ- לגות המסוגלות לקיים ממשל יציב ומתפקד.

שיטת בחירות לגבי עם ישראל. העם נוכח לדעת ששינוי שיטת הבחירות איננו מטה קסם לכל התחלואים. והנסיון "למכור" את הדבר כך, וכך אתם מכרתם אותו — — —

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
לא נכון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
יש אפשרות להצעה כזאת ולהצעה אחרת בנושא שינוי שיטת הבחירות. בכל אופן הנושא נמצא בבדיקה בקרב סיעות הקואליציה.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):
אולי אפשר לזרז את הבדיקה?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
זה לא קל לזרז את הבדיקה. אבל סיעת ש"י יודעת שיש צורך ברוב של 61 חברי הכנסת לאישור הצעת חוק בנושא שינוי שיטת הבחירות ובכל זאת היא לא טרחה להביא את כל חבריה להצבעה. הדבר מעיד על מידת הרצינות שאחם מייחסים לעניין. אתם יודעים שהצעה כזאת יכולה ליפול על חודו של קול ובכל זאת לא טרחתם להביא את חבריכם להצבעה.

הנושא נמצא בבירור והבירור יימשך. אני מציע לכנסת להסיר הצעת החוק מסדר-היום.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:
חברי הכנסת, נצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק
לועדה

— 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק
מסדר-היום

— 23

ההצעה לא לכלול את הצעת חוק יסוד: הכנסת
(תיקון מס' 3) (שיטת הבחירות), תשל"ט—1979,
בסדר-היום נתקבלה.

טו. הצעה לסדר-היום

הצהרת סאדאת באלכסנדריה בדבר פתרון הבעיה הפלשתינאית בקשר עם ירדן

סוסו על עקרון הפשרה הטריטוריאלית ולא על תכנית האוטונומיה. באותו שבוע עצמו הכריז סאדאת באלכסנדריה כי הוא תומך בפתרון הבעיה הפלשתינאית בתיאום עם ירדן. פירוש הדבר הוא כי בעוד קרייסקי מודיע כי ההסדר חייב להיות עם יאסר עראפאת, מודיע המדינאי האמריקני המנוסה, הנרי קיסינג'ר, כי קיימת אופציה ירדנית להסכם, וסאדאת מודיע כי הוא מעדיף אופציה זו על פני מדינה אש"פית עצמאית.

ואכן, בניגוד למה שמנסים למכור לציבור הישראלי, חוסיין עדיין דבק ברעיון הקונפדרציה שלו משנת 1972 ובהתנגדותו למדינה פלשתינאית ביהודה ושומרון. אשר סטר, ראש מדור ירדן במכון שילוח — ציטוט מ"הארץ" מ-2 באפריל 1979 — אומר: "לירדן יש אינטרס חיוני בעתיד השאלה הפלשתינאית משום הקשרים

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
מה זה שייך לעניין? אנחנו מדברים על שינוי שיטת הבחירות.

ייראן עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):
תבוא לעם עכשיו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אם אתה רוצה ללכת לעם יש דרך: תציעו הצעת חוק לפיזור הכנסת והכנסת תחליט אם היא רוצה ללכת לעם או לא. לכל דבר דרך ושיטה.

כרגע יש הצעה לשינוי שיטת הבחירות אבל חברי הכנסת גולומב, שנימק את ההצעה, הפליג לדברים שאינם ממין העניין. לכן אמרתי שלא אתייחס לדברים אלה.

אני חושב ששינוי שיטת הבחירות, אם הוא צריך להיעשות, צריך להיעשות מתוך הסכמה של הרוב הגדול בכנסת. זו היתה עמדתנו לגבי כל חוקי הבחירות וחוקים הנוגעים למפלגות. בנושאים אלה, הקשורים לכנסת ולא לממשלה, ניסינו להגיע לקונסנזוס של רוב המפלגות בבית ובדרך-כלל הדבר נשמר. חוק מימון הבחירות הוצע על דעת רוב הסיעות בבית, לכן, עם כל הכבוד, העלאתה של הצעת החוק בעניין שינוי שיטת הבחירות, ואתם יודעים זאת, היא למעשה הצגה. אתם יודעים שהצעת חוק כזאת טעונה אישור ברוב של 61 חברי הכנסת ואתם יודעים שאין רוב של 61 חברי כנסת בעד הצעת חוק זאת ולא רק משום שכרגע הם אינם נוכחים בבניין הכנסת. אין כרגע בבניין הכנסת מספר כזה של חברי כנסת, 61 חברי כנסת. זו הצגה שאחם חוזרים עליה מפעם לפעם כאשר אתם יודעים שאין לה סיכוי להתקבל. הצעה כזאת אינה צריכה לבוא עליידי סיעה אחת, כפי שהובאה הצעתכם, אלא עליידי רוב הסיעות בבית.

חברי הכנסת גולומב הפליג לכל מיני נושאים אחרים הקשורים בממשלה ובקואליציה. דווקא סיעת ד"ש היא הסיעה האחרונה שהיתה צריכה להציע את תיקון שיטת הבחירות כי מי כמוכם יודע שלא הצלחתם בשיטת הבחירות שקבעתם בתוככי מפלגתכם. לכן אל לכם להציע

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

אנו עוברים להצעה מס' 3331, הצהרת סאדאת באלכסנדריה בדבר פתרון הבעיה הפלשתינאית בקשר עם ירדן, של חברי הכנסת אמרי רון. רשות הדיבור לחברי הכנסת רון.

אמרי רון (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שבו געשה הכנסת סביב פגישת קרייסקי-עראפאת הופיעה בעתון ידיעה צנועה — שמשום-מה לא הובלטה די הצורך — ש"ירדן תהיה מוכנה למשא-ומתן עם ישראל אך לא על בסיס האוטונומיה". דעה זו הושמעה עליידי ד"ר הנרי קיסינג'ר בחזרו משיחות עם חוסיין. קיסינג'ר אף הרחיק לכת ואמר כי לדעתו המפתח להסכם עם ירדן הוא בבי-

חוברת ל"ז, ישיבה רנ"ב
— הצעה לסדר-היום —

הסדר אזורי עם ירדן תיכפה עלינו בסופו של דבר מדינה אש"פית בשכנותנו, דבר שימנע לאורך שנים סיכוי של יציבות ושלוש באזור.

באורח פאראדוקסאלי עושה מדינת ישראל מהלכים המונעים הסדר ירדני. כמו ידינו כירסמנו לאחר 1967 באופציה הירדנית. מדיניות הגשרים הפתוחים "המהוללת" חיפתה על אי-עידודם של גורמים פוליטיים מתונים ותומכי ירדן בגדה. כמו ידינו שיחררנו את תומכי אש"פ על מנת ש"ירוצו" להיות ראשי עיריות תוך גירושם של המתונים תומכי ירדן לחוץ-לארץ. ואפילו בימים אלה, דבר שאי אפשר להבינו, מאפשרת ישראל הורמת כספי אש"פ לראשי העיריות, כאילו קיבלנו עלינו את ביצוע החלטות ועידת בגדאד.

חברי הכנסת, כפי שברור היום כשמש שמצרים, ירדן וסעודיה שוללות הקמת מדינה פלשתינאית-אש"פית ומעדיפות הסדר עם ירדן כך ברור גם שהאמריקאים מעדיפים כיוון ירדני להסדר. אפילו מסמך ברוקינגס המפורסם דיבר במפורש על שתי אופציות לפתרון הב"ע הפלשתינאית, ואפילו העדיף את האופציה הירדנית. יש לזכור כי בעיית הפליטים לא נגזרה ושרק הסדר אזורי רחב, הכולל חלוקה משותפת של מקורות המים באזור ותכנית ליישוב הפליטים, יתן אופי יציב בעל סיכוי ארוך-טווח להסדר. תכנית ג'ונסטון להסדר אזורי של מקורות המים, אשר ירדן וישראל כאחת מחייבות אותה, חייבה את ירדן להקציב כ-200 מיליון קוב מים לאזור הגדה המערבית. אולם כאשר מצהיר שר החוץ שלנו, ובעקבותיו הממשלה, כי ישראל תשקה את יהודה ושומרון מהכינרת משחררים את הירדנים ממחויבותם לעיפי תכנית ג'ונסטון ויוצרים מצב של מאבק מתמיד בין יצחק שמעאל על אותה באר המים. זוהי דוגמה מובהקת לטירפוד של הסכם אזורי.

לסיכום, מה צריכה ישראל לעשות? ראשית, עליה להבין שהאפשרות היחידה למנוע הקמה של מדינה אש"פית היא עליידי הסדר עם ירדן. שנית, עליה להבין שהמי-הלכים שייקבעו בהסדר האוטונומיה בתקופת הביניים של חמש השנים ישפיעו רבות על אופי ההסדר הסופי ושעל-כן יש להציע הסדרים בתחומי המינהל, החינוך, הכלכלה ובטחון הפנים שיהיו כבר עתה משותפים עם ירדן. שלישית, עליה להצהיר שהיא מעדיפה ריבונות ירדנית בחלקים המאוכלסים של יהודה ושומרון על פני ריבונות אש"פית. רביעית, עליה לחתור להסכם על תקופת הביניים, שלא ימנע אפשרות של פשרה טריטורי-ריאלית בגבולות בטחון בני הגנה. חמישית, עליה להצהיר שהיא מעוניינת בהסדר אזורי של בעיית הפליטים, הסדר הקשור בחלוקת מקורות המים והקרקעות. שישית, עליה ליום בפועל שיחות עם ירדן על מפעלים קונסטרוקטיביים משותפים — לדוגמה תעלת הימים, ניצול מחצבי ים המלח, פיתוח אזור אילת-עקבה — שיש בהם איג-טרס מובהק לישראל ולירדן כאחד, ותרומה מכרעת, לכן, ליציבות ההסדר.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לדון בנושא במליאת הכנסת.

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור להשיב על ההצעה, לשר משה נסים.

השר מ. נסים :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת אמרי רון רואה מהירהורי לבו עד כדי כך שהוא שם בניהם

ההיסטוריים בינה לבין הגדה המערבית ומשום שמחצית מאוכלוסייתה היא ממוצא פלשתינאי. כל הסדר שליידן לא תהיה בו עמדה מרכזית ואף מכרעת עלול לסכן את עצם קיומו של המשטר בגדה המזרחית ובייחוד אם גורם מרכזי זה יהיה אש"פ.

והנה ראש הממשלה טוען שהוא פנה לחוסיין והזי-מינו להצטרף לשיחות וחוסין סירב. מדוע יתלהב חוסין להיכנס למשא-ומתן לאחר שתכנית האוטונומיה של ישראל חסמה בפניו כל דרך? הבה נראה מה היא אותה תכנית אוטונומיה שחוסין שוללה מכול וכול. הנה לבושה הסופי של התכנית כפי שהיא מוגשת עליידי ישראל בפירוש שלה להסכמי קמפ-דייוויד: תישמר זכות ההת-נחלות היהודית בחבלי האוטונומיה: מדינת ישראל תהיה אחראית על תיכנון משק המים באוטונומיה; אדמות מדינה ואדמות פרשים יהיו בשליטת ישראל; תושבי יהודה ושומרון ועזה יוכלו לבחור בין אזרחות ישראלית לבין אזרחות ירדנית; אזרחי ישראל יוכלו לרכוש אד-מות בחבלי האוטונומיה ותושבי יהודה ושומרון ועזה יוכלו לרכוש אדמות בישראל; ישראל לא תרשה הקמת מדינה פלשתינאית ולאחר חמש שנים תתבע ישראל החלת ריבונות על יהודה ושומרון ועזה. זו האמת במעורמה: תכנית הליכוד, החותרת לריבונות ישראלית מלאה ביהודה ושומרון ועזה תוך אוטונומיה פרסונאלית לתושבים, חוסמת את הדרך להסדר שלום עם ירדן תוך סיכוי להשגת תיקוני גבול לצרכי בטחון בכל הגזרות.

לשווא מוכרים לציבור את סיפור הפגישות של ממ-שלת המערך עם חוסין. כל אלה נערכו לפני ביקור סאדאת בירושלים ובעצם תבעו מחוסין להיות הראשון להסדר שלום. כל נער בישראל מבין את השינוי והסיכוי שנפתח לאחר ביקור סאדאת. והנה דווקא סאדאת מתנגד למדינה אש"פית עצמאית ותומך גם הוא בהסדר ירדני-פלשתינאי. האם לא ברור המצב החדש שנוצר? מדוע אין יומה ישראלית בכיוון הירדני? התשובה פשוטה: הסדר עם ירדן, שהיא מדינה ריבונית, מסוכן עוד יותר ממשא-ומתן עם אש"פ אליבא דממשלת הליכוד.

אבל האמת היא, רבותי חברי הכנסת, שממשלת הליכוד זורעת אשליה מסוכנות והכול בשם אהבת ארץ ישראל השלמה. ובכן, אין בינינו ויכוח על אהבת ארץ ישראל ועל הזיקה לארץ ישראל אבל יש ויכוח מר בינינו על הפתרון הפוליטי האפשרי. הנה ב-1977 לרא-שונה נולדו בתחומי ארץ ישראל השלמה יותר ערבים מאשר יהודים: 71,850 תינוקות יהודים ו-72,850 תינוקות ערבים. האם נועד הדור שנולד בשנים הללו להיות במדינה יהודית או במדינה ערבית? האם נועדו צעירי ישראל להיות כמיעוט פאראמנטארי במדינה מעורבת, לעיפי תכנית ממשלת הליכוד, או כמיעוט שולט בכוח על הרוב במדינה נוסח רודזיה? לפי מאמצי הממשלה להגביר את העלייה נראה שמפתחים את אחת מן האש-ליות המסוכנות שהיו אי פעם בהיסטוריה היהודית. הממ-שלה אמנם הוריימה כסף לפיתוי "הירודים" החוזרים אולם אשתדק חזרו פחות "ירודים", 5,000, מאשר שנה קודם לכן, 6,000. ראש הממשלה עדיין לא מצא זמן לכנס את הממשלה בנושאי קליטה ועלייה ובינתיים אין היכן לשכן עולים וזוגות צעירים מפני שהממשלה סבורה שתוכל לבנות את מדינת ישראל דרך השוק התפשי וה-בורסה. האם כך יוכל מספר העולים לישראל? אם לא נותר על ריבונות בשטחים ערבים מאוכלסים יש בכך סכנה חמורה לעתיד המפעל הציוני ואם לא ניאבק על

השר מ. נסים :

חבר-הכנסת שחל, אני יכול להפנות גם אותך לחבר-הכנסת פרס, רבין, אלון ובר-לב. רבותי, הלוואי זה עניין של דיוק. לדאבוני חבר-הכנסת הלל הנוכח כאן איננו חבר בוועדת החוץ והבטחון ולכן אינני יכול להפנות אותך אליו.

ובכן, ישראל שללה ושוללת מדינה פלשתיאית בכל צורה שהיא, עם קשר כזה או אחר עם ירדן או בלי קשר עם ירדן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
בינתיים.

השר מ. נסים :

הכנסת כבר הביעה את דעתה בנושא זה כמה וכמה פעמים. והטעם הוא שמדינה פלשתיאית טומנת בחובה סכנה לישראל ולעולם החפשי. במשא-ומתן על כינון האוטונומיה לא תסכים ישראל לכל הסדר שיוביל או שעלול להוביל למדינה פלשתיאית. כל צד וכל מדינה הקשורים בתהליך השלום יודעים את העמדה הברורה הזאת של ישראל ואת נחישותה שלא למוש מעמדה זו.

אומר חבר-הכנסת רון שלא נבדקו הדברים עם ירדן ושתכנית האוטונומיה חסמה את הדרך בפני שיתופה של ירדן בתהליך השלום, אין לי אלא לומר שחבר-הכנסת רון אינו מכיר את העובדות. לא רק שהדבר נבדק לפני בואו של הנשיא סאדאת, הוא נבדק שוב ושוב לאחר בואו והעמדה החד-משמעית של ירדן היא חוסר נכונות להיכנס למשא-ומתן עם ישראל, כל משא-ומתן שהוא, ללא התחייבות מראש של ישראל לפני פתיחת המשא-ומתן, לפני הבעת הנכונות להשתתף אתנו במשא-ומתן, להחזיר ולפנות את כל השטחים ששוחררו ב-1967, לרבות ירושלים. זו הסיבה היחידה שאין משא-ומתן עם ירדן על חווה שלום. אני חושב שהשאלה מה הביא לכריתת חווה השלום כבר נדונה דייה בכנסת. אחזור ואומר: תכנית האוטונומיה היתה הגשר היחיד שיכול היה להוביל לחתימת חווה השלום בין ישראל לבין מצרים.

כיוון שתפיסותיו של חבר-הכנסת אמרי רון מוטעות

— —

אמנון לין (הליכוד):

אבל יגאל אלון עצמו תמך בזה.

השר מ. נסים :

— — כיוון שעמדותיו הן חסרות שחר, כיוון שה-עובדות שהוא הציג רחוקות מן המציאות, אני מציע, אדוני היושב-ראש, להוריד את הצעתו מסדר-היום.

היריב י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, איני בא בשעה מאוחרת כזאת להיכנס לוויכוח הפוליטי אם צריך להחזיר את הגדה לירדן או אם טוב שתקום שם מדינה פלשתיאית עצמאית או אם נכונה תכנית האוטונומיה של ממשלת ישראל או אם טובה תכנית הפשרה הטריטוריאלית המקובלת על רוב חברי המערך. אני מציע שהצעתו של חבר-הכנסת אמרי רון תועבר לוועדת החוץ והבטחון בגלל סיבה אחת —

של מנהיגים דברים מבלי שנטל מהם היתר או רשות להחליט שדעתם היא כשלו. והנה אמר חבר-הכנסת רון, זו גם הצעתו לסדר-היום כפי שניסח אותה: הצהרת הנשיא סאדאת באלכסנדריה מחייבת את פתרון הבעיה הפלשתיאית על-ידי קשר עם ירדן. לא מגיה ולא מקצתיה.

אמרי רון (המערך):
גם מגיה וגם מקצתיה.

השר מ. נסים :
לא מגיה ולא מקצתיה. הנשיא סאדאת לא הצהיר ולא הוציא בפומבי אף הגה בנושא הזה באלכסנדריה. אף לא הגה אחד.

משח שחל (המערך):
אדוני השר, לא ידעתי שאתה הדובר שלו. אני מצ-טער מאוד, הדברים האלה נאמרו ופורסמו. הם היו גם בטלוויזיה, גם ברדיו וגם בעתונות. קראתי ושמעתי.

השר מ. נסים :
חבר-הכנסת שחל, אם רק תמתין חצי דקה תשמע. הדבר המינימאלי שאפשר לבקש מחבר-הכנסת זה לדייק.

משח שחל (המערך):
גם משר.

השר מ. נסים :
הנשיא סאדאת לא אמר אף לא מלה אחת בנושא הזה.

משח עמאר (המערך):
מה כן היה ?

זאב כץ (המערך):
האם השר יודע אם הוא אמר או לא אמר ?

השר מ. נסים :
תמתין. נושא ההצעה לסדר-היום הוא הצהרת הנשיא סאדאת באלכסנדריה. אם כן, לא היה ולא נברא. חבר-הכנסת אמרי רון נשען על פירסום בעתונות. ובכן מה פורסם בעתונות ? פורסם מה שפורסם ואני אינני יכול לאשר את הדברים הללו. חבר-הכנסת רון יכול לשאול למשל את חברו, חבר-הכנסת תלמי, את חבריו בוועדת החוץ והבטחון, אילו רק רצה לדייק. פורסם שהנשיא סאדאת רוצה במדינה פלשתיאית קשורה לירדן ולא בפתרון הבעיה הפלשתיאית בקשר עם ירדן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
זה רעיון לא רע.

השר מ. נסים :
אתה יכול לדבוק בו, לא שללתי ממך את הזכות לדבוק ברעיון כזה.

משח שחל (המערך):
אדוני השר, אני רוצה לקבוע עוד דבר. ראש הממשלה אמר בשמו של סאדאת שסאדאת איננו בעד מדינה פלשתיאית ובכל זאת מה שאתה אומר, שסאדאת רוצה קשר עם ירדן, יש לו רק משמעות אחת.

שורשה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
נקודה. נקודה.

אמרי רון (המערך):
לא.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
נקודתיים.

ואב כץ (המערך):
למליאה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
לא איכפת לי שזה יהיה במליאה.

הי"ח י.מ. אברמוביץ:
ובכן, ניגש להצבעה.

— והיא: הגיע הזמן שהכנסת תדון בנושא הפלשתיני בשקט, בפורום צנוע, שמור, ספק סודי, של 25 חברי כנסת מכובדים, למען גתרגל, סוף סוף, לרעיון שאין דרך להשיג שלום עם העולם הערבי ללא נכונותנו הפסיכולוגית והפוליטית לתת את תרומתנו שהיא פינוי הגדה והרצועה.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
ובכלל זה ירושלים, אל תשכח.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מן הראוי שנתחיל להתרגל לרעיון הזה. מוטב שעה אחת קודם ומוטב שהעניין יבורר קודם כול בשקט ובנחת בוועדת החוץ והבטחון.

הי"ח י.מ. אברמוביץ:

קודם כול אני שואל את חברי-הכנסת אמרי רון אם הוא מסכים להצעת חברי-הכנסת מאיר פעיל להעביר את הנושא לוועדה.

ה צ ב ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת

— מיעות

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת

— רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נתקבלה.

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה לא

נתקבלה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ידונו על זה בארצות-הברית.

עו. חוק המקרקעין (תיקון) (מצוות שמיטה), תשל"ט—1979 *

(הצעת חברי-הכנסת ח. דרוקמן)

מצוות שמיטה וזה כשלעצמו דבר גדול ביותר.

בקשר עם היתר המכירה אני מביא לכנסת את התיקון לחוק המקרקעין האומר: "בסעיף 7 לחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא: (ג) עיסקה במקרקעין לצורך קיום מצוות שמיטה בלבד אינה טעונה רישום". רצוני לציין כי בסעיף 3 לחוק יסוד: מקרקעי ישראל, תש"ך—1960, נתן המחוקק דעתו לנושא השמיטה כשקבע שחוק יסוד מקרקעי ישראל לא ייפגע בפעולות הבאות לאפשר קיום מצוות שמיטה בלבד. משום מה נעלם נושא השמיטה מהמחוקק כשחקק את חוק המ-קרקעין, תשכ"ט—1969. מאחר שבסעיף 7 לחוק נאמר שכל עיסקה במקרקעין טעונה רישום הרי העיסקאות הנעשות במקרקעין לצורך קיום מצוות שמיטה בלבד אינן נרשמות. הצעת החוק באה לקבוע במפורש שעיסקאות אלה אינן טעונות רישום וזאת כדי לאפשר את קיום מצוות שמיטה בימינו.

ואסיים בדברי מרן הרב קוק, זכר צדיק לברכה, אשר מתייחס לערך של קיום מצוות שמיטה על יד היתר המכירה: "לקדמוניות ושלמות הננו מתגעגעים...". אולם בינתיים כשאנו מקיימים את מצוות שמיטה על-ידי מכירת הקרקעות לנכרי "מצומקים נראים לנו עתה הדי-בריים. צורה דלה יש להם מבחוץ אבל חיים ועניין רב הם מלאים מבפנים... אלה תגרגרים הזעירים כוח צמיחה גדול גנוו בהם אל כל מה שהם עורגים, מכל מה שהם צומחים בעבר ואת כל מה שהם עתידים להצמיח להבא". (אורות, אורות התחיה, פרק ה'). ואסיים בדברי רבי יהודה הלוי: "אשרי מחכה ויגיע".

הי"ח י.מ. אברמוביץ:

אנו עוברים להצעת חוק המקרקעין (תיקון) (מצוות שמיטה), תשל"ט—1979, של חברי-הכנסת חיים דרוקמן. רשות הדיבור לחברי-הכנסת חיים דרוקמן.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עומדים אנחנו על סף שנת השבע, שנת השמיטה. הלב משתוקק לקיום מצווה מיוחדת זו בשלמותה ומלא תפילה שאכן נזכה לכך בקרוב. מצוות שמיטה גנוזים בה ערכים גדולים, הן אמונותיים, הן מוסריים, הן סוציאליים והן חינוכיים. יתר על כן, מצוות שמיטה מבטאת את הקשר הבילתי נפרד שבין עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל. מצוות שמיטה מתחייבת מן התורה אך ורק כשעם ישראל כולו יושב בארצו, כלומר, כדי שהתורה כולה תוכל להתגשם בשלמות בעולם צריך עם ישראל כולו להיות בארץ יש-ראל. אם כן, העלייה לארץ, אשר תכליתה להוסיף יהודים לארץ, גורמת בסופו של דבר גם להוספת יהדות בארץ וכל יהודי ויהודי שעולה לארץ מקרב את היום שבו תוכל התורה להתקיים בשלמות, שבו יתקיים בשלמות "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם" (ישעיהו ב: ג).

אדוני היושב-ראש, כאשר מקויימת מצוות שמיטה מדין התורה אנו מובטחים בברכה אלוהית מיוחדת על-מנת שאכן נוכל לקיימה. וכך מבטיחה התורה: "וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלוש השנים" (ויקרא כה: כא). בינתיים טרם זכינו לברכת ה' הגלויה ועליכן אנחנו עדיין נזקקים להיתר המכירה. על-ידי היתר המכירה שומרת מדינת ישראל כולה על

ההצעה להעביר את הצעת חוק המקרקעין (תיקון) (מצוות שמיטה), תשל"ט—1979, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.
(ק ר י א ה : נא לספור.)

משה שחל (המערך):
למה?

הי"ר י.מ. אברמוביץ:
כי הוא לא ספר קודם.

משה שחל (המערך):
אדוני היושב-ראש, זה לא מדויק.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:
סליחה, הוא כן ספר.

יהודה בן-מאיר (חיות דתית לאומית):
כשלא הודיעו את התוצאות אפשר לבקש הצבעה חוזרת ולבקש שני מונים. אני מבקש למנות שני מונים.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:
חבר-הכנסת בן-מאיר, אין צורך בשני מונים. אומר לי סגן מזכיר הכנסת שהוא ספר.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לשר משה נסים, לתשובה.

השר מ. נסים:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר-הכנסת הרב דרוקמן העלה שאלה חשובה הטעונה בירור ואולי גם תיקון בחוק. אינני יכול לקבוע כרגע אם יש נחיצות משפטית מובהקת על-מנת להביא לפתרון שחבר-הכנסת הרב דרוקמן רוצה בו ואשר הממשלה כמוכן תומכת בו. אני מציע שהנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט מתוך הנחה שאם הדבר נחוץ הרי בוודאי יש להעביר חוק זה בכנסת בכל הקריאות ובכל הדחיפות כי שנת השמיטה על הסף.

שר-הפנים י. בורג:
קרבה שנת השבע.

השר מ. נסים:
קרבה שנת השבע, שנת השמיטה, ולכן זו הצעת.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:
אני מעמיד להצבעה את הצעת השר להעביר את הצעת החוק לוועדה.

הצבעה
בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון
מוקדם בוועדה
נגד

10 —
8 —

י. הצעות לסדר-היום

1. מוסר העבודה בישראל

קטנה המאפינת את התופעה האוכלת כל חלקה טובה בתוכנו. הדוגמה הראשונה שאביא: בתחילת חודש יוני השנה ניתן פסק דין על-ידי בית-המשפט העליון, על-ידי נשיא בית-המשפט העליון, שהוא מועזע בחומרתו ואני חושב שאסור לכנסת לעבור לסדר-היום ולו רק בגלל המקרה עצמו אבל אני חוזר ואומר שהוא מעיד על משהו הרבה יותר עמוק, על משהו רקוב בתוכנו, על דבר המחניק את כל יכולת הייצור הקיימת וכולם את האפי שרות שלנו להתמודד עם בעיותינו בצורה הרבה יותר טובה מאשר אנחנו יכולים לעשות בגלל אותם קורי העכביש של הדמוקרטיה. אני חוזר לפסק הדין: נשיא בית-המשפט העליון פסק נגד מדינת ישראל במקרה של הילד איתן רחמים שנפצע לפני ארבע שנים, בהיותו בן שנתיים וחצי, בתאונת דרכים, כשנסע ברכב של צה"ל. הילד איבד את מאור עיניו והתביעה היתה תביעת פיצויים נגד מדינת ישראל. אינני יודע מדוע המדינה לא מצאה לנכון להגיע מראש להבנה עם הורי הילד. אנו יודעים שקיימת בעיה של סתימת בתי-המשפט ואין כל ספק שקרה כאן אסון חמור וודאי שמגיעים פיצויים רציניים מאוד לילד. בית-המשפט פסק סכום של 1.8 מיליון לירות פיצויים לילד שכל חייו יהיה עיוור, ולא צריך לדבר כאן על גודל הטרמפולינה ועל גודל האסון. אולם משום-מה, מי שהיה אחראי לתקן זה במשרד המשפטים מצא לנכון למשוך את העניין במשך ארבע שנים עד

הי"ר י.מ. אברמוביץ:
אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2989 בנושא: מוסר העבודה בישראל. את ההצעה יעלה חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, בבקשה.

יהודה בן-מאיר (חיות דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרבה דובר בש-נועיים האחרונים על תחלואי הכלכלה הישראלית. אני לא אדבר היום על נושא הכלכלה הישראלית אלא על נושא שלדעתי הוא אחד מן השרשיים, היסודיים והעיי-קריים של חילי החברה הישראלית בכל התחומים ועם כל ההשלכות, והוא נושא הביורוקרטיה הממשלתית. צר לי לומר שבמשך השנים התפתחה במדינת ישראל ביורוקרטיה במידה המכסה על המדינה כקורי עכביש. וכשמי שאי אפשר להשתחרר מקורי העכביש כך כמעט בלתי אפשרי הוא לאורח להשתחרר מן הביורוקרטיה. הוא נקלע מביורוקרטיה אחת לביורוקרטיה שנייה ומ-מנה לביורוקרטיה שלישית, ואלה מחניקות ממש כל יזמה חפשית וכל רצון של האזרח לעשות, ליצור, לעבוד ולפעול.

אדוני היושב-ראש, בהמשך דברי אביא מספר דוג-מאות המאפיינות את התופעה הזאת. אני מודה כי תמיד, גם כאשר נושא הוא גדול ורחב, אדם מגיע אליו על-ידי איזה שהוא "שעון מעורר", עליידי איזו שהיא דוגמה

למוסד זה יש קרקע. לפני 25 שנה היה המוסד ישיבה חקלאית-מקצועית, עכשיו הוא בית-ספר וישיבה מקצועית ואין לו כבר קרקע חקלאית. לומדים שם 400 תלמידים והיה צורך לסיים בנייה של סדנה למגמה ימית. כאשר רצו לגשת לבנייה התברר שהקרקע רשומה כקרקע חקלאית וצריך לשנות את הרישום. כאמור, הקרקע שייכת למוסד הזה, המוסד הוא עכשיו ישיבה מקצועית ואין לו ולא כלום עם חקלאות. מדובר בסך הכול ב־10 דונאם שבמשך עשרים שנה אין שם חקלאות ולא תהיה. מה אומר לכם? אני ראיתי במו עיני את מדורי הגיהנום שצריך היה לעבור כדי להסדיר את העניין, עד היום יש דין ודברים עם המדינה, מאות אלפי לירות הלכו לאיבוד, וזה לקח שנה וחצי עד שהוועדה לשימור קרקע חקלאית הגיעה לטיפול בעניין. בנושא הבנייה קיימת כאן סחבת שאין לה אח ורע בעולם. מזה נובע גם סבל רב לזוגות הצעירים.

יחזקאל זכאי (המערך):

אני מסכים למה שאתה אומר אבל לגבי הוועדה לשימור קרקע, היהור לך. אנו במשך שלושים שנה כבר "אכלנו" מיליון דונאם אדמה חקלאית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אין לי ויכוח אתך לגופו של עניין. אני לא מציע להפשיט קרקע חקלאית. אני פשוט מציע לתת חשובה במקום, זה הכול.

חמר אשל (המערך):

אבל הצרה היא שהאזרח הישראלי אינו מוכן לקבל "לא" כתשובה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הבעיה היא שהאזרח בישראל אינו מקבל כלל תשובה. לעתים הוא בכלל אינו יודע למי לפנות. אילו היו קריטריונים ברורים והאזרח היה יודע אל מי לפנות, מתי לפנות, מתי לא לפנות, היה הכול שונה. אבל אנו יודעים איך נעשים פה הדברים, או שהוא לא מקבל תשובה או שהוא כן מקבל תשובה. תשובה הוא אינו זכאי לקבל בגלל כל מיני סיבות.

היום שמעתי משר החינוך והתרבות סיפור מוזעזע שסופר לו אתמול על-ידי מנהל בית-ספר, אינני זוכר אם תיכון או יסודי, בקריית-שמונה. אותו מנהל בית-ספר סיפר שלפני כשבוע בלעה בתו הקטנה חרוז. הדבר שהזיל את הילדה היה שהחרוז נתקע לגרונה כך ששני הנקבים שבו היו בדיוק מעל לקנה הנשימה והיא יכלה להמשיך לנשום. האב החזיק את ילדתו מפרפרת בידיו יותר משעתיים וחצי עד שהגיע רופא. היום דיברו עם אשה בחודש התשיעי להריונה והיא אמרה שזאת לא בעיה של קאטיזות אבל "בעלי בעבודה", אני בחודש התשיעי להריוני, בית-החולים בצפת ואין טלפון ציבורי בכל השכונה". רבותי, נושא הטלפונים במדינה הוא בעיה של פיקוח נפש. כיצד אפשר לומר שאי אפשר להתגבר על בעיית הטלפונים בקריית-שמונה? אי-אפשר להתגבר על בעיית התקנת טלפונים ציבוריים בקריית-שמונה? זו רק סחבת ביורוקרטיה, שום סיבה אחרת בעולם לא קיימת. זו לא בעיה תקציבית, לא כסף, לא חוסר רצון, אלא זהו אותו שיתוק שחושש אותנו, ששום דבר לא מגיע מלמעלה למטה ואי אפשר להשתלט על הגולם הנוראי הזה שמשתלט עלינו.

שהדבר הגיע לבית-המשפט העליון. במהלך הדיון אמר השופט זוסמן, גשיא בית-המשפט העליון — הוא בוודאי לא התכוון להכללה, ואני מדגיש שגם אני אינני מכליל חסי-חלילה ויש הרבה הרבה עובדי מדינה שעושים עבורם במסירות אבל יש מעטים המוציאים את נשמת האזרח וכל אחד מאתנו מכיר זאת, חלק בגלל רשלנות, חלק בגלל עצלנות, חלק בגלל רשעות; יש כאלה, מעטים, אבל הם מטילים כתם על כולם — שצריך לזרוק את כל הפקידים שלא עובדים ומקבלים כסף אם יש כאלה, ויש לצערי. כדי להדגיש את חומרת העניין הטיל בית-המשפט העליון על המדינה לשלם את דמי המשפט תוך שבועיים, ואם לא תעשה זאת, מאחר שהיא משכה את העניין ארבע שנים, היא תחוייב בריבית של 30%. אגב, העניין עלה למדינת ישראל עוד 500 אלף לירות, חצי מיליון לירות, כי בית-המשפט העלה את סכום הפיצויים ל־2,3 מיליון לירות בגלל הסחבת. אמנם לא הכסף הוא הבעיה; הוא ניתן לילד מסכן ואומלל, ובצדק. אבל הבעיה היא שמשרד המשפטים לא מצא את הדרך להי דבר עם משרד הבטחון ולפתור את הבעיה. וכאשר העורך דין של הילד המסכן הזה פנה בבית-המשפט המחוזי אל הפרקליט ושאל אותו: מדוע אתה מושך את העניין? ענה לו הפרקליט: מה אתה רוצה ממני, תפנה לבג"צ. זו דוגמה קטנה אבל, כאמור, היא מעידה על כלל גדול, על משהו שצריך טיפול יסודי ורשמי כדי לעקור את הרע מקרבנו.

אדוני היושב-ראש, מי מחברי הכנסת אינו מכיר את מסלול העינויים שעובר אזרח שיש לו עניין כלשהו עם מינהל מקרקעי ישראל? הרי נעשים שם דברים שלא ייאמנו. יש שם מנגנון מיותר. כולנו בעד העקרון שהי קרקע שייכת ללאום אבל כל הבעיות האלה יכולות היו להיפתר ללא ביורוקרטיה. כאן, במינהל מקרקעי ישראל, הביורוקרטיה משרתת את עצמה ורוב הכנסות המינהל מפרנסות את הביורוקרטיה במקום להגיע לאוצר המדינה. לא מוציאים תיקים, תיקים הולכים לאיבוד, מהלכים סיפורים מוזעזעים, קשה ממש להאמין שדברים כאלה קורים.

מדברים על בעיות בנייה במדינת ישראל. אני יודע שיש ימים שבאו למדינת ישראל והיו מוכנים להשקיע כאן השקעות גדולות, מאות מיליוני דולרים, כדי להקים פה דיור במהירות, לא במשך שנתיים וחצי כפי שזה נעשה כאן, ומייקר את הבנייה פי חמש באינפלציה של היום.

דוד גלם (חזית דתית לאומית):

לעתים זה גם לוקח חמש שנים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

מה ביקשו משקיעים אלה? הם לא ביקשו כסף מה-ממשלה, הם לא ביקשו מענקים, הם לא ביקשו הלוואות. הם היו מוכנים להיכנס לעניין בכל המרץ, להשקיע כספים ולהקים את הדירות בתנאי אחד: שהממשלה תתחייב כי תוך 90 יום ייגמרו כל הבעיות הרישוי. יש אנשים שלוקח להם שנה וחצי כדי להעביר תכנית בוועדה מקומית, בוועדה המחוזית, ועוד כהנה וכהנה.

לי, אישית, היה פעם עניין במוסד חינוכי שאני קשור עמה. אבי ז"ל הקים את המוסד וכאשר הוא נפטר ביקשו ממני לקיים מצוות כיבוד אב ולהמשיך להיות קשור עם המוסד, לגייס כספים בחוץ-לארץ וכדומה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעיית מוסר העבודה בישראל — אני מתייחס לדברים שנאמרו בהצעה על-ידי חבר-הכנסת בן-מאיר — היא כמובן בעיה חמורה. היא איננה ייחודית לישראל. שינוי דפוסי התנהגות, עליית רמת ההשכלה והגברת בטחון התעסוקה גרמו לכך שאצל לנו, כפי שגם קורה ברוב ארצות המערב המתועשות, חל שינוי בנורמות מוסר העבודה ואנשי גיהול ומקצוע מתמודדים עם בעיה זו ומנסים לפתח גישות גיהוליות שונות ולקדם פתרונות.

ממד של חומרה מיתוסף לבעיה בעיקר במגזר הציבורי. וזאת בגלל הסדרי הקביעות, הקידום האוטומאטי, השוני ברמות ההכנסה במגזר זה, אי-בהירות ואי-מיצוי סמכויות הגיהול וגורמים נוספים. בסקטורים היצרניים חלה בארץ תפקודות ניכרת. בהשראת המכון לפריון העבודה והייצור במשרדי וגורמים מקצועיים נוספים אימצו אירגונים רבים, המעסיקים עשרות אלפי עובדים, גישות גיהוליות נאורות המשלבות קידום טכנולוגי וגייהול גאות של כוח אדם. באירגונים אלה עלתה המוטיבציה של העובדים, שופר היחס לעבודה ופריון העבודה עלה. לגבי המגזר הציבורי עובדי הצעות לכריתת הסכם ייעולי מקיף בין הממשלה כמעסיק לבין ההסתדרות. כמרכיב הוצעה תכנית רב-שנתית לשיפור המערכת. בכמה משרדים הוחל, בהנחיית המכון לפריון העבודה והייצור, במדידת התפוקה ובהצמדת השכר לתפוקה. לדוגמה: מינהל המסים, משרד הפנים, אנפי מינהל במשרד הביטחון, עיריית ירושלים ומשרדים אחרים. ברצוני לציין כי המכון לקידום יחסי עבודה — המשותף למשרדנו, להסתדרות ולאירגוני המעסיקים — עושה רבות בתחום זה ומכשיר מנהלים וועדי עובדים בתחומים שונים של יחסי עבודה על-ידי קיום קורסים, ימי עיון ואמצעי הדד רכה נוספים בכתב ובעל פה. גם פעולה זו היא תרומה חשובה לשיפור מערכת יחסי העבודה ומוסר העבודה בכלל זה. פעולות אלה אינן מספיקות כדי לתקן את המצב והכרחי להגביר ואף לגקוט ביזמות נוספות, ואכן כך נעשה.

יחד עם זאת ברצוני להזהיר מהכללות. אנחנו סבורים שבנושא מוסר העבודה אסור להיתפס להכללות כאלה. קיים אחוז ניכר של עובדים בעלי רמת תפוקה גבוהה ומוסר עבודה נאות. ורק חלק מהעובדים אינם ממלאים את תפקידם כיאיות. מחקרי המכון לפריון העבודה הראו, לדוגמה, ש-20% לערך מהעובדים גורמים ל-60% מההעדרויות. דוגמה נוספת ניתן למצוא בעיון במחקר בענפי התעשייה שבו נמצא כי במפעלים מסוימים בארץ התפוקה הממוצעת לעובד גבוהה פי שניים מאשר במפעלים אחרים באותו ענף. לכן יש לחפש דרכים לטפל באותם עובדים שאינם ממלאים את תפקידם ולא ליצור רושם מוטעה שהסטאנדרט הכללי הוא מוסר עבודה נמוך. רושם כזה אף עלול להזיק לעניין. הדרך לכך היא להביא להידברות בין המעסיקים, הממשלה וההסתדרות ולקדם את התכניות שהוזכרו לעיל.

לאור האמור לעיל הריני מציע להעביר הדיון בנושא לוועדת העבודה והרווחה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יחזקאל זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך) :

אני מוותר על רשות הדיבור.

יש לי דוגמאות רבות, למשל נציבות שירות המדינה. אני רוצה לומר שבהודמנויות רבות העובדים הם הצודקים. אני חושב שנציבות שירות המדינה לא יודעת כיצד להעסיק עובדים ולכן קורה מה שקורה ביחסי העבודה. ידועים לי מקרים שנציבות שירות המדינה ככונה תחילה גרמה לסחבת במשאומותן עם עובדים מתוך מגמה או מחשבה מיושנת, לא נכונה וחסרת בסיס, שאם היא "תסחוב" את העניין אולי יבניתים יפתרו הדברים מאליהם. פעמים רבות שוחחתי עם עובדי המדינה והם אמרו: אנחנו רק מתקוממים נגד הסחבת הזאת, הם מושכים ככונה וכסוף גותנים. זו היא מין מחשבה עקומה שעדיף לתת בעוד שישה חודשים מאשר עכשיו ובינתיים יש לסחוב. הנציבות היא אחד המקומות ה"מרובעים" ביותר במדינת ישראל. אילו היתה קצת גמישות בנציבות שירות המדינה יכולנו לעשות כמה דברים; אילו לא היתה אותה מרובעות מחשבתית נוראה יכולנו לפתור בעיות רבות בנושא הזה. אבל הביורוקרטיה תופחת וגדלה ואי אפשר לשבור את חומות המחיצות הללו.

אדוני היושב-ראש, אני מעלה את הנושא ואני חוזר ואומר: אין לי ספק שאפשר לגייס את המשק בתחומי הכלכלה ואפשר לגייסו בתחומי החברה. יש מטרות לאומיות המקובלות על כולנו. אך כאשר אתה עומד מול החומה הנוראה הזאת לא מצליח לפרוץ אותה בשום פנים ואופן. אני אומר שזה לא חייב להיות כך. אם יהיה לנו האומץ נראה בכך תפקיד מרכזי של הכנסת, שהרי רק אנחנו יכולים להתמודד עם בעיה זו. האזרח הפשוט לא יכול להתמודד מול מינהל מקרקעי ישראל, הוא לא יכול להתמודד עם האוצר, הוא לא יכול להתמודד עם כל בעיות רישוי הבנייה ולא מול בעיות משרד התקשורת. אני מקבל מכתבים וכל אחד מקבל מכתבים על היחס שלא ייאמן כלפי האזרח.

אם תהיה הצעה של השר להעביר את הנושא לוועדה אני מסכים לכך.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :

אינך יכול להציע להעביר את הנושא לוועדה. אם אשאל אותך אחר כך אתה תשיב לי אם אתה מסכים לכך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אחר כך תשאל אותי באופן פורמאלי ואשיב לך שאני מסכים להעברת הצעתי לוועדה כי אני חושב שוועדה של הכנסת צריכה לטפל בנושא.

שלמה הלל (המערך) :

תמחק את הסכמתך מראש מהפרוטוקול.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

בסדר, אמחק את הסכמתי מראש מהפרוטוקול. אם ועדה של הכנסת תקח את העניין לידיה ותטפל בנושא — אולי צריך להגיש חקיקה בנושא זה או כל מיני דברים — תחתון, תחליט על צעדים דראסטיים ותנסה לפרק את קורי העכביש של הביורוקרטיה, אולי בנציה לפרוץ את החומה הנוראה הזאת. בכך נעשה טובה גדולה לעם יש-ראל ולכלל האזרחים. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שהכנסת תיתן את דעתה על הנושא הזה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה, לתשובה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה
שתקבע ועדת הכנסת — רוב
נגד — 1
ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת
הכנסת נתקבלה.

שלמה הלל (המערך):

אנחנו רוצים לשמוע את דברי ההגמקה של חברי
הכנסת טולידאנו נגד העברת ההצעה לוועדה.

2. הדאגה לגורלן של נשים מוכות בישראל

שלה. היו אלה סיפורים מסמרי שיער על פציעת נשים
וחבלות רציניות, על תלישת שערות ועל כוויות בכל
חלקי הגוף, על פציעות בראש ודקירות בבטן, על נסיונות
של חניקה ונסיונות של הצתה, על עקירת שיניים ועקירת
עיניים. לא הייתי מעלה בדעתי בחלום הבלהות הקשה
ביותר כי אמנם יכולות להיות בכלל תופעות כאלה במי
ציאות. והנה הן קיימות בתוכנו ובממדים גדולים כאלה.

אדוני היושב-ראש, בגליון "טיים" האמריקני מלפני
שבועיים מדווח על מחקר שפורסם לאחרונה באמריקה
ובו טוען הסוציולוג מאריי שטראוס כי לגבי האזרח
האמריקאי הממוצע, בין אם הוא עני או עשיר, המקום
המסוכן ביותר הוא ביתו שלו, וזאת החל מססירות ועד
לרציחות. 4 מתוך כל 100 נשים אמריקניות מוכות באופן
חמור על-ידי בעליהן. באמריקה מדובר, לפי מחקר זה,
ב-4% של נשים מוכות ואילו אצלנו המספר הוא 7%.
אדוני היושב-ראש, הככה ירדנו? הלוא זה מועזע ומח-
ריד. הרי עם ישראל במשך הדורות היה מופת לחיי מש-
פחה נעלים ומאושרים. יתר על כן, כל אלימות שהיא,
כל נתינת מכות שהיא, מנוגדת בתכלית הנגידה ליהדות.
ועוד הרבה יותר מזה, אנו מוזהרים אפילו על הגבהת
יד להכאת חבר ולא רק על עצם ההכאה, ו"כל המגביה
ידו על חברו להכותו... נקרא רשע". זה אמור ביחס
לכל אדם, קל וחומר ביחס לאשה שאנו מצווים לאהוב
אותה כגופנו ולכבד אותה יותר מגופנו. כך נפסק הלכה
למעשה ברמב"ם. מדגיש עניין זה במפורש המהר"ם
מרוטנברג בתשובתו: "ומה אחר שאינו מצווה עליו
לכבד מצווה על הכאתו, אשתו שהוא מצווה עליה לכבדה
דין שהוא מצווה שלא להכותה". והמהר"ם מוסיף: "חלי-
לה לכל בני ברית לעשות כדבר הזה. מכה אשתו חמור
ממכה חברו". כך מביא את תלמידו של רש"י, רבי שמחה,
וקובע: "וענשו של מכה אשתו גדול ממכה חברו שהיא
יושבת חרדה ודמעתה מצויה". ואם תלילה קרה שבעל
היכה את אשתו פוסק הרמב"ם שהוא חייב לשלם לה
מייד את כל הנזק, את כל הצער ואת כל הבושת.

רוני מילוא (הליכוד):

האם לא נאמר באיזה מקום "חוסך שבטו שונא
אשתו"?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כתוב: חוסכת שבטה שונאת בעלה...

היח"ר י.מ. אברמוביץ:

אני שואל את חברי-הכנסת בן-מאיר אם הוא מסכים
להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מסכים אבל אינני חושב שהוועדה המתאימה
היא ועדת העבודה והרווחה. הנושא שייך או לוועדת
הפנים ואיכות הסביבה או לוועדת הכספים. אני מציע
שגששיר החלטה זו בידי ועדת הכנסת.

היח"ר י.מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא
לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. ניגש להצבעה.

היח"ר י.מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום:
הדאגה לגורלן של נשים מוכות בישראל, הצעת חברי-
הכנסת חיים דרוקמן, מאיר פעיל וגאולה כהן. רשות
הדיבור לחברי-הכנסת חיים דרוקמן.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, נושא הנשים המוכות המועלה
עתה על ידי שלושת חברי הכנסת היה לפני שבועיים
במליאת הכנסת ונמצא בדיון בוועדה. הדיון עדיין לא
נסתיים בנושא זה.

היח"ר י.מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אני חייב להעלות לדיון את ההצעות
המונחות לפני. יש לפני סדר-יום. זאת יכולתם לומר
קודם אבל לפני נמצא סדר-היום ולפיו אני נוהג.

תמר אשל (המערך):

אבל כדאי שחברי-הכנסת דרוקמן ידע שוועדת הפנים
ואיכות הסביבה וועדת המשנה שלה מטפלות בנושא
באופן רצוף. גם אתמול נתקיים דיון מיוחד בנושא זה
בהשתתפות כל הנוגעים בדבר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):
ואפילו ביקרנו במקום.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרצח המועזע של
האשה כרמלה אשכנזי בהרצליה מעלה על סדר-יומנו את
אחת הבעיות הקשות ביותר והכאובות ביותר בחברתנו:
הנשים המוכות על-ידי בעליהן האלימים. מתברר כי אכן
קיימת מציאות כזאת של נשים מוכות בתוכנו, ולא עוד
אלא אלה שחקרו את העניין מונים את מספר הנשים
המוכות בישראל במאה אלף לערך.

ביקרתי אמש במעון לנשים המוכות בהרצליה ואני
כולי נתון עדיין תחת הרושם הקשה של ביקור זה. נשים
אלה חיות בפחד מתמיד מפני בעליהן. מאז הרצח כל
גבר שהן רואות מרחוק ממלא את לבן חרדה. מצאתי
אותן עם חלונות סגורים ומכוסים ותרסיסים מוגפים למרות
החום הכבד. כולן אחוזות פחד ורעדה. כל אחת והסיפור

מתנו האמיתית צריכה להיות לעשיית כל אשר בידנו ומעבר לזה כדי שלא תהייה כלל נשים מוכות בישראל.

ד"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל, להצעה באותו הנושא.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכים לתיוה כפי שהועלתה על-ידי חבר-הכנסת הרב דרוקמן. נדמה לי שזאת אחת הפעמים המעטות שאנו מופיעים יחדיו. לא אתנגד שלאחר מכן הנושא יעבור לדיון בוועדה אם כי לא ידעתי שהוא כבר נדון בוועדה. ייתכן מאוד שאם הייתי יודע זאת הייתי מעביר את מה שיש לי לומר עכשיו לוועדה.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
גם אני לא ידעתי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בנוסף למה שאמר חבר-הכנסת דרוקמן ולעצות שהוא מציע, שאני מקבל אותן, הרי ברור שהמדינה צריכה לעשות משהו ממוסד בנושא הזה. ברור שהמדינה צריכה לקחת על עצמה את ההקמה והטיפול במחסות האלה ולא להשאיר זאת רק למוסדות וולונטאריים.

אני רוצה להעלות רק שתי נקודות, ופה אולי הייחוד של הצעתי המובאת בנפרד מהצעתו של חבר-הכנסת הרב דרוקמן. לבעיה הראשונה שאעלה הוא ודאי יסכים אתי ולשנייה אולי לא. הבעיה הראשונה היא שבקהילה המ' סורית — גם היהודית, ולפי מיטב ידיעותי בהיסטוריה גם הלא-יהודית — היה מקובל שבקהילה קטנה ובינונית יש מין רועה רוחני. אצלנו היה פעם מקובל הרב. הרבה מן הבעיות הללו כאשר היו מתחילות להתגלע במשפחה הגרעינית היו מובאות לפניו, לרוב באמצעות האשה שנהגה לבוא אליו ולשפוך את לבן שכזאת וכזאת קרה. מי שהיה הרועה הרוחני, היתה לו סמכות — ומלה שלו היתה מלה גם לגבי האשה וגם לגבי הבעל — והעניינים היו נרגעים ונפתרים באופן עקרוני. אם צריך היה להביא לפירוד המשפחה הוא היה עושה זאת כי זה היה בסמ' כוחו. הדמות הזאת, הפונקציה הזאת, איננה קיימת עוד בחברה המודרנית היוצאת מן ההווה הדתית ואין לה תחליף. אני יודע שאין לזה תחליף. יושב כאן יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה וכן חברת-הכנסת תמר אשל ואני חושב שצריך לחפש לכך תחליף. אני לא מציע להחזיר לתפקיד זה את הרב כי זה לא יהיה מעשי. מי שמקבל על עצמו דין תורה או את דינו של רב אין לי ויכוח אתו בנושא משום שסופו שיגיע אל הרב, אבל רבים וטובים לא מקבלים זאת וצריך לחפש מוצא. אני מודה שאין לי מוצא. בשנים האחרונות נוהגים להציע לתפקיד זה את הפסיכולוג. האם עלייך כל תחנת מש' טרה צריך לפעול צוות של פסיכולוג, עובדת סוציאלית ושוטר? ואז כאשר מגיעה תלונה, לבד מן המישור של התלונה, יהיה מי שירץ מייד למשפחה וינסה להשכיך שלום בית, לתת הדרכה ולתת על הראש במקרה הצורך. אני איני יודע. אני יודע שלא כל דבר נפתר כך. הייתי שמח מאוד אם היינו מבררים את הבעיה הזאת.

הבעיה השנייה: לפני שנים מספר, בביקור אקראי באנגליה, נתקלתי במשפט שהתנהל בערכאות, ליתר דיוק שני משפטים, בעניין הכאת ילדים או על-ידי האב או

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, אסור לנו להשלים עם תופעות כאלה של נשים מוכות בחיינו. הן שליליות בתכלית וחמורות ביותר. חמורה היא האלימות כשלעצמה, כל אלימות שהיא. חמורה עוד יותר האלימות המכוונת לנשים, וחמור שבעתיים הוא שמאלימות זאת נפגעים ילדי המש' פחה מבחינה פיסית ומבחינה נפשית. ישנה סכנה שתי-שארנה, חלילה, אצל ילדים אלה צלקות, לפעמים פיסיות אך בעיקר נפשיות, ומי יודע אם הן תתרפאנה אי-פעם.

אנחנו חייבים להשתמש בכל האמצעים שבידינו, הן התחקייתיים, הן המינהליים והן החינוכיים על-מנת לעקור תופעות אלה מחיינו לגמרי ולקיים "וביערת הרע מקר' בד". אדוני היושב-ראש, אשתדל לפרט מעט את הדב' רים: א. אנחנו חייבים לבלום במסגרת חוקית מיוחדת את האלימות של בעלים כלפי נשותיהם. לא תיתכן מציאות שבעלים אלימים יסתובבו חפשי וגשים מוכות תחפשה מקלט. חייבת לבוא חקיקה בנדון אשר תגדור את הפירצה הנוראה הזאת. אלימות כזאת מסוכנת ביותר ואי אפשר לתת לה להתחולל בחפשויות; ב. על המשטרה להתייחס במלוא כובד הראש לתלונותיהן של נשים המ' כות על-ידי בעליהן. ההתייחסות חייבת להיות חמורה יותר מאשר להתלוננות דומה מצד אדם וז. צריך להיות ברור שאדם זר מתלונן ביתר קלות ואפילו על דברים פחות רציניים ואילו האשה על בעלה בוודאי לא היתה באה להתלונן כלל במשטרה אם לא היו מגיעים מים עד נפש. על כן צריכה המשטרה במקרים כאלה לטפל ביתר דאגה ולהגן על נשים אלה במיוחד על-מנת שלא נגיע, חלילה, למצבים חמורים יותר. הנה את כרמלה אשכנזי ע"ה פצע בעלה מקודם פעמיים פציעות קשות מאוד. היו צריכים לדעת, לטפל במקרה זה בחומרה רבה מייד לאחר הפציעות כדי שלא להגיע רחוק יותר. מקרה מח' ריד דן חייב להדליק אצלנו אור אדום ולגרום לנו להת' ייחס באופן מתאים ולטפל בנושא בצורה נמרצת מכאן ולהבא; ג. כל עוד יש מציאות של נשים מוכות חייבת המדינה לדאוג להן למקומות קליטה נאותים שבהם הן תוכלנה להיות ולגדל גם את ילדיהן. עובדה היא ש-800 נשים לערך פנו למעון בהרצליה ולא היה מקום בשבילן. אסור שתהיה מציאות כזאת. מן ההכרח לדאוג להן למ' קומות הולמים. ד. המשטרה חייבת לדאוג לשמירה צמודה למעונות אלה כדי להבטיח את בטחונן של הנשים מב' חינה אובייקטיבית וכדי לתת להן הרגשת בטחון במובן הסובייקטיבי: ה. יש הכרח להדריך את הנשים כיצד לטפל בבעיותיהן ולתת להן את ההגנה המשפטית הנד' רשת; ו. יש לייחד טיפול חינוכי ופסיכולוגי מיוחד ליל' דיהן לשם הצלתם מהמצב שאלינו נקלעו.

אדוני היושב-ראש, בעיית הנשים המוכות שעלתה על סדר-יומנו עקב מקרה הרצח של כרמלה אשכנזי צרי' כה להטריד את מנוחת כולנו. זו בעיה חברתית ממדרגה ראשונה, זו בעיה לאומית ממדרגה ראשונה וזו בעיה מוסרית ממדרגה ראשונה. הציבור כולו צריך להיות מודע לעובדה הכאובה שאכן קיימת מציאות כזאת בתוכנו. ורצוני להעיר כי תכניותיה של רחל חלפי "דמי הות", שעוסקות בנושא זה של הנשים המוכות ומשודרות בשי' דורי ישראל, בכוון לתרום רבות להחדרת מודעות זו בקרב הציבור. אני מייצ' לשמוע את התכנית השנייה הערב אחרי החדשות של השעה 10.00. הבה נתמסר כולנו למציאות פתורות והולמים למציאות קשה זו כאשר מג-

חוברת ל"ו, ישיבה רנ"ב
— הצעות לסדרהיום —

החברתית היא רחבה מאוד. כן דאגנו להעמיד לרשות האירגון, באמצעות תרומה מיוחדת, מבנה מיוחד במרכז העיר. סיוע דומה ניתן גם למקלט בהרצליה המופעל על-ידי אירגון נשים מקומי. המשרד, בשיתוף עם המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות, קבע הסדרים המאפשרים את מימון כלכלתם השוטפת של הנשים ושל ילדיהן הנמצאים עמן. המקלטים משמשים מקום מגורים זמני. לפי המידע שנמסר לי ניתן להן במקום ייעוץ וסיוע בכל הנוגע למצבן ולהמשך פעולתן בעתיד. חלק מן הנשים חוזר לבתיהן ואחרות עוזבות את בעליהן לאחר השהות במקלט. קיימת יומה להקמת מקלטים נוספים בירושלים ובבאר שבע. משרדנו משתף עתה פעולה עם אירגון ויצ"ו להקמת מקלט בבאר שבע.

לפני חודשים מספר הוקמה במשרדנו ועדה מיוחדת לבדיקת כל הנושאים של אלימות במשפחה, וצדק חברי הכנסת פעיל שהרחיב את הנושא להכאת ילדים אם כי אפשר לומר שידועים לנו מקרים של הכאת בעלים. כתוצאה מכך גם מתבצע ניסוי מיוחד — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

את זה אני מוכן לקבל בתור "וויץ".

תמר אשל (המערך):

אני קיבלתי מכתב מבעל.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

כתוצאה מכך מתבצע, בשיתוף עם משטרת ישראל, ניסוי מיוחד שתכליתו טיפול בתופעות אלימות מייד עם התגלותן על-ידי גורמי המשטרה ועל-ידי גורמי השיירות החברתיים גם יחד.

למחרת הרצח האיום בהרצליה ביקרתי במקום כדי לעמוד מקרוב על מצבן של הנשים והילדים וכדי לבדוק אם יש תחומים שבהם יכול משרדי להגיש סיוע מידי. בהמשך לכך קיימתי גם מגעים עם משטרת ישראל בקשר לשאלות הבטיחות הפיסית של דרות המקלט. באותו יום ביקרו גם עובדים אחרים של השיירות ונפגשו עם האחראים למקלט ושוחחו עם הנשים וילדיהן. כן נעזר עתה המקלט בהרצליה בשירותיו של פסיכיאטר בכיר המבקר במקום ומסייע לנשים מבחינה נפשית. לאחרונה הקמנו במשרד ועדה מיוחדת שתפקידה לחקור את המקרה ול"הגיש הצעות והמלצות לגבי שינויים דרושים מבחינת בטיחותן של הנשים וילדיהן במקלט.

חברי הכנסת, הבעיה היא עמוקה יותר.

שלמה הלל (המערך):

דרוש שינוי בחקיקה וכדאי להתייחס לזה.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

תרשה לי לסיים בזה. אני כאן מדבר על אמצעים תגובתיים למקרה האיום ששמענו. הנושא עמוק הרבה יותר והוא מחייב חקיקה, העמקת הטיפול במשפחה, ובכללה הנשים והילדים. לכן אני בהחלט מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה, בלי שאני מתעלם מן העובדה שיש כבר ועדה המטפלת בנושא. הנושא מקיף מאוד ומחייב את התערבותם של שירותים חברתיים וחוקיקתיים בנושא הכאוב שלפנינו.

זאב כץ (המערך):

ועדת הפנים כבר מטפלת בנושא. יש נושאים שונים בהם בשלוש ועדות מקבילות, זה דבר יאלי נסבל.

על-ידי האם. היו אלה מכות הגונות עד כדי כך שאחד הילדים נפטר. באחת העדויות העלה פסיכולוג טענה כי ייתכן מאוד שהתניות המקובלות על העובדים הסור ציאלים שהחונך הטוב ביותר ניתן בתא החברתי של המשפחה הגרעינית אינן נכונות בכל מקרה וכי לא תמיד התא המשפחתי ראוי לתפקד; לא תמיד הוא המחנך הטוב ביותר. העניין, עד כדי מתן סמכות ממלכתית לפרק תא משפחתי, דורש עיון מחדש. אני לא יודע איך אני אומר זאת בפירוש. אינני רוצה להיות מורה הלכה בדברים שאני לא מומחה בהם. ברור לי כשמש שאלפי הנשים והילדים המוכים מחייבים ראייה חדשה, תוך ביקורת, של תפקוד המשפחה הגרעינית בימינו ומחייבים אותנו לא רק לטפל בהנחיה ובעצה אלא גם לפתח סמכות שתוכל להתיר מהאסורים האלה כדי לפתור צרה שמתברר שתהיה יותר קטנה אם ייפרדו הנשואים.

מה רציית להוסיף? — במסגרת הטיפול בבעיה שלנו ככנסת וכבית-מחוקקים, נוסף לענישה ולהתראה, מן הראוי שנקדיש מחשבה לבעיית התחליף לרב, לכומר, לכוהן הדת, תחליף מסודר של חברה מודרנית שיוכל גם לעוץ עצה, גם להיות בעל סמכות וגם להציע פתרון חדש בחוקי סמכותו כפי שיוכל לעשות רב או דיין שבסמכותם להתיר משפחה ואף יותר: לשלוח ילדים לפנימיות חיר נוכיות ונשים למעונות אחרים, בנפרד ובנבדל, בסמכות של בית-משפט. נדמה לי שבכיוון זה צריך לחשוב ולא להסתפק רק בטיפול המשמעותי. לכן אני מצטער שהטיפול נמצא היום רק בוועדת הפנים ואיכות הסביבה והיא עסוקה בבעיה רק מצד האלימות שבה, מצד המכות. הייתי שמח לו הנושא היה מטופל גם על-ידי מישור שיוכל לטפל בו במלוא היקפו, בכל הבעיה החברתית והחינוכית הכרוכה בו.

תמר אשל (המערך):

הטיפול איננו אך ורק מהצד המשטרתי לשמירת החוק אלא גם של משרד העבודה והרווחה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני לא מתנגד שהנושא יועבר שוב לוועדת הפנים ושהיא תבדוק את הבעיה ותגיש מסקנות. אני כמובן לא מתנגד שיהיה דיון במליאה.

הח"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה, לחשובה.

שרי-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התופעה של הכאת נשים על-ידי בעליהן קיימת בישראל, וכמובן גם בארצות אחרות. אגב, אין היא אפיינית רק לשכבה חברתית מסוימת. אני רוצה להגיד שאנחנו מוצאים את התופעה הזאת, לצערנו, בכל הרבדים החברתיים בישראל, בכל שכבות האוכלוסייה ואף במשפחות בעלות השכלה ומעמד חברתי מבוסס, ושם כנראה בהיקף הרבה יותר גדול ממה שידוע לנו משום שבדרך כלל במשפחות רבות לא מדווחים על המקרים האלה ועל המצבים האלה.

כדי לסייע לנשים מוכות הנאלצות לברוח מפני בעליהן הוקם לראשונה מקלט בחיפה ואחר-כך בהרצליה. המקלט לנשים מוכות בחיפה הוקם על-ידי אירגון "נשים למען נשים". משרדנו נתבקש לסייע לאירגון ולשם כך ניתן לו מענק כספי שנתי המבטיח החלת שירותים חירניים כגון אם בית ועובדת סוציאלית. אין ספק שהבעיה

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני מסכים.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :
לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע
ועדת הכנסת נתקבלה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :
אני קובע שההצעה מועברת לוועדת הכנסת והיא תחליט לאיזו ועדה.
חברי הכנסת, הישיבה הבאה אי"ה ביום שני הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

תמר אשל (המערך):
ועדת הכנסת תקבע איזו ועדה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :
אני שואל את כבוד השר אם הוא מסכים שוועדת הכנסת תחליט על הוועדה.

שר-העבודה יהודה רווחה י. כ"ץ :
אני מסכים.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :
אני שואל את חבר-הכנסת חיים דרוקמן: האם הוא מסכים להמלצת השר להעביר לוועדה?

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
אני מסכים.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :
חבר-הכנסת פעיל, אתה מסכים?

הישיבה ננעלה בשעה 20:23.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ר"נ-רנ"ב

- א. סקירת שר הפנים על פעולות משרדו ודיון.
- ב. חוק שירות לאומי (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו ודיון.
- ד. חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 11), תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. חוק העמותות, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט-1979.
- ז. חוק לתיקון פקודת הסמים המסוכנים, תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק הנאמנות, תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. הצעות לסדר-היום.
- י. שאילתות ותשובות.
- יא. הצעות חוק של חברי כנסת.
- יב. סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו - גמר הדיון.
- יג. סקירת שר התינוך והתרבות על פעולות משרדו - גמר הדיון.
- יד. סקירת שר התחבורה על פעולות משרדו - תשובת השר.
- טו. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו - גמר הדיון.
- טז. סקירת שר האגרריה והתשתית על פעולות משרדו - גמר הדיון.
- יז. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 13), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק התיכונן והבנייה (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק יסודות המשפט, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כב. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט-1979.
- כג. חוק יסוד: בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- כה. חוק שכר מינימום, תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק העונשין (תיקון מס' 9), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק תקנת השבים, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק לתיקון פקודת ההסגר, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- לא. הצורך ביעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף - הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- לב. הקמת רשות לפיתוח הגליל - הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- לג. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח - הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל, מ. וירשובסקי, א. אבטבי וד. שילנסקי.
- לד. מעמדם של עובדי מדינה - הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- לה. יום הסביבה הבין-לאומי - הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- לו. כינון המטה למלחמה באינפלציה - הצעת חברי הכנסת ע. אמורי.
- לז. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים - הצעת חברי הכנסת ד. גולומב.
- לח. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ו-1978 (קריאה ראשונה).
- לט. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- מ. העדר רופאים בירוחם - הצעת חברי-הכנסת י.ז. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא, וש. שטרן-קטן.
- מא. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- מב. השביתה בצי הסוחר - הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבלי, י.ז. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבה רנ"ב

671. א. מויאל (המערך): בדיקת המשך ביצוע הרפורמה במערכת החינוך.
- 672—673. פתיחת "בית התפוצות" בתל-אביב בשבתות — הצעות חברי-הכנסת פ. שינמן וי. מ. אברמוביץ.
674. י. זכאי (המערך): מצב החקלאות.
- 675—676. ההחלטה לקיים שבתון רכב — הצעות חברי-הכנסת א. אבנרי ומ. וירשובסקי.
677. ח. אבו רביעה (הרשימה הערבית המאוחדת): כדור-איים, קרקעות והצעת חוק.
678. ג. יעקבי (המערך): מאזן התשלומים וחובות המדינה במטבע חוץ.
- 679—680. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך ל-סיבסוד הנצרך — הצעות חברי-הכנסת מ. פעיל וח. ברי-לב.
681. ת. אשל (המערך): ההתפרעויות בכביש רמות.
682. צ'. ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): פגיעות ברכוש תושבים במאה שערים.
683. א. שריר (הליכוד): התגברות הבריונות בישראל והשלכותיה על התיירות.
684. מ. כהן (הליכוד): בניית בית הלוחם ויד לבנים בחיפה.
685. מ. אלגרכלי (התנועה הדמוקרטית): הצורך בהגברת מערכת החינוך בצה"ל.
686. מ. עמית (התנועה לשינוי ויזמה): צה"ל כמנוף לקידום נושאים כלכליים וחברתיים.
687. צ'. ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): הפער החברתי והעדתי ובעיות הדיור של זוגות צעירים.
688. א. רוז (המערך): הצהרת סאדאת באלכסנדריה בדבר פתרון הבעיה הפלשתינאית בקשר עם ירדן.
689. י. בן-מאיר (חזית דתית לאומית): מוסר העבודה בישראל.
- 690—692. הדאגה לגורלן של נשים מוכות בישראל — הצעות חברי-הכנסת ח. דרוקמן, מ. פעיל וג. כהן.

ג. הצעת חוק שירות לאומי (תיקון). תשל"ט—1979

1. הוספת סעיף 21
- אחרי סעיף 20 לחוק שירות לאומי, תשי"ג—1953,¹ יבוא:

1 ס"ח תשי"ג, עמ' 163.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לשם החוק
- ז. כץ מציע:
- במקום שם החוק יבוא:
- "חוק אי שירות לאומי, תשל"ט—1979".
- ע. נוף מציע:
- במקום שם החוק יבוא:
- "חוק להשתמטות משירות לאומי, תשל"ט—1979".
- לסעיף 1
- ש. ארכלי-אלמוזלינו, ח. גרוסמן, ז. כץ וא. מויאל מציעים:
1. בסעיף 21 לחוק, בסופו יבוא:
- "ובלבד שהחלטה זו תתקבל לא מאוחר מיום 31 בדצמבר 1979 ושאתה לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניותיה להפעלת החוק".
2. אם ההסתייגות מס' 1 לא תתקבל — בסעיף 21 לחוק, בסופו יבוא:
- "ובלבד שהחלטה זו תתקבל לא מאוחר מיום 31 בדצמבר 1981 ושאתה לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניותיה להפעלת החוק".
3. אם ההסתייגות מס' 2 לא תתקבל — בסעיף 21 לחוק, בסופו יבוא:
- "ובלבד שהחלטה זו תתקבל לא מאוחר מיום 31 בדצמבר 1980 ושאתה לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניותיה להפעלת החוק".
4. אם ההסתייגות מס' 3 לא תתקבל — בסעיף 21 לחוק, בסופו יבוא:
- "ובלבד שהחלטה זו תתקבל לא מאוחר מיום 30 ביוני 1981 ושאתה לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניותיה להפעלת החוק".
5. אם ההסתייגות מס' 4 לא תתקבל — בסעיף 21 לחוק, בסופו יבוא:
- "ובלבד שהחלטה זו תתקבל לא מאוחר מיום 31 בדצמבר 1981 ושאתה לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניותיה להפעלת החוק".

ג. כהן זמ. שמיר מציעים :

בסעיף 21 לחוק בנוסח המוצע, במקום "שהמש" ובלבד שאחת לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניתיה להפעלת החוק".

ש. אלזני מציעה :

בסעיף 21 לחוק, בסופו יבוא :
ובלבד שאחת לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניתיה להפעלת החוק".

ע. נוף מציע :

אחרי סעיף 21 לחוק יבוא :
"22. הכנסת מחליטה כי על הממשלה להחליט על ביצוע החוק".

הוספת סעיף

ש. ארבל-אלמוזליני, ה. גרופמן, ז. כץ וא. מציאל מציעים :

1. אחרי סעיף 1 לחוק יבוא :
"2. חוק זה בטל לאחר הבחירות לכנסת העשירית".

2. אם ההסתייגות מס' 1 לא תתקבל — אחרי סעיף 1 לחוק יבוא :

"2. תקפו של סעיף 21 לחוק יהיה לשנה אחת בלבד, ולאחר מכן יוארך תקפו בכל פעם לשישה חודשים על פי אישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת".

3. אם ההסתייגות מס' 2 לא תתקבל — אחרי סעיף 1 לחוק יבוא :

"2. ביצועו של חוק זה יחל לאחר שתיכון ממשלה חדשה".

4. אם ההסתייגות מס' 3 לא תתקבל — אחרי סעיף 1 לחוק יבוא :

"2. ביצועו של חוק זה יחל לאחר שתיכון ממשלה בלתי תלויה".

5. אם ההסתייגות מס' 4 לא תתקבל — אחרי סעיף 1 לחוק יבוא :

"2. ביצועו של חוק זה יחל לאחר שתיכון ממשלה שתבטא את רצון העם".

ש. אלזני מציעה :

אחרי סעיף 1 לחוק יבוא :
"2. חוק זה ייכנס לתקפו לאחר הבחירות לכנסת העשירית".

עמדת הממשלה ותכניתיה להפעלת החוק".

6. בסעיף 21 לחוק, במקום "לאחר שהממשלה תחליט על כך" יבוא "לאחר ששלושה מחברי הממשלה יחליטו על כך".

לחלוטין

בסעיף 21 לחוק, במקום "לא יחל אלא לאחר שהממשלה תחליט על כך" יבוא "יחל לאחר שוועדה משותפת של ועדת החוק והבטחון וועדת העבודה והרווחה של הכנסת תחליט על כך".

7. אם ההצעות החלופיות דלעיל לא יתקבלו — במקום סעיף 21 לחוק יבוא :

"21 (א) ביצועו של חוק זה, למעט לעניין שירות לאומי כאמור בפסקה (2) ו-(3) של הגדרת "שירות לאומי" כאמור בסעיף 1, יחל לאחר ששלושה מחברי הממשלה יחליטו על כך. (ב) ביצועו של חוק זה, למעט לעניין בת שירות הלומדת במוסד להשכלה גבוהה או במוסד להכשרת עובדי הוראה, יחל לאחר ששלושה מחברי הממשלה לפחות יחליטו על כך".

8. אחרי סעיף 21 לחוק יבוא :

"22. סעיף 21 לא יחול לגבי בת שירות שפוטרה מחובת שירות בטחון מטעמים שבמצפון.

23. השר יתקין תקנות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, להפעלת שירות לאומי לגבי בת שירות לפי סעיף 22".

מ. וירשובסקי מציע :

בסעיף 21 לחוק, בסופו יבוא :
"הוראות סעיף זה ייכנסו לתקפו ביום בו תודיע הממשלה כי ההכרזה על מצב של חירום הקיים במדינה בוטלה".

מ. פעיל מציע :

במקום סעיף 21 לחוק יבוא :
"21. ביצועו של חוק זה יתחיל ב־1 באפריל 1980".

א. אבנרי מציע :

במקום סעיף 21 לחוק יבוא :
"21. ביצועו של חוק זה יחל שנה אחרי כניסת תיקון זה לתקפו, אלא אם כן החליטה הכנסת אחרת".

לחלוטין

בסעיף 21 לחוק בנוסח המוצע, במקום "שהמש" ובלבד שאחת לשלושה חודשים יודיע השר לכנסת על החלטת הממשלה בנדון וינמק עמדת הממשלה ותכניתיה להפעלת החוק".

ד. הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 11), תשל"ט—1979

1. יבוא "תקנות לפי פסקה (3) טעונות אישור ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת".

1. תיקון סעיף 47 בסעיף 47 לחוק בתי המשפט, תשי"ז—1957¹, בסופו

66; תשכ"ז, עמ' 132; תשל"א, עמ' 120; תשל"ג, עמ' 94; עמ' 11, עמ' 93, עמ' 94.

1 ס"ח תשי"ז, עמ' 148; תשכ"ב, עמ' 24; תשכ"ד, עמ' 237; תשל"ה, עמ' 106; תשל"ו, עמ' 320; תשל"ח,

ה. הצעת חוק לתיקון מקודת הסמים המסוכנים, תשל"ט—1979

1. תיקון סעיף 1
בסעיף 1 לפקודת הסמים המסוכנים (נוסח חדש), תשל"ג—1973¹ (להלן — הפקודה) —
- (1) ההגדרות של "אופיום גלמי", "אופיום מעובד", "אופיום רפואי", "אקגונין", "עלי קוקה", ו"קנבוס הודי" — יימחקו;
- (2) אחרי הגדרת "סם מסוכן" יבוא:
"רופא" — רופא מורשה כמשמעותו בסעיף 2 לפקודת הרופאים (נוסח חדש), תשל"ז—1976²;
"רופא שיניים" — כמשמעותו בפקודת רופאי השיניים (נוסח חדש), תשל"ט—1979³;
"רופא וטרינארי" — כמשמעותו בפקודת הרופאים הווטרינאריים⁴;
"רוקח" — רוקח בעל רשיון כמשמעותו בפקודת הרוקחים⁵.
2. תיקון סעיף 6
בסעיף 6 לפקודה, בסופו יבוא "העובר על הוראות סעיף זה, דינו — מאסר חמש עשרה שנה או קנס חצי מיליון לירות".
3. תיקון סעיף 7
בסעיף 7 לפקודה, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
"ג) העובר על הוראות סעיף זה, דינו — מאסר חמש עשרה שנה או קנס חצי מיליון לירות, ואם החזיק בסם או השתמש בו לצריכתו העצמית בלבד, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס חמישים אלף לירות".
4. תיקון סעיף 9
בסעיף 9 לפקודה, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
"ד) העובר על הוראות סעיף זה, דינו — מאסר חמש עשרה שנה או קנס חצי מיליון לירות, ואם עבר עליהן אגב החזקת סם מסוכן או שימוש בו לצריכתו העצמית בלבד, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס חמישים אלף לירות".
5. החלפת סעיף 10
במקום סעיף 10 לפקודה יבוא:
"10. כלים
לא יהיו ברשותו של אדם כלים המשמשים להכנת סם מסוכן או לצריכתו, שלא בהיתר; העובר על הוראות סעיף זה, דינו — מאסר חמש עשרה שנה או קנס חצי מיליון לירות, ואם היו הכלים לשימוש בצריכתו העצמית בלבד, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס חמישים אלף לירות".
6. תיקון סעיף 11
בסעיף 11 לפקודה —
(1) המלים "בעל רשיון", בכל מקום שהן מופיעות — יימחקו;
- (2) בפסקה (3), במקום "קנה" יבוא "השיג" ובמקום "ושהמכירה היתה" יבוא "ושהסם נופק".
7. תוספת סעיף 19א
אחרי סעיף 19 לפקודה יבוא:
"19א. עונשין
העובר על הוראות סימן זה, דינו — מאסר חמש עשרה שנה או קנס חצי מיליון לירות".
8. תיקון סעיף 21
בסעיף 21(א) לפקודה, במקום "עשר שנים" יבוא "עשרים שנה או קנס חצי מיליון לירות".
9. תיקון סעיף 22
בסעיף 22 לפקודה, במקום "בהיותו רופא או לפי הוראות רופא" יבוא "בהיותו רופא או רופא שיניים, או לפי הוראות רופא או רופא שיניים".
10. תיקון סעיף 27
בסעיף 27 לפקודה, בסופו יבוא "העובר על הוראות סעיף זה, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס חמישים אלף לירות".
11. החלפת סעיף 28
במקום סעיף 28 לפקודה יבוא:
"28. חיפוש
סמכויות שוטרי לפי סעיף 25 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (נוסח חדש), תשכ"ט—1969⁶, יהיו נתונות לו גם לעניין עוונות לפי פקודה זו".
12. תיקון סעיף 30
בסעיף 30 לפקודה, במקום "בשל החזקת סם מסוכן או שימוש בו בעבירה על הוראות פקודה זו" יבוא "בשל עבירה לפי פקודה זו", ובמקום "עשרת אלפים לירות" יבוא "חמישים אלף לירות".
13. תיקון סעיף 31
בסעיף 31 לפקודה —
(1) במקום פסקה (1) יבוא:
"(1) הטוען שבידו תעודה, רשיון, היתר, רשור" מה או מסמך לעניין פקודה זו — עליו הראיה";
(2) אחרי פסקה (2) יבוא:
"(3) מי שהחזיק סם מסוג המפורט בתוספת השנייה בכמות העולה על הכמות המפורטת לצדו — חוקה שהחזיק בסם שלא לצורך צריכתו העצמית ועליו הראיה לסתור".
14. החלפת סעיף 32
במקום סעיף 32 לפקודה יבוא:
"32. קנס לפי שווי או טובת הנאה

בית-המשפט רשאי להטיל על מי שהורשע ב־עבירה לפי פקודה זו, למעט בעבירה שנעברה לצריכתו העצמית של הנאשם, קנס פי חמישה משווי הסם שבו נעברה העבירה או משווי טובת ההנאה שהושגה בעבירה, או את הקנס שנקבע במפורש לעבירה, הכול לפי הסכום הגדול יותר.

15. תיקון סעיף 39

בסעיף 39 לפקודה —

(1) בפסקה (3), במקום "המכירה" יבוא "ההספקה";

(2) בסופו יבוא :

"(5) לקבוע הוראות בדבר ביקורת ופיקוח על סמים מסוכנים שבידי רשויות המדינה ומוסדותיה."

16. תיקון סעיף 41

בסעיף 41 לפקודה, במקום הסיפה המתחילה במלים "לשנות את התוספת" יבוא "לשנות את התוספות, להוסיף עליהן או לגרוע מהן, ולהתנות בהן תנאים".

17. תוספת תוספת שנייה

(א) התוספת לפקודה תסומן "תוספת ראשונה", ובכל מקום בפקודה או בחיקוק אחר המאזכר את התוספת יבוא "התוספת הראשונה".

(ב) אחרי התוספת הראשונה לפקודה יבוא :

"תוספת שנייה

(סעיפים 31(3) ו-41)

בתוספת זו —

"סם" — לרבות כל תכשיר, תרכובת, תערובת או תמיסה המכילים סם, ולרבות המלחים, האסטרס, האתרים והאיוזמרים האופטיים של אותו סם;

"גראם נטו" — משקל הסם נטו מתוך כלל משקל התכשיר, התרכובת, התערובת או התמיסה.

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 27, עמ' 526.

2 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 30, עמ' 594.

3 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 32, עמ' 614.

4 חוקי א"י, כרך ב', פרק קמ"ח, עמ' 1502.

5 חוקי א"י, כרך ב', פרק ק"י, עמ' 1102.

6 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284.

ו. הצעת חוק הנאמנות, תשל"ט—1979

פרק א': הוראות כלליות

3. נכסי הנאמנות

(א) פירוניהם ותמוריהם של נכסי הנאמנות יהיו אף הם לנכסי הנאמנות.

(ב) אין לרדת לנכסי הנאמנות אלא בשל חובות המוטלים עליהם או הנובעים מפעולות הנאמנות.

(ג) הנאמן חייב להחזיק את נכסי הנאמנות בנפרד מנכסים אחרים או בדרך המאפשרת להבחין ביניהם.

1. מהות הנאמנות

נאמנות היא זיקה לנכס שעל פיה חייב נאמן להחזיק או לפעול בו לטובת נהנה או למטרה אחרת.

2. יצירה

נאמנות נוצרת על פי חוק, על פי חוזה עם נאמן או על פי כתב הקדש.

כלפי אדם שפעל בתום לב תהא בת-תוקף אף אם היתה סותרת הוראת סעיף קטן (א)1.

10. חובות ומכבויות

(א) נאמן חייב לשמור על נכסי הנאמנות, לנהלם ולפתחם ולפעול להשגת מטרת הנאמנות, ומוסמך הוא לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו.

(ב) במילוי תפקידיו חייב הנאמן לנהוג באמונה ובשקידה כפי שאדם סביר היה נוהג באותן נסיבות. (ג) נאמן של כמה נאמנויות לא יפעל בפעולה שביניהן.

(ד) נאמן אינו רשאי לאצול מתפקידיו לזולתו; אין בכך כדי למנוע העסקת אדם כדרוש למטרות הנאמנות.

11. כפיפות לתנאי הנאמנות

הוראות סעיפים 3(א) ו-1(א), 6, 7, 8, 9(א), 10(א), (ג) ו-(ד) 13 יחולו בכפוף לתנאי הנאמנות.

12. אחריות

(א) נאמן אחראי לנזק שנגרם לנכסי הנאמנות או לנהנים עקב הפרת חובתו כנאמן. על אחריותו לאב-דנם ולנזקם של נכסי הנאמנות המוחזקים בידו יחולו הוראות חוק השומרים, תשכ"ז-1967¹; לענין זה יראו את הנאמן כשומר ואת הנהנים כבעלי הנכסים.

(ב) בית-המשפט רשאי לפטור נאמן מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון למילוי תפקידיו.

(ג) נאמן רשאי לבקש מבית-המשפט הוראות, והוא אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית-המשפט או באישורו.

13. איסור טובת הנאה

(א) נאמן לא ירכוש לעצמו או לקרובו נכס מנכסי הנאמנות או כל זכות בו, לא יפיק לעצמו או לקרובו טובת הנאה אחרת מנכסי הנאמנות או מפעולותיה, ולא יעשה דבר שיש בו סתירה בין טובת הנאמנות לבין טובתו שלו או של קרובו.

(ב) "קרוב" של נאמן, לענין סעיף זה —

- (1) בן זוג;
- (2) הורה, הורה-הורה, צאצא, אח או אחות של הנאמן או של בן זוג;
- (3) בן זוג של אחד המנויים בפיסקה (2);
- (4) שותף של נאמן או של אחד המנויים בפיסקה (1) עד (3);
- (5) תאגיד שבהונו, ברווחיו או בשליטתו יש לנאמן או למנויים בפיסקאות (1) עד (3) חלק העולה על 5%.

(ג) בית-המשפט רשאי לאשר מראש פעולה מן המנויות בסעיף קטן (א) אם ראה שהיא לטובת הנאמנות.

4. רישום הערה

היה בנכסי הנאמנות נכס שפעולות בו טעונות רישום בפנקס המתנהל על-פי חוק, רשאי הנאמן להודיע על קיום הנאמנות לממונה על הפנקס, והממונה ירשום בו הערה מתאימה.

5. כוחה של נאמנות כלפי צד שלישי

כוחה של נאמנות יפה כלפי כל מי שידע או שהיה עליו לדעת עליה, ומשנרשמה הערה לפי סעיף 4 — כלפי כל העולם.

6. כספי הנאמנות

כספי הנאמנות שאינם דרושים לצרכיה השוטפים חייב הנאמן להחזיק או להשקיע כיעיל לשמירת הקרן ולעשיית פירות; שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות דרכים שבהן ניתן להשקיע כספי נאמנות, והנאמן אינו נושא באחריות אם השקיע אותם בהתאם לתקנות אלה.

7. חשבונות ודיווח

(א) הנאמן חייב לנהל חשבונות בכל ענייני הנאמנות.

(ב) הנאמן חייב לתת לנהנים דין-וחשבון על ענייני הנאמנות אחת לשנה ובגמר כהונתו, ולמסור להם ידיעות נוספות לפי דרישתם הסבירה.

8. שכר והוצאות

(א) נאמן אינו זכאי לשכר בעד מילוי תפקידיו, זולת אם מילויים היה מעיסוקיו; אולם רשאי בית-המשפט להקציב לו שכר אם ראה שהדבר מתחייב מהיקף תפקידיו כנאמן.

(ב) נאמן זכאי לשיפוי על הוצאות סבירות שהוציא ועל התחייבויות שהתחייב בהן באופן סביר עקב מילוי תפקידיו.

(ג) נאמן רשאי להחזיר לעצמו את שכרו והוצאותיו מנכסי הנאמנות, והוא רשאי לעכבם בידו כערובה לסילוק המגיע לו לפי סעיף זה.

9. נאמנים אחדים

(א) בנאמנות שיש בה יותר מנאמן אחד —

- (1) יפעלו הנאמנים ביחד; היו דעותיהם חלוקות, יפעלו לפי הוראות בית-המשפט;
- (2) בעניין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מהם לפעול על דעת עצמו;
- (3) הם האחראים לפעולותיהם יחד ולחוד, פרט לנאמן שהתנגד לפעולה או לא ידע עליה;
- (4) נתפנה מקומו של אחד מהם או שחלד לפעול, או שהוכרו פסול דין או פושט רגל, על הנותרים או הנותר לעשות מייד למילוי מקומו לפי סעיף 21 ולהמשיך במילוי תפקידיהם ככל שהדבר אינו סובל דיחוי.

(ב) פעולה של אחד הנאמנים שנעשתה בתמורה

מנות, אין בה בלבד משום ידיעה על הפרת חובת הנאמן נות.

15. דין ריווח אסור

ריווח שהפיק נאמן שלא כדין עקב הנאמנות, דינו כחלק מנכסי הנאמנות.

16. נכסי נאמנות שנתבטלה

נתבטלה נאמנות, רשאי בית-המשפט לקבוע מה ייעשה בנכסיה, והוא יורה על העברתם למטרות חינוך, תרבות, דת, מדע, אמנות, סעד, בריאות או ספורט, הכול לפי תנאי הנאמנות ולפי אומד דעתו של יוצרה.

(ד) הוראות סעיף קטן (א) אינן באות לגרוע ממה שמגיע לנאמן או לקרובו מכוח היותם נהנים.

(ה) פעולה מן המנויות בסעיף זה שנעשתה בלי אישור בית-המשפט — בטלה, זולת אם נעשתה בתמורה כלפי אדם שאינו בין המנויים בסעיף קטן (ב) (1) ו-(2) ושפעל בתום לב.

14. ביטול פעולות

פעולה שנעשתה בהפרת חובת הנאמנות והצד ה"שלישי ידע או היה עליו לדעת על ההפרה, או שנעשתה ללא תמורה, רשאי בית-המשפט לבטלה, ועל הצד השלישי יחולו אחריות וחובות כשל נאמן; ידיעה על קיום הנא-

פרק ב': נאמנות על פי כתב הקדש

17. יצירה ותחילה של הקדש

(א) הקדשת נכסים לטובת נהנה או למטרה אחרת (להלן — הקדש) טעונה מסמך בכתב (בחוק זה — כתב הקדש) שבו מביע יוצר ההקדש את כוונתו ליצור הקדש וקובע מטרותיו, נכסיו ותנאיו, והמסמך הוא אחד מאלה:

- (1) כתב חתום בידי יוצר ההקדש בפני נוטאריין;
- (2) צוואה של יוצר ההקדש, למעט צוואה בעל-פה;
- (3) הוראת תשלום לעניין סעיף 147 לחוק הירושה, תשכ"ה—1965.²

(ב) תחילתו של הקדש היא עם העברת השליטה בנכסי ההקדש לידי הנאמן.

(ג) נמצאו נכסים המשמשים הקדש, אלא שאין על כך כתב הקדש, רשאי בית-המשפט להצהיר על קיום הקדש ולהגדיר מטרותיו, נכסיו, תנאיו ותחילתו.

18. שינוי וביטול של הקדש

(א) יוצר ההקדש וצד שלישי רשאים בכל עת להור"סיף נכסים לנכסי ההקדש.

(ב) אחרי תחילת ההקדש אין יוצרו רשאי לשנות את תנאיו, לגרוע מנכסיו או לבטלו, אלא אם שמר לעצמו זכות לכך בכתב ההקדש או שבאו על כך הסכמת הנהנים או אישור בית-המשפט.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של היוצר לחזור בו מיצירת ההקדש לפני תחילתו, מדיני ביטול צוואה או מדיני ביטול או שינוי של הוראה לעניין סעיף 147 לחוק הירושה, תשכ"ה—1965.

19. הוראות בית-המשפט

(א) בית-המשפט רשאי בכל עת לתת לנאמן הור"אות בכל הנוגע למלוי תפקידיו וכל הוראה אחרת שתיראה לו לניהול היעיל של ההקדש.

(ב) בית-המשפט רשאי, אף בסטייה מכתב ההקדש, להתיר לנאמן את השימוש בנכסי ההקדש לסיפוק צרכיו החיוניים של נהנה או של התלויים בו.

20. זכויות הנהנים

זכותו של נהנה על פי הקדש אינה ניתנת להמחאה, לשעבוד או לעיקול, זולת אם הותרו בכתב ההקדש או שבית-המשפט התירם לסיפוק של מזונות או של מסיים המגיעים מן הנהנה או — בנסיבות מיוחדות — לסיפוק חובות אחרים המגיעים ממנו.

21. מינוי נאמן

(א) נאמן של הקדש יתמנה בכתב ההקדש או על פיו.

(ב) באין מינוי כאמור, וכשנבצר מנאמן למלא תפקידיו או שלא התחיל או חדל למלאם, רשאי בית-המשפט למנות נאמן לתקופה ובתנאים שייראו לו.

(ג) לא יתמנה אדם נאמן של הקדש אלא בהסכמתו.

(ד) קטין, פסול דין, פושט רגל ותאגיד שניתן עליו צו פירוק אינם כשרים להיות נאמן של הקדש.

(ה) נהנה של הקדש אינו כשר להיות נאמן שלו, זולת אם הותר הדבר בכתב ההקדש.

22. פקיעת כהונתו של נאמן

(א) נאמן של הקדש רשאי להתפטר בהודעה בכתב למי שרשאי למנות נאמן לאותו הקדש, וכשישנם נאמנים אחדים — לנאמנים האחרים.

(ב) נאמן שנתמנה בידי בית-המשפט או שהיה נאמן יחיד, התפטרותו אינה תופסת אלא אם בא עליה אישור בית-המשפט ומן היום שנקבע לכך באישור.

(ג) בית-המשפט רשאי לפטר נאמן אם לא מילא תפקידיו כראוי או שראה בית-המשפט סיבה אחרת לפיטוריו.

23. שינוי וביטול על פי בית-המשפט

(א) בית-המשפט רשאי לשנות או לבטל הוראה מהוראות כתב ההקדש, אם מטעמים שיוצר ההקדש הביא לפניו ואם משום שראה כי חל שינוי של ממש בנסיבות המצדיק לעשות כן ושהדבר תואם את אומד דעתו של יוצר ההקדש.

חדל לפעול או שנבצר ממנו למלא תפקידיו, רשאי הנאמן הציבורי לנקוט אמצעים הנראים לו לשמירת נכסי ההקדש ולשמירת זכויות הנהנים, כל עוד לא נתמנה נאמן לפי סעיף 21.

(ב) בית-המשפט רשאי לבטל הקדש אם ראה שמט-רותיו הושגו או שאינן ניתנות להגשמה.

24. אמצעי שמירה

הקדש שאין לו נאמן, או שהנאמן לא התחיל או

פרק ג': הקדש ציבורי

דרכי השקעה שיהיו חובה על נאמן של הקדש ציבורי.

25. מינוי רשם

שר המשפטים ימנה רשם הקדשות (להלן — הרשם); הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

28. נאמן שהוא נהנה

על נאמן של הקדש ציבורי לא יחול סעיף 21(ה).

26. רישום

(א) נאמן של נאמנות שמטרתה או אחת ממטרותיה היא קידומו של עניין ציבורי (להלן — הקדש ציבורי) חייב, תוך שלושה חודשים מן היום שהיה לנאמן, להודיע לרשם על קיום ההקדש הציבורי ועל הפרטים המנויים להלן, וזאת אם ניתנה עליהם הודעה לפני כן, והוא חייב להודיע לרשם על כל שינוי בפרטים אלה תוך שלושה חודשים מיום השינוי; להודעה על קיום הקדש ציבורי יש לצרף העתק מכתב ההקדש.

(ב) ואלה הפרטים:

(1) שמו ומענו של יוצר ההקדש;

(2) מועד תחילת ההקדש;

(3) מטרותיו;

(4) נכסיו;

(5) שמו ומענו של כל נאמן;

(6) פרטים אחרים שקבע שר המשפטים.

(ג) הרשם ינהל פנקס ההקדשות הציבוריים וירשום בו את הפרטים האמורים; הפנקס יהיה פתוח לעיון לכול; הרשם יפרסם ברשומות הודעה על רישום הקדש.

27. חובת השקעה

שר המשפטים רשאי לקבוע, בתקנות לפי סעיף 6,

3 ס"ח תשכ"ט, עמ' 28.

פרק ד': חברות לתועלת הציבור

32. הגדרה

בפרק זה, "חברה לתועלת הציבור" — חברה רשומה לפי פקודת החברות⁴ שנתקימה בה אחת מאלה:

(1) היא קיבלה משר המשפטים היתר לפי סעיף 23 לפקודת החברות;

(2) היא פטורה מתשלום מסים לפי סעיף 9 לפקודת

מס הכנסה⁵, לפי סעיף 39 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, תשכ"א—1961⁶, או לפי סעיף 61 לחוק מס שבח מקרקעין, תשכ"ג—1963⁷;

(3) בית-המשפט הצהיר, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, שהיא חברה לתועלת הציבור באשר עניינה הוא חינוך, תרבות, דת, מדע, אמנות, סעד, בריאות, ספורט או מטרה ציבורית אחרת.

4 חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 155.

5 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

6 ס"ח תשכ"א, עמ' 100.

7 ס"ח תשכ"ג, עמ' 156.

33. פנקס

הרשם ינהל פנקס של חברות לתועלת הציבור, ומש-
נתקיימו בחברה הנתונים האמורים בסעיף 32 חייבת היא,
תוך שישה חודשים, לבקש רישומה בפנקס האמור.

34. תחולת הוראות

על חברה לתועלת הציבור יחולו, בשינויים המחויי-
בים, הוראות סעיפים 26 ו-29 עד 31; לעניין זה יראו
את מנהלי החברה כנאמנים של הקדש.

35. תחולה על אנודות

הוראות פרק זה יחולו גם על אגודה לפי חוק האגו-
דות העותמאני שעניינה אחת המטרות האמורות בסעיף
(3)32.

36. חברת הקדש

(א) לעניין סעיף זה, "חברת הקדש" — חברה
לתועלת הציבור שנתקיימו בה אלה:

(1) היא חברה מוגבלת בערבות ואין לה הון
מניות;

פרק ה': שונות

37. הנאמן הציבורי

(א) שר המשפטים ימנה נאמן ציבורי; הודעה על
המינוי תפורסם ברשומות.

(ב) הנאמן הציבורי יכול לשמש נאמן של נאמנו-
יות, ומקום שביית-המשפט ממנה נאמן רשאי הוא
למנות את הנאמן הציבורי כנאמן יחיד גם בנאמנות
שלפי תנאיה יש בה יותר מנאמן אחד.

38. סמכות שיפוט

ביית-המשפט המוסמך לפי חוק זה — למעט הליכים
לפי סעיף 31 — הוא ביית-המשפט המחוזי.

39. עירעור

החלטות ביית-המשפט לפי סעיפים 8(א), 9(א)(1),
13(ג), 20, 21 ו-22 אינן ניתנות לעירעור אלא ברשות
לפי סעיף 19(ב) לחוק בתי-המשפט, תשי"ז-1957.⁸

40. הרשאים לפנות לביית-המשפט

בכל עניין לפי חוק זה רשאי לפנות לביית-המשפט
כל נאמן, נהנה, יוצר הנאמנות או אדם אחר שמעוניין
בדבר; וכן רשאי היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו
לפתוח בכל הליך לפי חוק זה, לרבות עירעור, ולהתייצב
ולטעון בהליך כזה בכל הנוגע לנאמנות ובכל דבר אחר
שהוא סבור שיש בו עניין לציבור.

41. ייצוג נהנה

נהנה שמחמת גילו, מצב בריאותו או ליקוי רוחני
או גופני אינו יכול לעמוד על זכויותיו, רשאי הנאמן
הציבורי לייצגו כלפי הנאמן.

42. אי-תחולה

(א) גירסה א': הוראות חוק זה בעניין היצירה

(2) נקבע בתזכירה כי לחבריה לא תהיה זכות
לקבל חלק כלשהו מנכסיה למקרה פירוקה.

(ב) על חברת הקדש יחולו ההוראות הבאות:

(1) הופחת מספר חבריה ועמד על פחות משב-
עה —

(א) חבר לא יהיה צפוי אישית לתשלום חובות
החברה, על אף האמור בסעיף 112 לפקודת ה-
חברות;

(ב) לא יהא בעצם הפחתת מספר חבריה משום
עילה לפירוקה של החברה;

(ג) ביית-המשפט, על פי בקשת הנאמן הציבורי,
יהיה רשאי —

(1) למנות חברים לחברה;

(2) למנות את הנאמן הציבורי כמנהל במקום
הנהלת החברה;

(2) נתפרקה החברה, יחול על נכסיה דין נכסי
הקדש שנתבטל.

והנהיג הפנימי של הקדש לא יחולו על הקדש דתי
שנוסד בפני בית-דין דתי על פי הדין הדתי, אלא
אם הורה בית-הדין הדתי שהוראות חוק זה בעניינים
האמורים, כולן או מקצתן, יחולו עליו.

(א) גירסה ב': לגבי הקדש דתי שנוסד בפני בית-
דין דתי על פי הדין הדתי רשאי בית-הדין הדתי
להורות שהוראות חוק זה בעניין יצירת הקדש ובעניין
ניהולו הפנימי לא יחולו עליו.

(ב) שר המשפטים רשאי להורות, באישור ועדת
החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, כי הוראות חוק זה,
כולן או מקצתן, לא יחולו על הקדש שיצרו או נטלו
חלק ביצירתו הנהלת ההסתדרות הציונית העולמית
או הנהלת הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, כמשמ-
עותו בחוק מעמד ההסתדרות הציונית העולמית —
הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, תשי"ג-1952,⁹ לר-
בות קרן קיימת לישראל וקרן היסוד. — המגבית
המאוחדת לישראל.

43. סיג לתחולה

הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות
מיוחדות לעניין הנדון.

44. ביצוע ותקנות

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי
להתקין תקנות לביצועו.

45. הוראות מעבר

(א) הקדש שהיה קיים ערב תחילתו של חוק זה

8 ס"ח תשי"ז, עמ' 148.

9 ס"ח תשי"ג, עמ' 2; תשל"ו, עמ' 49.

- לפי פקודת ההקדשות לצרכי צדקה ¹⁰ יראוהו כהקדש ציבורי ויחולו עליו הוראות חוק זה מתחילת חוק זה; התאגדו נאמניו של הקדש כזה לפי סעיף 36 לאותה פקודה, ימשיכו להיות תאגיד כאמור שם.
- (ב) מי שכיהן ערב תחילת חוק זה כמפקח על ההקדשות, יראוהו כאילו נתמנה רשם לפי חוק זה, ופנקס ההקדשות ופנקס החברות לתועלת הציבור שהתנהלו ערב תחילת חוק זה יראו כמתנהלים לפי חוק זה.
- 10 חוקי א"י, כרך א', פרק י"ד, עמ' 107.
11 חוקי א"י, כרך א', פרק ט"ו, עמ' 121.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

- לסעיף 36 שר המשפטים וד. גלם מציעים:
למחוק סעיף זה ולשנות בהתאם לכך את מספרי
- לסעיף 42 שתי גירסאות לסעיף קטן (א).

ז. הצעת חוק שירות בטחון (תיקון) (ביטול שירות מילואים של נשים), תשל"ט—1979

(הצעת חברי הכנסת ג. האוזנר)

1. תיקון סעיף 21 בסעיף 21(א) לחוק שירות בטחון, תשי"ט—1959 (נוסח משולב) ¹ (להלן — החוק העיקרי) —
- (1) בפסקה (1), המלים "ולאשה באחד הגילים שמ"ט עד 34 ועד בכלל" — ימחקו;
2. תיקון סעיף 30 בסעיף 30 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ב1) אשה תהא פטורה משירות מילואים".
- 1 ס"ח תשי"ט, עמ' 286; תשל"ט, עמ' 270; תשל"ח, עמ' 176.

דברי הסבר

- מוצע לבטל לחלוטין את שירות המילואים לנשים, לבל תחול האפליה לפחות על מגזר המילואים.
- למעשה לא יהיה בכך הטלת נטל כבד מדי על הצבא. בפועל נקראות לשירות מילואים רק נשים בלתי נשואות עד גיל 26. לפי הנתונים הסטטיסטיים, גיל הנישואין הממוצע לנשים הוא 22. לפי השנתון הסטטיסטי של שנת 1976 התחתנו 24,000 רווקות בהתפלגות גילים כדלהלן:
- עד גיל 19 — כ־7,000 נשים; בגילאי 24—20 — כ־12,500 נשים; בגילאי 25—26 — כ־1,800 נשים.
- נמצא איפוא כי בלאו הכי מספר הנשים הרווקות עד גיל 26 אינו גדול.
- מכוח תיקון מס' 13 לחוק שירות בטחון (ס"ח 905, מיום 30 ביולי 1978) הוענק פטור לכל מיועדת לשירות בטחון שתצהיר כי טעמים שבהכרה דתית מונעים אותה משירות בטחון. לצרכי החוק האמור מתבטאת "הכרה דתית" בשמירת כשרות ובאי נסיעה בשבת. גם אשה שאינה שומרת מצוות כלל יכולה לקבל פטור אם משפחתה מקיימת "הווי דתי".
- התיקון האמור והכרוך בו גרמו להתמרמרות רבה בחלקים גדולים של הציבור. אנשים רבים אינם מוכנים להשלים עם פתח זה להשתמטות סיסטמית מחובה של שירות בטחון. הופיעו גם סרבניות לשירות במילואים.
- בכדי לתקן את האפליה בין נשים "מצהירות" ובלתי מצהירות (בין האחרונות גם רבות השומרות מצוות)

ח. הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון) (בקשה מועדפת), תשל"ט—1979

(הצעת חברי הכנסת ח. קירסו)

1. הוספת סעיף אחרי סעיף 45 לחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1966 ¹ יבוא:
445. בקשה מועדפת (א) בסעיף זה, "בקשה מועדפת" — בקשה להיתר בנייה שתהא ערוכה בידי אדריכל רישוי (להלן — עורך הבקשה) ומלווה בתצהיר של עורך הבק-
- 1 ס"ח תשכ"ח, עמ' 307.

או מיום שהוגש תיקון לבקשה מועדפת, והמהנדס לא תבע כל תיקון או שינוי במראהו החיצוני של הבניין הנדון, תיחשב הבקשה המועדפת כבקשה שניתן לה היתר ביום ה-14 להגשתה על פי התנאים הקבועים בתכנית והתקנות האחרות לפי חוק זה החלות על הקרקע או הבניין הנדונים.

(ז) עורך הבקשה אחראי לכל האמור בבקשה המועדפת ולכל המתבצע בבניין נשוא הבקשה, מיום הגשת הבקשה עד ליום קבלת תעודת הגמר.

(ח) נמצאה הצהרתו של עורך הבקשה כוזבת, או בוצעה העבודה בסטייה מתנאי ההיתר, יחולו על הבקשה המועדפת כל כללי הענישה הקיימים בחוק לגבי בקשה רגילה ועורך הבקשה יהיה צפוי, בנוסף לכל עונש אחר הקבוע בחוק, למאסר עד שלוש שנים, ולשליטת הרישוי האדריכלי שלו ל- תקופה של חמש שנים או לשני העונשים כאחד."

דברי הסבר

הבקשה, ואילו כל הבקשות האחרות החורגות יופנו ל-"מסלול האדום", היינו לדרך הנהוגה כיום.

יש להניח כי עצם יצירת מסלול מהיר יעודד בונים רבים לפנות לדרך זו מאשר להיקלע לסבך הביורוקראטי בחודשים ארוכים של ציפייה והתדייניות כדי להשיג חריגה או סטייה כלשהי.

כדי להבטיח שדרך זו לא תנוצל לרעה מוצע בזה כי אדריכל הבניין יחתום על הצהרה שלפיה תחול עליו אחריות פלילית אם התכניות שהגיש אינן תואמות את התכניות המאושרות והתקנות החלות על הבניין המבוקש.

שה כי הבקשה תואמת את התכנית והתקנות האחרות לפי חוק זה החלות על הקרקע או הבניין הנדונים.

(ב) דינה של בקשה מועדפת, לעניין צירוף מסמכים ואגרות, כדין בקשה רגילה.

(ג) בקשה מועדפת יש להגיש למוזכר הוועדה וזה יאשר בחתימת ידו את קבלתה ויום הגשתה.

(ד) בדיקת בקשה מועדפת בידי המהנדס תהיה רק לגבי מראהו החיצוני של הבניין המוצע והתאמתו לבניינים בסביבתו.

(ה) החליט המהנדס על שינוי או תיקון בצורת הבניין יודיע על החלטתו לעורך הבקשה תוך ציון השינוי או התיקון המבוקשים. החלטה זו תינתן ותירשם בתיק הבקשה תוך 14 ימים מיום הגשתה.

(ו) חלפו 14 ימים מיום שהוגשה בקשה מועדפת

ט. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון סעיף 5), תשל"ט—1979

(הצעת חבר-הכנסת י. בן-מאיר)

המתקבל מהיוון סכום התגמול החודשי שמקבל אותו נכה ערב עריכת ההיוון ובהתאם להוראות ששר הבטחון יקבע בתקנות.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), נכה אשר קיבל לפי בחירתו את המענק כמפורט. בסעיף קטן (ב) יהיה זכאי לכל זכות וטובת הנאה הקיימת לו לפי כל דין וכפי שיתקנו מפעם לפעם, פרט לזכות לתגמול חודשי לפי חוק זה, וזאת אף לאחר קבלת המענק."

1. תיקון סעיף 5

האמור בסעיף 5 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט—1959 (נוסח משולב) ¹ יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) נכה שדרגת נכותו אינה עולה על 25% ולדעת שר הבטחון, או מי שהוסמך על ידיו, יש לנכה הכנסה קבועה המספיקה לפרנסתו או סיכוי מבוסס להכנסה כאמור, ישולם לו בהסכמתו מענק במקום תגמולים חודשיים; המענק יהיה בסכום

1 ס"ח תשי"ט, עמ' 276.

דברי הסבר

נקבע בחוק הנכים (תגמולים ושיקום) ועל משרד הבטחון מוטל נטל ביורוקראטי.

וזאת ועוד, אפשרות של היוון לפי בקשת הנכה שפרנסתו מצויה לו יכולה לסייע לנכה בפתרון בעיות יסודיות שהוא נתון בהן, בעוד שתשלום כמה מאות לירות מדי חודש לא יכול לעזור לו ולכן הוא מוציא את הכסף במסגרת ההוצאות החודשיות השוטפות. הצעת החוק תעניק לנכים מסוג זה הודמנות לקבלת

הצעת החוק המוגשת בזאת מגמתה לאפשר לנכי צה"ל, שדרגת נכותם אינה עולה על 25% ולהם הכנסה קבועה לפרנסתם, להוון את המענק החודשי הניתן להם. לפי חוק הביטוח הלאומי, נכים המטופלים על-ידי המוסד לביטוח לאומי וזכותם לתגמול אינה עולה על 20 אחוזים מקבלים סכום חד-פעמי המחושב לפי היוון התגמול החודשי להם הם זכאים, ואין על המוסד נטל של טיפול חודשי וסדיר בנכים אלה. משום מה סעיף כגון זה לא

נכים בעלי דרגת נכות נמוכה שאינם זקוקים לעזרת המשרד פרט לעצם קבלת התגמול.

מענק חד-פעמי שיהיה להם לעזר רב בשיקום ובעזרה לפתרון בעיות הדורשות הוצאה גדולה. ולמשרד הבטחון יחסוך "כאב ראש" של טיפול חודשי ביורוקראטי באלפי

י. הצעת חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 3) (שיטת הבחירות),

תשל"ט—1979

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

חבר שופטיו. השטח של כל אזור בחירה יהיה רצוף ובכל אחד מאזורי הבחירה יהיה מספר בוחרים שווה ככל האפשר.

(ד) הקולות שניתנו לרשימת מועמדים באזורי הבחירה יצורפו יחדיו ו-40 חברי הכנסת ייבחרו לפי מספר הקולות היחסי שקיבלה הרשימה בכל אזורי הבחירה מתוך הרשימה הארצית שהוגשה על-ידי אותה רשימה. קולות שניתנו לרשימת מועמדים באזורי הבחירה לא ישתתפו במניין הקולות של הרשימה הארצית.

(ה) אין לשנות סעיף זה אלא ברוב חברי הכנסת.

1. החלפת סעיף 4

במקום סעיף 4 לחוק יסוד: הכנסת¹ יבוא:

"4. שיטת הבחירות

(א) הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ישירות, שוות וחשאיות, לפי חוק הבחירות לכנסת.

(ב) שמונים חברי הכנסת ייבחרו בבחירות אזוריות יחסיות ב-20 אזורי בחירה, ובכל אזור ייבחרו ארבעה חברי כנסת. ארבעים חברי כנסת ייבחרו ברשימה ארצית.

(ג) אזורי הבחירה ייקבעו על-ידי שלושה שופטים של בית-המשפט העליון שייבחרו על-ידי

1 ס"ח תשי"ח, עמ' 69.

יא. הצעת חוק המקרקעין (תיקון) (מצוות שמיטה), תשל"ט—1979

(הצעת חברי-הכנסת ח. דרוקמן)

"(ג) עיסקה במקרקעין לצורך קיום מצוות שמיטה

בלבד אינה טעונה רישום".

1. תיקון סעיף 7

בסעיף 7 לחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969¹, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

1 ס"ח תשכ"ט, עמ' 259.

דברי הסבר

לחוק נאמר שכל עיסקה במקרקעין טעונה רישום, הרי העסקות הנעשות במקרקעין לצורך קיום מצוות שמיטה בלבד אינן נרשמות.

הצעת החוק באה לקבוע במפורש שעסקות אלה אינן טעונות רישום כדי לאפשר קיום מצוות שמיטה בימינו.

בסעיף 3 לחוק מקרקעי ישראל, תש"ך—1960, נתן המחוקק את דעתו לנושא השמיטה כשקבע שחוק יסוד: מקרקעי ישראל לא יפגע בפעולות הבאות לאפשר קיום מצוות שמיטה בלבד.

משום מה נעלם נושא השמיטה מהמחוקק כשחקק את חוק המקרקעין, תשכ"ט—1969. מאחר שבסעיף 7

יב. מסקנות ועדת החוץ והבטחון בעניין בטחון היהודים ביהודה ובשומרון

הוועדה רשמה לפניה את דיווח שר הבטחון, אלוף פיקוד המרכז ומתאם הפעולות ביהודה ובשומרון על האמצעים שנוקט צה"ל לשמירה על בטחון התושבים היהודים ביהודה ובשומרון. הוועדה מביעה הערכות לפעילותו של צה"ל לשמירה על הבטחון ביהודה וב-שומרון.

ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979), העבירה הכנסת לוועדת החוץ והבטחון את ההצעה לסדר-היום שהגיש חברי-הכנסת ח. דרוקמן בנושא הנ"ל. הוועדה קיימה דיון בנושא זה בשתי ישיבות וביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979) באה לידי המסקנה הבאה:

הצעת מיעוט

י. תמיר מציע:

1. הוועדה רשמה לפניה את דיווח שר הבטחון, אלוף פיקוד המרכז ומתאם הפעולות ביהודה וב-שומרון על האמצעים שנוקט צה"ל לשמירה על

1. הוועדה רשמה לפניה את דיווח שר הבטחון, אלוף פיקוד המרכז ומתאם הפעולות ביהודה וב-שומרון על האמצעים שנוקט צה"ל לשמירה על

יג. מסקנות ועדת הכלכלה בדבר שיווק בשר מייצור מקומי

עולה בקנה אחד עם שיקולי הכלכלה הלאומית ואף אינו מאושר במסגרת תקציב המדינה.

ה. הוועדה רשמה לפניה את הודעת הממשלה אודות ביטול הסובסידיה לבשר המיובא.

על כן ועדת הכלכלה ממליצה:

1. יוגבל שיווק הבשר הקפוא לכמות של כ-2500—2700 טון לחודש, כפי שסוכם בישיבת ועדת הכלכלה על דעת משרד החקלאות ומשרד התעשייה, מסחר ותיירות.

2. יישמר המצב בו משלם הצרכן המקומי את מלוא המחיר בעד הבשר המיובא.

3. הממשלה תכבד את הסכמיה עם היצרנים ותדאג להוצאה מיידית של העופות שהצטברו בבתי-הקיור ובמשקים כדי שיאפשר המשך ייצור רציף של בשר עוף בהתאם לתיכנון המוסכם.

4. הממשלה תקבל את ההחלטות הדרושות בנושא זה ותבצען כדי למנוע הרס ענף ייצור בשר עוף במשק הישראלי.

5. הוועדה פונה למשרדי הממשלה לדווח לה תוך שלושה חודשים על ביצוע ההמלצות.

בישיבת הכנסת מיום כ"ה בסיון תשל"ט (20 ביוני 1979) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה ל"סדר-היום שהגיש חבר-הכנסת ע. הדר בנושא הנ"ל.

הוועדה בדונה בנושא שמעה את מנכ"ל משרד החקלאות א. בן-מאיר, מנכ"ל משרד התעשייה, מסחר ותיירות, י. ויר, נציג האוצר ד. ירון, נציגי האירגונים החקלאיים ונציגי אירגוני הצרכנים.

ואלה מסקנות הוועדה:

א. הוועדה קובעת כי המכסות לייצור פטימים ו-הודיים שנקבעו על-ידי הממשלה מהוות חוזה בינה ובין המגדלים, ועל הממשלה לקלוט היקף ייצור זה בתנאים שנקבעו.

ב. יבוא הבשר הקפוא מטרתו להשלים את הייצור המקומי בתנאים המוסכמים בין הממשלה למגדלים.

ג. לוועדה הובהר כי לאחרונה סיבסדה הממשלה באורח ניכר את יבוא הבשר ובכך דחקה מן השוק את הבשר מייצור מקומי, נוסף על העיוות הכלכלי הנגרם למשק המדינה.

ד. הוועדה בדעה כי סיבסוד כנ"ל, העלול להגיע לסכום של למעלה ממיליארד לירות לשנה, אינו

יד. הודעת שר האוצר בעקבות מסקנות ועדת הכלכלה בעניין היצוא התעשייתי

נוכח המדיניות הכלכלית החדשה *

מחוסר ריווחיות של היצוא אלא ממחסור בעובדים ומהתחרות הביקושים המקומיים על סחורות היצוא.

לפי נתונים שבידינו אין לדבר על ירידה בהשקעות, ובוודאי לא בהשקעות בתעשיות יצוא.

ד. בתכנית החומש של הרשות לתיכנון כלכלי אומץ היעד של גידול ריאלי בסך היצוא, בשיעור שנתי ממוצע של 7 אחוזים, בחמש השנים 1970/83. אנו בוחנים דרכים להשגת יעד גבוה יותר. באופן מעשי, אפשר לצפות להאצת קצב הגידול של היצוא לאחר שנצליח במדיניותנו לריסון הביקושים המקומיים.

אני תמים דעים עם הוועדה, שאין לטפל ביצוא כנושא בפני עצמו. המשך גידולו של היצוא מותנה בריסון האינפלציה, תוך ריסון הצריכה הפרטית והציבורית, ויתר סלקטיביות בהשקעות. כאשר יושגו מטרות אלה יהיה גם מקום לדאוג לגידול נוסף ב-ריווחיות היצוא כדי להבטיח לו תנופה גדולה. איננו סבורים שיש טעם להגדיל משמעותית את ריווחיות היצוא לפני שמדיניות הריסון תיתן תוצאות מוחשיות.

ה. אנו מודעים לכך, שתנודות בלתי-סדירות של שערי החליפין הגבירו את אי-הודאות של היצואנים, תוך הטלת ספק באמינות שיטת השער הנייד, להבט-

אל: יושב-ראש הכנסת

הנדון: מסקנות ועדת הכלכלה בעניין היצוא התעשייתי נוכח המדיניות הכלכלית החדשה

א. כמוני כחברי הוועדה אני רואה את שיפור מאזן התשלומים כיעד לאומי מרכזי, כאשר היצוא חייב לתרום תרומה עיקרית לצימצום הגרעון השוטף ול-שמש מנוף לצמיחת המשק.

ב. מסקנות הוועדה, שהריווחיות המוחלטת של היצוא נמצאת בירידה, מאז הנהגת הרפורמה במטבע חוץ, אינה עומדת במבחן הנתונים, המקובלים על כלכלני משרדנו, במשרד המסחר והתעשייה ובבנק ישראל. לפי הערכתנו נשמרה בשנת 1978 ובמחצית הראשונה של 1979 הרמה הגבוהה של ריווחיות היצוא, לאחר עלייה רצופה בריווחיותו מאז שנת 1970, ובעיקר בשנים 1976/77. בחשבון שנתי ממוצע אף עלתה הריווחיות בשנת 1978 בשיעור של 4—5 אחוזים.

צודקת הוועדה בציינה, שבשנת 1978 פחתה הריווחיות היחסית של היצוא בהשוואה לריווחיות הייצור לשוק המקומי. זו אחת מתופעות הלואי המדאיגות של קיום ביקושים מקומיים גואים.

ג. אין לדבר על ירידה ביצוא אלא על האטה בקצב גידולו. לפי הערכתנו, אין האטה זו נובעת בעיקרה

היצוא, בתנאי ריבית מסובסדת, ניתנות ליצוא תמיכות משמעותיות.

יתרות קרנות האשראי המוכוונות ליצוא הסתכמה בסוף 1978 ב-34 מיליארד לירות, שהם גידול נומינאלי של 93 אחוזים, וגידול ריאלי של 32 אחוזים לכל דולר יצוא. מידת הסיבסוד הכרוכה במתן אשראי ליצוא גדלה עם התגברות האינפלציה, על אף העלאה שולית בריבית המשולמת על האשראי המוכוון. כן אנו ממשיכים לתת תמריצים עקיפים ליצוא, באמצעות התקציב, תוך השתתפות בהוצאות פרסומיות, ירידים בין-לאומיים, מחסנים ושירותי משרד בחוץ-לארץ, וכו'.

בברכה,
שמחה ארליך
שר האוצר

חת ריווחיות היצוא. הממשלה ובנק ישראל אימצו מדיניות החותרת להתפתחות הדרגתית של המטבע, במסגרת המגמה של שינוי השער המתחייבת, להבטחת ריווחיות היצוא. אם יתברר שהשער סוטה ממגמה ארוכת טווח זו, קיימת הצדקה להתערבות בשוק המטבע במגמה להחזיר את השער למסלול ארוך-הטווח שלו.

ו. הוועדה בוודאי מודעת לצעדים שנקטה הממשלה לריסון הביקושים המקומיים. צעדים אלה כוללים, בין היתר, קיצוצים בהוצאות המשרדים, ייעול והעמקה של גביית המסים, צימצום הסיבסוד של ההון, הקפאת הבנייה של מבני ציבור, הקפאת מספר העובדים בסקטור הציבורי ומדיניות מוניטארית מר-סנת.

ז. ראוי לציין שבאמצעות מימון מלא של תהליכי

העתקים: השר משה נסים.
מר ש. יעקבסון, סגן מזכיר הכנסת.

טו. הודעת שר העבודה והרווחה בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין תנאי הדיור של בית-ספר לילדים מפגרים "ניצנים" בירושלים *

לכבוד
חבר הכנסת יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
ירושלים.

אדוני היושב-ראש,

משרדנו לוקח חלק בעבודת ועדה המשותפת לטיפול בילד החריג. בוועדה זו משתתפים נציגי משרד החינוך והתרבות — יושב-ראש ונציגים של משרדי הבריאות, האוצר, העבודה והרווחה וועד ההורים המרכזי.

ג. הצעות אירגוניות ואחרות:
לאור מורכבות הבעיות הדורשות טיפול (חינוכיות, סוציאליות ובריאותיות) אין אפשרות, לדעתנו, לקבוע כתובת אחת ויחידה לטיפול בילד החריג. עם זאת נעשות פעולות לשיפור התיאום הבין-משרדי, וזאת באמצעות הוועדה שהוזכרה לעיל, והאגודה לטיפול בילד החריג והמפגר, המשותפת לממשלה ולג'וינט, ואשר חברים בה נציגי משרד העבודה והרווחה, משרד החינוך והתרבות, משרד הבריאות והג'וינט.

המשרד פועל לקליטת בוגרי חינוך מיוחד, אשר אינם יכולים להיקלט בשוק העבודה הכללי, במפעלי תעסוקה שיקומיים (מע"ש). בארץ פועלים 36 מע"ש"ם המקיפים כ-1300 חניכים.

בדימונה נעשה נסיון מיוחד, בשיתוף עם מפעל "כיתן", שעלה יפה, בקליטת קבוצה של 8 חניכים במפעל.

הריני מודיעך על הפעולות שנקטו במשרדי, בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, בעניין "תנאי הדיור של בית-ספר לילדים מפגרים 'ניצנים' בירושלים".

א. מצב המבנים של החינוך המיוחד:
נושא זה נמצא בתחום טיפולם של משרד החינוך והתרבות ועיריית ירושלים.

ב. מצב שירותי החינוך והסיעוד של החינוך המיוחד:

החינוך המיוחד נמצא באחריות משרד החינוך והתרבות והרשויות המקומיות כדוגמת כלל מערכת החינוך. משרד העבודה והרווחה מקצה כוח-אדם לפעולות בבתי-הספר המיוחדים (מעונות יום) לרארכת יום הלימוד וסיוע חלקי למורים בשעות הבוקר.

תכנית מפורטת להכשרת מטפלות בשירותי קהילה נמצאת בטיפול המשרד בשיתוף עם אגודת שק"ל והג'וינט.

קיים מספר קטן של ילדים חסרי בית ומשפחה. משרדנו משתף פעולה בתיאום עם אק"ם והאפוטרופוס הכללי במגמה למצוא אפוטרופוס לכל ילד.

בברכה,
ישראל כ"ץ
שר העבודה והרווחה

**טז. הודעת שר העבודה והרווחה בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של
ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה על המצב במוסד לילדים
מפגרים "בית תינה" בנתניה ***

לכבוד
חבר-הכנסת יצחק שמיר,
יושב-ראש הכנסת
ירושלים.

אדוני היושב-ראש,

הנדון: מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה על המצב במוסד לילדים מפגרים "בית תינה" בנתניה.

הריני להביא לתשומת לבך את הפרטים בדבר ביצוע הדין-החשבון הנ"ל.

מדיניות הממשלה לגבי מפגרים

א. המדיניות שלפיה מתחנך המפגר בתוך קהילתו הטבעית אומצה על-ידינו. השירות למפגר פועל על-פי מדיניות זו.

ב. נעשו מספר פעולות בתחום הכשרת דעת הקהל לפתיחות ולהבנה כלפי תופעת הפיגור, וביניהן:

1. מיניתי מועצה ציבורית לקידום הטיפול במפגר, בראשותה של גב' עליוזה בגין. תפקידיה של ה"מועצה, בין היתר, לתרום להרחבת ההסברה והמודעות של השלטון המרכזי, המקומי והציבור הרחב ולשיתופם בדאגה ובאחריות לקידום השירותים למפגר.

2. על-ידי השירות למפגר נערכות פעולות הסברה בקרב הציבור הרחב בנושא זה. כן מרכז השירות למפגר תכניות טיפול ומידע על מנת ללוות, בצורה שיטתית, את פעולות ההסברה בתחום. הפיגור השכלי.

3. השירות למפגר החל בפיתוח מסגרות ייעוץ להורים. נעשים מאמצים לעידוד הורים להתמודד עם בעיית ילדיהם המפגרים כדי למנוע, ככל הניתן, הוצאתם מהבית לסידור מוסדי.

4. השרות למפגר יתרכז בשנה הקרובה בפיתוחם של שירותי קהילה ושירותי תמיכה בהורים.

המוסדות של השירות למפגר

א. ראוי לציין שהמוסדות הפנימייתיים הגדולים

למפגרים, שהוקמו במקומות ככרמיאל ודימונה, תוכננו לפני כ-12 שנה. אחת הסיבות להקמתם של מוסדות שלא בתחום הקהילה היתה התנגדותן של הרשויות המקומיות להקמת מוסדות למפגרים בתחום שיפוטן.

ב. בשנה האחרונה הוקמו שני הוסטלים בחדרה ובחיפה, ושתי יחידות דיור קטנות, "משפחתונים", בעכו ובהרצליה.

ג. יישומן של מסקנות ועדת השירותים הציבוריים, של הכנסת השמינית, בכל הנוגע למצב במוסדות לילדים מפגרים כרוך, כידוע, בהשגת משאבים רבים.

ד. כדי לייעל את הפיקוח על המעונות למפגרים דאג לאחרונה השירות למפגר לפירסומן של הנחיות מפורטות, הן בתחום הטיפולי והן בתחום הרפואי.

ה. גובשה תכנית ארבע-שנתית הכוללת עיקרים לשיפור רמת הטיפול הרפואי והסיעודי במעונות. כן כוללת התכנית דרישותינו להגדלת תקני כוח-אדם במעונות, בהתאם לסטאנדארטים המקובלים בארצות מפותחות. התכנית הועברה לוועדת העבודה והרווחה.

ו. לאור העובדה כי במספר ניכר של מעונות נוצרו לאחרונה קשרי גומלין חיוביים בין מערכת ההוראה והמערכת הפנימייתית, נראה לנו כי יש מקום להמשיך את הפעולה של פיתוח במסגרות בתי-ספר בתחום הפנימייתיות. בד בבד בודק השירות למפגר בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות את האפשרות לשילוב המפגרים ברשת החינוך המיוחד.

בכבוד רב,
ישראל כ"ץ
שר העבודה והרווחה

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ג בסיון תשל"ח (28 ביוני 1978).